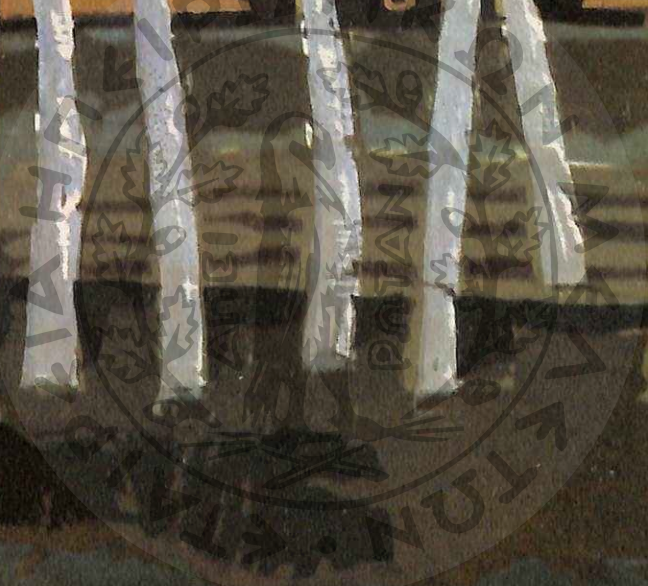

9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 8

Εκδηοχή

ΤΟ ΠΛΟΥΣΙΩΤΕΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΑΙΝΙΩΝ

FOR THE LOVE OF MIKE

Ρίτσαρντ Μπέζχαρτ
"Αρθουρ Σήλντς
ΔΡΑΜ. ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

HIGH TIME

Νίκολ Μώρεϋ
Μπίνγκ Κρόσμπυ
ΡΟΜΑΝΤΣΟ

WAKE ME WHEN IT'S OVER

Έρνι Κόβακς
Ντίκ Σών
ΚΩΜΩΔΙΑ

ΟΣΚΑΡ ΓΟΥΑΤΛΑ
Oscar Wilde

Φύλλις Κάλμπερτ
Ράλφ Ρίτσαρντσον
ΤΟΛΜΗΡΟ ΔΡΑΜΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΑΜΟΥ
Marriage - go - round

Σούζαν Χάιγουορντ
Τζέημς Μέϊσον
ΤΟΛΜΗΡΗ ΚΟΜΕΝΤΙ

ΤΟ "ΕΥΚΟΛΟ,, ΧΡΗΜΑ
The big gamble

Στέφεν Μπόουντ
Ζουλιέτ Γκρεκό
ΡΕΑΛΙΣΤ. ΔΡΑΜΑ

Η ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥΧΟΣ
The millionairess

Σοφία Λόρεν
Βιτόριο ντε Σίκα
ΚΩΜΩΔΙΑ

ΡΕΚΒΙΕΜ ΓΙΑ ΜΙΑ ΜΟΝΑΧΗ
Sanctuary

Λή Ρέμικ
"Υβ Μοντάν
ΔΡΑΜΑ

ESTHER AND THE KING

Τζόαν Κόλλινς
Ρίτσαρντ "Ηγκαν
ΒΙΒΛΙΚΟΣ ΚΟΛΑΣΣΟΣ

Ο ΦΥΓΑΣ
The fugitive kind

Τζόαν Γούντγουορντ
Μάρλον Μπράντο
ΔΡΑΜΑ

Η ΓΚΑΡΣΟΝΙΕΡΑ
The apartment

Τζάκ Λέμμον
Σίρλεϋ Μάκ Λέην
ΤΟΛΜΗΡΗ ΚΩΜΩΔΙΑ

ΕΙΜΑΣΤΕ ΔΙΕΦΘΑΡΜΕΝΟΙ
Elmer Gantry

Μπάρτ Λάνκαστερ
Τζήν Σίμμονς
ΤΟΛΜΗΡΟ ΔΡΑΜΑ

ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΤΕ ΤΟΝ ΑΝΕ-
ΜΟ
Inherit the wind

Σπένσερ Τρέισν
Φρέντερικ Μάρς
ΔΡΑΜ. ΚΟΛΑΣΣΟΣ

Η ΚΟΛΑΣΙΣ ΤΗΣ ΟΜΟΡ-
ΦΙΑΣ
Return to Peyton Place

Τζόαν Κράουφορντ
Ντὴν Στάνγουελ
ΜΕΓ. ΔΡΑΜΑ

Ο ΛΥΚΟΣ ΤΗΣ ΦΛΑΝΔΡΑΣ
A dog of Flanders

Ντέιβιντ Λάντ
Ντόναλντ Κρίστ
ΔΡΑΜ. ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

Έκδοχή

Τόμος ΙΣΤ' Τεύχος 191
9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Άρθρα

21 Ο ΨΥΧΟΠΑΘΗΣ
Brian Inglis
29 ΣΥΝΟΜΙΑΙΑ ΜΕ ΤΟ ΑΠΕΙΡΟ
Lionel Davidson
33 ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΜΑΓΝΗ-
ΤΗΣ
Georges Ketman
38 ΑΝΟΙΞΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ
Marc Ogilvie - Grant

Διηγήματα

26 ΔΕΥΤΕΡΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Pitigrilli
30 Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΙΧΜΑΛΩ-
ΤΟΥ
André Maurois
35 ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ
Αντώνης Σαμαράκης

Η ΕΒΔΟΜΗ ΣΤΟΑ

Mordecai Roshwald
(Μυθιστόρημα, ια' συνέχεια)

Ποιήματα

24 ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΝΑ ΓΥΡΙΣΗ
Κρίτων "Αθανασούλης
46 Η ΑΥΓΙΝΗ ΟΨΗ ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ
Στέλιος "Αρτεμιάκης
53 ΦΟΝΟΣ ΜΕ ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ
Λέλα Χατζοπούλου - Καραβία

Κριτική

10 ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
12 ΤΟ «ΑΥΤΟΝΤΟΠΑΡΙΣΜΑ»
50 ΓΚΡΑΧΑΜ ΓΚΡΗΝ
55 ΜΟΥΣΙΚΗ
57 ΦΡΗΝΤΡΙΧ ΝΤΥΡΕΝΜΑΤ
60 «ΤΟ ΕΞΥΠΝΟ ΠΟΥΛΙ»

Διάφορα

2 ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
17 ΜΙΚΡΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
36 ΚΑΠΟΙΟΣ Κ. ΣΤΑΝΔΕΥ
40 ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΕΥΘΥΜΟ-
43 ΓΡΑΦΟΥ
59 Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ

Σταυρόλεξο 8, "Αλληλογραφία 14, Ση-
μετά και Τέρατα 56, Σκάκι 60, Διαγω-
νισμός και Λύσεις 61

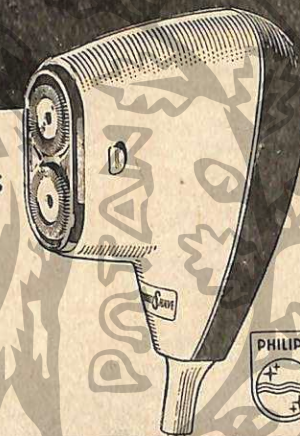
ΕΣΤΡΑ (8 σελίδες)

Τα εξώφυλλά μας : «Λεύκες στο νησί»,
επιγραφή του Παναγιώτη Κατσουλίδη.

Για έναν
άνδρα
σάν και
σας

δεν υπάρχει
τίποτε καλλίτερο
από την 'PHILISHAVE.

Είσαθε ο άνδρας που οι γυναίκες
θαυμάζουν γιατί γνωρίζετε πώς
τό μυστικό της ανδρικής γοη-
τείας είναι το τέλει ξύρισμα.
Γνωρίζετε ακόμα πώς μόνο η
'PHILISHAVE, ξυρίζει απαλά,
γρήγορα, τέλεια.

ΦΙΛΙΠΣ
PHILISHAVE

Συνεχίζεται

Ναί!
Τα άρώματα
ταιριάζουν
μέ τα χρώματα...

Διαλέξτε μέ προσοχή τό άρωμά σας.
Είναί ή έκφρασις τής προσωπικότητός σας.

Λεϊλά
Λιαρίς
Μανόλια
Μυρτώ

- ή λοσιόν γιά μαύρα μαλλιά, σκούρα έπιδερμίδα, θαθύχρωμα μάτια.
- ή διακριτική, φίνα λοσιόν τής ξανθής όμορφιάς.
- ή λοσιόν γιά τό σταρένιο δέρμα και τά καστανά μαλλιά...
- ή κολώνια γιά όλους τούς τύπους τής γυναικείας όμορφιάς.

ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

Π. Α. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΩΝ. ΠΑΤΗΣΙΩΝ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ι. Π. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΝΑΡΗ 20 - ΚΟΛΩΝΑΚΙ

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

(Από τά ένδιαφέροντα προγράμματα που αναγγέλλονται γιά τό δεκαπενθήμερο 9 - 22 Οκτωβρίου)

ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Θέατρο

«ΑΙΑΣ» — Τραγωδία του Σοφοκλέους. Μετάφραση Γ. Γρυπάρη. Ραδιοφωνική παρουσίαση Τ. Παπά. Ραδιοσκηνοθεσία Θ. Κουτσούλου. (Κυριακή, 16 Οκτωβρίου, 21.15).

«Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΓΗΡΑΙΑΣ ΚΥΡΙΑΣ» — Τραγική κωμωδία του Φρήνιχ Ντρενματ. Μετάφραση Ραδιοφωνική παρουσίαση Μίσης Κουγιουμτζόγλου. Ραδιοσκηνοθεσία Σοφίας Μιχαλίτη. (Τετάρτη, 19 Οκτωβρίου, 20.35).

«ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΑΙ ΟΜΦΑΛΗ» — του Διονύσιου Αλεξίου. Ραδιοφωνική παρουσίαση Κ. Κωνσταντίνου. Ραδιοσκηνοθεσία Κ. Κωνσταντίνου. (Κυριακή, 23 Οκτωβρίου, 21.15).

Μουσική

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ ΤΗΣ ΒΟΣΤΩΝΗΣ — Διευθύνει Τόμας Σίπκινς. Έργα: Φαντασία Τσαϊκόφσκυ, Σάμουελ Μπράμς. (Πέμπτη, 13 Οκτωβρίου, 21.00).

«ΚΑΡΜΕΝ» — του Μπιζέ, Γ' και Α' πράξη με καλλιτέχνες από την Μετροπόλιταν Όπερα της Νέας Υόρκης. (Παρασκευή, 14 Οκτωβρίου, 21.15).

ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΣΕΜΠΑΛΟΥ — της Αλίας Λαλάντη. Έργα: Μπάχ, Κουπέρν, Ραμόν. (Παρασκευή, 14 Οκτωβρίου, 20.35).

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ ΤΗΣ ΒΟΣΤΩΝΗΣ — Διευθύνει Εδγέινος Όρμαντ. Έργα: Ρίχαρντ Στράους, Ρόυ Χάρις, Μπράμς. (Κυριακή, 16 Οκτωβρίου, 11.02).

«ΣΙΜΟΝ ΜΠΟΓΚΑΝΕΓΚΡΑ» — (Απόλογος) του Βέρντι, με καλλιτέχνες της Μετροπόλιταν Όπερα της Νέας Υόρκης. (Παρασκευή, 21 Οκτωβρίου, 21.15).

ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Μουσική

Ο ΣΟΛΙΣΤ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ — Ο φωνιστής Χομπέρτ Μότσαρτ, Σομπέρτ, Μπράμς. (Πέμπτη, 13 Οκτωβρίου, 23.00).

MISSA CELLENSIS — σε ντό μελς του Χανς Βιέννης. Τραγουδά ή ύψιφανος Αλβόστα Ραττ, ο οποίος Κούττ Έκουλου, ή σοφία, ή Βάλτερ Μπέρν. Συμμετέχει ή Συμφωνική Ορχήστρα της Βιέννης. Διευθύνει ο Χανς Γκλεισπεργκερ. (Τετάρτη, 19 Οκτωβρίου, 22.45).

«ΤΟΣΚΑ» — του Πουτσίνι, Β' πράξη. Τραγουδά ή ύψιφανος Σιμόνα Ντάλα Λοττινι, ο τενόρος Νίκο Σκατολίνι, ή μεζόφωνος Σιλβίαν Κολόμπα. Συμμετέχει ή Συμφωνική Ορχήστρα της Βιέννης. (Πέμπτη, 13 Οκτωβρίου, 23.00).

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΚΟ — Έργα Σωσόν και Σούμαν. Μετάδοση τής Συναυλίας τής Έθνικης Όρχήστρας και τής χορωδίας τής Όπερας του Μόντε Κάρο (3 Λέουτσου) στην αυλή των Τιμών των Πριγκιπων Άνακτόρων του Μονακό. Σολιστ ή ύψιφανος Ζακλίν Μπουνιάρ, ο Σανσόν Φρανσουά, ο Άνν Καρόλ, και το φωνητικό συγκρότημα Φίλιπ Γκαγιάρ. (Παρασκευή, 14 Οκτωβρίου, 19.00).

ΚΛΑΣΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ — Μπετόβεν και Μπαχ. Τραγουδά ο θαθύφωνος Άλφρεντ Πέλλ και ή ύψιφανος Τζογκαρντ Ζέρεφντ. (Σάββατο, 15 Οκτωβ. 21.00).

ΦΑΟΥΣΤ — του Γκούνο. Τραγουδά ή ύψιφανος Έλντορ Σιμίπερ, ο τενόρος Εδγέινος Κάνλε, ο θαθύφωνος Τσέζαρε Σιέπ, ή μεζόφωνος Μάργκαρετ Ρατζέρο κ.ά. Συμμετέχουν ή χορωδία και ή όρχήστρα της Μετροπόλιταν Όπερα Νέας Υόρκης. (Κυριακή, 16 Οκτωβρίου, 21.00).

ΠΑΛΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ — Χαίντελ, Περγολέζι, Πατρίτσιο, Σκαρλάτι. Τραγουδά ή μεζόφωνος Φεδόρα Μπαρμπερί. (Κυριακή, 16 Οκτωβρίου, 20.45).

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ — Έργα: Γκρήγκ: Ψαυαγή κοντσέρτου «Τό φθινόπωρο», «Ψυχή» Συμφωνικό ποίημα. Ραβέλ: Λοχαίο μενουέττο. Συμπέλιους: Τέσσαρες, 19.00).

Ο ΣΟΛΙΣΤ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ — Ο πιανίστας Πάουλ Μπαντούρα - Σκόνα, σε Έρμολ Μότσαρτ, Σομπέρτ, Μπράμς, Σοπέν, Ραβέλ. (Τρίτη, 18 Οκτωβρίου, 23.00).

ΤΟΣΚΑ — του Πουτσίνι, Γ' πράξη (συνέχεια). (Πέμπτη, 20 Οκτωβρίου, 23.00).

Εκείνοι που αναζητούν...

Εκείνοι που αναζητούν την τελευταία λέξη της άποψης έμφανίσας, την ουσιαστική λεπτομέρεια, προσέχουν πάντα πολύ την ποιότητα του υποκάμισου.

Εκείνοι που χειμών, ένα υποκάμισο καλής ποιότητας, με μαλακό, στιλπνό ύφασμα, που δεν χάνει τη φόρμα του, είναι το ιδεώδες συμπλήρωμα του άνδρικού ντυσίματος.

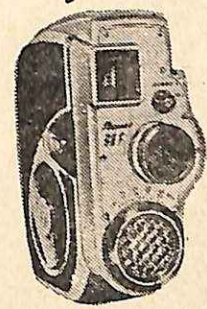
Εκείνοι για τό άφογο υποκάμισό σας, δεβαιωθήτε πώς είναι από ποπλίνη Πειραικής - Πατραϊκής. Αυτό άποτελεί την ασφαλέστερη έγγυση. Τά θετικά πλεονεκτήματα που έχουν οι ποπλίνης Πειραικής - Πατραϊκής, σταθερά πλένες, άνεξίτηλα, εύγενικά χρώματα, εύκαμπτη ποιότητα νήματα, και ή έξαιρετική άντοχία και προπαντός βασισμένη στην καλαίσθητη χεϊμερική έμφανίσας.

Εκείνοι που χρωματιστά, ριγέ, για άμπιγιέ, σπορ έμφάνισι, τά υποκάμισα από ποπλίνη Πειραικής - Πατραϊκής είναι κατάλληλα για άντοχης και προπαντός βασισμένη στην καλαίσθητη χεϊμερική έμφανίσας.

Εκείνοι που χρωματιστά, ριγέ, για άμπιγιέ, σπορ έμφάνισι, τά υποκάμισα από ποπλίνη Πειραικής - Πατραϊκής είναι κατάλληλα για άντοχης και προπαντός βασισμένη στην καλαίσθητη χεϊμερική έμφανίσας.

ή πιο μοντέρνα **ΥΠΕΡΑΥΤΟΜΑΤΗ**
μινιματογραφική μηχανή των 8 χιλιοστ.
ή μηχανή με τον **"ΜΑΓΙΟ"**
μηχανισμό.

ΣΕΙΣ ΣΚΟΠΕΥΕΤΕ ΑΠΛΩΣ, ΑΥΤΗ ΤΡΑΒΑ

ΥΠΕΡΑΥΤΟΜΑΤΗ
μέ ελεγκό
ΤΑΧΥΤΗΤΟΣ και
ΔΙΑΦΡΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΑΙ ΣΕΤΙΜΗ ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
ΠΡΟΣΙΤΗ

Η ΙΔΕΑΛΗΣ ΜΗΧΑΝΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ
ΧΑΡΙΣ ΣΤΗ
ΜΕΓΑΛΗ ΤΗΣ ΑΠΛΟΤΗΤΑ

**Bauer
88**

Ο παγκοσμίως
γνωστός φακός
KAI SCHNEIDER
KREUZNACH

Φωτεινότατο όφθαλμοσκόπιο
μέ ενσωματωμένο δεικτι
αυτομάτου ρυθμίσεως του
διαφράγματος

Γραφέ μας διά να εως άποστείλμεν φυλλάδια περιγραφής
"ΚΟΥΝΙΟ, Φωτογραφία, ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 15
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ
ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΗΝ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΜΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΦΩΤΟΟΠΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ — Διαγωνισμός για την άποστολή στο εξωτερικό ενός χαράκτη. Ο διαγωνισμός θα διεξαχθή τον Ιούνιο του 1961. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν οι έλληνικής έθνικότητας πτυχιούχοι της Άνωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών, οι μη συμπληρώσαντες το τριακοστό όγδοο έτος, ή οι δημόσιοι υπάλληλοι το τεσσαρακοστό, έφ' όσον άπέκτησαν το πτυχίο τους μέχρι του Ιουνίου 1959.

Πληροφορίες για την άποστολή στο εξωτερικό δίδονται στα γραφεία του Γραφείου 7 υποτροφιών, για μετεγκατάσταση στη Γεωργική Μηχανολογία (8), στη Δασική Τεχνολογία (2) και στη Φυτοφασματευστική (2).

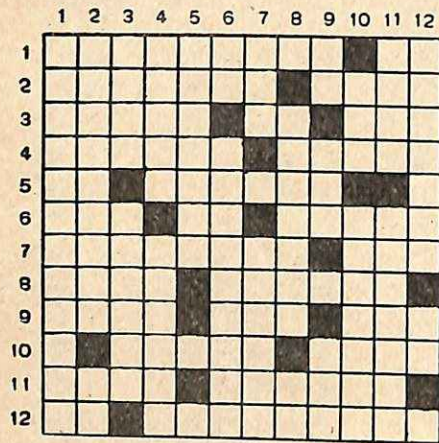
Πληροφορίες για τους όρους συμμετοχής στο διαγωνισμό δίδονται στα γραφεία του Γ.Κ.Τ., Αυσιακάτου 14, τηλ. 35-580 και 30-274. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν ν' άσπασουν ή άσπασαν το πτυχίο τους αν δεν κατοικούν στην Αθήνα.

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΓΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑ — Το Ίνστιτούτο «Γκαίτε» Μονάχου χορηγεί υποτροφίες διαρκείας ενός έτους σε νέους Έλληνες γεωγράμους, άποφοίτους Άνωτάτων Σχολών, οι όποιοι επιθυμούν, μετεγκατασταθύνει στη Γερμανία, να γίνουν διδάκκαλοι της γεωγραφίας γλώσσας. Προτιμούνται φιλόλογοι και γλωσσολόγοι. Εξέταση γλώσσας ή διετηνητής. Όροι: 1) Έπαρκής γνώσις τής γερμανικής γλώσσας και γραμματικής, 2) ήλικία μέχρι 30 έτών και 3) διετής διδακτική πείρα. Οι

ένδιαφερόμενοι μπορούν ν' άποταθούν για περισσότερες πληροφορίες στο Ίνστιτούτο «Γκαίτε» Αθηνών (Όμήρου 13), Θεσσαλονίκης (Έρμού 41) και Πατρών (Κορίνθου 255).

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ α) Έργα για συμφωνική όρχήστρα. β) Κοντσέρτα (για πιάνο ή βιολί ή βιολοντσέλλο). γ) Έργα Μουσικής Δωματίου (Κονσέρτα Α' όραβείο δοχ. 30.000. β) Κοντσέρτα Α' όραβείο δοχ. 30.000. γ) Έργα Μουσικής Δωματίου Α' δοχ. 15.000. Β' δοχ. 9.000. Οι συνθέσεις που θα βραβευθούν θα εκτελεσθούν στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αθηνών 1961, από την Συμφωνική Όρχήστρα του Ε.Ι.Ρ., θα ήχογραφηθούν και θα μεταδοθούν και σε ειδικά προγράμματα των ελληνικών και πολλών ξένων ραδιοφωνικών σταθμών. Προθεσμία άποδότης έργων: 28 Φεβρουαρίου 1961. Το πλήρες κείμενο των όρων του διαγωνισμού δημοσιεύτηκε στο τεύχος του «Ραδιοπρογράμματος» τής 11ης Ιουνίου. (Ε.Ι.Ρ., Πλατεία Ρηγίλλης).

Σ Τ Α Υ Ρ Ο Λ Ε Ξ Ο

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. Την εφαρμόζουν οι αναισθησιολόγοι (γεν.) — Έπιφώνημα.
2. Την άρχην αυτών των τυράννων κατέλυσε ο Θρασύβουλος — Ένα τέτοιο βιβλίο είναι η Βίβλος.
3. Άκομφο (κυριολ.) — Αιγύπτιος θεός — Τό μικρό όνομα δύο ήθοποιών του Χόλλυγουντ (Μπλαϊθ και Σέρινταν).
4. Ο μεγαλύτερος μουσικοσυνθέτης της Δανίας (1865-1931) — Περίφημος διὰ την σκληρότητά του Τούρκος σουλτάνος (2ον συνθετικό).
5. Έπ' αυτού του Λουδοβίκου έχασε η Γαλλία τον Καναδά — «Όποιος δέν... ζωντανόν τον θάβουν», λέει μία παροιμία μας (άντιστρ.).
6. Ποταμός της Τσούκας, παραπόταμος του Άρνου — Έτσι αρχίζει ή λύσσα... — Άλιεύει αλλά και χορεύει...
7. Έπ' τουρκοκρατίας, κλέφτης (τουρκ.) — Γίνεται με έναν αθλητικόν όρον, όρος ποδοσφαιρικός.
8. Διάσημος Γάλλος λογοτέχνης (βραβείον Νόμπελ 1947) — Έτσι λέ-

(Λύσεις στη σελίδα 64)

Έκλογη

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 57

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού	Έτησία : δρχ. 192	Εξωτερικού	Έτησία : \$ 9
	Έξάμηνη : δρχ. 96		£ 3.4.0.

(Αεροπορικές συνδρομές κατόπιν συνεννοήσεως)

521-065, 10.00 - 12.00

Παίρνοντας αυτόν τον αριθμό, αυτές τις ώρες, μπορείτε να συνδεθίτε με την «Έκλογη» και χωρίς άλλο κόπο να εγγραφίτε συνδρομητής.

νε οι ψαράδες το Μαγιάτικο (άντιστρόφως).

9. Η γενική μιάς κτητικής άνωταμίας (άρσ.) — Γαλλικό άνδρικό όνομα — Άρθρου πληθυντικός.

10. Βροχή... αρχαϊκή — Αρχαία δυναστεία του Περού.

11. Ούτω πως — Τα Ουράλια όρη των αρχαίων.

12. Ίδου — Υπόστεγον όπου άνελάκμενον στεγάζεται πλοίο ή λέμβος.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. Το όνοματεπώνυμον ενός των καλύτερων ήθοποιών του γαλλικού κινηματογράφου.

2. Προϊστανται ιερέων — Άρθρον.

3. Νόμισμα της Σαουδικής Άραβίας

— Πολλοί μεταφέρονται το Πάσχα (αίτ.).

4. Σημαίνει στη δημοτική και απέναντι — Άπαρέμφατον απαγορευτικής διατάξεως... έντός των λεωφορείων.

5. Κακορίζικος, άθλιος, άντιστρόφως (δοτ.).

6. Δύο συνεχόμενα σύμφωνα δίδοντα αριθμόν — Με την ναυτίλος συνώνυμη αρχαϊκή λέξις (δοτ.).

7. Έποχή — Το μαρτύριον του Θεάνθρώπου (άρχ.).

8. Ένα από τα σημαντικά έξοδα των κατόχων αυτοκινήτων (άντιστρ.) — Ποταμός της Ιταλίας.

9. Νότα — Άραφ στρατηγός κτίσας το παλαιόν Κάιρον — Αρχαίον έπιφώνημα νικητών (τρία φωνήεντα).

10. Δημιούργησε πολλές καταστροφές στα Δεκεμβριανά (άρχικα) — Έπιφανής ισπανός λυρικός ποιητής του παρελθόντος αιώνας (άντιστρ.).

11. Οικόσιτον ζώον (δημ.) — Πορτογαλική άποικία εις την Κίαν, έναρθρος.

12. Ένας πρό τετραετίας θανών ήθοποιός του Χόλλυγουντ, σύζυγος της Άνν Μπάξτερ (Τζών...) — Κτητικόν.

ΑΘΗΝΑΪΚΟ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΜΟΥΣΕΙΑ

ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ — Άνοιχτό καθημερινώς 9 π.μ. - 5 μ.μ. Τρίτη 12 μ. - 5 μ.μ. Κυριακή 10 π.μ. - 2 μ.μ. Εισιτήριο δραχμές 10 και για τον χώρο της Ακροπόλεως. Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελεύθερα. (Γλυπτά και αρχιτεκτονικά που δροθήκαν πάνω στην Ακρόπολη. Συλλογή αρχαίων έργων (Κόρες) και ανάγλυφα από τον Παρθενώνα. Έστχείο και Ναός Απτερόν Νίκης, του 5ου π.Χ. αιώνας).

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΟ — (Γουδί). Άνοιχτό Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή 10 π.μ. - 12 μ. Είσοδος ελεύθερα. (Σκελετοί ανθρώπων νεολιθικής εποχής. Μούμιες και κέρατα θηλασικών διαφόρων εθνολογικών τύπων).

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ — (Λεωφ. Βασιλίσσης Σοφίας 22). Άνοιχτό καθημερινώς 9 π.μ. - 4 μ.μ. Πλήν Δευτέρας. Κυριακή 9 π.μ. - 1 μ.μ. Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελεύθερα. (Συλλογή έργων τέχνης, γλυπτά και τοιχογραφίες, ανάγλυφα, μωσαϊκά, έργα γλυπτικής και αρχιτεκτονικής. Τετς αλθούσε είναι διασκευασμένες σε εκκλησίες, Παλατιόχτισαν, κη - Βυζαντινή - Μεταβυζαντινή).

ΓΕΩΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ — (Έθνικόν Πανεπιστήμιον, Ακαδημίας 38). Άνοιχτό Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή 10 π.μ. - 12 μ. (Μεταλλεύματα, άπολιθάματα κλπ.).

ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ — (Παρθένου). Άνοιχτό καθημερινώς 8.30 π.μ. - 2 μ.μ. και 3 - 6 μ.μ. Κυριακή 10 π.μ. - 2 μ.μ. Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελεύθερα. (Συλλογή έργων Μυκηναϊκής τέχνης, γλυπτά και αρχιτεκτονικά, συλλογή επιτυμίδων στηλών, επιγραφών, νομισμάτων, άγγείων, άναθηματικών άγαλμάτων, κοσμημάτων, χαλκίων άγαλμάτων, Ποσειδών, Έφρηδος των Άντικυθήρων κλπ.).

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ — (Πλ. Μοναστηρακίου). Άνοιχτό καθημερινώς 9 π.μ. - 2 μ.μ. Είσοδος ελεύθερα. Τετάρτη και Κυριακή 10 π.μ. - 1 μ.μ. Είσοδος ελεύθερα. (Βυζαντινά κεραμικά, έργα λαϊκής τέχνης, κοσμήματα, έπαναστάσεις, στικτής τέχνης, κεντήματα, κοπτικά από την Ξυλόγλυπτα λαϊκής τέχνης. Κεντήματα από την δου και τον αιώνα, κεντήματα Τανάγρα, Ηπειρο, Αράχωβα, Λειβαδιά, Τανάγρα, Κυκλάδες, Κρήτη, Σκύρο, Μυτιλήνη, Δωδεκάνησα).

ΖΩΟΛΟΓΙΚΟ — (Έθνικόν Πανεπιστήμιον, Ακαδημίας 43). Άνοιχτό Δευτέρα, Τετάρτη, Σάββατο και Κυριακή 9 π.μ. - 12 μ. Είσοδος ελεύθερα. (Ζώα της Ελλάδας, των γειτονικών της χωρών και των τροπικών. Πεπτά, έντομα, πουλιά, κοχύλια και ψάρια των ελληνικών θαλασσών).

ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ — (Λεωφ. Αμαλίας 38). Άνοιχτό Δευτέρα, Τετάρτη και Κυριακή 9 π.μ. - 1 μ.μ. Είσοδος ελεύθερα. (Συλλογή έργων τέχνης, γλυπτά και τοιχογραφίες, ανάγλυφα, μωσαϊκά, έργα γλυπτικής και αρχιτεκτονικής. Τετς αλθούσε είναι διασκευασμένες σε εκκλησίες, Παλατιόχτισαν, κη - Βυζαντινή - Μεταβυζαντινή).

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ — (Χώρος Κεραμεικόν). Άνοιχτό καθημερινώς 10 π.μ. - 5 μ.μ. Είσοδος ελεύθερα. (Σειρά επιτυμίδων άναγλυφών και άγγείων από τάφους).

ΜΠΕΝΑΚΗ — (Κουμπάρη 1). Άνοιχτό καθημερινώς 9.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. και 4.30 - 7.30 μ.μ., πλήν της Τρίτης και του Πάσχα. (Συλλογή έργων τέχνης, γλυπτά και τοιχογραφίες, ανάγλυφα, μωσαϊκά, έργα γλυπτικής και αρχιτεκτονικής. Τετς αλθούσε είναι διασκευασμένες σε εκκλησίες, Παλατιόχτισαν, κη - Βυζαντινή - Μεταβυζαντινή).

ΑΘΗΝΑΪΚΟ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΤΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΛΗΨΙΣ ΤΟΥ — (1 - 20 Δεκεμβρίου). Η συμμετοχή στο διαγωνισμό είναι ελεύθερα. Το θέμα των φωτογραφιών που θα υποβληθούν είναι έντα: Έργατικά ατυχήματα, συγκοινωνιών, μηχανικής καλλιέργειας, πυρκαϊών, ναυτεργασιών, ηλεκτρισμού, οικιακά κλπ. Γίνονται μες (slides). Οι διαστάσεις των μαύρων φωτογραφιών πρέπει να είναι 18X24 μέτροι 24X36 και των έγχρωμων 24X36 ή 6X6. Προθεσμία υποβολής μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 1960. Οι φωτογραφίες πρέπει να καταποθεί στη Γραμματεία της Ε.Φ.Ε. επί δροτον βραβεία.

Ο ΑΘΛΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΘΛΗΜΑ ΤΟΥ — Συμμετοχή ελεύθερα. Το θέμα είναι έντελώς έλευθερο, άρκει να αναφέρεται στην άθλητική διαίκα και δράση, ομαδική ή ατομική, κα- φωτογραφιών: ε-σποίανρες, και έγχρωμες φωτογραφιών. Οι διαστάσεις των μαύρων φωτογραφιών πρέπει να είναι 18X24 μέτροι 24X36 και των έγχρωμων 0,24X0,24 ή 0,06X0,06 μ. Τελευταία προθεσμία υποβολής ή 30η Νοεμβρίου 1960. Οι φωτογραφίες κατατίθενται επί αποδείξει στη Γραμματεία Άθλητισμού. Στις καλύτερες φωτογραφίες θα δοθούν βραβεία.

2η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ — Στην έκθεση μπορούν να συμμετέχουν μέλος όλοι οι έν Έλλάδι άσχολούμενοι με τη φωτογραφία, επαγγελματίες ή έ- είναι έντελώς ελεύθερο. Τελευταία προθεσμία υποβολής φωτογραφιών ή 15η Ό- 1960. Για περισσότερες πληροφορίες ή 611-485.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΧΑΪΤΙΚΟΝ — (26 Όκτωβρίου 1960). Οι συμμετέχοντες φωτογράφοι, επαγγελματίες ή έ- είναι έντελώς ελεύθερο. Τελευταία προθεσμία υποβολής φωτογραφιών ή 15η Ό- 1960. Για περισσότερες πληροφορίες ή 611-485.

Μόλις έκκυκλοφόρησε

GENEA ΕΡΧΕΤΑΙ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Τού

ΒΑΣΙΛΗ ΜΟΣΚΟΒΗ

Από το 1881

έως σήμερα, πάντα και παντού

ΚΟΥΦΕΤΑ ΓΩΓΟΥ

Καταστήματα Γώγου, Καζαμιάτου 12

Τηλ. 24-965

ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Την Κυριακή, 18 Σεπτεμβρίου, άκούσαμε από το 'Εθνικό Πρόγραμμα στη σειρά των έκπομπών «'Ηθογραφικά ταξίδια», το δεύτερο μέρος το αφιερωμένο στην 'Ιωνία. Συγγραφέας του ραδιοχρονικού αυτού ήταν ο κ. Χρ. Σολωμνίδης. Είναι γνωστά τα έργα του κ. Σολωμνίδη στα όποια διοχέτευσε το πάθος και την αγάπη του, τη γνώση και τη νοσταλγία του για την Ιωνική ζωή. «Στις όχθες του Μέλη», στην «'Ιωνική Ποίηση», όπως και στα άλλα βιβλία του κ. Σολωμνίδη, διακρίνει κανείς τον συγγραφέα με τη λογοτεχνική ευαισθησία και τη σωστή κριτική παρατήρηση. Στο «'Ηθογραφικό του ταξίδι» στην 'Ιωνία (δυστυχώς δεν άκούσαμε το πρώτο μέρος — μά κάθε ραδιοχρονικό πρέπει να έχει την αυτότελείά του), πολλές από τις συγγραφικές αρετές του ήταν έμφανείς: λιτός και εύληπτος λόγος, ρέουσα έκφραση. Πολλή ποίηση και στοχασμός, όμορφαιναν το τέλος της έκπομπής.

Έλλειπε εν τούτοις, εκείνη ή ραδιοφωνικότητα της αρχιτεκτονικής δομής, το γερό στήσιμο των θεματικών ντοκουμέντων, όπως το απαιτεί ή μορφή του ραδιοχρονικού. Το λογοτεχνικό τάλεντο, πολύ λίγο είναι χρήσιμο για τον «συγγραφέα» του φίτσερ. Γι' αυτόν, άρκει να μπορή να «δραματίζεται ή χητικές εικόνες» και να ξέρη να τις αποτυπώνη σ' ένα χαρτί μ' όλες τις τεχνικές λεπτομέρειες... Γιατί το ραδιοχρονικό δεν το συνθέτει, άσφαλώς, μία μόνον πληροφοριακή αφήγηση.

Ο κ. Ντίμης 'Αποστολόπουλος έντυσε το «'Ιωνία» με μερικά ήχητικά εύρηματα, καλά τοποθετημένα. 'Επίσης, καλά ήχογράφησε την έκπομπή ή δ. 'Ιωάννα Πεζιρτζόγλου (άκούσαμε καλά το όνομά της;) με προσεγμένες ένότητες και σταθερή στάθμη.

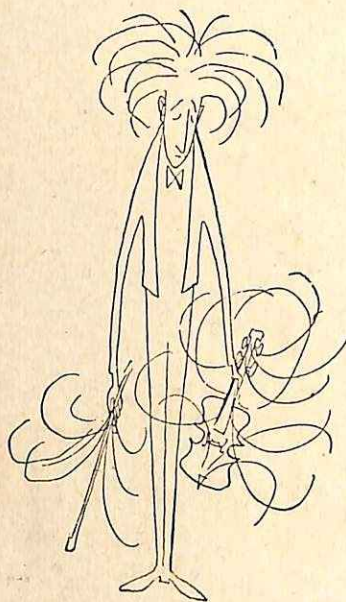
Το σύγχρονο άγγλικό θέατρο, όπωσδήποτε δεν έχει να μάς επιδείξει μεγάλους συγγραφείς, άξιους να συγκριθούν με τους δημιουργούς που μάς έδωσε ή άγγλική ποίηση και μυθιστοριογραφία στην ίδια εποχή. Και ό,τι σημαντικό παρουσίασε το άγγλικό θέατρο στον αιώνα μας, προέρχεται κυρίως από 'Ιρλανδούς δραματουργούς. Οί σύγχρονοι 'Αγγλοι θεατρικοί συγγραφείς αντιμετώπισαν τα θέματα του καιρού τους με μία επιφανειακή θεώρηση και, ως επί το πλείστον, με μία σατιρική διάθεση, συχνά αίχμηρη και καυστική. Σε άλλες περιπτώσεις είναι φανερή μία άνευθυνότητα και ή επιδίωξη «κατασκευ-

ής» θεατρικού έργου με άμεμπτη τεχνική διάρθρωση, που πολύ συχνά όμως καταφέρνει να ψυχαγωγήσει το κοινό. Τυπικό παράδειγμα ό Νόελ Κόουαρντ και στην περίπτωση μας ή κωμωδία του, που επανέλαβε στις 21 Σεπτεμβρίου ή έκπομπή «Το θέατρο της Τετάρτης», «Το νου σου στη Λούλου».

Πρόκειται για ένα έργο που άν του άφαιρέσης τον πνευματώδη του, πράγματι, διάλογο και τη «θεατρική» του οικονομία, άπομένει μία έλαφρότατη κωμωδία, γεμάτη άπιθανότητες και εύκολους συνδυασμούς καταστάσεων. Δεν ξέρουμε τί ήταν εκείνο που ώθησε τον Κόουαρντ να μεταγράψη το έργακι του Φεντώ «Το νου σου στην 'Αμέλια». Πάντως ό λόγος, άσφαλώς, δεν θα πρέπει να είχε πολλές καλλιτεχνικές φιλοδοξίες... 'Ας είναι.

Τη ραδιοφωνική μετάδοση της κωμωδίας του Κόουαρντ, τη θεωρούμε σαν μία άπλη ψυχαγωγική προσφορά, δίχως παράλογες αξιώσεις.

Εν τούτοις θα είχαμε να παρατηρήσουμε βασικά, πώς ό κ. Κωστής Μιχαηλίδης που τη σκηνοθέτησε, θα έπρεπε να προσέξει περισσότερο στη διατήρηση μίας «φινέτσας» που θα έκπορευόταν, είτε από την τοποθέτηση της δράσης στο Παρίσι, είτε από την άγγλική ιδιοσυγκρασία του συγγραφέα, είτε και από τις δυο αυτές μαζί προ-

ποθέσεις. 'Ετσι θα απέφευγε τις ανάρμοστες υπερβολές του κ. 'Αβδη και του κ. Μαλιαγρού. 'Η κ. Μαίρη 'Αρώνη ήταν ή πιό ένδεδειγμένη για το ρόλο της

Λούλου, με πλούσιες έρμηνευτικές απόχρώσεις και την άπαραίτητη ώραία άρθρωση. Καλοί επίσης, ό κ. Α. Φιλίππιδης και ή κ. Τασσώ Καββαδία.

Εξ άλλου, παρατηρήσαμε πολλές φορές συγκεχυμένα σημεία φωνών και θορύβων, χωρίς, βέβαια, να είναι άποτελέσματα «σκηνικής» ανάγκης. Σημείωσαμε ακόμα δύο — τρεις μικρές ήχητικές διακοπές (στα σημεία ίσως αλληλοδιαδοχής των ταινιών κατά την ώρα της άναπαργωγής).

Η μουσική επίμελεια της δ. Σοφίας Μιχαλίτση ήταν άρκετά έπιτυχημένη και ειδικότερα τη στιγμή που ροχάλιζε ό Μαρσέλ και μετά την πρώτη πολυλογία της Λούλου.

Για τις επαναλήψεις των «θεατρικών» έκπομπών του ΕΙΡ, όχι μόνο δεν έχουμε καμιά επιφύλαξη, αλλά, αντίθετα, νομίζουμε πως επιβάλλονται και μέλιστα κατά τη διάρκεια της καλοκαιρινής σαιζόν...

Το Μυστηριώδες Σύμπαν» είναι μία σειρά έκπομπών που καθιέρωσε — δεν πάει πολύς καιρός — το ΕΙΡ. Η χρησιμότητα και το έπικαιρο ενδιαφέρον της είναι άναμφισβήτητα. Έκλαίκευι την έπιστήμη και ένωμας μ' ένα τρόπο προσιτό και εύχρηστο για τους άκροατές εκείνους που δεν θεωρούν το ραδιόφωνό τους μόνο σαν ένα μέσον «κατ' οίκον» ψυχαγωγίας... Η μορφή, βέβαια, που χρησιμοποιείται για την παρουσίαση της έκπομπής, είναι ή ραδιοφωνικότερη και ή πιό κατάλληλη για την περίπτωση: Το φίτσερ.

Ο κ. Τάκης Μιχαηλίδης, σαν συγγραφέας και σκηνοθέτης της έκπομπής αυτής, μάς δίνει συχνά ώραιά άποδείγματα ραδιοχρονικών με σωστή άντίληψη των ραδιοφωνικών αξιών και πλήρη φαντασία. Παρ' όλο δέ που ή περίπτωση του θέματός του συλλαμβάνεται διάορατα κάπως και μόνο φανταστικά εκείνος καταφέρνει να παρεμβάλλη τα έπιστημονικά στοιχεία και τους αριθμούς που του δίνει ό αστρονόμος κ. Κ. Χασάπης, δίχως μεγάλα «Ενα άποτέλεσμα» το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα. 'Ενα άκόμα από τα προτερήματα του κ. Μιχαηλίδη είναι ότι δεν κάνει φιλολογία — που τόσο συνήθίζεται — αλλά ραδιό-

φωνο... Παρακολουθήσαμε άρκετές από τις έκπομπές της σειράς και το συμπέρασμα μάς είναι πως το ΕΙΡ για πρώτη φορά μάς δίνει τόσο καλά έκλαίκευμένα έπιστήμη. 'Υπόδειγμα και ή τελευταία από τις έκπομπές που άκούσαμε, για

τη ραδιοαστρονομία, το πρώτο μέρος από «Τά μυστικά του Σύμπαντος». Μία πρωτότυπη αρχή, μία καλοτοποθετημένη επανάληψη άποσπαμάτων παλαιότερων έκπομπών, μία έξυπνη χρησιμοποίηση ραδιοφωνικών έφφέ: ('Αρκετά άφύσικη όμως ήταν ή παρουσία των άκροατών στο στούντιο. Θα μπορούσε εν τούτοις να δικαιολογηθεί διαφορετικά).

Σ' αυτή την έκπομπή πολύ καλός στο ρόλο του ό κ. Σπ. Κωνσταντόπουλος και πειστικός όπως πάντα ό κ. Γκ. Μπινιάρης. Φροντισμένη, τέλος, στην κάθε της λεπτομέρεια, ή ήχογράφηση του κ. 'Αν. Λάμπρου.

Δεν μπορούμε να θυμηθούμε άκριτως, αλλά σίγουρα θα είναι περισσότερο από τρία χρόνια που παρακολουθούμε κάθε Τετάρτη από το 'Εθνικό ή κάθε Σάββατο από το Τρίτο Πρόγραμμα, τη μουσικολογική έκπομπή «Μουσικά θέματα». Τόσος χρόνος ζωής για μία ραδιοφωνική έκπομπή, άποτικής και δίχως άλλο, την έπιτυχία στον κύκλο των άκροατών της. Γεγορασ που θα έπρεσήμεναν άσφαλώς οί αυτό της ραδιοφωνίας μας και γι' αυτό τη διατηρούν στα προγραμματά της, έκπομπή που εκπληρώνει άπόλυτα το σκοπό της.

Τα «Μουσικά θέματα», παίρνοντας έφόρμη από τη διεθνή μουσική έπικαιρότητα, αναπτύσσουν τα γεγονότα, έμβαλύνουν στην ιστορική τους εξέλιξη, μεγάλων τις μουσικές δημιουργίες των όλων συνθετών και έκτελεστών και έυξην λόγου και μουσικής. Θαυμάστη είναι συνήθως, ή έπιτυχημένη εύρεση των αναφερομένων στις έκπομπές μουσικών σημείων που αναδύονται, στην πιά κατάλληλη στιγμή, από το λόγο, για να τον καθορίσουν και να καταστήσουν εύληπτη, εύνοητη τη «δύσκολη» μουσική, στα περισσότερα έπίπεδα, του «πολυεπίπεδου» συνόλου των άκροατών του ραδιοφώνου. Για μία τέτοια εργασία και γενικότερη πλατεία μουσική γνώση και ευαισθησία. Αυτά τα προσόντα, τα έχει ή κ. 'Αθηνά Σπανούδη που έγραφε τα κείμενα, διαλέγει τη μουσική και παραρσιάζει τα «Μουσικά θέματα» στο μικρόφωνο «μαζί με τους τακτικούς της συνεργάτες».

Οί δύο έκπομπές που άκούσαμε πριν από μερικές μέρες για τον Σεργίεβ και τις όποιες ό ίδιος ό διάσημος χορευτής άναπόλησε τις σταδιο-λας της τέχνης, τον Ντιαγκίλεφ, τον Στραβίνσκι, τον Βαλερύ και άλλους, είχαν κάτι από τη «μαγεία» που μάς έδωσαν τόσες φορές να συλλογιστούμε με ευγνώμοσύνη την ευρύτητα των ραδιοφωνικών δυνατοτήτων.

— ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΙΖΑΝΗΣ

Ο υαφός υαφές είναι τέχνη
Ο υαφός υαφές είναι BRAVO

Πολιτική, τέχνη, μόδα...
Δέν γίνεται κουβέντα, χωρίς
καφεδάκι έλληνικό, πατροπαράδοτο.

BRAVO

ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΦΕΩΝ ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ

Βε/7

ΤΟ «ΑΥΤΟΝΤΟΠΑΡΙΣΜΑ»

Νά μη καταργηθῇ ἡ γενικὴ σιελοληψία τῶν ἀλόγων

Εὐνὸ τὸ ζήτημα τῶν τιμωριῶν ποὺ ἐπιβλήθηκαν στὶς περιπτώσεις ντοπαρισμάτων δρομῶν ἵππων φαίνεται νὰ ἔκλεισε γιὰ τοὺς ἀρμοδίους μὲ τὴν ἐφαρμογὴ δύο μέτρων καὶ δύο σταθμῶν — ἐνῶ ὅπως ὑποδείξαμε θὰ ἔπρεπε καὶ οἱ πρὸ καιροῦ τιμωρηθέντες καὶ οἱ πρόσφατα ἀθωωθέντες νὰ θεωρηθοῦν ὅλοι ἀμέτοχοι τῶν ντοπαρισμάτων, γιὰτὶ οὐδέποτε ἕνας προπονητὴς ἔχει συμφέρον νὰ ντοπάρῃ ἀλόγα τοῦ ἀφοῦ ξέρεται πὼς θὰ ἀποκαλυφθῇ μιὰ καὶ ἐφαρμόζεται ἡ σιελοληψία σὲ ὅλους γενικὰ τοὺς νικητὰς — ἔπεσε σὰν βόμβα ἡ εἰδησιὰ πὼς, σύμφωνα μὲ διαπίστωση κτηνιάτρων τοῦ Τζόκεϋ Κλάμπ τοῦ Λονδίνου, ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἀλόγου... παράγει ντόπιν καὶ ἔτσι πολλὰ ἀλόγα... αὐτοντοπαρίζονται!

Ἡ πληροφορία αὕτη — δὲν ξέρουσε ἀκόμα ἂν εἶναι σοβαρὴ καὶ δὲν ἀποτελεῖ μιὰ ἀπὸ κείνες τὶς ὅχι σπάνιες ἱατρικὲς παραδοξολογίες — δημοσιεύτηκε καὶ στὸν ἐγγύωριο ἵπποδρομικῶν τύπων. Σύμφωνα μ' αὐτὴν, οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, ὁ ὀργανισμὸς τῶν ἀλόγων μπορεῖ νὰ παράγῃ κατὰ φυσιολογικὸ τρόπο κορτιζόνη, ποὺ θεωρεῖται διεγερτικό. Ἡ ἀποκάλυψη αὕτη ἔγινε — κατὰ τὶς ἴδιες πάντα δημοσιογραφικὲς πληροφορίες ἀπὸ τὸ Λονδίνο — ἀπὸ ἐπιτροπὴ εἰδικῶν ποὺ εἶχαν ἐπιφορτισθῇ ἀπὸ τὸ Τζόκεϋ Κλάμπ νὰ «διευκρινίσουν» τὸ μυστήριό τῆς παροχῆς διεγερτικῶν σὲ ἀλόγα σταύλων, ποὺ τὸ προσωπικὸ τους ἦταν ἀνώτερο κάθε ὑποψίας. Κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς αὐτοὺς «εἰδικούς» ἡ κορτιζόνη μπορεῖ νὰ παραχθῇ μέσα στὸν ὀργανισμὸ τοῦ ἀλόγου ἢ ἀπὸ ὑπερβολικὴ μυϊκὴ προσπάθεια ἢ λόγω διαταραχῶν τῆς λειτουργίας τῶν ἀδένων τοῦ ἀλόγου. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψη αὕτη — κατὰ τὶς ἴδιες πάντα πληροφορίες — ἀντιμετωπίζεται ἡ τροποποίηση τοῦ διεθνoῦς Κώδικα Ἱπ-

ποδρομιῶν ὥστε νὰ μὴν εἶναι πιά ἀρκετὴ ἡ διαπίστωση τοῦ ντοπαρισματος ἐνὸς ἀλόγου ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπαρξὴ συμφοροντος τοῦ ἰδιοκτήτη καὶ τοῦ προπονητῆ τοῦ ντοπαρισμένου ἀλόγου.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι στὴν πραγματικότητα «τρικυμία εἰς ποτήριον ὕδατος» γιὰτὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀποβλέπουν νὰ καλύψουν μὲ ἕνα συχωρχάρτι τῆς ἐπιστήμης τὸ φοβερὸ σκάνδαλο τῶν ντοπαρισμάτων, ποὺ συγκλόνισε λίγους μῆνες πρὶν τὴν Ἀγγλία. (Οἱ μεγαλύτερης κυκλοφορίας βρετανικὲς ἐφημερίδες ἀφιέρωναν γιὰ μέρες ἐξάσθηλα καὶ ὀκτάσθηλα ἄρθρα στὴν πρώτη σελίδα τους γιὰ τὸ σκάνδαλο αὐτό). Ἀλλωστε ἡ ἐπιστημονικὴ αὕτη ἀνακοίνωση μιλεῖ μόνο γιὰ... παραγωγή κορτιζόνης ἀπὸ τὸν ὀργανισμὸ τοῦ ἀλόγου καὶ τὰ προαναφερθέντα ντοπαρίσματα μιλοῦν γιὰ κάθε λογῆς διεγερτικά, ποὺ χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ τοὺς δρᾶστες.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη ὅμως τὸ ζήτημα οἱ «ἐπιπτώσεις» τῆς ἀποκαλύψεως αὐτῆς στὰ ἑλληνικὰ ἵπποδρομικὰ πράγματα εἶναι μάλλον ἀσήμαντες. Θὰ ἦταν σφάλμα μέγα ἀκόμα καὶ ἡ σκέψη περὶ καταργήσεως τῶν σιελοληψιῶν ἀφοῦ οἱ δρόμωνες ἵπποι ντοπαρίζονται μόνοι τους(!) Ἡ γενικὴ σιελοληψία ἐφαρμόστηκε πρόπερσι ὕστερα ἀπὸ ἀξίωση τῶν φιλίππων καὶ ὀλόκληρου τοῦ ἵπποδρομικοῦ καὶ μὴ τύπου, ποὺ εἶχε ἐξεγερθῇ σύσσωμος ἀπὸ τὶς αἰφνιδιαστικὲς νίκες ἀλόγων, ποὺ τερματίζαν ἐπὶ μῆνες στὸ σωρὸ τῶν ἡττημένων καὶ ὅταν νικούσαν ἔδιναν ἕνα ἀσήμαντο γκανιάν, ποὺ πρόδινε ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ τὸ «ἔπαιξαν» ἦταν βέβαιοι προκοκαβολικά πὼς θὰ κέρδιζε. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ ἑλλανοδίκες διέταζαν τὴ σιελοληψία μόνο ὅταν εἶχαν ὑποψία ὅτι ἕνα ἀλόγο κέρδιζε μὲ τὴν ἐπίδραση διεγερτικοῦ. Καὶ ἐπειδὴ φυσικὰ οἱ ἑλ-

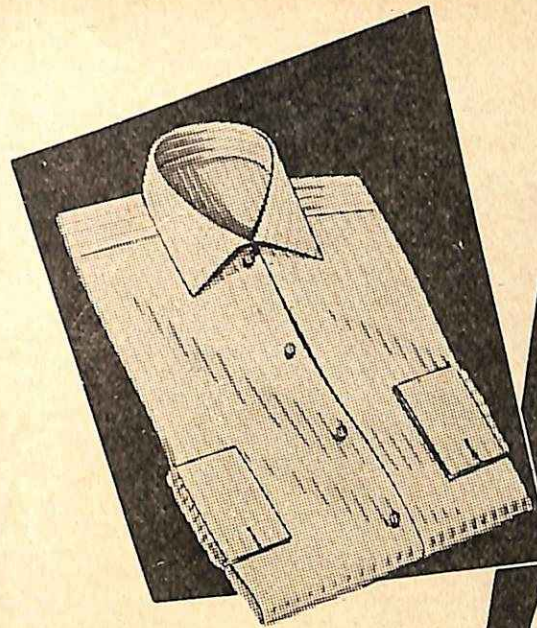
λανοδίκες δὲν φημίζονται γιὰ τὴν πονηριά τους ἔβρισκαν πολλὰς φορὲς δικαιολογημένη — καὶ συνεπῶς ἀσκοπητὴ σιελοληψία — τὴ νίκη ἀλόγων ποὺ ἦταν ἐξοργιστικὰ ἀντικανονικὴ. Ἐπειὰ δὲν τολμοῦσαν νὰ διατάξουν σιελοληψία ἀλόγων ποὺ ἀνήκαν σὲ μεγάλους καὶ ἀδιάβλητους σταύλους γιὰ νὰ μὴ προσβάλουν τοὺς δυο-τρεῖς μεγαλοἰδιοκτήτες τοῦ Δέλτα. Ἐνῶ ἡ γενικὴ σιελοληψία, ποὺ τοποθετεῖ τὰ ἀλόγα καὶ τῶν πλούσιων καὶ τῶν πτωχῶν ἰδιοκτητῶν στὴν ἴδια μοῖρα ἀπαλλάσσει τοὺς ἑλλανοδίκες ἀπὸ τὶς ἀδίκες ἐπικρίσεις καὶ διασφαλίζει πραγματικὰ τὰ συμφέροντα τῶν φιλίππων ἀπὸ τοὺς ντοπαριστῆς.

Συμπέρασμα ὅλων αὐτῶν εἶναι ὅτι ἡ γενικὴ σιελοληψία πρέπει νὰ διατηρηθῇ ἀντὶ πάσης θυσίας καὶ ἐναντὶν πάσης σοφιστίας περὶ παραγωγῆς ντόπιν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ὀργανισμὸ τοῦ ἀλόγου. Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ τροποποιηθῇ, καὶ μάλιστα τὸ συντομότερο, εἶναι ὁ πολὺς Κώδιξ τῶν Ἱπποδρομιῶν ὡς πρὸς τὸ σημεῖο τῶν ποινῶν ποὺ προβλέπει γιὰ τὰ ντοπαρίσματα καὶ μὴ τιμωροῦνται — ὅπως τονίσουμε καὶ ἄλλοτε — οἱ τυπικὰ ὑπεύθυνοι προπονητῆς ἀλλὰ οἱ οὐσιαστικὰ ὑπεύθυνοι, ὅπως ποὺ θὰ τοὺς βρῖσκει ἡ ἀστυνομία, γιὰτὶ εἰς τοὺς κάθε λογῆς κακοποιούς. Γιατὶ εἶναι ἀνθρώπινως ἀδύνατο γιὰ ἕνα προπονητὴ νὰ φυλάτῃ αὐτοπροσώπως τὰ ἀλόγα τοῦ σταύλου του ἐπὶ 24 ὥρες τὸ εἰκοσιτετράωρο, ὥστε νὰ μὴ μπορέσῃ ὁ ἀσυνείδητος ντοπαριστῆς ποὺ συνήθως ἀνήκει στὸ σταυλοδίαίτο προσωπικό του, νὰ δώσῃ τὸ διεγερτικό στὸ ἀλόγο.

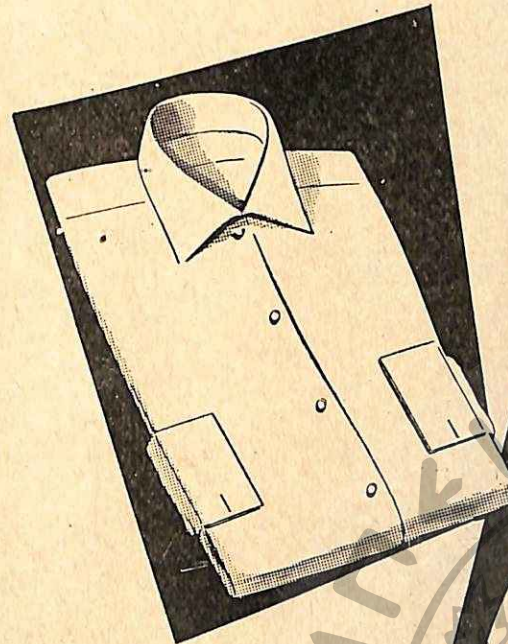
Προτοῦ κλείσουμε τὸ σημεῖωμα αὐτὸ νομίζουμε πὼς ἐπιβάλλεται μιὰ ἀκόμη ὑπόδειξη πρὸς τὸ κράτος: νὰ καταργήσῃ τὴν εἰσφορὰ ἐπὶ τῶν δρομῶν ἵππων. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἦρθε καὶ πάλι στὴν ἐπικαιρότητα ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἱππικῆς ἐκθέσεως τῆς Ἀνδραβίδος, ὡρὰς ἐλλογῆς. Ἐπίσημοι παρέστησαν, ἀκούστηκαν γιὰ τὴν πρόοδο τῆς ἑλλανικῆς ἵπποπαγωγῆς, ἀλλὰ καμιά ὑπόσχεση δὲν δόθηκε στοὺς ἵπποπαγωγούς, ποὺ βλέπουν νὰ μένουν ἀδύνατοι τὰ «προϊόντα» τους, γιὰ τὴν κατάργηση τῆς ἐξοντωτικῆς εἰσφορᾶς ποὺ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ σταματῇ ἡ ἀγορὰ ἀλόγων ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτήτες τοῦ Δέλτα. Ἡ εἰσφορὰ ὅμως πρέπει νὰ καταργηθῇ ὅχι μόνο γιὰτὶ πλήττει καὶ τὰς τοὺς ἵπποπαγωγούς, ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ παντὸς γιὰ νὰ μὴν ἐπιδρασε ὁ δόλος ἐπὶ τῶν ἵπποδρομιῶν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες τὸ δημόσιο ταμεῖο εἰσπράττει ἀπὸ λίγα. Ἀποτελεῖ πιά γενικὴ διαπίστωση πὼς ὅσο περισσότερα ἀλόγα ὑπάρχουν στὸν ἵπποδρόμο τόσο πλεονεκτήματα γίνονται οἱ ἵπποδρομίες, ἐνῶ ἀντίθετα οἱ κούρσες τῶν τεσσάρων καὶ πέντε ἀλόγων, ποὺ δὲν εἶναι καθόλου σπάνιες σήμερα, ἀποτελοῦν μόνιμη παγίδα γιὰ τοὺς φιλίππους γιὰτὶ ὁδηγοῦν κατ' ἐξοχὴν στὸν πειρασμὸ τῆς «Κομπίνάσας».

—ΤΣ/ΛΑΓΚ

Γιὰ ἐπίσημες
περιστάσεις

Γιὰ κάθε μέρα

Γιὰ πολὺ νέους

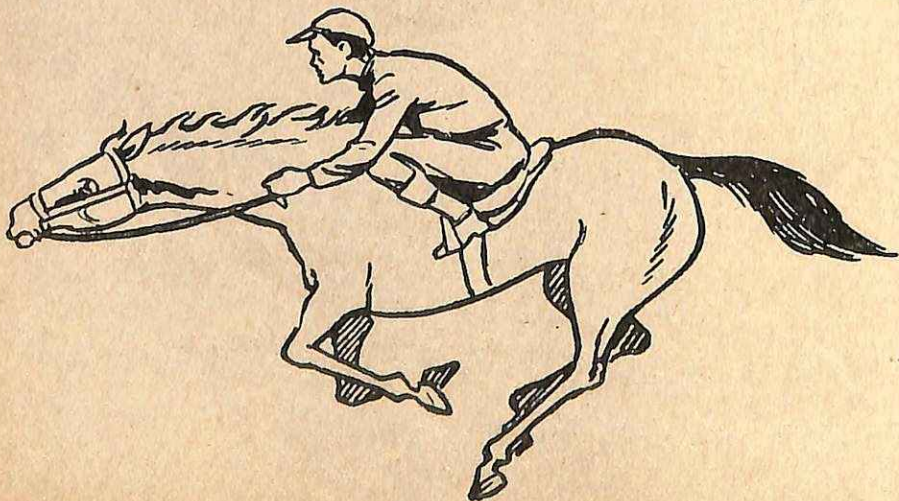
Γιὰ πολὺ σοβαροὺς κυρίους

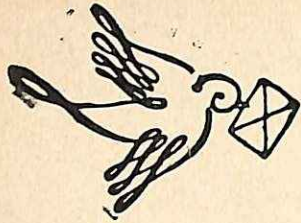
ΠΟΠΛΙΝΕΣ ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ ΠΕΙΡΑΙΚΗΣ-ΠΑΤΡΑΙΚΗΣ
μὲ θετικὰ πλεονεκτήματα: σταθερὲς ποιότητες, ἀναλλοίωτα
εὐγενικὰ χρώματα, ἐξαιρετικὴς ποιότητος νήματα,
ἐπεξεργασία **SANFORIZED**.

Μὲ ὅ,τι θάζει ὁ νοῦς σὲ βαμβακερὰ ὑφάσματα, ἡ

ΠΕΙΡΑΪΚΗ-ΠΑΤΡΑΪΚΗ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΒΑΜΒΑΚΟῦ Α.Ε.

ντύνει, στολίζει, νοιμουρεύει!

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Περὶ «Ἐξτρα» (Συνέχεια)

Ἀγαπητὴ «Ἐκλογή»,

Υπάρχει – εύτυχως – μια κοινή βάση για κουβέντα με τον αναγνώστη σου κ. Δ.Τ. από τη Θεσσαλονίκη: η αγάπη του για τη «Χιροσίμα» του Resnais. Και είναι αλήθεια εύχαριστη και παρήγορη η έκφραση της αγάπης αυτής. Άλλα ἄς μου επιτρέψει να του πῶ, ὅτι εἶναι ἀπὸ τοὺς «ἀκράιους», ἐκφράζοντας τὴν ἀπογοήτευσή του ἐπείδη τὸ «Έστρα» ἀσχολεῖται με τὸν Ἑλληνικὸ Κινηματογράφο. Εἶναι μάλιστα ἀπὸ κείνους τοὺς «ἀκράι-

ους» πού, φτάνοντας σ' ένα στείρο έσπε-
τισμό, καμιά εξυπηρέτηση δέν μπορούν νά
προσφέρουν μέ την ακρότητά τους αυτή.
Ο Έλληνικός κινηματογράφος βρίσκει
σέ κακά χάλια, καί γι' αυτό άκριβώς χρει-
άζεται μία προσπάθεια γιά την ανάκα-
λυψη εκείνων τών λίγων ταινιών πού θά
είναι τουλάχιστον εϋπρόσωπες άν δέν θά
είναι άριστουργηματικές.

Αυτό, φαντάζομαι, ότι επιδιώκει το «Έξτρα» με το να παρουσιάξη, χωρίς προκαταλήψεις, όλα τα στοιχεία για ό-
λες τις ταινίες. "Αλλωστε και τα ά-
ριστουργήματα (ακόμα και τα εύπρόσω-
πα) δε θγαίνουν εύκολα ούτε και έξω από

τὴν Ἑλλάδα. Ἡ μήπως φαντάζεται ὁ κ. Δ.Τ. ὅτι ἡ Γαλλία ποὺ ἔβγαλε τὴ «Χιροσίμα» ἢ τὸ «Ὁρφεὸ Νέγκρο» θᾶζει ὁ δὴν τὴν παραγωγή της «Χιροσίμας»; Ἡ δὴν τὴν παραγωγή της «Χιροσίμας»; Πόσα ἀπὸ τὶς χιλιάδες οἱ ἄλλες χώρες; Πόσα ἀπὸ τὶς χιλιάδες φιλμ ποὺ γυρίζονται κάθε χρόνο σὲ ὅλο τὸν κόσμον, μποροῦν νὰ διεκδικήσουν τὸν τίτλον τῆς ἀπλῶς «καλῆς» ταινίας; Καὶ ὅμως αὐτὸ δὲν ἐμπόδιζε τίς ἄλλες χώρες νὰ τυπώνουν διελτίαι (ὅχι μόνο διελτίαι), ὀγκώνοντας μὴ ὁλόκληρη πολυτίμη κινηματογραφικὴ διηλογογραφία, πὺν παρακολοθεῖ τὴν κίνηση γύρω ἀπὸ τὴν παραγωγή ταινιών. Ἐπειτα παρακολοθέηση αὐτὴ, ὅταν προσφέρει μὴ στοιχεῖα, δὲν σημαίνει ὅτι καὶ τὴν ἐνίσχυση ἡλικία, ὅτι ἐνίσχυση τὴν ἀσυνέπεια καὶ τὸν σαλταδορισμὸ ἐνὸς μεγάλου μέρους τῆς παραγωγῆς μας. Ἐκεῖνο ποὺ θὰ εἶξε ἴσως νὰ ἐνισχυθῇ φαίνεται νὰ γίνεταί με κατὰλληλον τρόπο. (Νά, λ.χ., ὅπως ἔλεπω στὸν ἀριθ. 3, τὴν ἐνδιαφέροντα συνέντευξη τῆς Ρ. Σώκου γιὰ τὸ «Ποταμὶ» τοῦ Νίκου Κούνδουρου, ποὺ εἶπαι ἕνας πραγματικὸς κινηματογραφικὸς δημιουργός).

'Αλλά, όλα αυτά για έναν που κιν
 γματικὰ ενδιαφέρεται για τὸν κιν
 ματογράφο — γενικὰ — εἶναι ὀρθολογικ
 νὴ καὶ μετὰ ἀνάλογο ἐνδιαφέρον θὰ διαβ
 ζῇ καὶ τὸ «Ἔξτρα» γιὰ τοὺς λόγους γιὰ
 εἶπαμε: Νὰ ἐνημερώνεται καὶ νὰ ψάχνῃ γιὰ
 τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀξιόλογου. 'Αλλὰ γιὰ
 τὸν κ. Δ.Τ. μένει τελικὰ μιὰ ἀπορία. 'Υποφ
 καταλήγει νὰ γίνῃ βεβαίωσις. 'Υποφ
 ζεται δηλαδὴ κανεὶς ὅτι πρόκειται γιὰ
 «θεατὴν» — ἐκλεκτὸν βέβαια —. 'Ενας «θεα
 «φίλου τοῦ κινηματογράφου». 'Ενας ἐπεκτε
 τῆς» μονάχα δὲ θὰ μπορούσε νὰ ἐπεκτε
 νὴς τὸ ἐνδιαφέρον του παραπάνω ἀπὸ τὴν
 δίωρο ποὺ δρίσκεται ἀπέναντι τοῦ κινημα
 ὁδόν. 'Αντίθετα ἔνας «φίλος τοῦ δικασμα
 τογράφου», ἐνὸς θὰ εἶχε ὅλο τὸ θὰ τὸ μπε
 νὰ κρίνῃ αὐστηρὰ — κι αὐτὸ θὰ τὸ εἰδειν
 ρούσε αὐτὸ κ. Δ.Τ. — θὰ εἰδειν ἐμμε
 τὸ λιγώτερο, ἔλλειψιν καλῆς πίστεως, ἀ
 στεγυῆν, ἐκ τῶν προτέρων φτιαγμένη, ἀ
 νητικὴ γνώμη, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ὅτι μπορεί
 πάθος γι' αὐτὸ ποὺ νομίζει ὅτι «Κινημα
 νὰ εἶναι καὶ νὰ προσφέρῃ ὁ «Κινηματ
 γράφος» ὡς Τέχνην, ἂν ἀρνιόταν τὸ ἐν
 διαφέρον του γιὰ τὸν Κινηματογράφον
 ὅπου του ὅσο κι ἂν αὐτὸς παραπαίει — τὸ
 'Αλλὰ τοῦτο ἀκριβῶς τὸ πάθος — θὰ τὸν
 «φίλου τοῦ κινηματογράφου» — θὰ ψάχνῃ
 κανε νὰ περιμένῃ καὶ νὰ ψάχνῃ, νὰ πληρ
 μήπως πίσω ἀπὸ κάποια ἀράδα πληρ
 φορίας γι' εἰδῶσις ξεπηδήσῃ καὶ ἀνεπιφ
 ταίνια ποὺ θὰ εἶναι ἀξία τῆς ἀνεπιφ
 λακτικῆς ὑποστήριξής μας...

Ν. ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ
 Ἀθῆναι

Ἀγαπητή μου «Ἐκλογή»!

Ἄγαπητή μου «Ἐκλογή»,
Εἶμαι ἀπὸ τοὺς καινούργιους ἀγαπῶ-
στες σου, ἀλλ' αὐτὸ δὲν με ἐμποδίζει νὰ
ἔχω μιὰ σαφὴ ἰδέα γιὰ τὴν «Ἔξτρα» ποὺ
ἱκανοποίησε δὲ ἀρκετὰ τὸ κυκλοφορεῖ μαζὶ
τώρα καὶ λίγο καιρὸ κυκλοφόρησε στὴ σελίδα
σου. Στὸ τελευταῖο τεύχος, διατυπώθηκαν γιὰ
τῆς ἀλληλογραφίας, γύρω ἀπὸ αὐτὸ τὸ
μεσ ἀντιμαχόμενες θέσεις γιὰ μιὰ
«Ἔξτρα», ποὺ τρεῖς τοὺς ἐπίστο-
γιατὶ μεῖ ἔκαναν νὰ διαπιστώσω κα-
κόμα φορὰ τὴν ξενομανία μας. Ἐπίστο-
Ἰδιαίτερα ἀνεκδιήγητη ἦταν ἡ ἐπίστο-
λὴ τοῦ κ. Δ. Τ. ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικί. Κα-
νεὶς φυσικὰ δὲν πιστεύει πὼς ὁ ἐλλήνισ-
κινηματογράφος εἶναι ἐκεῖ πού θάπρεπε

να είναι, ὅμως δὲν μπορούμε ἔτσι ex ipso
jure νὰ βρίζουμε. Δὲν ἔχουμε τὸ δικαίω-
μα νὰ ἰσοπεδώνουμε τὰ πάντα. Μᾶς ἀρέ-
σει τὸ «Χιροσίμα, ἀγάπη μου», δὲ λέω
ὅμως γιατί νὰ μὴ πιστεῦσουμε, πῶς κά-
ποτε δὲ θὰ γῆ καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μιὰ
«Χιροσίμα»;

Τί του φταίει του κ. Δ.Τ. ή 'Αλίκη Βογιουκλάκη; Δεν είναι από τους θαυμαστές της; Όμως δεν μπορεί να μη αναγνωρίσω πώς κάτι πρόσφερε κι αυτή. Το να την θεωρούμε ανάξια του «Έστρα», αυτό πάει πολύ. Αλλοίμονο αν την τέχνη την υπηρέτουσαν μόνον οι άπόλυτα καλοί!

Π. Α.
'Αθηναί

Δημοσιεύουμε για τὸς φίλους τοῦ
«Ἐξέτρα» τὰ γράμματα τῶν δύο ὑποστη-
ριζτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ κινηματογράφου
ὅπως εἶναι, χωρὶς σχόλιο.

«Μικρά Χρονικά»

Αγαπητή «Εκλογή»,
Πολύ

πολύ πρωτότυπη μὰ καὶ διασκεδαστική ἡ ἰδέα σου νὰ ἐγκαινιάσῃς διαγωνισμό τετραστίχων στὰ «Μικρὰ Χρονικά».

NANTA A. ΛΙΩΚΗ

Αγαπητὴ «Ἐκλογή»
Θεο...

«Εκλογή»,
συγχαρητήρια για τὸν «διαγωνι-
σμό τῶν
«Μικρῶν Χρονικῶν». Εἶναι πρω-
τότυπος, κεφάτος καὶ ἀρέσει σὲ πάρα
πολλοὺς.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Κάρυστος

Εὐχαριστοῦμε.

Ἀγαπητὴ «Ἐκλογή»,
Δὲν

Δὲν νομίζεις ὅτι ὁ διαγωνισμὸς τῶν
τετραστίκων τῶν «Μικρῶν Χρονικῶν» κλο-
νίζει κάπως τὴ σοβαρότητα τῆς στήλης;
ΞΕΝ. ΤΣΙΓΚΟΣ
Μαρούσι

Μαρούσι
Είστε ο πρώτος που μᾶς τὸ γράφετε.

«Εκλογή»,
Προτείνω

προτείνω, στο τέλος του χρόνου, να επιλεγεί το καλύτερο από όλα τα βραβευμένα τετράστιχα του διαγωνισμού και να τιμηθεί με ειδικό βραβείο.

ΔΗΜ. ΚΑΛΛΙΒΩΚΑΣ
Πάτρι

Είναι και αυτό μια ιδέα.

ἀγαπητὴ «Ἐκλογή»

Ἡ πετύχω ἢ δὲν πετύχω
 θὰ τὸν στείλω ἐγὼ τὸ στίχο
 γιὰ τὸ φίλο μου Νικήτα
 ποὺ θὰ φάη τῇ χιλοπίττα.

ΕΛΛΗ ΑΣΗΜΕΝΙΟΤ
'Αθῆναι

Ἀθήναι

Miss Varpu Ruolanto
Susitie 8. B. 13
Herttoniemi
Helsinki
Finlande

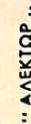
Miss Hanna Saarimaa
Hopeasalmentie 19
Kulosaari
Helsinki
Finlande

Με νέους καὶ νέες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικόν, στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ἰδίως μὲ ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κλασικὴ μουσικὴ.

Ι. Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΣΙΩΚΟΥ 7
ΧΑΛΚΙΣ

Με ἀγόρια ἢ κορίτσια, 14 - 15 ἐτῶν, στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα.

Ζητοῦν ἀλληλογραφία

Μὴν ἀφίσετε νὰ σᾶς
ἀγγίση τὸ Θεινόπωρο

- Διατηρήσετε την δροσιά της επιδερμίδος σας. Περιποιηθήτε την συστηματικά με Λανολίνη Μελπάν.
- Διότι χάρις στα ENYΔΡΑ - ΜΟΡΙΑ του μοναδικού EXTRAIT PURIFIÉ A LA LANOLINE, που μόνο η Λανολίνη Μελπάν περιέχει, το δέρμα σας ανεφοδιάζεται με τους χυμούς και τα τροφονοτικά συστατικά που του αφαιρούν ή έντασις της ζωής, ή κόπωσης, οι καιρικές επιδράσεις, ή ηλικία.
- Έτσι η επιδερμίδος σας ξαναβρίσκει την δροσιά και την λάμψη της. Τό διαπιστώνετε, διότι όλοι σας προσέχουν.

Δίνει στο δέρμα σας
να πιή μια καινούρ-
για νεότητα.

МЕЛПАН

Από τα καλύτερα δημοσιεύματα του κόσμου

ΜΙΚΡΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Γόησσα

ΘΕΛΕΤΕ να γνωρίσετε τη Τζαϊν Μάνσφελντ;» μάς είπε από το τηλέφωνο ένα θράδυ μία καλή φίλη. «Θα μαζευτούμε απόψε μία μικρή συντροφιά στο δωμάτιό της.»

Απαντήσαμε ότι δεν είχαμε καμιά αντίρρηση, φτάνει βέβαια να μην είχε και η ίδια. Δεν θα ήταν κουρασμένη από το γύρισμα της ταινίας της; «Μά τί λέτε;» φώναξε η ίδια η Τζαϊν, λίγη ώρα μετά, όταν τη συναντήσαμε στο ξενοδοχείο της. «Ποτέ δεν κουράζομαι. Δεν ξέρετε τί περιεργο όργανο έχω. Ίσως βέβαια η σαμπάνια να παίξει κάποιο ρόλο σ' αυτό.»

Η Τζαϊν φορούσε ένα άσπρόμαυρο ταγεράκι και τα γαλανά της μάτια μόλις φάνινονταν μέσα από ένα καταρράκτη ξανθών μαλλιών που έπεφτε προς όλες τις διευθύνσεις. Είχε φωλιάσει στη γωνιά ενός ντιβανιού κρατώντας ένα μικροσκοπικό σκυλάκι στα χέρια της και μάς κοίταζε όλους πολύ γλυκά — παραγωγό της ταινίας, τους δημοσιογράφους, τα γκαρσόνια, το σκυλάκι. «Πίνετε πολλή σαμπάνια;» τη ρώτησε κάποιος.

«Όχι», είπε η Τζαϊν. «Άλλα την αγαπάω, γιατί παίρνω το μπάνιο μου μέσα σέ σαμπάνια. Είναι θαυμάσιο να κάνετε μπάνιο σέ σαμπάνια. Έχετε δοκιμάσει ποτέ;»

Ήταν αλήθεια πολύ περίεργο, αλλά κανείς από τη συντροφιά δεν είχε δοκιμάσει ποτέ.

«Μά γιατί, γιατί;» είπε η Τζαϊν. «Κάνετε πολύ άσχημα.» Εκείνη την ώρα μπήκε στο δωμάτιο ο σύζυγος της 2.10, ένας ξανθός γίγας, ύψους 2.10 περίπου. «Μίκυ», είπε η Τζαϊν, «το ήσουν;»

«Επαιρνα το γιατρικό μου στο κπάρ», είπε ο γίγας και κοκκίνησε. «Ο Μίκυ το τσουίζει λίγο», είπε η Τζαϊν. «Είναι αδύνατο σήμερα να ήρθε άνδρα που να μη περνά τη μισή του μέρα στο κπάρ.» Αφησε κάτω το σκυλάκι και τίναξε τα χουδία από το πάτωμα της. «Λατρεύω τα σκυλιά», είπε. «Έχω 14 στο σπίτι μου. Άραγε θα μπορούσαν να παίξουν μερικά από αυτά στην ταινία;» συνέχισε γυρίζον-

τας προς το μέρος του παραγωγού. «Έχουν πολύ ταλέντο, ξέρετε.»

Ο παραγωγός χαλάρωσε ταραγμένος τον κόμπο της γραβάτας του.

«Θα βρούμε τρόπο», τραύλισε.

«Είναι συναρπαστικό να είσαι ήθοποιός», είπε η Τζαϊν μισοκλείνοντας τα μάτια. «Μίκυ, παράγγειλε τις σαμπάνιες για το μπάνιο μου;»

«Βέβαια», είπε ο Μίκυ.

«Πόσα μπουκάλια βάζετε συνήθως

«Επιθύμισα τα παιδιά μου», ψιθύρισε. «Θα ήθελα να έχω δώδεκα.»

«Πόσα έχετε αυτή τη στιγμή;» τη ρώτησε κάποιος από τη συντροφιά.

«Μόνο τρία.»

«Δεν είναι κακή επίδοση», παρατηρήσαμε.

«Όχι», συμφώνησε και η Τζαϊν, «αλλά θα μπορούσε να είναι καλύτερη.»

«Η Τζαϊν θυσιάσε τον εαυτό της

στο μπάνιο σας;» ρωτήσαμε τη γόησσα.

«Δεν ξέρω», είπε η Τζαϊν. «Ο Μίκυ ξέρει.»

«Καμιά σαρανταριά», είπε ο Μίκυ.

«Δεν είναι γλυκός;» είπε η Τζαϊν.

«Μίκυ, έλα κάθισε δίπλα μου.»

Ο παλαιστής ήρθε και θronιάστηκε ανάμεσά μας στο ντιβάνι. Έξακολουθούσε να μάς περνά δύο κεφάλια. Φαινόταν λίγο κακόκεφος αλλά κανείς δεν του έδινε σημασία. Αντιμετώπιζε ένα πρόβλημα με τα χέρια του. Ήταν πολύ μακριά και δεν ήξερε τί να τα κάνει. Τελικά βόλεψε το ένα στην τσέπη του και κράτησε το άλλο ψηλά μετέωρο σαν το άγαλμα της Έλευθερίας.

«Θα ήθελα να κάνω αύριο μπάνιο στη θάλασσα», δήλωσε η Τζαϊν. «Λέτε να μπορέσω; Δύο πράγματα με ενδιαφέρουν να γνωρίσω σέ κάθε τόπο, ή θάλασσα καί...»

Ο Μίκυ την κοίταξε κατακόκκινος: «Τζαϊν», είπε — και η γόησσα σταμάτησε.

Ενα κενό μεσολάβησε. Η Τζαϊν πήρε πάλι το σκυλάκι στα χέρια της και άρχισε να το παιδεύει.

στην τέχνη», είπε ο Μίκυ.

«Ω, ή τέχνη», ψιθύρισε η Τζαϊν μισοκλείνοντας τα μάτια.

«Την έχετε δει ποτέ τη Τζαϊν σέ καμιά ταινία;» ρώτησε ο Μίκυ. «Θέλω να πω αν την έχετε δει σέ καμιά ταινία της προκοπής.»

«Όχι», ωμολογήσαμε.

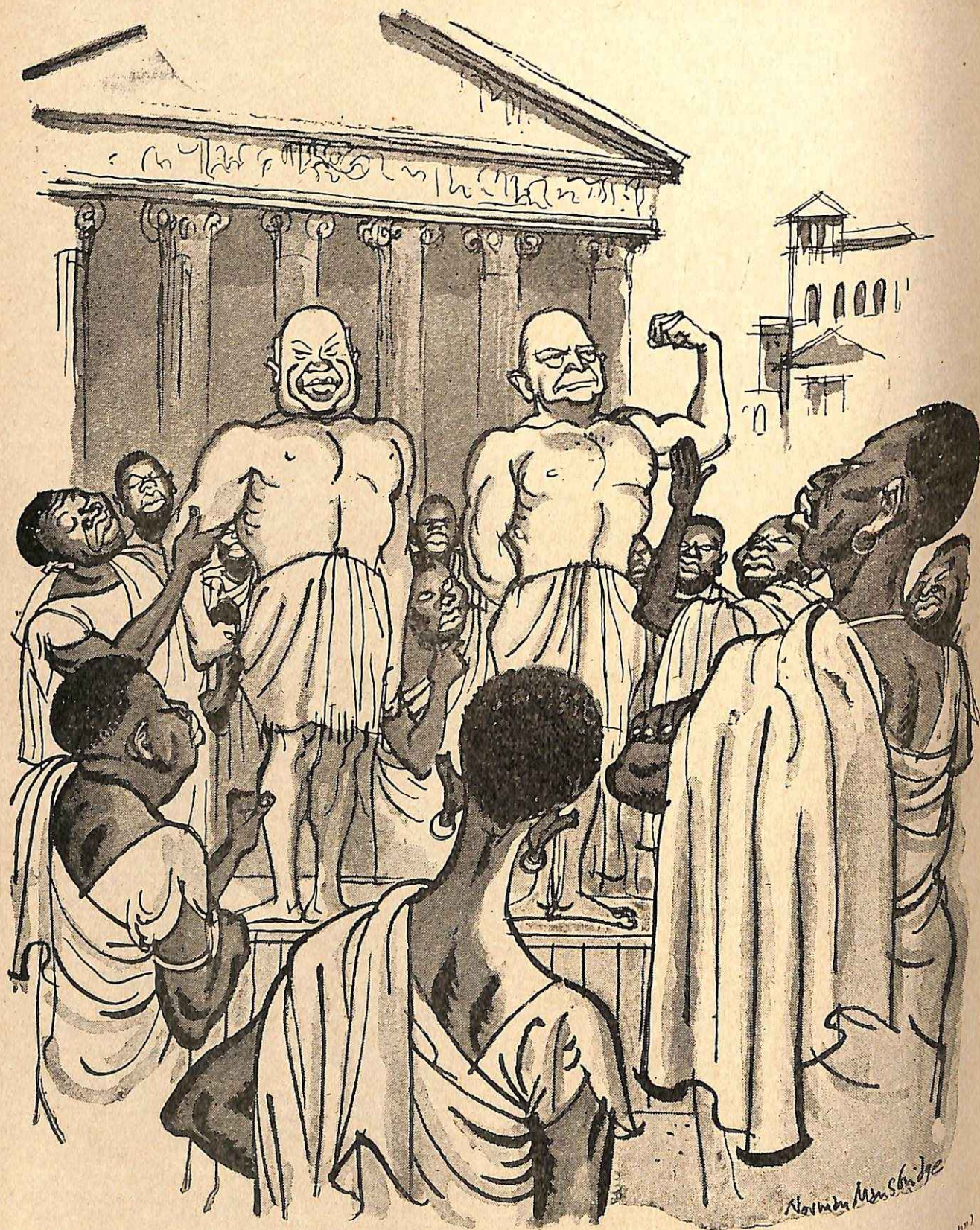
«Ούτε κ' εγώ», είπε ο Μίκυ, «αλλά πάντα ελπίζω. Δεν ξέρεις ποτέ τί γίνεται καμιά φορά.»

Η συνομιλία συνεχίστηκε στον τόνο αυτό για αρκετή ώρα. Είμαστε καλά βολεμένοι όλοι (ο Μίκυ είχε καταφέρει στο μεταξύ να ταχτοποιήσει και το δεύτερο χέρι του) και κανείς δεν ήθελε να φύγει. Άλλά η Τζαϊν έπρεπε να ντυθεί και κάτω την περίμενε μία αγέλη εξαλλων θαυμαστών.

«Ελάτε πάλι κανένα θράδυ να σάς παίξω λίγο βιολί», είπε η Τζαϊν. «Το βιολί ξέρετε είναι το κρυφό πάθος μου. Ο Μίκυ τρελλανιέται να με ακούει να παίζω.»

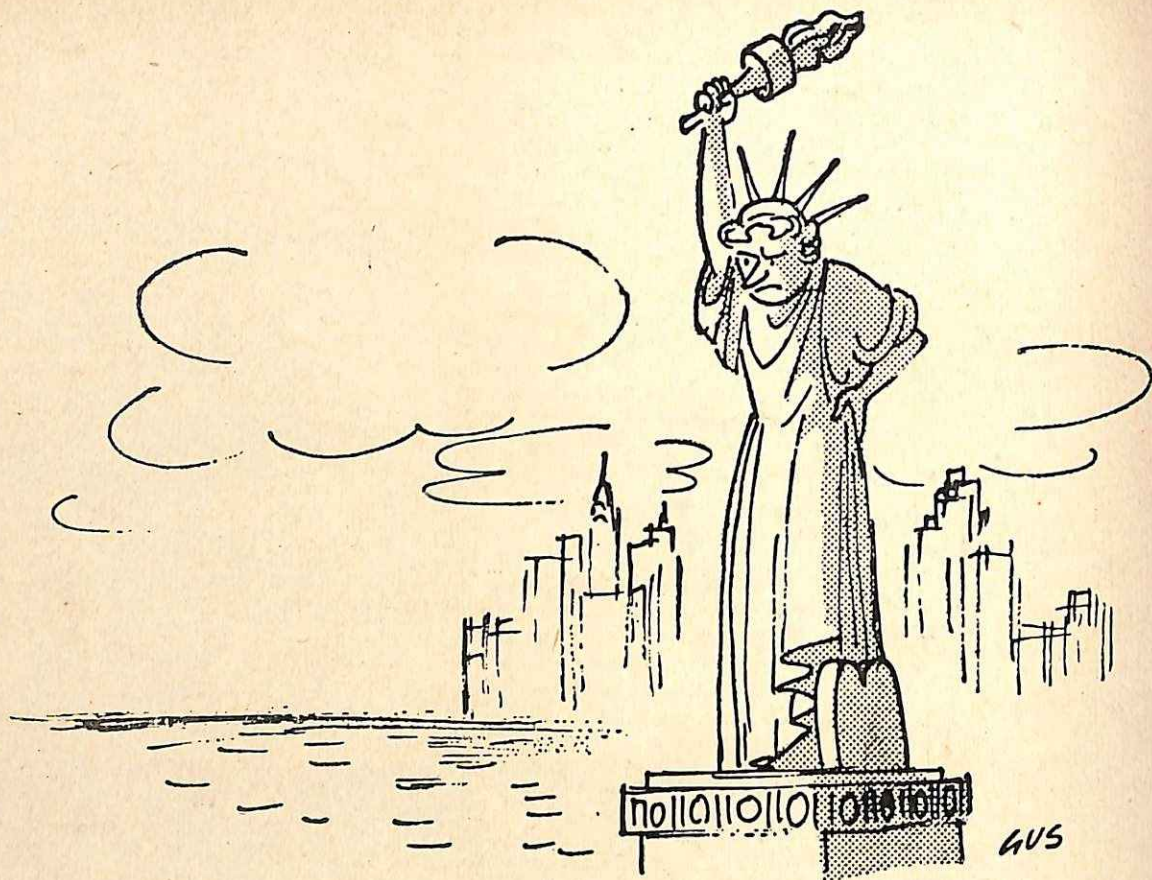
Ο γίγας κούνησε μελαγχολικά το κεφάλι του.

«Τρελλανιόμαι», είπε. «Αυτή είναι ή σωστή λέξη.»

ΑΛΛΑΞΑΝ ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ...

(Copyright «Punch»)

«Θα δὴς τί θα πάθῃ όταν βγαίνῃ ἀπὸ τὸ λιμάνι...»

Ο κ. Κ.

ΑΛΟΤΕ, μία ἀπὸ τὶς φροντίδες τοῦ ΟΗΕ ἦταν νὰ μεριμνᾷ γιὰ τοὺς πρόσφυγες ὅλου τοῦ κόσμου. Τώρα, μετὰ τὴν τελευταία ἐπίθεση τοῦ κ. Κροῦστσεφ, ὁ ἴδιος ὁ ἀνάτατος ὀργανισμὸς ἔγινε ὁ κορυφαῖος τῶν προσφύγων τῆς ἐποχῆς μας καὶ ἀναζητᾷ ἀγωνιωδῶς ἄσυλο. Τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ λύνονται ἀπὸ τὴν μία μέρα στὴν ἄλλη. Ἡ γνώμη τοῦ κ. Κ. εἶναι ὅτι ἡ Γενικὴ Συνέλευση πρέπει νὰ συνεδριάξῃ ἐναλλάξ στὴ Νέα Ὑόρκη καὶ στὸ Λένινγκραντ. Γιατί ὅμως στὸ Λένινγκραντ; «Γιατί», ἐξήγησε μὲ τὸ ὑποχρεωτικό του μειδίαμα ὁ κ. Κ., «δὲν εἶναι πρωτεύουσα, δὲν ἔχει μεγάλη κίνηση, δὲν ἔχει Κρεμλίνο καὶ θὰ ἐνοχλήσῃ λιγώτερο ἀπὸ κάθε ἄλλη σοβιετικὴ πόλη τοὺς ἐπιφανεῖς ἐπισκέπτες της.»

Καὶ τὸ τελευταῖο ἀνέκδοτο ποὺ κυκλοφορεῖ στὴ Νέα Ὑόρκη ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ κ. Κ. στὸ Μανχάτταν:

«Ξέρετε τί ἐντολὴ πῆρε ἀπὸ τὸ Σταίιτ Ντηπάρτμεντ ὁ φίλος μου ὁ μπάρμαν ποὺ δουλεύει στὸ κτίριο τοῦ ΟΗΕ;» λέει ὁ μπάρμαν τοῦ «Γουόλντορφ Ἀστόρια» σὲ ἕνα δημοσιογράφο. «Ἄν τυχὸν κατέβῃ ὁ κ. Κ. στὸ μπάρ νὰ μὴ τοῦ προσφέρουν τίποτα ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ κοκταίηλ Μανχάτταν.»

Επιθεωρήσεις

ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΠΕΤΡΑΣΕ καὶ τὰ τρία μουσικὰ θεάτρα τὰ ὁποῖα ὑποτίθεται ὅτι ψυχαγωγῶσαν τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τὸν Ἰούνιο ὡς τὸ Σεπτέμβριο, κληροδότησαν τὴν πελατεία τους στὸ ἕνα καὶ μοναδικὸ τοῦ εἴδους αὐτοῦ ποὺ θὰ λειτουργήσῃ τὸ χειμῶνα, μπορούμε ψυχραίμα καὶ ἥρεμα νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ποὺ εἶναι μόνιμος καῖμὸς πολλῶν (καὶ ἰδίως παλαιῶν) Ἀθηναίων. Τί θὰ γίνῃ μὲ τὴν ἐλληνικὴ ἐπιθεώρηση;

Πήγαμε καὶ στὰ τρία θεάτρα ποὺ στέγασαν τὸ καλοκαίρι αὐτὸ ἐπιθεωρησιακὸ θίασο, δηλαδὴ στὸ «Μετροπόλιταν», στὸ «Πάρκ» καὶ στὸ «Περοκέ». Καὶ αἰσθανθήκαμε ἀληθινὸ οἰκτο γιὰ τοὺς ἡθοποιούς, γιὰ τὰ μπαλλέτα, γιὰ τὸν συνθέτη, γιὰ τὸν σκηνογράφο, γιὰ ὅλους αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονταν, ὁ καθένας στὸν τομέα του, χωρὶς ἐπιτυχία, νὰ ἐξουδετερώσουν τὴν πελώρια, τὴν δραματικὴ ἀδυναμία τῆς παραστάσεως — τὸ κείμενο.

Δὲν χρειάζεται πολλὴ προσπάθεια γιὰ νὰ διαπιστωθῇ ὅτι ἀπὸ ὧς ξεκινᾷ τὸ κακό. Ἄλλοτε ἡ ἐπιθεώρηση δὲν εἶχε νὰ παρῇ ἀσπασίαν αἰωρούμενες σκάλες καὶ στέρνες μὲ ὑποδρόχιες κολυμβήτριες

ὅπως σήμερα. Ἀλλὰ εἶχε κέφι, φινέτσα, ἐξυπνάδα. Τὰ κείμενά της ἦσαν πασπαλισμένα μὲ γνήσιο ἄττικό ἄλντι, θάμπωναν μὲ τὴ λάμψη τους. Καὶ τὰ ἡμέρα, ἐπιστρατεύονταν καμπύλες καὶ γυμνὰ γιὰ νὰ διασωθῇ τὸ εἶδος, ἀλλὰ αὐτὸ ἐνταφιάζεται ὅλο καὶ περισσότερο. Ἀρχίζει μάλιστα νὰ θεωρῇται ἐπιθεωρησιμὸς τὸ ὅτι πήγατε στὴν ἐπιθεώρηση. Εἶδαμε προχθὲς ἕνα κύριο ποὺ κό μας σπῖτι νὰ προσπαθῇ τὴν κατηγορία ποὺ νὸς νὰ ἀντικρούσῃ τὴν κατηγορία τοῦ ἀπέδιδαν κάτι φίλοι τοῦ ὅτι τὸν εἶχαν δεῖ στὴν ἐπιθεώρηση. Ὁ ἀνθρωπίνος νὰ διασώσῃ τὴν ὑπόληψή του καὶ δὲν εἶχε ἄδικο. Σὲ λίγο καιρὸς οἱ θεατρῶνες θὰ πρέπει νὰ καθιερωθῶν ὡς μουσικὲς πόρτες ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ γλιστροῦν οἱ θεατές, ὅπως σὲ ὠρισμένα καμπαρέ.

Ἄλλωστε πρὸς τὰ κεί περιπλοκὰ μουσικὰ νὰ ἐξεκλίνεται τὸ ἐλαφρὸ μουσικὸ θέατρο καὶ δὲν ἀποκλείεται αὐτὸς ὁ ἡθοποιὸς νὰ κατεβαίνει στὴν πλατεία καὶ νὰ κάνουν κονσομασιόν. Ἡ ἐπιθεώρηση θυμίζει σήμερα κάτι ἐπιτυχία ποὺ ἀφοῦ ἐξαντλήσουν χωρὶς ἐπιτυχία τὰ θεμιτὰ καὶ τὰ φυσιολογικὰ μέσα γιὰ νὰ τραβήξουν ἕνα ἄνδρα, προσπαθοῦν νὰ ξυπνήσουν τὸν πρωτογονισμό τους, ἐλέγετο στὸ Σικάγο ἔφθασε πρὶν ἀπὸ λίγο γιὰ ἕνα συνάδελφος. Τὸ κείμενο ποὺ

συνθέτει τὶς περισσότερες ἐπιθεωρήσεις στηρίζεται σὲ μιὰ συλλογὴ γνωστῶν ἀνεκδότων, τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι σόκιν. Ἀπὸ τὸν καταρράκτη αὐτὸ τῆς ἀθυροστομίας (τὸν ὀχετὸ θὰ ἔπρεπε καλύπτεται νὰ ποῦμε) σημειώσαμε δύο γιὰ τὰ ὁποῖα ἀπορούμε πῶς δὲν τράβηξαν τὴν προσοχὴ τοῦ Εἰσαγγελέα. Τὸ πρῶτο, μὲ τὸν τίτλο «Τὸ νινί καὶ ὁ Νικολάκης», παίχτηκε λίγες ἡμέρες στὸ «Μετροπόλιταν» καὶ κατόπιν ἀποσύρθηκε ἀφοῦ προκάλεσε τὴ γενικὴ ἀγανάκτηση. Τὸ δεύτερο, μὲ τίτλο «Οἱ γυναῖκες τῶν πολιτικῶν», παίχτηκε στὸ «Περοκέ» καὶ εἶναι πολὺ λυπηρὸ ὅτι τὸ νούμερο αὐτὸ ἔβγαλε σχεδὸν ὅλο τὸ καλοκαίρι.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι, τὴν περιορισμένη κατηγορία τῶν «μὴ σόκιν» ἀπουσίαζε ἐντελῶς τὸ πνεῦμα, ἐνῶ γινόταν ἀσύδοτη κλοπὴ εὐθυμῶν ἱστοριῶν ἀπὸ πανταίαια σηκώνεται καὶ στὴ σκηνὴ ἐμφανίζονται τρεῖς γιανοῦ ποὺ ἐξετάζουν ἕναν ἄρρωστο. Τοῦ κάνουν διάφορες ἐρωτήσεις καὶ ἀποφαινόνται ὅτι ἐκεῖνο ποὺ λείπει ἀπὸ τὴ ζωὴ του εἶναι ἡ πεζογραφία. «Τί δουλειὰ κάνεις;» ρωτᾷ τὸν ἄρρωστο ἕνας γιανός, κ' ἐκεῖνος ἀπαντᾷ: «Ταχυδρόμος». Ἡ αὐτοῦ πέντε καὶ τὸ σκέτς τελειώνει. Παρόμοιες ἱστορίες, ψαλλιδισμένες ἀπὸ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ, τροφοδοτοῦσαν πολλὰ σκέτς τῆς κατηγορίας αὐτῆς.

Ἐν παρουσιάστηκε λοιπὸν ἕνα νούμερο τῆς προκοπῆς ἀπὸ τὴ σκηνὴ τῶν ἐπιθεωρησιακῶν θεάτρων; Θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ ὑποστηριχθῇ κάτι τέτοιο. Τέσσερα — πέντε νούμερα ἦταν πολὺ καλὰ. Σημειώνουμε ἰδιαίτερα, μπαίνοντας πάλι στὶς λεπτομέρειες, τὸ ἡμίωρο σκέτς μὲ θέμα τὸν Χατζιδάκι καὶ τὴν «Μουσικὴν» ποὺ παίχτηκε στὸ «Μετροπόλιταν» καὶ ποὺ εἶχε εὐρήματα καὶ εἶχε αὐτὸ τὸ ἕνα οὐτὲ τὸ ἄλλο, καὶ τὸν «Τροχάκι» ποὺ παίχτηκε στὸ «Πάρκ» μὲ τὸν Χατζηχρήστο. Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τὰ ἑκατὸ περίπου νούμερα τῶν θεάτρων ὅλο τὸ καλοκαίρι, μόνο τρία θεάτρα — πέντε μπορεῖ νὰ θυμᾶται καὶ νὰ δῇ, δείχνει πόσο χαμηλὰ ἔχει πέσει ἡ ἐπιθεώρηση καὶ πόσο ἄμεση εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ ὀργανωθῇ μιὰ προσπάθεια γιὰ τὴ σωτηρία της — ἂν ὑπάρχῃ πιά σωτηρία...

Εἶδημο

Οἱ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ἀγωνίζονται σὺν πάντι με γενναιότητα νὰ ἐννοήσουν τὸν ἱσπανικὸ τρόπο ζωῆς καὶ τὰ ἱσπανικὰ ἔθιμα. Ἐνας βιομήχανος ἀπὸ τὸ Σικάγο ἔφθασε πρὶν ἀπὸ λίγο καὶρὸ στὸ Τόκιο. Ἐνῶ σουλατσάριζε

μὲ τὸν ὁδηγὸ του στοὺς δρόμους τῆς ἱαπωνικῆς πρωτεύουσας, ἔπεσε σὲ μιὰ πομπὴ μελαγχολικῶν ἀνθρώπων ποὺ, ντυμένοι μὲ τὰ καλά τους, προχωροῦσαν κρατώντας λάβαρα καὶ σημαίες, ἐνῶ μισὴ δωδεκάδα τύμπανα ἔδιναν ἕνα ὑποβλητικὸ τόνον στὴν ἀτμόσφαιρα. Ὁ βιομήχανος ἔβγαλε τὸ καπέλλο του καὶ στάθηκε προσοχὴ παίρνοντας ἕνα λυπημένο ὕφος.

«Βούδδας;» ρώτησε τὸν ὁδηγὸ του ὅταν πέρασε ἡ πομπή.

Ἐκεῖνος τὸν κοίταξε κατάπληκτος.

«Κομφούκιος;» ξαναρώτησε.

Πάλι ὁ ὁδηγὸς δὲν κατάλαβε.

«Κηδεῖα;» ἔκανε ὁ βιομήχανος χάνοντας τὴν ὑπομονή του.

Καὶ ὁ ὁδηγὸς ποὺ μὴκε ἐπιτέλους

στὸ νόημα: «Ὁχι, ὄχι», ψιθύρισε.

«Διαφήμιση ὁδοντόπαστας ἦταν.»

Τέστ

ΣΕ ΚΑΠΟΙΟ ἀεροδρόμιο τῆς Ἀμερικῆς δοκιμαζόταν ἕνας νέος τύπος πολεμικοῦ ἀεροπλάνου. Ὅλοι οἱ ἐπίσημοι ἦταν συγκεντρωμένοι κάτω ἀπὸ τὸ ὑπόστεγο καὶ παρακολουθοῦσαν μὲ τὰ κιάλια ἢ καὶ χωρὶς κιάλια τὸ

μετάλλينو πουλί καθὼς ἔσχιζε περήφανα τοὺς αἰθέρες.

(Ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι φανταστικὴ καὶ εἶναι περίπου βέβαιο ὅτι θὰ νευριάσῃ πολὺ κόσμος. Ἐνα περιοδικὸ ποὺ τὴν δημοσίευσε στὴν Ἀμερικὴ λίγο ἔλειψε νὰ χάσῃ τοὺς μισοὺς ἀναγνώστες του).

Ξαφνικά, καὶ ἐνῶ ὁ σχεδιαστὴς τοῦ ἀεροπλάνου δεχόταν κατακόκκινος τὰ συγχαρητήρια τῶν ἐπισήμων, τὰ φτερά τοῦ σκάφους ξεκόλλησαν ἀπὸ τὶς βάσεις τους καὶ τὸ ἀεροπλάνο ἄρχισε νὰ πέφτῃ κάτω μὲ τὴ μύτη. Ὁ πιλότος μόλις πρόλαβε νὰ πηδήξῃ μὲ τὸ ἀλεξίπτωτό του. Στὸ ἀεροδρόμιο, θρήνος. Κανεὶς δὲν περίμενε τὴν περιπέτεια αὐτὴ καὶ τὸ χειρότερο κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἐξηγήσῃ. Γιατί νὰ ξεκολλήσουν τὰ φτερά τοῦ ἀεροπλάνου; Ἀκολούθησε δεύτερη καὶ τρίτη δοκιμὴ μὲ τὰ ἴδια ἀποτελέσματα. Μόλις τὸ ἀεροπλάνο ἔφθανε σὲ ἕνα ὠρισμένο ὕψος, τὰ φτερά του ἔφευγαν καὶ ἔπεφτε μὲ τὴ μύτη.

(Σὰς τὸ ξαναλέμε. Πρὶν ἀπογοητευθῇ γυρίστε τὴ σελίδα καὶ διαβάστε κάτι ἄλλο).

Ὁ σχεδιαστὴς τοῦ ἀεροπλάνου, ἐρείπιο ἀπὸ τὶς ἀλλεπάλληλες ἀποτυχίες, τὸ ἔρριξε στὸ πιστό. Πίστευε ὅτι εἶχε πιά ξοφλήσει. Ἡ καριέρα του εἶχε καταστραφῇ. Ἐνας γερουσιαστὴς τὸν κατηγόρησε ἀνοιχτὰ ὄργανο τῶν Ρώσων. Ἐνα βράδυ, ἐκεῖ ποὺ ἔπινε σὲ ἕνα μπάρ, βρέθηκε δίπλα σὲ ἕνα συμπαθητικὸ γεροντάκι μὲ μούσι. «Σὲ βλέπω νὰ ἔρχεσαι κάθε βράδυ καὶ καταλαβαίνω ὅτι κάτι σὲ ἀπασχολεῖ», τοῦ εἶπε τὸ γεροντάκι μὲ κείνη τὴν ψυχαναλυτικὴ προθυμίαν ποὺ χαρακτηρίζει πολλοὺς θαμῶνες τῶν μπάρ. «Ἀνοιξέ μου τὴν καρδιά σου νὰ ξελαφρώσῃς.» Ὁ σχεδιαστὴς τοῦ ἀνοῖξε τὴν καρδιά του καὶ τὸ γεροντάκι τὸν ἄκουσε προσεκτικά. Ὑστερα κούνησε τὸ κεφάλι του. «Τὸ πρόβλημά σου εἶναι ἀπλό», τοῦ εἶπε. «Δοκίμασες νὰ ἀνοῖξῃς τρύπες στὶς βάσεις τῶν φτερῶν;» Ὁ σχεδιαστὴς γούρλωσε τὰ μάτια του. «Τρύπες», ἔκανε. «Θὰ ἀστειεύεσαι βέβαια.» «Καθόλου», ἐπέμενε ὁ συνομιλητὴς του. «Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἂν ἀνοῖξῃς μιὰ σειρὰ ἀπὸ τρύπες στὸ σημεῖο ἀπὸ ὅπου ξεκολλοῦν τὰ φτερά, τὸ πρόβλημά σου θὰ ἔχῃ λυθῇ.» Τὰ εἶπε αὐτὰ καὶ μετὰ ἐξαφανίστηκε.

(Γιατί δὲν δοκιμάζετε νὰ λύσετε τὸ σταυρολέξό μας ἀντὶ νὰ συνεχίσετε νὰ διαβάσετε αὕτη τὴν ἀνιαρὴ ἱστορία;).

Ὁταν ὁ σχεδιαστὴς θυμῆθηκε τὴν ἄλλη μέρα τὴ συμβουλὴ τοῦ γεροντάκου, τὰ ἔβαλε μὲ τὸν ἑαυτὸ του ποὺ κάθισε καὶ συζήτησε μαζί του. Ἀλλὰ μετὰ σκέφτηκε: «Τί ἔχω νὰ χάσω;» Ἐπεισε λοιπὸν τοὺς ἀρμοδίους νὰ κάνουν μιὰ ἀκόμη δοκιμὴ ἀκολουθώντας τὴν περίεργη ἐκείνη συνταγή. Ἀνοῖξαν

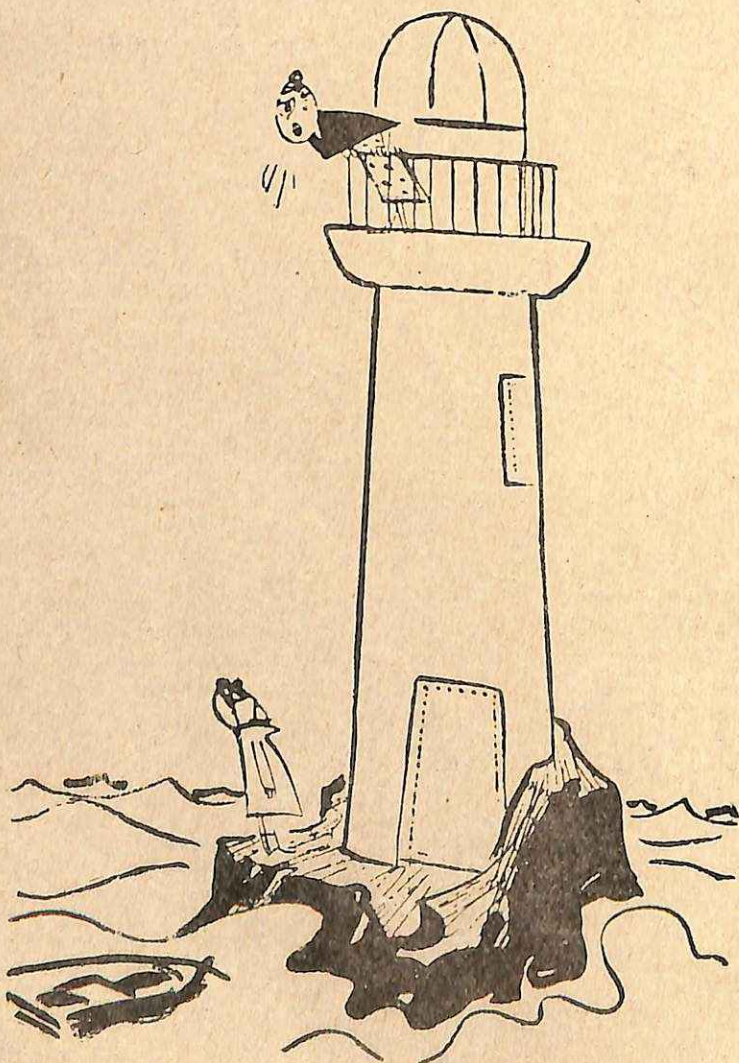
μία σειρά από τρύπες στις βάσεις των φτερών του αεροπλάνου, το πήγαν σε ένα έρημο αεροδρόμιο για να μη γίνουν πάλι ρεζίλι, και έδωσαν το σύνθημα στον πιλότο να απογειωθεί. Το αεροπλάνο σηκώθηκε, έκανε μερικές βόλτες πάνω από το αεροδρόμιο και προσγειώθηκε ύστερα από μισή ώρα με τα φτερά στη θέση τους. "Όλοι τα είχαν χαμένα. Ακολούθησε δεύτερη δοκιμή, με επισήμους αυτή τη φορά, που είχε τα ίδια αποτελέσματα. Το πρόβλημα είχε λυθεί. Ο σχεδιαστής δεν προλάβαινε να δέχεται συγχαρητήρια. Ο πρόεδρος των 'Ηνωμένων Πολιτειών τον κάλεσε στο Λευκό Οίκο για να τον παρασημοφορήσει και μία βιομηχανία μπισκότων για σκύλους του πρότεινε να του δώσει 200.000 δολάρια για να ρεκλαμάρει στην τηλεόραση τα προϊόντα της.

(Η έπιμονή σας είναι αλήθεια περί-

εργη. Πάντως εμείς σας προειδοποιήσαμε).

Αλλά οι άνθρωποι δεν είναι ποτέ ευχαριστημένοι. Ύστερα από την πρώτη μέθη της επιτυχίας, ο σχεδιαστής του αεροπλάνου ανακάλυψε ότι ούτε τώρα είχε βρει την ήσυχία του. Τώρα το πρόβλημα που τον έτρωγε ήταν το αντίθετο από εκείνο που τον απασχολούσε προηγουμένως. Γιατί δεν έπεφτε το αεροπλάνο; Τί παραπάνω ήξερε ο γεροντάκος που δεν το ήξερε εκείνος; Ένωθε ότι αν δεν έδινε μία απάντηση στα ερωτήματα αυτά θα ήταν αναγκασμένος να τινάξει τα μυαλά του στον αέρα. Άρχισε πάλι να γυρίζει τα μπάρ και να πίνει απελπισμένα, όταν ένα δράδυ συνάντησε πάλι τυχαία τον γεροντάκο με το μούσι.

(Προσοχή. Είναι η τελευταία ευκαιρία που έχετε για να σταματήσετε).

« Αν δεν έχης γυρίσει ως τις 10, θα σβήσω το φως... »

Τετράστιχα

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ προοδεύει. Οι απαντήσεις τη φορά αυτή κατέρριψαν σε αριθμό όλα τα προηγούμενα ρεκόρ. Τα θερμότερά μας συγχαρητήρια. Δεν ξέραμε ότι υπάρχουν τόσο έν κρυπτό στιχουργοί ανάμεσα στους άγνωστους μας.

Θα θέλαμε να παρακαλέσουμε τους συνεργάτες των τετράστιχων, να φροντίσουν ώστε οι απαντήσεις τους να διασκωνται στα γραφεία μας όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Ο περιορισμός αυτός μπαίνει γιατί πολλές απαντήσεις φθάνουν όταν το τεύχος έχει ήδη τυπωθεί.

Νικήτρια του τρίτου διαγωνισμού είναι η Ρέα Λιναρδάκη (Σίνα 32), με το παρακάτω τετράστιχο:

Στο καινούργιο του ταξίδι
την έπατησε την πύττα,
τόν εκόλλησαν σαν στρείδι
στο Μανχατταν το Νικήτα.

Τώρα, οι καταλήξεις του τετάρτου διαγωνισμού αυτόματων τετράστιχων:

Κούβα
φίλοι
βρούβα
σκαμπίλι

Έχετε μία εβδομάδα καιρό. Καλή τύχη.

Πικάσσο

ΜΕΤΑ από την τρομερή του έκλειση εμφάνιση στην Τεκτ Γκαλλερ, που έκανε τους μισούς τεχνοκρίτες να τον αποκαλούν τσαρλατάνο και τους άλλους μισούς μεγαλοφυΐα, ο Πάμπλο Πικάσσο επανέρχεται. Στις 12 Οκτωβρίου 25 πίνακές του, φιλοτεκνημένοι κατά την περίοδο 1898 - 1954, θα τεθούν σε δημοπρασία. Ποτέ άλλοτε δεν συγκεντρώθηκαν τόσο πολλοί πίνακες του Πικάσσο σε αΐθουσα δημοπρασίας. Υπολογίζεται ότι οι προσφορές θα αρχίσουν από τις εκατό χιλιάδες δολάρια...

Απειλή για την κοινωνία, πρόκληση για τον νομοθέτη.

Ο ΨΥΧΟΠΑΘΗΣ

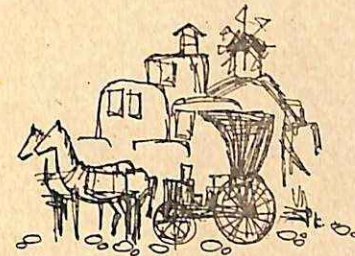
Εδώ και πολλά χρόνια, το πρόβλημα της ψυχοπάθειας απασχολεί τη Δικαιοσύνη. Σε άπειρες περιπτώσεις, οι δικηγόροι έχουν μεταχειριστή αυτή τη δικαιολογία για να αποδείξουν ότι ο πελάτης τους δεν μπορεί να έχει άποψη, να δώσει τις φρένες, όπως λένε, και άρα δεν μπορεί να καταδικαστεί. Τί ακριβώς είναι όμως αυτή η ψυχοπάθεια που επικάλονται τόσο συχνά τα δικαστήρια, δεν είναι καθωρισμένο. Και πριν το καθορίσουμε θα εξετάσουμε πρώτα τα συμπτώματα που παρουσιάζουν οι διάφοροι τύποι εγκληματιών που εμφανίστηκαν σαν ψυχοπαθείς από τους δικηγόρους που είχαν αναλάβει την υπεράσπισή τους.

Ας πάρουμε πρώτα την περίπτωση του ανθρώπου που δεν κερδίζει τίποτε από το έγκλημά του. Ο εκατομμυριούχος που δεν αντέχει και βάζει στην τσέπη του τα κουταλάκια στο εστιατόριο, δεν θεωρείται κλέφτης, αλλά κλεπτομανής. Οί φίλοι του, ειδοποιημένοι, του φέρονται σαν να είναι «λοξός». Σπάνια φτάνει ο δικαστής να αφήσει να κάνει την συμβουλή «να πάη να κάνει θεραπεία». Καμιά φορά το δικαστήριο αποφασίζει ότι ένας κατηγορούμενος που ανήκει στην κλεπτομανή, είναι αληθινός κλέφτης και, συχνά, όταν αυτό δεν συμβαίνει, πάλι του εύχονται να ήταν ο δικαστής πάλι του ευστηροί. Πάντως όμως κανείς δεν αρνείται την ύπαρξη της κλεπτομανίας ούτε το ότι υπάρχουν άνθρωποι που αισθάνονται τόσο έντονη την ανάγκη να παίρνουν πράγματα, ώστε συχνά δεν καταλαβαίνουν καν ότι κάνουν αυτό το πράγμα.

Δεν αμφιβάλλει κανείς ότι ο «αναγκαστικός» εγκληματίας, πράγματι υπέρχει, όσο κι αν είναι δύσκολο να τον κάνει εγκληματία με σιγουριά. Συχνά μάλιστα οι φανή κοινή ή περίπτωσή του. Μια ο πόθος του κέρδους δεν είναι το κακό. Τον σπρώχνει στο φόντο ή η δόνη του κέρδους. Και συχνά ξεσκατάει γιατί, έστω κι αν το κέρδος είναι σημαντικό, δεν το χρειάζεται πραγματικά. Κάποτε μάλλον ούτε υπολογίζει μέσα του ότι θα απολαύσει. Τόσο σίγουρος είναι πως και τον πιάνουν πριν το χαρή. Έδώ στο πηνήντα χρόνια, ο Μερσιέ έγραφε πώς παύει να υπάρχει η «κακή» ή «καλή» πληρωμή και τη σίγουρη και άμεση τιμωρία, άνθρωποι που καταδι-

κάζονται για μια ήδονη τόσο σύντομη και τόσο περαστική, ώστε κανείς δεν μπορεί να τους θεωρήσει υγιείς...».

Αυτοί είναι οι αλκοολικοί του εγκλήματος που δεν μπορούν να αντισταθούν στο έγκλημα όπως και ο αλκοολικός δεν μπορεί να αντισταθεί στο οινόπνευμα. Αυτούς η δικαιοσύνη τους στέλνει τότε στη φυλακή και τότε στο

νοσοκομείο, αλλά αυτό εξαρτάται από την τύχη και από την κοινωνική τους θέση. Όλοι καταλαβαίνουν όμως πως η φυλακή δεν είναι τόσο για να τους τιμωρήσει, όσο για να προστατέψει την κοινωνία από τις κακές τους πράξεις.

Ο εγκληματίας χωρίς κίνητρο είναι επίσης πολύ γνωστός τύπος. Δεν αναγνωρίζεται όμως με σιγουριά, γιατί είναι πολύ δύσκολο να ξεχωρίσει κανείς τα κίνητρα. Καμιά φορά λέμε πως δεν είχε κίνητρο σε περιπτώσεις εγκλημάτων τύπου «Λέμπ - Λέοπολντ», δηλαδή εγκλημάτων που απλώς δίνουν χαρά σε εκείνον που τα κάνει. Οί εγκληματίες αυτοί αισθάνονται ήδονη όταν κάνουν ένα τελείως αδικαιολόγητο έγκλημα. Με άλλα λόγια το κίνητρο υπάρχει, αλλά είναι παθολογικό. Πολλές φορές μάλιστα, υπάρχει, επί πλέον, και κανονικό κίνητρο. Νοικοκυραίοι π.χ. που τους κατάκλεψαν, βρήκαν επί πλέον βρισιές γραμμένες στους τοίχους και βρωμιές στα πατώματα, που δείχνουν πως ο κλέφτης, εκτός από τα άσημνα που έκλεψε ήθελε να προσβάλει και τον ιδιοκτήτη τους από κάποια άσυνειδητη κακία που εκδηλωνόταν σαν συνειδητό μίσος κατά του «πλούσιου» ή της «κοινωνίας».

Καμιά φορά, εγκληματίες αυτών των τύπων αφήνονται ελεύθεροι αν υποσχεθούν πως θα υποβληθούν σε ψυχιατρική θεραπεία. Συνήθως όμως πάει φυλακή. Και το γεγονός είναι πως δεν υπάρχει τρόπος να τους ξεχωρίσει κανείς από τους κοινούς εγκληματίες.

Σ' ένα τελευταίο βιβλίο της, η Βαρβάρα Γούτον, γράφει ώρισμένες σκέψεις γι' αυτό το θέμα, που δημιουργούν πράγματι ανησυχητικά προβλήματα. Σήμερα, υποστηρίζει η λαίδη Γούτον, κρίνουμε την ψυχοπάθεια από τις συν-

θήκες του εγκλήματος. Αυτό όμως είναι ανόητο γιατί σημαίνει ότι στην έρώτηση «Γιατί είναι ψυχοπαθής;» η απάντηση είναι: «Γιατί έκανε αυτό κι αυτό.» Όταν όμως ρωτάμε: «Γιατί έκανε αυτό κι αυτό;» η απάντηση είναι: «Γιατί είναι ψυχοπαθής.» Ποιό είναι το κριτήριο λοιπόν; Δεν αρκεί να πούμε πως το ψυχοπαθολογικό φέρεται είναι παράξενο.

Υπάρχουν π.χ. άνθρωποι που υποφέρουν από μια τρελή επιθυμία να κόψουν γυναικεία μαλλιά. Με ποιά δικαιολογία λοιπόν υποστηρίζουμε πως αυτή η επιθυμία είναι πιο δυνατή από τη λογικώτατη επιθυμία ενός πεινασμένου να κλέψει.

Όπωςδήποτε, αυτή η έρμηνεία της ψυχοπάθειας οδηγεί στη γελοία περίπτωση να έχουμε ένα εγκληματία που έχει κάνει μια φρικαλέα πράξη και να αθώνεται επειδή ο ένορκος δεν μπορούν να καταλάβουν πως ένας υγιής άνθρωπος θα μπορούσε ποτέ να διαπράξει ένα τέτοιο έγκλημα. Ένώ, ως πούμε, κάποιος που σκότωσε σ' ένα καυγά μέσα στην ταβέρνα καταδικάζεται σε θάνατο. Τί σημαίνει κάτι τέτοιο; Απλούστατα πως οί εγκληματίες πρέπει να κάνουν τα εγκλήματά τους όσο πιο άποκρουστικά μπορούν, για να' αποφυγούν, με τη δικαιολογία ότι ομαλός άνθρωπος δεν θα μπορούσε να τα κάνει, την καταδίκη σε θάνατο.

Και το κακό είναι ότι δεν υπάρχει καμιά έλπίδα, ούτε για το μέλλον, να υπολογιστή σωστά ή έλλειψη ευθύνης, γιατί οί ρίζες της βρίσκονται πολύ βαθιά μέσα στο άσυνειδητο.

Η αδυναμία λοιπόν του νόμου είναι φανερή. Όχι γιατί ο νόμος δεν επαρκεί, αλλά γιατί δεν είναι δυνατόν ποτέ να επαρκήσει. Μόλις δεχθούμε πως το έγκλημα μπορεί να είναι και ιατρικό φαινόμενο, ολόκληρο το θεμέλιο του νόμου αρχίζει να κινδυνεύει.

Μήπως θα ήταν καλύτερα να γυρίσαμε στους παλιούς νόμους; Ήταν σκληροί, μα τουλάχιστον αρκετά καθαροί. Λάθη γίνονταν, αλλά, κατά κανόνα, ο τρελλός φαινόταν. Ένώ με την ψυχοπάθεια και τους ψυχιάτρους που μαλώνουν στα δικαστήρια, δε φτάνουμε πουθενά.

Είναι μεγάλος πειρασμός να παραβλέψουμε όλους όσοι υποστηρίζουν «Είμαι ψυχοπαθής» και να εμπιστευθούμε τη λεγομένη κοινή λογική συχωρώντας μόνον τους φανερά τρελλούς αν, τελευταία, δεν υπήρχαν παραδείγματα και μελέτες που συγχέουν την κατάσταση. Ο ίδιος ο φρόντ δεν αφέριωσε και πολλών καιρό σ' αυτό τα

θέμα, έκανε όμως μια χρήσιμη παρατήρηση: ώρισμένοι άνθρωποι, έπλε, καταδιώκονται από ένα συναίσθημα ένοχής και ό μόνος τρόπος που βρίσκουν για να άνακουφιστούν είναι τό να διαπράξουν ένα έγκλημα που θα τους έπιτρέψει να αισθάνονται δικαιολογημένα ένοχοι. Αυτό δεν είναι τόσο παράλογο όσο φαίνεται. "Όσοι έχουν ζήσει κοντά σε μικρά παιδιά ξέρουν πώς αν αισθάνονται πώς δεν τή άγαπούν ή πώς είναι ένοχα, κάνουν άμέσως μια άταξία που θα προκαλέσει τό θυμό των γονέων τους. Προτιμούν την τιμωρία από την άδιαφορία. "Όλοι άλλωστε οι παιδίατροι συμφωνούν ότι τά παιδιά που λένε ψέματα, που καταστρέφουν πράγματα, που κλέβουν ή που βρέχουν τό κρεβάτι τους, τό κάνουν προσπάθωντας να δώσουν μια δικαιολογία στο συναίσθημα ένοχής που τά τυραννά και που δεν μπορούν να έξηγήσουν. Καί δεν υπάρχει λόγος να πιστέψουμε πώς αυτή ή στάση δεν συνεχίζεται και όταν μεγαλώσουν.

Τό ίδιο περίπου πράγμα έχει παρατηρηθεί σε περιπτώσεις πλύσεως του έγκεφάλου που κάνουν στον άνθρωπο, για να άνατρέψουν όλες του τις συνήθειες και τις πεποιθήσεις τόσο ώστε να θέλει όπωσδήποτε να προβή σε όμολογίες. Συχνά ύποστηρίζει ότι διέπραξε έγκλήματα όχι (όπως νομίζουν μερικοί άφελείς) μόνον για να τελειώνουν τά βάσανά του, αλλά για να ξαναδημιουργήση ένα σημείο έπαφής άνάμεσα στον ένοχο έαυτό του και στην πραγματικότητα του περιβάλλοντός του. Οί άνθρωποι που έχουν τη μανία να όμολογούν έγκλήματα που ποτέ δεν διέπραξαν, είναι γνωστά βάσανα των άστυνομικών. "Ο Τίμοθυ "Ηβανς, που κρεμάστηκε για ένα από τά έγκλήματα του Κρίστι, έκανε τέσσερεις όμολογίες (δύο τή ξεφορτώθηκε τό πτώμα της γυναίκας του και δύο ότι την σκότωσε).

Από την έπιθυμία να διαπράξη κανείς ή άπλως να όμολογήσει ότι διέπραξε ένα έγκλημα για να έλαφρώσει τό συναίσθημα ένοχής, δεν απέχει και πολύ ή έπιθυμία της τιμωρίας. "Ο μαζοχισμός είναι τώρα πιά ένα τόσο γνωστό και καλά μελετημένο φαινόμενο από χιλιάδες περιπτώσεις, ώστε άπορεί κανείς για τό πόσο λίγη προσοχή έχει δοθεί στην πιθανότητα ότι μερικοί άνθρωποι γίνονται έγκληματίες για τη χαρά της σύλληψης και της τιμωρίας, άκριβως όπως εκείνοι που αυτομαστιγώνονται. Υπάρχουν επίσης πάμπολλα παραδείγματα έγκληματιών που αφήνουν έπίτηδες ίχνη κοντά στο πτώμα τά όποια θα έπιτρέψουν τελικά και τη σύλληψή τους.

Υπάρχει όμως και ή αντίθετη περίπτωση των ανθρώπων που διαπράττουν έγκλήματα έπειδή είναι άνίκανοι να αισθανθούν ένοχή. Σ' αυτή την περίπτωση, λένε οι γιατροί, βρίσκουμε τά

χειρότερα έγκλήματα, και δεν πρόκειται για άπελπισμένη προσπάθεια να δικαιολογήσουμε έγκληματίες άφου είναι γνωστό ότι και όσοι δεν αισθάνονται πόνο, κάνουν πράξεις για να τον προκαλέσουν.

Με άλλα λόγια, δεν πρέπει να ζούμε με την άπλοϊκή πεποίθηση πώς ή τιμωρία είναι σε όλες τις περιπτώσεις μία μέθοδος που έμποδίζει τον έγκληματία να διαπράξη τό έγκλημα άφου έχει άποδειχθεί ότι ή τιμωρία μπορεί να είναι αντίθετα, έλκυστική. "Αρα, ή τιμωρία χωρίς έπίσκεψη, όλων άνεξαρτέτως των ένόχων, μπορεί να είναι ένας τρόπος ένθαρρύνσεως του έγκλήματος. Τό γεγονός πάντως είναι ότι τό θέμα πρέπει να μελετηθεί σοβαρώτατα.

Μέχρι σήμερα, ή διάκριση μεταξύ ψυχοπάθειας, νευρώσης και ψύχωσης, δεν είναι καθόλου καθαρή. Είναι πολύ δύσκολο να άποφασίσουμε αν ό Καλιούλας ήταν ψυχωτικός ή ψυχοπαθής ή και τά δύο, γιατί πιθανόν ή έλευθερία που είχε να μεταφράζει άμέσως τις ιδιοτροπίες του σε πράξεις, έσθισε σιγά-σιγά την ικανότητά του να ξεχωρίζει άνάμεσα στη φαντασία και στην πραγματικότητα. "Η διαφορά μεταξύ νευρωτικού και ψυχοπαθούς είναι συνήθως πιο καθαρή. Καί είναι σημαντικό τό γεγονός ότι ενώ ή νευρώση προέρχεται από υπερβολική προσπάθεια να δοθεί καλή άνατροφή στο παιδί άπ' όταν είναι μικρό, ή ψυχοπάθεια άναπτύσσεται από την έλλειψη τέτοιας άνατροφής.

Οί ψυχοπαθείς ύποφέρουν από καθυστηρημένη αισθηματική άνάπτυξη, πράγμα που τους κάνει να συνεχίζουν άνήθικα παιδικά φερσίματα, άκόμη και όταν ένηλικιωθούν. Δεν έχουν τον μηχανισμό του έλέγχου που αυτόματα κανονίζει τη δράση του φυσιολογικού μεγάλου ανθρώπου. Οί περισσότεροι από μās, αν χρειαστή να πάρουμε κάποια ήθικη άπόφαση, οδηγούμαστε από κοινωνικές αντιδράσεις που άρχικά πήραμε στην παιδική μας ήλικία και που υπέστησαν ώρισμένες μεταβολές άργότερα. Τόσο μαλακά δρώ τό ύπερ-έγώ, ώστε συνήθως ούτε καταλαβαίνουμε καν ότι χρειάστηκε να πάρουμε κάποια άπόφαση. Μόνον όταν οι περιστάσεις μās σπρώχνουν να δείξουμε άνυπακοή

Τό να είσαι καλός είναι εύγενικό. Τό να μαθαίνεις τους άλλους να είναι καλοί, είναι εύγενέστερο — και γίνεται με λιγότερες θυσίες.

MARC TWAIN

θυμόμαστε την ύπαρξή του από τις τύψεις μας που μās λένε ότι ή πράξη που πρόκειται να κάνουμε είναι πράξη που μεγαλώσαμε θεωρώντας την άνήθικη. "Ένας άνθρωπος που δεν έχει τέτοιο οδηγό, ή που τον έχει μόν άλλα χαλασμένο, ή (τό πιο επικίνδυνο άπ'

δλα) που τον έχει αλλά σε τέτοια συγκεχυμένη κατάσταση ώστε οι άπαντήσεις που λαβαίνει να είναι ψεύτικες και να τον σπρώχνουν σε άντικοινωνικές πράξεις, ένας τέτοιος άνθρωπος είναι — τουλάχιστον δυνάμει — ψυχοπαθής.

Η συνείδηση φαίνεται πώς άναπτύσσεται με δύο λειτουργίες. Στην πρώτη — άρνητική — περίοδο, τά παιδιά παίζουν τό δρόμο τους. Μαθαίνουν από την πείρα της άνταμοιβής και της τιμωρίας, της παραδοχής και της άρνησης, τί θεωρείται άντικοινωνικό ή άταξία. Στη δεύτερη — θετική — περίοδο ή άνάπτυξη συνεχίζεται αλλά έξαρτάται πια άπό μās τους ίδιους. «Άπορροφώντας την πατρική εικόνα» όπως είπε ό Φρόυντ, μετασχηματίζουμε την άγάπη και την έξουσία του πατέρα σε τμήμα άναπόσπαστο του δικού μας χαρακτήρα. Του Φρόυντ ή άποψη ήταν πώς αν ή λειτουργία διακοπή την έποχή της έξουσίας — αν ή εικόνα της έξωτερικής μόρφωσης — αν ή εικόνα της έξωτερικής δεν άπορροφηθεί, αλλά μείνει έξω από τό παιδί — ή έξουσία δεν θα είναι παρ' ό άστυφύλακας στη γωνιά του δρόμου. Καί όσο ό άστυφύλακας θρίσκεται πραγματικά στη γωνιά του δρόμου, δηλαδή δεν φαίνεται, ο ένήλικος θα αισθάνεται έλεύθερος να κλέψει, να πη ψέματα, όπως κάνει ό ψυχοπαθής. Με άλλα λόγια, όπως τό καθώρισε ό Κλέκλεϋ, ό ψυχοπαθής δεν έχει την ικανότητα να άγαπήσει.

Όσο τον εξετάζουμε θα βλέπουμε πώς είναι έγωκεντρικός και πώς μάλλον δεν είναι δυνατόν να αλλάξει. Είναι άξιος να συμπάθησει και να αντιπαθήσει ή να έχη αντιδράσεις που θά κάνουν άλλους να έχουν σημασία του αυτόν. Αυτές όμως οι αισθηματικές αντιδράσεις είναι πολύ περιορισμένες.

Οί ψυχίατροι τύπου Παυλάφ δεν παρδέχονται την έκφραση της πατρικής «άπορροφώντας την προσπάθεια που και την θεωρούν μια προσπάθεια να άπλως ζητά να έξηγήσει κάτι που δεν καταλαβαίνει καλά. Μά και ή δική τους έρμηνεία δεν είναι βασικά διαφορετική. "Ο καθηγητής Η. Ζ. "Εϊσενκ γράφει ότι «ή άνικανότητα να έχουν όρέξεών τους, χαρακτηρίζει όλους σχεδόν τους ψυχοπαθείς». Αυτές οι κλινικές περιγραφές έχουν συμπληρωθεί και από πολλές περιπτώσεις άλλων ένοχών στούμε σε ψυχιάτρους ειδικά, ένοχους στοριογράφους και θεατρικούς συγγραφείς. "Ο Ντοστογιέσκου ειδικά, ένοχους πολλούς για τους ψυχοπαθείς και ή κλασική έπίδρασή τους σε μια κοινωνία, βρίσκεται στους «Σταθρόγκιν και τους», εκεί που ό Σταθρόγκιν στην έξοχή, «Ξαφνικά, χωρίς καμιά άφορμή, άπρίγκιπάς μας ήταν ένοχος άπιστευτών προσβολών εναντίον διαφόρων προσώπων καί, πράγμα άκόμα πιο έκπληκτικό, αυτές οι προσβολές ήταν τελεί-

ως άνήκουστες, άπίθανες, δεν έμοιαζαν με τίποτε από ότι γίνεται συνήθως, άπόλυτα ήλίθιες και πονηρές, τέλεια άδικαιολόγητες και άσκοπες. "Ένα από τά πιο σεβάσμια μέλη του συλλόγου μας, της διοικητικής έπιτροπής, ό Πιότρ Πάβλοβιτς, ένας ήλικιωμένος άνθρωπος με μεγάλη θέση στην ύπηρεσία, είχε δημιουργήσει την άθωα συνήθεια να δηλώνει με έντονο ύφος σε κάθε περίπτωση: "Όχι, δεν μπορείτε να με τραβάτε από τη μύτη! Βέβαια, αυτό δεν σημαίνει τίποτε. "Όμως, μία μέρα στο Σύλλογο, όταν είπτε αυτή τη φράση σχετικά με κάποια ζωηρή συζήτηση σε μία ομάδα από άλλα μέλη (όλα πρόσωπα σημαίνοντα), ό Σταθρόγκιν που στεκόταν σε μία μεριά μόνος και άπαρατήρητος, ξαφνικά πλησίασε τον Πιότρ Πάβλοβιτς, τον άρπαξε γερά με τά δυο του δάχτυλα από τη μύτη, και κατάφερε να τον τραβήξει δυο-τρία βήματα μέσα στο δωμάτιο.

Αργότερα, ό Σταθρόγκιν σκύβει σαν για να ψιθυρίσει κάτι στον κυβερνήτη της έπαρχίας καί, αντί γι' αυτό, του δαγκώνει τό ατί. Τόν φυλακίζουν. Μετά από ένα διάλειμμα ήσυχίας, γίνεται θορυβώδης. Χτυπά την πόρτα με τις γροθιές του. Με άφύσικη δύναμη σπάζει τό παράθυρο και ξεριζώνει τά σιδερένια κάγκελα της πόρτας. "Όλο φάναρα ύποφέρει από έγκεφαλικό πυρετό! "Έτσι, τον έλευθερώνουν από τη φυλακή και τον πηγαίνουν στο σπίτι να τον κοιτάξει ή μητέρα του.

Όλα ξαφνικά έγιναν άπλά. Καί οι τρεις μας γιατροί έκαναν την ίδια γνώματευση. "Ο άρρωστος, ειπαν, θά ήταν σε κατάσταση ντελίου τις τρεις προηγούμενες μέρες καί, μολοντί φαινόταν έπιφανειακά όμαλός, έν τούτοις μπορεί να είχε χάσει τη λογική και τη θέλησή του, πράγμα που άποδείχτηκε έλλωστε από τά γεγονότα.»

Μ' αυτή την δξύτατη ματιά μέσα στο πνεύμα του ψυχοπαθούς, ό Ντοστογιέσκου μπορούσε να δη πώς μακριά από τά πρόσωπα των έργων του. Τίποτε δεν έξηγείται από την έκφραση «έγκεφαλικός πυρετός», αλλά ό Ντοστογιέσκου καταλάβαινε πώς οι άνθρωποι είναι ανάγκη από μία λογική έξηγήση της ψυχοπάθειας. "Η κοινή αντίληψη είναι πώς κανένας άνθρωπος που έχει τόση έμφάνιση δεν μπορεί ποτέ να άπλάσει τόσο χοντρά παράλογες πράξεις για τον ίδιο, πράξεις που μπορεί να μην είναι τελείως χωρίς νόημα (όλοι μās θά μπορούσαμε να αιτιάσουμε τον πειρασμό να τραβήξουμε τη μύτη κάποιου Πάβλοβιτς) αλλά είναι άκατανόητες γιατί ό θόρυβος που προκύπτει από την ικανοποίηση που μās κάνει να μην είναι άκριβώς όπως όλοι άναμεινόμενοι όταν οι πράξεις του Σταθρόγκιν έξηγήθηκαν σαν άποτελέσματα «έγκεφαλικού πυρετού», υπάρχει μία γενική τάση να άποδίδονται οι πρά-

«Τζών, έχεις αφήσει ένα συναχάκι να σε κυριεύσει.»

ξεις των ψυχοπαθών είτε σε τρέλλα είτε σε καθαρή κακία. Αυτή ή τάση παρατηρείται σε πολλούς συγγραφείς. "Ο Ντίκενς έκανε πολλές προκαταρκτικές δοκιμές ψυχοπάθειας (ό Κούιλτ, ό Κάρκερ) οι όποιες όμως καταλήγουν σε μελοδραματικές λύσεις. "Ισως μόνο τον Στήφφορντ του «Δαβίδ Κόππερτον» ή ψυχοπαθής γραμμή είναι καθαρή από την άρχή ως τό τέλος.

Υπάρχει και μία ένδιαφέρουσα περίπτωση που τοποθετείται άκριβώς στο μεταίχμιο: ό "Ιάγος. Τό μίσος του "Ιάγου για τον "Οθέλλο δεν έξηγείται από τά παράπονά του για περασμένες προσβολές, ή από τη ζήλεια ή από τον πόθο του για τη Δεισδαίμονα. Βέβαια, πόθο και πού, κάνει μία προσπάθεια να έξηγήσει τά αισθήματά του. "Αλλά είναι άκριβώς οι προσπάθειες που κάνουν οι ψυχοπαθείς (ό Κόλριτζ τό συνήθως οι ψυχοπαθείς) άλλωστε, άποκαλούσε: «κνηνητό αίτιών για άναίτια κακία». Θέλουν να δώσουν λογική στη διαγωγή τους και όσο περισσότερο παράλογη είναι τό πιο δραστήρια και έξυπνα μπορεί να ψάχνουν για μία έπιφανειακά λογική δικαιολογία για τό τί έκαναν. Σαν πορτραίτο ανθρώπου ό όποιος βρίσκεται έρμαιο δυνάμεων που δεν μπορεί να έλέγξει και οι όποιες τον κλείνουν στο δίχτυ ακόμη πιο πολύπλοκης, άναγκαστικής και

τελικά καταστρεπτικής άπάτης, ό "Ιάγος είναι μία άξιοθαύμαστη μελέτη ψυχοπαθούς. Οί σκηνοθέτες όμως και οι ήθοιοι πιστεύουν πώς αν ό ρόλος παιχτή μ' αυτό τό πνεύμα, τό κοινό δεν θα καταλάβει και μπορεί να ένκευριστή. "Έτσι, παίρνοντας χοντρά με τό μέρος τους τό θεατή, τονίζουν τά κομμάτια εκείνα στα όποια ό "Ιάγος φαίνεται να είναι ό κλασικός κακός του φτηνού μελό, με κίνητρα τον πόθο ή την άρπακτικότητα. Καί ό ίδιος ό Σαίξπηρ τους δίνει κάποια δικαιολογία. Γιατί ή ένταση που έχει δημιουργηθεί στο τέλος μπορεί να καταλήξει σε περιεργή συγκίνηση αν, μετά τά λόγια του Λοντοβίκο: «Σε σās Λόρδε Κυβερνήτη, μένει να τιμωρήσετε τό γέννημα αυτό της κόλασης και να όρίσετε τον χρόνο, τον τόπο, τό μαρτύριο. Μην διστάσετε, οι θεατές έφευγαν με όϊκτο για τον "Ιάγο και λέγανε ό ένας στον άλλον πώς θάπρεπε να ύποβληθεί ό "Ιάγος σε ψυχιατρική θεραπεία.

Η πιο σημαντική όμως μελέτη ψυχοπαθούς είναι ή πραγματική εκείνη περίπτωση «Τά τρία πρόσωπα της Εύας» που έγινε και κινηματογραφική ταινία. "Η Εύα ύπέφερε από δίχασμό της προσωπικότητας. "Ηταν δύο άνθρωποι, άκριβώς όπως ό Τζέκυλ και ό Χάιντ ήταν δύο άνθρωποι που κατοικούσαν στο ίδιο

σώμα (και η περίπτωση της Εύας δίνει καινούργιο ενδιαφέρον στο βιβλίο του Στήβενσον γιατί ο παραλληλισμός είναι συχνά εκπληκτικός). Η Εύα Χουάιτ ήταν έσωστραφής και νευρωτική. Η Εύα Μπλάκ ήταν έξωστραφής και ψυχοπαθής. Όταν επικρατούσε η Χουάιτ, δεν είχε συνειδητό έλεγχο επάνω στην Μπλάκ. Δεν μπορούσε να την εμποδίσει να «βγή», ούτε θυμόταν ύστερα τί είχε κάνει η Μπλάκ. Η Μπλάκ όμως ήξερε τί έκανε η Χουάιτ όταν επικρατούσε, και την περιφρονούσε. Άν και δεν μπορούσε να υποχρεώσει την Χουάιτ να κάνει ό,τι ήθελε, όμως της δημιουργούσε δύσκολες καταστάσεις από τις οποίες ύστερα η Χουάιτ δεν κατάφερε να ξεμπλέξει. Η Χουάιτ «έβγαίνε» και αντιμετώπιζε την περίπτωση να φάει ξύλο για άταξίες που είχε κάνει η Μπλάκ. Η, όταν μεγάλωσε, αντιμετώπιζε τις επιθέσεις ενός ανδρός τον οποίο είχε προκαλέσει όταν ήταν Μπλάκ. Η περίπτωση αυτή είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα για τον τρόπο που φέρεται ένας ψυχοπαθής και δείχνει καθαρά την πλήρη έλλειψη του αίσθηματος εθύνης που τον χαρακτηρίζει.

Περιπτώσεις τέλειου διχασμού της προσωπικότητας είναι σπάνιες. Όμως τα πιο κοινά συμπτώματα, δηλαδή η άμνησία και η ύστερική παράλυση δείχνουν συχνά που μπορούν να καταλήξουν άνθρωποι με διχασμένη προσωπικότητα που το ένα μέρος πολεμά το άλλο. Έτσι συμβαίνει και όταν μερικοί άνθρωποι αλλάζουν χαρακτήρα όταν πίνουν. Το οινόπνευμα ελευθερώνει τον Χάυντ που όλοι κρύβουμε μέσα μας και ένας εύγενικός άνθρωπος, μεθώντας, μπορεί να φερθή σαν μανιακός. Συνήθως απελευθερώνουμε τον Χάυντ για λόγους που η κοινωνία έχει παραδεχτή. Τα Σατουρνάλια, ή αρχαία όργιώδης γιορτή, σκοπό είχε το ξέσπασμα του Μίστερ Χάυντ. Στην Όξφορντ και στο Κάιμπριτζ, γίνονται συγκεντρώσεις

στις οποίες οι σπουδαστές έχουν το δικαίωμα να σπάνε ποτήρια μπροστά στους καθηγητές τους. Άλλοι άνθρωποι πάλι χρησιμοποιούν το αυτοκίνητό τους για να ικανοποιούν τη μανία τους να ξεφύγουν από τους νόμους της κοινωνίας και πολύ σεβάσμιμοι άνθρωποι διαρκώς εμφανίζονται στα δικαστήρια για παραβάσεις της τροχαίας. Το ίδιο ισχύει και για τις πολιτικές πεποιθήσεις. Μπορεί να ξεκινούν από σωστές αρχές, αλλά ο άνθρωπος που σε μια πολιτική ομάδα παρακινείται από έναν έξυπνο δημαγωγό γίνεται κτήνος και αίσθάνεται την ανάγκη να λυντσάρη συνανθρώπους του.

Το οινόπνευμα είναι το πιο εύκολο μέσον για να ελευθερώσουμε τον χειρότερο εαυτό μας και ο Ρόμπερτ Ράπ, στο τελευταίο του βιβλίο για τα ναρκωτικά, υποστηρίζει ότι το πιο τοξικό είναι κι αυτό ναρκωτικό, γιατί «επιτρέπει στον μέθυστο να μην καταλαβαίνει τις συνέπειες των πράξεών του και να περιφρονή τον νόμο». Είναι, λέει, πιο επικίνδυνο και από την ηρώνη ή τη μαριχουάνα, όχι μόνο γιατί η χρήση του είναι διαδεδομένη, αλλά και γιατί δεν αφαιρεί από τον άνθρωπο τη δύναμη, αλλά αντίθετως τον ζωηρεύει. Ένας όπιομανής αποδρακλώνεται. Ένας μέθυσος οδηγεί αυτοκίνητο και δέρνει τη γυναίκα του και κάνει πράγματα για τα οποία θα μετανοιώσει σε όλη του τη ζωή.

Με χίλιους τρόπους μπορεί ένας ψυχοπαθής να ικανοποιήσει το αντικοινωνικό του ένστικτο χωρίς να θίγει επίσημα την κοινωνία. Η χαρτοπαιξία είναι ένας απ' αυτούς. Η πολιτική και η δημοσιογραφία είναι δύο άλλα πεδία στα οποία ο άνθρωπος ή ασυνειδησία του μπορεί και να τον βοηθήσει. Βέβαια, θα ήταν πολύ εύκολο να χαρακτηρίσουμε όλους τους ασυνειδητους ψυχοπαθείς, όμως, ψάχνοντας για εκδηλώσεις ψυχοπάθειας στην καθημερινή μας ζωή,

μπορούμε θαυμάσια ν' αρχίσουμε με τους ρεπόρτερ των λαϊκών εφημερίδων. Η ίδια τους η δουλειά τους σπρώχνει προς την ψυχοπάθεια, γιατί συχνά τους υποχρεώνει να στείλουν ένα άρθρο, έστω και φανταστικό για αυτό θα φέρη άλλους ανθρώπους σε πολύ δυσκολή θέση ή αν θα προκαλέσει μεγάλο πόνο. Επικίνδυνη επίσης μπορεί να είναι η ζωή ενός φίλου των ζώων ο οποίος εν τούτοις έχει μάθει να θεωρεί το κυνήγι σαν κάτι που το επιτρέπει και ο πολιτικός και ο ήθικος νόμος. Με τον ίδιο τρόπο, υπάρχουν άνθρωποι που κάνουν κακό και όμως δεν πιστεύουν ότι αμαρτάνουν όταν π.χ. χαρτοπαιζουν σε μέρη όπου το παιχνίδι απαγορεύεται. Βρίσκουν μάλιστα πρόσθετη ήδονη κάνοντας την απαγορευμένη πράξη. Δεν είναι υπερβολικό να πούμε ότι και ο διασπαστικός δοκιμάζει την ίδια ήδονη άψηφώντας το νόμο και τις άλλες αυτές οι πράξεις ξεκινούν από την ίδια βάση.

Αυτό είναι ένα από τα συμπτώματα της ψυχοπάθειας που δυσκολεύουμε περισσότερο να καταλάβουμε. Παίρνουμε σαν δεδομένο ότι κάτι που το δικό μας κοινωνικό ένστικτο μάς εμποδίζει να κάνουμε, δεν θα γίνει γιατί και οι άλλοι έχουν το ίδιο κοινωνικό ένστικτο. Και νομίζουμε πως όποιος δεν το έχει είναι δυσάρεστος άνθρωπος. Τι μεγάλο σφάλμα που κάνουμε! Οι πιο άδιστροποι αλήτες υπήρξαν αληθινά εύκοιοι. Ο ψυχοπαθής π.χ. γοητεύει εύκολάτα τις γυναίκες και όσοι δεν είναι στενοί φίλοι του εύχονται να έμειναν να γίνουν. Αυτό ίσως οφείλεται στο ότι εμείς που έχουμε τάσεις να είμαστε νευρωτικοί, αισθανόμαστε μεγαλύτερη έλξη για την παιδική ανευθυνότητα των ανθρώπων αυτών.

Δεν πρέπει επίσης να ξεχνούμε ότι η ανευθυνότητα των ψυχοπαθών δεν έχει αναγκαστικά επίδραση στις διανοητικές τους ικανότητες. Μπορεί να είναι εξυπνάτατοι, μπορεί να είναι και μεγαλοφυΐες.

Οι ψυχοπαθείς δεν συνεργάζονται κατά κανόνα με άλλους ψυχοπαθείς, αλλά μπορούν να δημιουργήσουν μία περίπλοκη αρένη - σκιάβου που είδαμε στην περίπτωση Λέμπ-Λέσπολντ που είχε σχέση με την «Compulsion». Αυτή η σχέση ηθεύε έναν άνθρωπο να διαφθείρει και άλλους ανθρώπους, όταν αποτελούσε για τον πατέρα του ή της συμμορίας του, οι ξέρουμε πως ντρεπόμαστε για αρισμένα ένστικτά μας, όταν όμως ο άνθρωπος δείξει ότι δεν ντρέπεται για αυτά, τότε και οι υπόλοιποι γίνονται ανώμαλοι. Κάτι τέτοιο συνέβη με τον πατριτισμό του Χίτλερ και κάτι παρόμοιο επαναλαμβάνεται στις συμμορίες των τέντυ-μπόυς που εγκαταλείπονται στα χειρότερα αίσθηματά τους γιατί έγινε της μόδας να μην ντρέπονται για αυτά.

Υπάρχουν ενδείξεις πως η ψυχοπαθής αυξάνει. Πάντως, το γεγονός είναι επίσης ότι η ήθικη αλλάζει μορφή. Αυτό οφείλεται στο ότι τα πολιτικά συστήματα έχουν μια τάση να επιμένουν ότι η ήθικη είναι ζήτημα του κράτους (και επομένως ότι ένα παιδί που καταγγέλλει τους γονείς του, κάνει κακή πράξη). Οφείλεται επίσης στο ότι η στάση των γονέων αλλάζει (κυρίως στην Αμερική) και η ανατροφή των παιδιών είναι πολύ λιγότερο αυστηρή από όσο ήταν άλλοτε. Η πίστη στο Θεό ελαττώνεται και αυξάνει η πίστη στις «δυνάμεις» των διαφόρων ειδών.

Σήμερα ξέρουμε κατά κανόνα το «γιατί» των πράξεών μας. Πάσαμε να έχουμε την ένστικτώδη εκείνη φωνή που των παλιών απόλυτων νόμων έφερε, σε αιγουρίας και σταθερότητας. Μπορεί να δρᾷ αντικοινωνικά χωρίς μετάνοια, έπεμβάσεις του αδυνατισμένου υπερ-εγώ, το οποίο, άλλωστε,

έπηρεάζεται εύκολάτα ακριβώς επειδή δεν έχει την παλιά του δύναμη και, επομένως, οι ψυχοπαθείς ενοχλούν την κοινωνία περισσότερο από κάθε άλλη φορά.

Θα φτάσουμε λοιπόν στο σημείο που είχε φτάσει ο Σάμουελ Μπάτλερ στην κλασική του μελέτη περί ουτοπίας, το περίφημο «Έρεχον»; (αναγραμματισμός του Nowhere, δηλαδή πουθενά). Θα παραδεχθούμε ότι κάθε είδους εγκληματισμός είναι άρρωστια και επομένως πρέπει να το γιατρέψουμε; Ίσως αυτό θα έλυνε πολλά προβλήματα, όμως η κοινή γνώμη δεν θα το παραδεχόταν ποτέ. Ηδη είναι δύσκολο να πείσει κανείς τον κόσμο ότι ο ψυχοπαθής έχει ανάγκη θεραπείας. Φαντασθήτε να πούμε πως το εγκλημα με την παλιά του έννοια δεν υπάρχει καθόλου!

Και αν όμως το πούμε, πως θα γιατρευτή ο ψυχοπαθής; Πολύ λίγη πρόοδος έχει γίνει σ' αυτό το κεφάλαιο. Πρόκειται πάντως για θεραπεία που χρειάζεται χρόνια και υπομονή, ωσπου να μάθει ο άρρωστος να αισθάνεται α-

γάπη και στοργή. Η ψυχανάλυση αποδείχτηκε άχρηστη γιατί ο ψυχοπαθής δεν χρειάζεται να γνωρίσει τον εαυτό του αλλά να τον ελέγχει. Συνήθως μάλιστα τον ξέρεει και τον ψυχαναλύει ο ίδιος καλύτερα από ότι οι άλλοι άνθρωποι. Δεν αποκλείεται όμως να φανούν αποτελεσματικές οι ιδέες του Χάξλεϊ για μόρφωση κατά τη διάρκεια του ύπνου. Να μάθει δηλαδή ένας μεγάλος να έχει συνείδηση ακριβώς όπως το μαθαίνει ένα παιδί. Πρέπει δε να μελετηθεί ιδιαίτερα το περιβάλλον και η ζωή του κάθε ψυχοπαθούς ώστε να βρεθεί ο καλύτερος τρόπος για να του δοθεί, τι δεν γνώρισε στη ζωή του. Γι' αυτό και η ποινή του θανάτου πρέπει να καταργηθεί οριστικά. Μέσα στους πολλούς λόγους που την κάνουν άχρηστη σαν προληπτικό του εγκλήματος υπάρχει και το γεγονός ότι μάς είναι απαραίτητο να μάθουμε από τις ίδιες τις διηγρήσεις των εγκληματιών, τί είδους ζωή τους έφερε στο σημείο να εγκληματίσουν.

—BRIAN INGLIS

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΝΑ ΓΥΡΙΣΕΙ

Αυτό που αγάπησα πάντα με προδίδει. Σκίζω κομμάτια από τη χρυσή στολή του φλογισμένου ήλιου και στη γύμνια του περνώ κι από τη γη τους πιο γλυκούς καρπούς για κείνο δρέπω. Κι ως όλα ταυτά γίνονται και φιλι και υπόσχεση επιστροφής βέβαιη εξασφαλίσω φτέρωμα ή επί τέλους ένα κέντριμα της νοσταλγίας. Και μένω μέσα στο στερέωμα μια τόση δα νησίδα μοναξιάς που θύελλες ανέλεχτα τη χτυπούν κι όλο τη φθείρουν. Κι αυτό που μένει, αντίς τη μοίρα του την τόσο ολέθρια να θρηνηί ρίχνει ένα βλέμμα πολύ έταστικό στον ήλιο πάλι και με χέρι πληγωμένο, αποφασιστικό

σκίζει κομμάτια από τη χρυσή στολή μην τύχει και γυρίσει ο αποστάτης άλλη μια φορά γυμνός από το άπειρο του κόσμου.

ΚΡΙΤΩΝ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗΣ
(Από τη συλλογή «Περιπτώσεις Καθημερινότητας»)

ξανθής φίλης μου και πρόσθεσα το πα-
ρακάτω σημείωμα:

«'Αγαπητέ φίλε, σε παρακαλώ να
μου κάνης τη χάρη να μου μεταφράσης
το έσώκλειστο γράμμα. Φιλικάτατα.»

Λένε πώς, για να έπικαλεσθής τα
φαντάσματα, χρειάζονται ώρισμένες μα-
γικές φράσεις.

«Αθελά μου, φαίνεται πώς είχα βρεί
μια τέτοια φράση.

Είδα το φαντάσμα του καθηγητή μου
και πολλούς ανθρώπους γύρω μου: τον
γυμνασιάρχη, τον πατέρα μου, τη μη-
τέρα μου, το θείο μου, τους γείτονές
μας, τις ανήγκες εκείνες φίλες της μη-
τέρας μου, τους τακτικούς πελάτες του
κουρείου όπου πήγαινε ο πατέρας μου.

Το φάντασμα του καθηγητή έλεγε με
στόμφο:

«Αυτό δεν είναι γράμμα.»

Και ο πατέρας μου:

«Σ' αυτό το γραφτό υπάρχει ο σπό-
ρος της αναρχίας!»

Και η μητέρα μου:

«Είπε: είναι αυτόνοτο!»

«Εσκια το σημείωμά μου. 'Αφού
το σύντομο αυτό γράμμα είχε δημιουρ-
γήσει τόση φασαρία, αφού όλος ο κό-
σμος με είχε μαλώσει επειδή «δεν γρά-
φει κανείς τέτοιες έπιστολές», αφού ό-
λοι θεβαιώνουν πώς ό,τι μαθαίνει καν-
είς δεν το μαθαίνει για το σχολείο,
αλλά για ολοκληρή τη ζωή του, σκέ-
φτηκα πώς ο Ντάμπονις θα το θεω-
ρούσε ασφαλώς προσβολή αν έπαιρνε
ένα σημείωμα τόσο απρεπές.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

«Εστειλα την υπηρέτριά μου, που ει-
ναι διανοούμενη, να μου φέρη τα ποι-
ήματα του Μεταστασιού από το υπό-
γειο, ξαναπήρα την έκθεση του Πασκάλ
Παλούμπο, δείγμα του κομψότερου ύ-
φους, και την ανέγραψα εύσυνεπιδτα
σε ένα ωραίο έπιστολόχαρτο.

φαντασθής παρά να σου περιγράψω την
πυρετώδη περιέργεια με την οποία ά-
νοιξα το φάκελο. 'Αλλοίμονο όμως! Δι-
άβασα, ξαναδιάβασα... χωρίς να μπο-
ρέσω να καταλάβω λέξη. Το γράμμα
ήταν γραμμένο γερμανικά.

Ποτέ ως τώρα δεν κατάλαβα, όπως
σήμερα το πρωί, πόσο χρήσιμο και ά-
παραίτητο είναι να ξέρη κανείς γλώσ-
σες: ποτέ ως τώρα, δε μεταμελήθηκα
τόσο πικρά για το ότι δεν φρόντισα
ακόμα να μάθω τη γλώσσα του Γκαίτε.

Πραγματικά, η γερμανική γλώσσα
είναι χρήσιμη σε όλους: στο γιατρό,
για να διαβάξη τα έπιστημονικά συγ-
γράμματα, στον έμπορο για να διεκ-
περαιώνη μόνος του την αλληλογραφία
του, γιατί ένας μεταφραστής, όσο εύ-
συνειδήτος κι αν είναι, μπορεί να δια-
στρέφη τις ιδέες καί, όπως ξέρεις, tra-
ductore, traditore. Οι ποιηται και οι
φιλόσοφοι πρέπει να διαβάζονται στη
γλώσσα του πρωτότυπου. 'Ετσι μόνο
μπορεί κανείς να συλλάβη πραγματικά
όλη τη λεπτότητα της σκέψέως τους,
όλες τις αποχρώσεις της έμπνευσέως
τους και όλο το μεγαλείο του ύφους
τους.

Κάνοντας αυτές τις σκέψεις σηκώθη-
κα από το κρεβάτι μου με την όριστι-
κή απόφαση να μελετήσω με ζήλο τη
γλώσσα του Σίλλερ. 'Εσύ που είχες
την τύχη να τη μάθης τα χρόνια της
πρώτης νεότητάς σου, θα σκεφθής ά-
σφαλώς πώς είναι πολύ άργα για να
καταπιαστώ στην ηλικία μου με την
έκμάθηση μιας γλώσσας άρκετά δύσκο-
λης. 'Αλλά μήπως ο Κάτων δεν άρχισε
να μελετά τη γλώσσα του 'Ομήρου σε
ηλικία ήδη προχωρημένη; Και ο φλο-
γερός εκείνος 'Αλφίερι δεν άρχισε τη
μελέτη της λατινικής στα σαρανταεπτά
χρόνια του;

«Nihil volentibus arduum».

Για μένα που ξέρω λίγα λατινικά,
οι δυσκολίες θα είναι άλλωστε μικρότε-
ρες, γιατί ο κύριος καθηγητής μάς ει-
πε ότι η αρχιτεκτονική των φράσεων
μοιάζει κάπως με την αρχιτεκτονική της
λατινικής φράσης.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

«Υπερήφανος για το ότι θα καταρ-
θώσω κάποια μέρα, με τη χαλύβδινη
θέλησή μου, να γίνω το καύχημα της
οικογενείας μου, της πατρίδας μου και
της κοινωνίας, είχα την ιδέα ν' άπευ-
θυνθώ σ' έσένα για να σε παρακαλέσω
να μου μεταφράσης το έσώκλειστο
γράμμα.

μου, που την πλουτίζω όσο μου το έ-
πιτρέπουν οι ταπεινές μου οικονομίες,
καρπός στερήσεων περιττών απολαύσε-
ων. Τα χρήματα που ξοδεύει κανείς σε
διβλία δεν είναι ποτέ χαμένα, γιατί τα
διβλία είναι οι μοναδικοί άληθινοί φί-
λοι, οι μοναδικοί φίλοι που δεν μας ά-
πογοητεύουν ποτέ.

«'Αλλοίμονο! Βλέπω ότι η πένα
μου καλπάζει και με παρασύρει. Σε
αφήνω, λοιπόν, γιατί έχω ακόμη να
τακτοποιήσω και άλλες μικροδουλειές.
Για να μην κάνω κατάχρηση της ύπο-
μονής σου, σπεύδω λοιπόν να σου στεί-
λω τους φιλικούς χαιρετισμούς μου, με-
την παράκληση να διαβιβάσης τα σέ-
δη μου στη μητέρα σου και σε όλους
τους δικούς σου. Σε φιλώ με όλη μου
την καρδιά.»

Πέρασαν όχτώ μέρες και δεν είχα
πάρει απάντηση από το φίλο μου. Πή-
γα στο γραφείο του, όπου με δέχτηκε
ο ιδιαίτερος γραμματέας του.

«Ναί, ναί», απάντησε στην έρώτησή
μου. «Θυμούμαι πολύ καλά. 'Ο κ. Ντάμ-
πονις έλαβε ένα γράμμα... τέσσερεις
πυκνογραμμένες κόλλες.»

«'Ακριβώς.»

«'Ηταν κ' ένα δεύτερο γράμμα μα-
ζί, γραμμένο...»

«Γερμανικά. Και λοιπόν;»

«'Ο γραμματέας μου φάνηκε διστα-
κτικός.»

«Λοιπόν, πέντε μου τί έγινε, σάς
παρακαλώ, επέμενα.

Τότε ο γραμματέας μου δήλωσε χα-
ρίς περιστροφές:

«'Οταν έλαβε το γράμμα σας, ο κ.
Ντάμπονις άρχισε να διαβάξη μια
φράση από την αρχή, μια φράση σε-
τό τέλος, ξαναγύρισε στην πρώτη φρά-
ση, ένα στίχο του Ντάντε, έλασε την
υπομονή του, τσαλάκωσε το γράμμα
και το πέταξε στο καλάθι φαντάζοντας:

«'Τί λέει αυτό το ζώον; Πού θέλει να κα-
ταλήξη;» Φαντάζεται πώς έχω καιρό για
χάσιμο;»

Δεν πρόλαβα να λιγοθυμίσω, γιατί
ο φίλος μου, ο διομήχανος, έμπαινε ά-
κριβώς εκείνη τη στιγμή. «Εβγάλε το
καπέλλο του, κάθισε άμέσως στο ά-
μερικάνικο γραφείο του, άναψε μια μι-
κρή λάμπα και άρχισε να άνοιξη τα
γράμματα που μόλις είχε φέρει ο τα-
χυδρόμος.

«Τί θέλεις;» μου είπε. «Μίλα! Θέ-
λεις να αγοράσης χαλιά; Σε άκούω.»

Μόλις του εξήγησα το λόγο της έ-
πίσκεψής μου, ο Ντάμπονις μάτια του
έπάνω μου τα δυο γκριζά μάτια του
που με το βλέμμα τους θα μπορούσαν
να μεταβάλουν ένα ποτήρι νερό σε ένα
κυλινδρικό κομμάτι πάγου και με ρώ-
τησε:

«Δε θα ήταν πιό άπλο, αν μου έ-
γραφες: 'Αγαπητέ μου φίλε, κάνε μου
τη χάρη να μου μεταφράσης αυτό το
γράμμα στα ιταλικά;»

«'Από πού ήρθε αλήθεια;» ρώτησα
τον καθηγητή.

«'Από πούθενά», θα έλεγε ο όπαδός
της δεύτερης θεωρίας. «'Η μάλλον από
την πρωταρχική υδρογονική σκόνη που
ήρθε πάντα στο διάστημα. 'Από πού
ήρθε πάλι αυτή δεν το ξέρουμε: δεν
υπάρχει απάντηση.»

«'Οστε νομίζετε ότι το πρόβλημα του
πώς δημιουργήθηκε το Σύμπαν δεν
είναι λυμένο ποτέ;»

«'Οχι, δεν είπα αυτό. Πιστεύω πως
θα λυθεί. 'Αν μάλιστα πραγματοποιή-

Το Τηλεσκόπιο του Τζόντρελ Μπάνκ

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟ ΑΠΕΙΡΟ

Εξω από το χωριό Λόουερ Γουϊθιν-
γκτον της 'Αγγλίας, ανάμεσα από
τά κυματιστά πράσινα λειβάδια προ-
βάλλει μια περίεργη κατασκευή, με έ-
ξωγήνη μορφή.

Είναι ένα τηλεσκόπιο, αλλά διαφο-
ρετικό από τα άλλα. Γιατί μέσα άπ' α-
υτό δεν έχει κανείς να διή τίποτα. Εί-
ναι μάλλον ένας σταθμός ακρόασης,
ένα τεράστιο αυτί που κρυφακούει τους
ήχους του Σύμπαντος από ένα λειβάδι
του Τζόντρελ Μπάνκ, της περιοχής του
Τσέσαϊρ.

Υπεύθυνος της εργασίας που γίνε-
ται εκεί είναι ο καθηγητής Μπέρναντ
Λόουελ, του πανεπιστημίου του Τσέ-
σαϊρ, το χαϊδεμένο παιδί της Βρεταν-
νικής έπιστήμης.

Ο Λόουελ άρχισε να άσχολήται με
την αστρονομία πριν από 14 χρόνια
μόνο. Οι φίλοι του, ωστόσο, λένε ότι
είναι άκρως μαθηματικός και έπίμονο πάθος του
χωριό του Γκλώστερ όπου ο πατέρας
του ήταν έρωτοκλήρικος: θέλει να μάθη
πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος.

«Αυτό είναι το μεγάλο άλυτο πρό-
βλημα», λέει ο Λόουελ σοβαρά. «'Υ-
πάρχουν σήμερα δυο βασικές σχολές.
'Η μία πιστεύει πως το Σύμπαν δη-
μιουργήθηκε μονομιάς σε κάποια συγ-
κεκριμένη και ώρισμένη έποχή του πα-
ρελθόντος, ότι δηλαδή υπήρξε πραγμα-
τικά μια στιγμή δημιουργίας.

«'Η άλλη σχολή πιστεύει ότι το Σύμ-
παν βρισκόταν πάντα και θα βρίσκεται
σε μια κατάσταση δημιουργίας. Το θέ-
μα είναι άρκετά άλκυστικό, και άξίζει
την ή μελέτη του.

«'Από περιεργία κανείς - συνεχίζει ο
Λόουελ - ότι, παραδεχόμενος την έξε-
λικτική θεωρία, θα έφθανε στην ύπαρ-
ξη ενός Δημιουργού. Και ότι ίσως ή
άντιθετη θεωρία δεν θα χρειαζόταν α-
πό το Δημιουργό. Αυτό όμως είναι μια
υπερβολική άπλοστευση των πραγμά-
των, γιατί, όταν κανείς εξετάσει προ-
σφαιρικά τη δεύτερη θεωρία τότε θα
δημιουργός ύλη.»

«'Από πού ήρθε αλήθεια;» ρώτησα
τον καθηγητή.

«'Από πούθενά», θα έλεγε ο όπαδός
της δεύτερης θεωρίας. «'Η μάλλον από
την πρωταρχική υδρογονική σκόνη που
ήρθε πάντα στο διάστημα. 'Από πού
ήρθε πάλι αυτή δεν το ξέρουμε: δεν
υπάρχει απάντηση.»

«'Οστε νομίζετε ότι το πρόβλημα του
πώς δημιουργήθηκε το Σύμπαν δεν
είναι λυμένο ποτέ;»

«'Οχι, δεν είπα αυτό. Πιστεύω πως
θα λυθεί. 'Αν μάλιστα πραγματοποιή-

«'Οστε νομίζετε ότι το πρόβλημα του
πώς δημιουργήθηκε το Σύμπαν δεν
είναι λυμένο ποτέ;»

«'Οχι, δεν είπα αυτό. Πιστεύω πως
θα λυθεί. 'Αν μάλιστα πραγματοποιή-

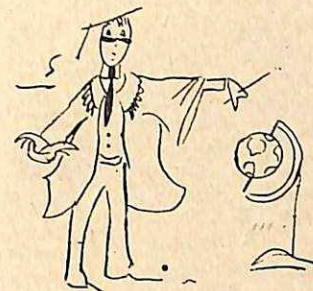
«'Οστε νομίζετε ότι το πρόβλημα του
πώς δημιουργήθηκε το Σύμπαν δεν
είναι λυμένο ποτέ;»

«'Οχι, δεν είπα αυτό. Πιστεύω πως
θα λυθεί. 'Αν μάλιστα πραγματοποιή-

«'Οστε νομίζετε ότι το πρόβλημα του
πώς δημιουργήθηκε το Σύμπαν δεν
είναι λυμένο ποτέ;»

«'Οχι, δεν είπα αυτό. Πιστεύω πως
θα λυθεί. 'Αν μάλιστα πραγματοποιή-

θούν ώρισμένες μετρήσεις που έλπιζου-
με να κάνουμε στα πέντε προσεχή χρό-
νια, τότε ή απάντηση θα είναι σαφής.
Θα κάνουμε μετρήσεις που θα μάς δεί-
ξουν πώς ήταν το Σύμπαν πριν από
6.000 εκατομμύρια χρόνια. Τότε θα
έχουμε μια ένδειξη κατά πόσο ζούμε
σε ένα τελειωμένο κόσμο ή σε ένα
Σύμπαν που βρίσκεται σε διαρκή δη-
μιουργία.»

«'Εννοείτε ότι θέλετε να παρατηρή-
σετε κάτι που συνέβη πριν από 6.000
εκατομμύρια χρόνια;»

«Ναί. 'Αν μια πηγή άκτινοβολίας
βρίσκεται τόσο μακριά ώστε να χρειά-
ζεται 6.000 εκατομμύρια χρόνια για
να φθάση σε μάς, τότε αυτό σημαίνει
ότι την παρατηρούμε όπως ήταν πριν
από 6.000 εκατομμύρια χρόνια. 'Ε-
χουμε μια εικόνα του Σύμπαντος όπως
ήταν τότε.»

«Και πως ξέρετε σε ποιά απόσταση
βρίσκονται αυτές οι πηγές;»

«Δεν το ξέρουμε, και αυτό είναι μια
δυσκολία. Με ένα όπτικό τηλεσκόπιο
μπορεί κανείς να καθορίση την από-
σταση. 'Αλλά οι αντικειμενικοί μας
στόχοι βρίσκονται πολύ πέρα από την
άκτινα όποιουδήποτε όπτικού τηλεσκο-
πίου. Το μόνο που μπορεί κανείς να
πή με βεβαιότητα είναι ότι από το
έξωτερικό διάστημα φθάνουν ως έμας
σήματα. Μερικά άπ' αυτά μπορούμε
να τα συσχετίσουμε με μια ομάδα από
γαλαξίες που, με τα όπτικά μέσα που
διαθέτουμε, ξέρουμε ότι βρίσκονται σε
απόσταση 2.000 εκατομμυρίων έτών
φωτός. Πιο μακριά δεν μπορούμε να
εξακριβώσουμε τίποτα.»

«'Οστε άκούτε στα σκοτεινά και δεν
ξέρετε τί είναι αυτά τα σήματα;»

«Περίπου. 'Ολα μας τα πειράματα
έχουν αυτόν άκριβώς το σκοπό. Τώρα
υποθέτουμε ότι προέρχονται από γαλα-
ξίες που συγκρούονται. 'Από γαλαξίες
αστέρων, όπως και ο δικός μας γαλα-
ξίας με τις εκατοντάδες χιλιάδες έκα-
τομμύρια άστρα του. Είναι σαν να συγ-
κρούονται δυο τεράστια άστρικά συ-
στήματα.»

«'Εχουν αλλάξει πολύ οι ιδέες της

«'Εχουν αλλάξει πολύ οι ιδέες της

«'Εχουν αλλάξει πολύ οι ιδέες της

«'Εχουν αλλάξει πολύ οι ιδέες της

«'Εχουν αλλάξει πολύ οι ιδέες της

«'Εχουν αλλάξει πολύ οι ιδέες της

«'Εχουν αλλάξει πολύ οι ιδέες της

έπιστήμης για το Σύμπαν τα τελευ-
ταία χρόνια;»

«Πάρα πολύ. Πριν από 20 ή 30 χρό-
νια οι άνθρωποι πιστεύανε ότι το ήλια-
κό μας σύστημα αποτελούσε το κέν-
τρο του Σύμπαντος. Τώρα ξέρουμε ότι
δεν συμβαίνει αυτό. 'Αποτελούμε ένα
σπειρωτό βραχίονα του συστήματος του
γαλαξία και παρόμοια συστήματα ύ-
πάρχουν αναρίθμητα. 'Ενα άλλο ση-
μαντικό σημείο είναι ότι ενώ άλλοτε
πιστεύαμε ότι ή γή είχε άποσπαστή
από τον ήλιο σαν μια θερμή, λειωμένη
μάζα και έπειτα πάγωσε, τώρα πι-
στεύουμε ότι αυτό είναι μάλλον άπί-
θανο.

«'Η άποψη που έπικρατεί σήμερα
είναι ότι οι άστέρες και οι πλανήτες
σχηματίστηκαν από συσσωμάτωση ψυ-
χρών, στερεών σωματιδίων.»

«Δεν είναι άκόμη ή γή μια ζεστή,
λειωμένη μάζα, κάτω από τον φλούο
της;»

«Αυτό είναι ραδιενεργός θερμότης
που εμφανίζεται μετά τον σχηματισμό
της γής: ραδιενέργεια και πίεση.»

«Και δημιουργήθηκε πραγματικά από
σκόνη

ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΜΑΓΝΗΤΗΣ

Πρόκειται περί καρκίνου του ήπατος», συμπεραίνει ο διάσημος παρισινός ειδικός. «Λόγω της πολύπλοκης επέμβασής και της κατάστασής της υγείας του ασθενούς, η χειρουργική δεν μπορεί να κάνει τίποτα. Μία μόνη θεραπεία υπάρχει: η βιοηλεκτρονική.»

«Δὲν καταλαβαίνω», εἶπε ἡ σύζυγος τοῦ ἀρρώστου.

«Θὰ χρειάζονταν πολλές ὥρες γιὰ νὰ σὰς ἐξηγήσω», ἀπάντησε ὁ γιαιτρός. «ἐν τούτοις θὰ μπορούσα νὰ συνοψίσω τὴν θεραπεία ὡς ἐξῆς: Θὰ ἐμπιστευθεύμε σ' ἓναν διοηλεκτρικὸ ἐπιστῆμονα τὴ φροντίδα νὰ υποβάλῃ τὸ σύστημα τοῦ ἀνδρός σας σὲ πολὺ ἰσχυρὲς ἡλεκτρομαγνητικὲς ἐκπομπές. Αὐτὰ τὰ σήματα θὰ ἐπανορθώσουν τὴν ἡλεκτρομαγνητικὴ βλάβη, ἢ ὅποια, χωρὶς ἀμφιβολία, προκάλεσε στὸν ἄνδρα σας τὸν καρκίνο.»

«Τὸ συκῶτι ἐκπέμπει ἡλεκτρομαγνη-
τικὰ σήματα;»

«Ὅπως ὅλοι οἱ ἀδένες, ὅπως ὅλοι οἱ μῦς, ὅπως ὅλα τὰ κύτταρα τοῦ ὄργανισμοῦ μας. Καὶ αὐτὰ τὰ σήματα μποροῦν νὰ ἐγγραφοῦν καὶ νὰ ἀναμεταδοθοῦν χάρις σὲ εἰδικὰ μηχανήματα. Ὡς σήμερα οἱ καλύτερες ἐγγραφὲς ὑγειῶν ἡπατικῶν κυττάρων ἔχουν πραγματοποιηθῇ στὸν Καναδὰ.»

Σ' αυτό το σύστημα βασίζεται μία νέα επιστήμη που ονομάζεται «βιοηλεκτρονική» και που έχει κατακτήσει όλο τον κόσμο: τη Μόσχα, τη Νέα Υόρκη, το Μοντρεάλ και, τελευταία, το Στρασβούργο. Από πολλά χρόνια ήταν γνωστή η ύπαρξη της βιοηλεκτρονικής και πολλοί φοιτητάι της Ιατρικής διασκέδαζαν άκουμπώντας απότομα τα πόδια άποκεφαλισμένου βατράχου σέ ηλεκτρικό ρεύμα. Σήμερα γνωρίζουμε ότι κάθε ένεργό κύτταρο του σώματος του ανθρώπου είναι μία ηλεκτρική γεννήτρια και ότι το σύνολο αυτών των κυττάρων δημιουργεί μία τεράστια ηλεκτρονική μηχανή με την οποία μπορεί κανείς να ένεργηση κατά τρόπο ακρίβιστατο. Η βιοηλεκτρονική είναι η έπιστήμη που έξετάζει αυτά ακρίβως τὰ φαινόμενα.

Πριν από τρία χρόνια ακόμη, αυτό που μπορούσε να πετύχει ή βιοηλεκτρονική ήταν να δράσει στο ανθρώπινο σώμα με τη βοήθεια ηλεκτροδίων τοποθετούμενων είτε στον έγκεφαλο, είτε σε άλλα μέρη του σώματος. Σήμερα έχει αποδειχθεί ότι είναι δυνατόν να ενεργήσουμε στον οργανισμό χωρίς ύλική επαφή, απλώς τοποθετώντας το σώμα σε ηλεκτρομαγνητικό πεδίο. Με άλλα λόγια η βιοηλεκτρονική έχει γεννηθεί.

Ποιές είναι οι προοπτικές της νέας έ-
πιστήμης;

Ἀπεριόριστες, τόσο στὸν τομέα τῆς ἰατρικῆς ὅσο καὶ τῆς ψυχολογίας. Στὴ Μόσχα, ἐπὶ παραδείγματι, καὶ στὸ Λονδίνο, κατασκευάζουν ἤδη χερία καὶ πόδια τεχνητά, ποὺ ὑπακούουν στὴ νευρική ἀντίδραση. Δηλαδή ἀρκεῖ νὰ σκεφθῇ κανεὶς μιὰ κίνηση, καὶ ἀμέσως θὰ ἐκτελεσθῇ ἀπὸ τὸ τεχνητό του χέρι. Στὸ Μοντρεάλ, ἡ ψυχανάλυση καὶ ἡ ψυχιατρικὴ γίνεται μὲ ἠλεκτροδία. Στὸ Στρασβούργο πιστεύουν ὅτι ἔχουν βρεῖ τὸ κλειδί γιὰ τὴν ἐξήγηση ὅλων τῶν ἀσθενειῶν...

Ἄλλὰ περὶ τίνος ἀκριβῶς πρόκειται;
Στὴ βάση τῆς βιοηλεκτρονικῆς ὁρί-
σκονται δύο φαινόμενα ποὺ ἔχουμε ἀρ-
χίσει νὰ καταλαβαίνουμε ἐδῶ καὶ μερι-
κά χρόνια. Τὸ ἡλεκτρικὸ δυναμικὸ τῶν
ζῶντων κυττάρων, καὶ τὸ νευρικὸ «ρευσ-
τό».

Τὸ ἡλεκτρικὸ δυναμικὸν συντηρεῖται μέσα σ' αὐτὲς τὶς γαλβανικὲς γεννήτριες ποὺ εἶναι τὰ κύτταρα, ἀπὸ τὶς διαρκεῖς βιοχημικὲς ἐναλλαγὰς ποὺ δημιουργοῦν μιὰ πώλωση. Ὅσο γιὰ τὸ νευρικὸ ρευστὸ, αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ μεταδίδεται μέσῳ τῶν νευρικών ἰνῶν. Ἀντίθετα ἀπὸ ὅτι ὑποθέτουμε πολλές φορές, δὲν εἶναι ἡλεκτρισμός: Τὸ νευρικό ρευστὸ κυκλοφορεῖ πολὺ πρὶ ἀργὰ ἀπὸ τὸν ἡλεκτρισμό. Κατὰ τὴ γνώμη τοῦ Πῶλ Σωσάρ «ἡ νευρική δραστηριοποίηση εἶναι ἕνα σύνθετο ψυχοχημικὸ φαινόμενο, ἀντίδραση τῆς ζωστικῆς ὕλης καὶ ἀγωγὸς ἑνὸς αὐτοερεθισμού».

Από το 1925 ήδη, μπόρεσαν να μαντέψουν πώς γίνεται αυτή η κίνηση του νευρικού ρευστού. "Αν χτυπήσουμε έλαφρά ένα σύρμα βυθισμένο μέσα σε νιτρικό όξύ, άφου το καλύψουμε με ένα στρώμα εύπαθους μόνωσης, έπέρχεται καταστροφή του στρώματος αυτού, ή όποια μεταδίδεται με ταχύτητα πολλών μέτρων στο δευτερόλεπτο. Αυτό είναι γιά το νεύρο ένα είδος σόκ, που προκαλεί στην έπιφάνειά του μιá μεταβολή

τῶν χημικῶν οὐσιῶν που τὸ περιβάλλουν καί, ἴσως κατὰ βάθος, ἐξάλειψη τῆς πολώσεως. Ἡ ὑπαρξη αὐτοῦ τοῦ δυναμικοῦ καὶ τοῦ νευρικοῦ ρευστοῦ που ὁ σύγχρονος ἐπιστημονικὸς κόσμος δὲν ἔχει ἀκόμη ἐννοήσει τὴν τεράστια σημασίαν τους, δὲν ἀμφισβητοῦνται πιὰ ἀπὸ κανένα.

Ἔτσι, κατὰ τὸν δρ Λεὸ Λίπετς, τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Ὀχάιο, ἐνῶ διαβά-
ζετε αὐτὸ τὸ ἄρθρο μὲ φυσικὸ φωτι-

σμός, τὰ μάτια σας δημιουργοῦν ἕνα ἡλεκτρικὸ ρεῖμα περίπου 100 ἑκατομμυριοστών τοῦ βόλτ. Συνδέοντας ἡλεκτρικὰ νήματα μὲ τὰ νευρικὰ κύτταρα τῶν ματιῶν ζῶων, ὁ δρ Λίππετς κτάρῳ θῶσε νὰ μελετήσῃ τὸ ἡλεκτρικὸ ρεῖμα ποὺ παρήγαν ὅταν υποβάλλονται στὸ φῶς. "Ἐνας μικροεπισχυτὴς καὶ ἕνα κυψόμετρο, ἔδωσαν τὴ δυνατότητα νὰ γίνουν μετρήσεις μεγάλης ἀκριβείας, ἀλλὰ (εἶναι κάπως περίεργο βέβαια, ἀλλὰ ὁ δρ Λίππετς διερωτᾶται μήπως βλέπουμε καὶ μὲ τὸ δέρμα μας).

Καί φυσικά, χάρη σέ τελειοποιού-
γανα πού μόλις τώρα χρησιμοποιούν-
ται, κατώρθωσαν οι ειδικοί να μελετή-
σουν με ακρίβεια την ηλεκτρονική ένερ-
γεια του ανθρώπινου οργανισμού. Με
τή βοήθεια ένισχυτών όπως αυτοί που
χρησιμοποιούνται στα φορητά ραδιό-
φωνα (τρανσίστορς), πολύ τελειοποιή-
μένων βέβαια, Άμερικανοί έπιστήμονες
κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι ρύθ-
μις εκπέμπουν όχι μόνο ίσχυρά σήματα,
αλλά και πολύ αδύνατα ηλεκτρονικά
σήματα υψηλής συχνότητας. Άλλοι Ά-
μερικανοί γιατροί, με τη βοήθεια ενός
πολύ λεπτού όργάνου, έκαμαν ένα πεί-
ραμα πού θυμίζει φανταστικό μυθιστό-
ρημα. Κατώρθωσαν νά συλλάβουν ή-
λεκτρικά σήματα εκπεμπόμενα από μέ-
κεφαλικούς ιστούς, διατηρούμενους με-
σα σέ πειραματικούς σωλήνες, έπρόκει-
το όμως γιά έγκέφαλο έμβρύου κοτό-
πουλου.

Στο Πανεπιστήμιο Μπερλίν
 τισαν ένα κατάλογο των διαφόρων
 ταστάσεων του έγκεφάλου, από τον
 πνο ως το θυμό.

Οι Ρώσοι, πάντα πρακτικοί, ναζητούν τρόπο άμεσης εφαρμογής βιοηλεκτρονικής. Έχοντας ως βάση διαπίστωση του Κομπρίνσκου πού στηρίζει ότι «υπάρχει καθορισμένη σχέση ανάμεσα στην πίεση του μυός και την ένταση των βιοηλεκτρικών ρευμάτων πού έχουν ύποστη διαμόρφωσης συχνότητας ανάλογη με το λαμβανόμενο έρέθισμα, οι Σοβιετικοί να ρυθμίζουν τις κινήσεις ινδικών χοιριδίων με τη βοήθεια μικρών ραδιοφωνικών δεκτών πού τοποθετούσαν στην πλάτη τους. Λίγο αργότερα κατώρθωσαν να κατασκευάσουν τεχνητά χέρια πού τήν ίδια ελάττωμα δάχτυλά τους κινούνται με την ίδια ακολία όπως και τα φυσικά. Στό λουδί να κατασκευάζουν ακόμη και τεχνητά πόδια πού άποφεύγουν τις άνωμαλίες του έδάφους. Οι Ρώσοι πού πραγματποίησαν αυτά τα θαύματα από όλο το γιά τους άκρωτηριασμένους, έλ- λά και γιά σκοπούς στρατιωτικούς τεχνικούς.

Μὲ ηλεκτρονικὰ χέρια ἐφαρμοσμένα
ἀπ' εὐθείας στοὺς ὤμους, οἱ ἀστροναῦ-
τες ὅταν θὰ φοβούνται τίποτα. Στὴν πε-
ρίπτωση πού τὸ πραγματικό τους χέρι
πάθει κάποιο ἀτύχημα, τὸ τεχνητὸ θὰ
ὑπακούσῃ πιστὰ στὸ νευρικό ρευστό.

«Ας σημειωθεί ότι οι Ρώσοι διοη-
λεκτρονικοί έπιστήμονες έχουν την τολ-
μή να προσπαθούν να κατασκευάσουν
ακόμη και τεχνητούς μύς από πλαστι-
κή ύλη, που θα καθοδηγούνται και αὐ-
τοί από τὸ νευρικό ρευστό. Τὸ πρῶτο
1939 πού χρονολογείται ἀπὸ τὸ
ἐπὶ οἱ Ἑλβετοὶ Κούν καὶ Τύρκος πα-
νούσαν στὴ Διεθνή Ἐκθεση τῶν Βρυ-
ξελλῶν μιὰ πλαστική κορδέλλα πού
μπορεῖ νὰ σηκώνη καὶ νὰ κατεβάξῃ βά-
ρος 2 γραμμαρίων.

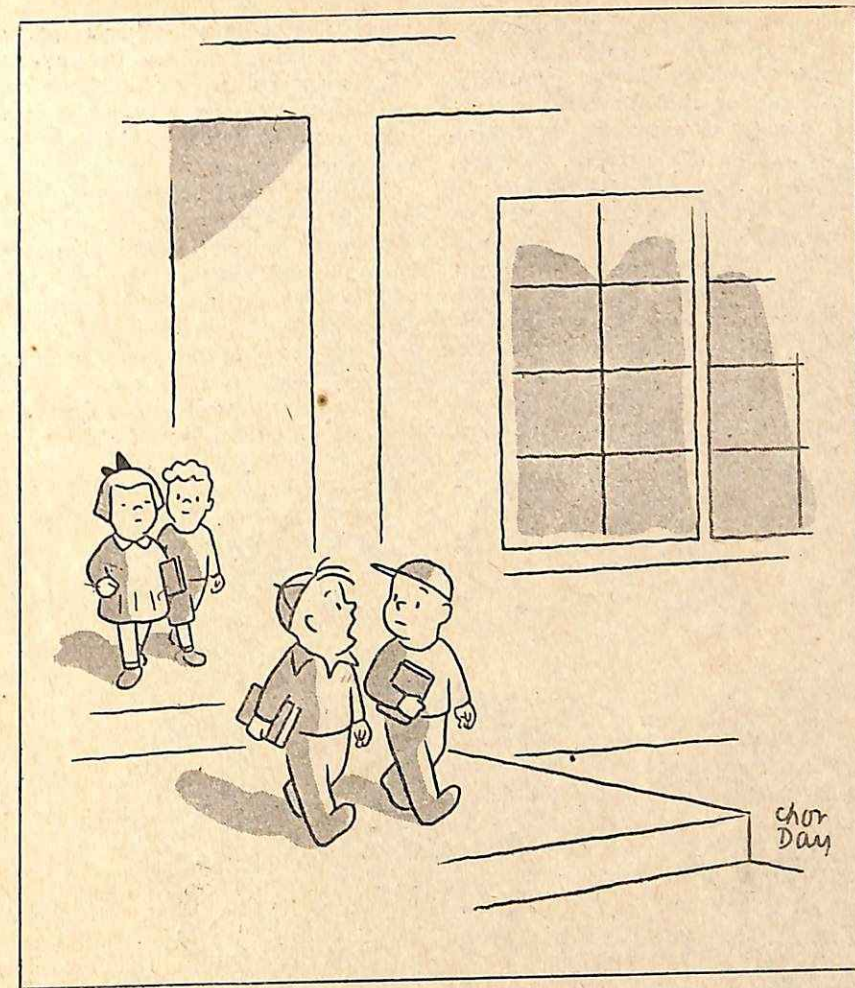
Πρώτοι οί μύς, κατὰ τὴ γνῶμῃ τῶν
ἐπιστημόνων, μᾶς δίνουν τὴ δυ-
νατότητα νὰ φανταστοῦμε τὸν ἄνθρω-
πὸ μὲ πρόσθετα μέλη, φτερὰ π.χ. ποῦ
αὐτοὶ τοῦ δίνουν τὴ δυνατότητα νὰ πετά-
ξῃ, ἢ πρόσθετα χέρια ποῦ θὰ τὸν με-
ταβάλλουν σ' ἓνα εἶδος ἰνδικῆς θεότη-
τος.

Σήμερα οι προοπτικές της διο-
κτρανικής δεν μπορούσαν να συνί-
στανται παρά σε ύλικές έπεμβάσεις στον
Με τη βοήθεια ήλεκτροδίων π.χ. λει-
τουργούν δύο πολύτιμα όργανα της
καρδιολογίας, που εξασφαλίζουν την κα-
ρδιακή λειτουργία της καρδιάς που πα-
ρουσιάζει ανεπάρκεια. Συγκεντρώνοντας
την καρδιά, έκτελούν με ένα θαυμάσιο
συστήμα έλέγχου, ένα μέρος της άπα-
ράτης έργασίας αυτού του μυός.
Ας σημειωθεί ότι στην 'Αμερική κατα-
σκευάζονται τώρα και μικ-
ροί

...στους καρδιακούς ρυθμιστές
...στον οργανισμό. Οί μικροί αυτόι
...ρυθμιστές, μήκος περίπου
...και πάχους μισού εκατο-
...σώζουν τη ζωή πολλών καρδια-
...τόν μόνο ελάττωμά τους είναι ότι
...κάπως δύνατά...

...ηλεκτρονικής πού, πριν από 10
...και το όνομά της ακόμα έκανε
...ειδικούς να σηκώνουν τους ώμους
...δυσπιστία.

ἄλλος πρωτοπόρος τῆς βιοηλεκτρονικῆς, ὁ Γουαίλντερ Πένφιλντ, διευθυντής τοῦ Νευρολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Μοντρεάλ, κατάρθρωσε μὲ τὴ βοήθειαν ηλεκτροδίων, κατάρθρωσε μὲ τὴ βοήθειαν διάφορες ψυχολογικὲς καταστάσεις, ὡς ἡ ἀγχολία, θυμὸς, ἐνθουσιασμὸς καὶ αὐτὴ τῆς ψυχανάλυσεως. Ἡ ἰδέα αὐτῆς τῆς ψυχανάλυσεως ἐκφάνθη πρὶν ἀπὸ ἑννέα χρόνια. Ὁ Πένφιλντ στὸν ἐγκέφαλον, εἶχε ἔρθει τὰ ἴδια χρόνια καὶ πολλοὶ ἄλλοι συνάδελφοί του πρὸς κινήσεις τοῦ στομάχου σὲ ὀρισμένους ψυχολογικὲς καταστάσεις, ἢ ἀλλοίωσι

«Ἐνὰ πράγμα μου ἀρέσει σὸ μηδενικὸ—δὲν σοῦ ἀφήνει καμιὰ ἀμφιβολία.»

τοῦ αἵματος ὕστερα ἀπὸ διανοητικὴ ἐργασία κλπ. Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο, γιὰ πρώτη φορὰ ἀποδείχθηκε ὅτι ἡ πνευματικὴ κόπωση αὐξάνει τὸν ἀριθμὸ τῶν λευκῶν αἰμοσφαίριων. Τὰ ἴδια πειράματα πλούτισαν τὶς ἱατρικὲς γνώσεις σὲ ὅτι ἀφορᾷ τὴν διοχέτευση ἐνεργείας στὸν ἐγκέφαλο, καὶ ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο στὸς διάφορους μῦς.

Ἡ τεχνική τῆς ἠλεκτρο-ἐγκεφαλο-γραφίας καὶ τῆς ἠλεκτρο-καρδιογρα-φίας, πηγάζει ἄμεσα ἀπὸ τὴ βιοηλεκτρονική. Ἄν λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας τὰ πειράματα ποὺ ἔγιναν τελευταῖα στὴ Γαλλία, στὴν Ἀγγλία, στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, στὴ Χιλή, δὲν εἶναι ἀπίθανο σὲ λίγα χρόνια νὰ ὑπάρχουν «κάσκες» κατὰ τῆς μελαγχολίας ἢ κατὰ τῆς δια-νοητικῆς κοπώσεως.

Καί ποιά είναι η τεχνική της βιοηλεκτρομαγνητικής;

Είναι η τεχνική της έπεμβάσεως στον
έγκεφαλο χωρίς σύρματα ή άλλα ύλι-
κα μέσα, χάρη στη ηλεκτρομαγνητικά
πεδία.

Πριν από λίγα χρόνια, μερικοί τεχνικοί που δούλευαν σε ένα υδροηλεκτρικό σταθμό της Νορβηγίας, διαπί-

στωσαν ότι κάτω από την επίδραση ισχυρών ηλεκτρομαγνητών του σταθμού, τὰ μάτια τους έδλεπαν κυανόλευκα όράματα. Από τεχνική άποψη, τὰ όράματα αυτά είναι φωτεινές έντυπώσεις που όφείλονται σέ έρεθισμό του όμφιλοηρηστοειδούς, ό οποίος δημιουργείται από αίτια διαφορετική από τὸ φώς.

Σχετικά μ' αυτό τὸ φαινόμενο, τρεῖς Ἀμερικανοί, ἓνας βιοφυσικός, ὁ Κολέν, ἓνας ψυχίατρος, ὁ Μπρίλλ καὶ ἓνας φοιτητής, ὁ Μπρόμπεργκ, δημοσίευσαν σ' ἓνα φυλλάδιο τὰ πειράματα τοῦ ἀποδείκνυναι ὅτι ὁ ἐγκέφαλος ὑφίσταται τὴν ἐπίδραση τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν πεδίων.

Στην ίδια περίπτωση μπορεί να εξαρμοσθή και τὸ παλιὸ πείραμα τῶν βατράχων τοῦ Γκαλβάνι: Τὰ μέλη τῶν βατράχων συστέλλονται ὅταν τοποθετοῦνται σὲ ἡλεκτρομαγνητικὸ πεδίο, ἀκριβῶς ὅπως ἂν ἀκουμποῦν σὲ ἡλεκτρόδια, καὶ αὐτὸ ὀφείλεται κατὰ τὴ γνώμη τοῦ Κολὲν σὲ ρεύματα ποὺ περνοῦν στοὺς ἰστούς. Καὶ δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ ἓνα ἐπιστημονικὸ παραδόξο, ἀλλὰ γιὰ μιὰ ἀπὸ τῆς σπουδαιότερας ἀνακαλύψεως τῶν τελευταίων χρόνων στὸν τομέα τῆς ἱατρικῆς. Τὰ συμπεράσματα στὰ ὁποῖα κατέληξαν οἱ Γάλλοι, οἱ Ρῶ-

ΑΝΟΙΞΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ

Οταν φτάση τὸ τέλος Αὐγούστου ἡ Στερεὰ Ἑλλάδα, ἡ Πελοπόννησος καὶ τὰ Νησιὰ εἶναι τόποι τόσο ξεροὶ καὶ καμένοι ἀπὸ τὸν ἥλιο, ποὺ νομίζει κανεὶς ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ φυτρώσῃ κανένα λουλούδι στὴν ψημμένη γῆ τους. Ὡστόσο μερικά φυτὰ ποὺ ἔχουν κλεισμένη τὴ δύναμή τους σὲ βολβούς, καὶ ἔτσι εἶναι ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν καιρὸ, φυτρώνουν ἐντελῶς ξαφνικά, ἀκόμη καὶ προτοῦ ἔρθουν οἱ πρῶτες βροχές. Ὁλοὶ ξέρουν στὴν Ἑλλάδα ἐκείνους τοὺς μεγάλους βολβούς ποὺ κρέμονται ἔξω ἀπὸ τὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν τὴν Πρωτοχρονιά, κατὰλοιπο παλιάς λατρείας. Τώρα αὐτοὶ οἱ βολβοί, γυμνωμένοι ἀπὸ τὰ φύλλα τους ἀρχίζουν νὰ ξεπετάνε παράξενες προεξοχές ποὺ γρήγορα μεταβάλλονται σὲ μακροὺς μίσχους μὲ ἄσπρα λουλούδια. Πολλοὶ θρύλοι πλέχτηκαν γύρω ἀπὸ τὴν *urgina maritima*, τὴ θαλασσίη σκυλλοκρεμμύδα. Συχνὰ στὴν ἴδια περιοχὴ βρίσκουμε ἕνα μικρὸ συγγενὴ τῆς ἀνάμεσα στὰ βράχια. Εἶναι ὁ φθινοπωρινὸς ὑάκινθος μὲ τὰ μενεξεδένια λουλούδια σὰν ἄστρο, ποὺ κι αὐτὸς ἀντλεῖ τὴ δύναμή του ἀπὸ βολβό.

Πιο ὁμορφα καὶ πιο θεαματικὰ ἂν καὶ
πιο σπάνια εἶναι τὰ διάφορα εἶδη τῶν
φθινοπωρινῶν κρόκων καὶ τὰ κρινάκια
(colchicum), ἀπὸ τὰ μικροσκοπικὰ ἄσπρα
ἢ ρόδια ἀστεράκια ὧς τὰ εὐγενικά,
σὰν κύπελλα ἄνθη, σὲ ἀποχρώσεις
μὲν ῥοζ μετὰ κκοκκινωπῆς ραβδώσεις,
ποὺ παρουσιάζουν πολλὰς ποικιλίες.
Μιά ἀπὸ τὶς ὠραιότερες εἶναι τὸ colchi-
cum sibthorpii. Ὀνομάστηκε ἔτσι ἀπὸ
τὸν συγγραφέα ἐνὸς ἀπὸ τὰ καλύτερα
βιβλία τοῦ κόσμου γιὰ λουλούδια, τοῦ
Sibthorp, ποὺ τὸ βιβλίο του «Flora Greaca»
κυκλοφόρησε πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια
καὶ πλέον. Ἀντίτυπὸ τοῦ ὑπάρχει στὴ
βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.
Τὰ μενεξεδένια πιτσιλωτὰ λουλούδια
αὐτοῦ τοῦ φυτοῦ προβάλλουν τὸ Νοέμ-
βριο ἀνάμεσα στοὺς θάμνους, στὸ Κα-
τσιμίδι, στὴν Πάρνηθα.

Τὰ φύλλα τοῦ κρόκου τοῦ Σίμπθορπ
 βγαίνουν ἀργότερα καὶ αὐτὸ ἔκανε τὸν
 Σίμπθορπ νὰ πάρῃ τὰ φύλλα ἐνὸς ἄλ-
 λου εἶδους, τοῦ *colchicum latifolium*, ποῦ
 ἔχει πολὺ πλατεῖα φύλλα καὶ τὸν συ-
 ναντάμε στὴ Ρόδο, στὴν Κάρπαθο καὶ
 στὴν Κρήτη, γιὰ φύλλα τῆς ποικιλίας
 ποῦ ἔχει τὸ ὄνομά του. Ἐνα ἄλλο εἶ-
 δος ποῦ ἀντιπροσωπεύει τὶς ποικιλίες
 μὲ τὰ μικρότερα λουλουδάκια εἶναι τὸ
colchicum cupanii. Αὐτὸ βγάζει μικρὰ
 ἰορδίνια ἀστράκια μὲ στενὰ φύλλα ποῦ
 τὰ θρίσκουμε ἀνάμεσα στὴ χλόη κον-
 τὰ στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γιάννη
 τοῦ Κυνηγοῦ, τὴν ἴδια ἐποχὴ.

Οι κρίκοι ανήκουν στην οικογένεια των κρίνων (λειτουργιδών) που περιλαμ-

θάβει τα πιο ανόμοια φυτά, όπως το άγκαθωτό σπαράγγι. Μια παραλλαγή του είδους αυτού βρίσκουμε τους φθινοπωρινούς μήνες στα δάση του Τατοίου με στενά στρογγυλά φύλλα και τσαμπάκια από κόκκινα σαν μούρα λουλουδάκια. Τα κρίνικια (*colchicum*) διακρίνονται εύκολα από τους κρίκους από κοντά γιατί όταν κοιτάξη κανείς το έσωτερικό ενός λουλουδιού θα δει πως τα κρίνικια έχουν έξη στήμονες ενώ οι κρίκοι μόνο τρεις.

“Ενα άλλο γένος φυτών που συχνά τὸ παίρνουμε γιὰ κρίκο, εἶναι ἡ *sternbergia*. Ἀρκετὰ εἶδη τῆς βρίσκονται καὶ στὴν Ἑλλάδα, ὅλα μὲ ζωηρόχρωμα κίτρινα λουλούδια. Ἡ *sternbergia graeca* ἀνθίζει ἀνάμεσα στοὺς βράχους τοῦ Λυκαθηττοῦ ἢ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὸ σκληρὸ χῶμα γύρω στὸ Μνημεῖο τοῦ Φιλοπάππου. Ἀνθίζει ἠωρὶς τὸ φθινόπωρο χωρὶς νὰ χρειάζεται πολὺ τὴ βοήθεια τοῦ νεροῦ. Ἀπὸ μακριὰ μοιάζει σὰν κρίκος, ὅμως στὴν Ἑλλάδα οἱ κίτρινοι κρίκοι δὲν ἀνθίζουν πρὶν ἀπὸ τὴν ἄνοιξη. Ἀλλὰ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ φθινοπώρου συναντοῦμε πλῆθος λευκοῦς καὶ μὲν κρίκους ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ βγαίνουν ὅλο τὸ χειμῶνα. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρώτους καὶ τοὺς πιὸ μεγάλους εἶναι ὁ *crocus cancellatus*. Ἐχει λευκὰ ἢ ἰόχρωμα ἄνθη μὲ μενεξεδένιες γραμμὲς στὴν ἄκρη τῶν πετάλων καὶ μποροῦμε νὰ τὸν βροῦμε στὶς φαληρικὲς ἀκτὲς καὶ στὴν Καισαριανή. Πολλοὶ κρίκοι ξεχωρίζουν ἀπὸ τοὺς βολβοὺς τους καὶ αὐτὴ ἡ ποικιλία ἔχει ἕνα βολβὸ σκεπασμένον ἀπὸ ἕνα ἄδρὸ καφετὶ στρώμα σὰν δίστυ. Ἐνα ἄλλο εἶδος ποὺ ἀνθίζει ἠωρὶς εἶναι ὁ *crocus tournefortii* ποὺ τὸν συναντοῦμε κυρίως στὰ νησιά τὸν Ὀκτώβρη. Ἐχει λεπτὰ ἰορόδρια λουλούδια καὶ πολὺ μικρὸ βολβό.

Στὸ Λυκαβηττὸ ἢ κάτω ἀπὸ τὰ πεύ-

Είναι αδύνατο να πη κανείς ποιό από τὰ δύο εἶναι μεγαλύτερο ἐμπόδιο στὴν ἐξέλιξη ἑνὸς συγγραφέα : τὰ χρήματα ἢ ἄλλειψή τους ;

BERNARD SHAW

κα τοῦ Δαφνοῦ βρίσκουμε τὸ φθινόπω-
ρο ἕναν ὁμορφο κρόκο. Τὰ ἄνθη του,
ποὺ ποικίλλουν σὲ χρῶμα ἀπὸ τὸ λευκὸ
ὡς τὸ ζωηρὸ μῶβ μὲ πρὸ σκούρες γραμ-
μές, ἀνοίγουν συνήθως πολὺ καὶ διά-
ζουν κόκκινα στίγματα. Αὐτὸς εἶναι ὁ
crocus cartwrightianus, ἑλληνικὴ ποικιλία
τοῦ σκουροκίτρινου κρόκου τῆς Ἰσπα-
νίας. Ἀπὸ τὰ στίγματα τοῦ φυτοῦ αὐ-
τοῦ παίρνουμε τὴ ζαφορά. Ἀσφαλῶς
γι' αὐτὸ τὸ λόγο οἱ κρόκοι ὀνομάζον-
ται συχνὰ στὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ γενικὸ

ὄνομα «ζαφορές». Μιὰ ἄλλη ποικιλία
πὺν ἀνθίζει στὸ Δαφνί καὶ σ' ὅλους τοὺς
λόφους, ἀπὸ τὸ Νοέμβριον καὶ ὕστερα,
εἶναι ὁ *crocus laevigatus*. Στὸ χρώμα
ποικιλίζει ἀπὸ τὸ λευκὸ μὲ μενεξεδί-
ες γραμμούλες πρὸς τὰ ἔξω, ὥς τὸ χλω-
μὸ κρέμ. Μποροῦμε νὰ τὸν ξεχωρίσου-
με ἀπὸ τοὺς ἄλλους κρίκους ἀν τὸν
βγάλουμε ἀπὸ τὴ γῆ καὶ δοῦμε μὲ τρι-
γώνου εἶδη σκεπασμένους μὲ τρι-
γωνικά λεπτά λέπια. Μιὰ ἄλλη ποικι-
λία μὲ μώβ λουλούδια πὺν στὴν ἔξω
ἐπιφάνειαν ἔχουν χοντρές κόκκινες γραμ-
μές πάντως σὲ μπλε φόντο, ἀνθίζει ὡς
τὸ Γενάρη. Μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ ὁμορφες
ποικιλίες εἶναι ὁ *crocus boryii*, σχεδὸν
πάλλευκος, σὰν κύπελλο μὲ λευκοὺς
ἀνθήρες καὶ ζωρὰ πορφύρα στὴν Κά-
καμιὰ φορὰ τὸν βρίσκουμε στὴν Κά-
σαριανή ἀλλὰ πολὺ πιὸ συχνά στὴν
Πελοπόννησο.

Πελοπόννησο.

Ἡ περιοχή αὐτῆ τῆς Ἑλλάδας εἶναι ἕνας ὁμορφος τόπος γιὰ τοὺς βοτανολόγους τὸ φθινόπωρο. Τὸ κλίμα ἐκεῖ εἶναι ἡπιώτερο ἀπὸ ἀλλοῦ. Καὶ στὴ Μάνη μπορεῖ κανεὶς νὰ δῇ χαλὶ τοὺς κόκκους κάτω ἀπὸ τὶς ἐλιές. Παρ' ὅλο πού οἱ εἰδήμονες ταξινομοῦν τοὺς κόκκους τῆς Μάνης στὴν ἴδια κατηγορία μὲν ἄλλο εἶδος πού βγαίνει μικρά λευκά άνθάκια με κίτρινη βάση, τὸ crotus niveus, μερικὲς ποικιλίες τῆς Μάνης ἔχουν τόσo μεγάλα καὶ λαμπερά λουλούδια «marathonisius», δηλαδή κρόκος ὁ Μαραθονίσιος, γιατί εἶχε ἀνακαλυφθῆ γιὰ πρώτη φορά στὸ Μαραθονήσι, ἀπέναντι μιᾷ Γύθειο. Καμιὰ φορά παρουσιάζουν σαν μενεξεδένια ἀπόχρωση πού δέχνει ἰσυνά διασταυρώθηκαν με τὸν ὁμοφυ- χρωμο crotus goulimyii πού τὸν βρίσκουμε συχνά να φυτρώνει σε πυκνά από δρ- κέα ἐκεῖ κοντά. Τὸ εἶδος αὐτὸ δρ- ἀνακαλύφθηκε τελευταία ἀπὸ τὸν φυτολόγο Dr. J. G. Reiche.

Κ.Ν. Γουλιμή, προτιμά να χωρίζε-
στα στις ξερολιθιές που περιοχής αυτής.
μικρά χωράφια της περιοχής της Πελοποννή-
σου και ιδιαίτερα εκεί όπου υπάρχει νερό, φυ-
σικά δέντρων και τρεχούμενο νερό, πε-
ρώνει από τον 'Οκτώβρη και πήρε το
να πολύ όμορφο λευκόιο που 'Ολα
καί λέγεται *galanthus reginae* Olgae. Το
λουλουδάκι αυτό ξαφνιάζει πάντα το
έπισκέπτες που έρχονται ότι τη λευ-
ρεια Εύρώπη και πιστεύουν ότι προάγγελοι
κόιο μὰ και ό κρόκος είναι (γαλανθοί),
της άνοιξης. Τας είδη οικόγενεια και
που πολλά τους περιλαμβάνει και πο-
'Ελλάδα, ανήκουν στην οικογένεια
άμαραυλιδοειδών που περιλαμβάνει και
τον νάρκισσο. Ένας νάρκισσος όχι
λόν έντυπωσιακός, αλλά έξαιρετικά φι-
νος με τὰ μικρά λευκά άστεράκια του

ανταγωνισμένα με μια κίτρινη στεφάνη, είναι ο *narcissus serotinus*. Μπορούμε να τον συναντήσουμε αρκετά νωρίς το φθινόπωρο, συνήθως κοντά στην άκρο-βελούσα. Φυτρώνει γύρω στο Πόρτο Φάρτη, στο Άκρωτήρι έξω από τα Χανιά και έξω από την πόλη της Ρόδου. Κατά την εποχή που μοιάζει σαν πιστάκι και φλυτζάνι, ο *narcissus tarretta*, εύδοκιμεί κυρίως στην Κρήτη.

Τώρα δὲν μιλήσαμε καθόλου γιὰ τὸν ἑξοχο σύντροφο τῆς ἐλληνικῆς υπαί-
κου, τὸ κυκλάμινο. Ὅπως γίνεται καὶ
πολλὰ ἄλλα φυτὰ, ἡ Ἑλλάδα μπο-
ρεῖ νὰ περηφανεύεται ὅτι ἔχει εἶδη ποὺ
ἀνέχονται καὶ τὸ θνιόπτωρο καὶ τὴν ἄ-
ξη. Στὴν ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα καὶ στὰ
βρίσκουμε δυὸ εἶδη κυκλάμινα
μάλιστα ἀπὸ τὸν Σεπτέμβρη. Εἰ-
ς τὸ κυκλάμινο τὸ ἐλληνικὸ καὶ τὸ
κυκλάμινο τὸ νεαπολιτανό, ποὺ ξεχω-
μεταξύ τους ἀπὸ τὰ φύλλα
Τὸ πρῶτο ἔχει φύλλο στρογγυλὸ
πλήθους ἀνοιχτοπράσινες φλεβίτσες
συνεχῶς κόκκινη τὴν κάτω ὀψη, μὲ
συνήθεια καὶ λίγο ἀγκαθερὴ ἀκρῇ. Τὸ
πρῶτο ἔχει φύλλα σὲ διάφορα σχή-
ματα, συνήθως σὰν τοῦ κισσοῦ, μὲ ἄ-
νοιχτοπράσινες φλεβίτσες, συνήθως ὀ-
κτώγωνα. Τὸ κυκλάμινο τὸ νεαπολιτανό
γενικὰ πιὸ ὑγρὲς περιοχὲς καὶ
πολύτερο ὑψος ἀπὸ τὸ κυκλάμινο τὸ
ἐλληνικόν, ποὺ τὸ βρίσκουμε στὶς ἡλιο-
λουστοὺς ἀνώμαλους βολβούς. Τὸ
κυκλάμινο τὸ περσικὸ ποὺ συγγενεῖται
καλλιεργημένα κυκλάμινα τὸ βρί-
σκουμε ἐν γένει ἐν τῇ Ρόδῳ. Τὰ καλλιεργημένα
κυκλάμινα μπορεῖ νὰ κέρδισαν σὲ μέ-
γεθος καὶ χρῶμα, ἔχασαν ὅμως τὴν ἑ-
ξοχὴ καὶ τὸν μικροῦ τοῦ ἀρώμα ποὺ ἔχουν
οἱ ἀγροὶ τοῦ κυκλάμινο.

τὸ φυτό τὴν τῶρα τὰ πρὸ γινώστῃ
 ἔχει καὶ ἄλλα που βρίσκουμε στὴν Ἑλ-
 λὰδα που ὁμορφαίνουν τὸ φθι-
 νόταρι. Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἔχου-
 νε τὸ *ericica arborea*, που συχνὰ
 στὴ Σκιάθῳ ἢ στὴν Κρήτη, μὲ τὰ
 ἀνά του, ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριο καὶ
 ὀρθότερα, ὅταν οἱ ἄλλοι σύντρο-
 οὗ ἔχουν βγάλει πιὰ τοὺς μεταξέ-
 στας τοὺς, γαίνει μιὰ ὁμορ-
 χή, ἢ *clematis cirrhosa*, μὲ
 ἡλωμοκίτρινες, καμπανοῦλες
 καὶ ἄλλοι. Τὸ ἀκόμα δυὸ εἶδος ἀγριοκου-
 ἔλλῃδῃ. Ἡ μία κάνει μεγαλύτε-
 ρα καρπῶδη τοὺς βγάξει μαζί
 τοὺς καρπῶδῃ. Τὴ λένε *arbutus unedo*
 καὶ στὸ Κιλλάρνη τῆς
 εἶδος βγάξει μι-

«Μπορῶ νὰ δῶ τὴν πρόσκλησή σας, σέρ;

(Copyright «Punch»)

κρότερους καρπούς άλλα ἔχει ὠραιότε-
ρους κλώνους. Εἶναι τὸ ἀρβούτον ἡ
ἀνδράχνη καὶ πήρε τὸ ὄνομα τῆς ἀπο-
τῆ νύμφης ποῦ περίμενε μὲ ὑπομονή στὴν
ἀκρογιαλιά τὸν ἀγαπημένο της. Ἐκεί-
νος ὅμως πνίγηκε καὶ οἱ θεοὶ λυπήθη-
καν τὴν Ἀνδράχνη ποῦ τὸν περίμενε ἀ-
πὸ χρόνο σὲ χρόνο καὶ τῆς ἔδωσαν μία
καινούργια φορεσιά γιὰ κάθε ἐποχή. Ἡ
ἄγριοκουμαριά χάνει τὸν παλιό της
φλοιὸ κάθε χρόνο καὶ ἀποκαλύπτει τὴν
ὁμορφὴν ρόδινη γυαλάδα τοῦ κορμοῦ καὶ
τῶν κλαδιῶν της.

Συχνά κοντά στην άγριοκουμαριά, στις ίδιες πλαγιές της Πάρνηθας ή στο δρόμο για τη Λαμία, βρίσκουμε ένα θάμνο που έχει τα λαμπρότερα φθινοπωρινά χρώματα. Είναι το *rhus cotinus*, ο «φλεγόμενος θάμνος» με τα κόκκινα φύλλα, που τον λένε έτσι και γιατί τα στρογγυλά του φύλλα παίρνουν το χρώμα της φλόγας και γιατί από μακριά μοιάζει με έναν δρόσο καπνούς.

Αὐτοὶ οἱ θάμνοι, οἱ κουμαριές, τὰ
ρείκια, τὰ κόκκινα φύλλα, ἀνακατεμέ-

να με τὰ σκοίνα πού αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἔχουν καὶ κείνα κόκκινους καρπούς, συνδυάζονται καὶ φτιάχνουν κάθε βουνοπλαγιά τὸ φθινόπωρο ἕναν τόπο ὁμορφιάς. Ἐκεῖνο ὅμως πού γοητεύει τοὺς ἐπισκέπτες ἀπὸ τὶς βόρειες εὐρωπαϊκὲς χώρες ὅπου ἡ βλάστηση αὐτὴ τὴν ἐποχὴ μοιάζει νεκρή, εἶναι ὅτι παντοῦ στὴ γῇ ὑπάρχει τὸ μήνυμα πὼς ἔρχεται ἡ ἀνοιξη. Ἄν καὶ τὰ ἀγριολούλουδα δὲν εἶναι ἀκόμη πολλὰ, παντοῦ κάτι φυτρώνει στὴ γῇ. Ὁ ἀσφόδελος ρίχνει τίς τούφες ἀπὸ τὰ στενά του φύλλα, μικροσκοπικὰ «δατραχάκια» καὶ μαργαρίτες ἀνθίζουν ἐδῶ καὶ κεῖ μαζί με τὰ ἀγρία ραδίκια.

“Ένας ‘Αγγλος ποιητής λέει κάπου με θλίψη: «‘Ω άνεμε, αν έρθη ο χειμώνας, δεν γίνεται μακρινά να βρίσκεται η άνοιξη». ‘Ωστόσο, ο ‘Ελληνας βλέποντας παντού τη φύση να ξαναγεννιέται με φρέσκια πρασινάδα, ξέρει καλά πως η άνοιξη βρίσκεται πολύ κοντά.

—MARC OGILVIE-GRANT

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΟΥ

Εικοσι ολόκληρα χρόνια κλωσσούσε μέσα μου, κ' έπειτα ξέσπασε ξαφνικά. "Όλοι είπαν πώς τόχα έμφυτο. "Ο κόσμος τ' όνόμασε χιούμορ, ενώ θά ήταν προτιμότερο νά τόν πούν... ί-λαρά. Κάποια μέρα οί υπάλληλοι μι-ας έταιρίας χονδρικής πωλήσεως σιδη-ρικών, αποφάσισαν νά χαρίσουν ένα άσχημένο μελανοδοχείο στο μεγάλο ά-φεντικό γιά τά πενήντα του χρόνια. Μαζευτήκαμε στο γραφείο του νά τού τ' προσφέρουμε.

Διάλεξαν έμένα γιά νά μιλήσω. Εί-χα έτοιμάσει ένα μικρό λόγο, πού τόν δούλευα μιά ολόκληρη έβδομάδα. Εί-χε καταπληκτική έπιτυχία. "Ήταν γε-μάτος καλαμπούρια και πιπεράτες πα-ρατηρήσεις.

"Όλοι γέλασαν μέ τήν ψυχή τους. "Ακόμα και στο κατσούφικο πρόσωπο τού γέρο άφεντικού ζωγραφίστηκε κά-τι σάν χαμόγελο.

"Η φήμη μου σάν χιουμορίστα άρχι-σε άκριβώς στις 9.30' εκείνο τ' μοι-ραίο πρωί.

"Εβδομάδες ολόκληρες οί συνάδελφοί μου δέν έκαναν τίποτ' άλλο παρά νά τροφοδοτούν και νά εξάπτουν τήν ήδη έξημμένη φιλαυτία μου. "Ενας - ένας έρχονταν στο γραφείο μου κ' έλεγαν χί-λια δυό καλά λόγια γιά τ' λόγο πού είχα βγάλει εκείνη τήν ήμέρα.

Σιγά - σιγά κατάλαβα πώς όλοι περίμεναν νά συνεχίσω.

"Όλοι μπορούσαν νά μιλούν σοβαρά, μετρημένα, γιά χίλια καθημερινά ζη-τήματα. "Από μένα περίμεναν πάντα κάτι παιδρό, σπιρτόζικο, πνευματώδες.

Μέ τόν καιρό ή φήμη μου άπλώθη-κε. "Εγίνα μιά φυσιογνωμία στο μι-κρό τόπο όπου ζούσα. "Η τοπική έφη-μερίδα ανέφερε συχνά τ' όνομά μου και στις κοσμικές συγκεντρώσεις ήμου-να περιζήτητος.

Μπορώ νά καυχθώ πώς διέθετα έρ-κετό πνεύμα και είχα πάντα έτοιμη μιά άπάντηση. Αυτό τ' όωρο πού μου έστειλε ό καλός Θεός φρόντισα νά τ' ο καλλιεργήσω μέ καθημερινή εξάσκηση. Τ' ο χιούμορ μου ήταν άθώο, καλόκαρ-δο, δέν σάρκαζε και δέν πρόσβαλλε κα-νένα. "Όταν έμφανίζονταν κάπου, στα πρόσωπα όλων έσκαζε ένα χαμόγελο, και τ' ο χαμόγελο πολύ σύντομα γινό-ταν γέλιο πλατύ, άνοιχτόκαρδο, μέ κά-ποιο έξυπνο καλαμπούρι πού είχα πάν-τα έτοιμο.

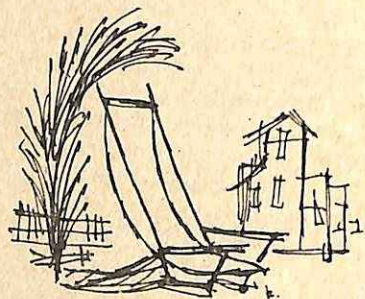
Παντρεύτηκα μικρός. "Ο Θεός μου χάρισε δυό παιδιά. "Ενα άγοράκι κ' έ-να κοριτσάκι. Ζούσαμε μετρημένα σ' ένα μικρό σπιτάκι πνιγμένο στα λου-λούδια και είμαστε πολύ εύτυχημένοι. "Ο μισθός μου, αν και πεινχρός, μάς βοηθούσε νά τά φέρνουμε δόλτα. Σε δύσκολους καιρούς, έγραφα διάφορες άστείες ιστοριούλες. "Ομολογώ πώς τις

εύρισκα νόστιμες, και τις έστελνα σε περιοδικά, πού συνήθως τις δημοσίευαν.

Κάποια μέρα πήρα ένα γράμμα ά-πό τόν άρχισυντάκτη ενός μεγάλου έ-βδομαδιαίου περιοδικού. Μου πρότεινε νά τού στέλνω εύθυμογραφήματα γιά μιά ολόκληρη στήλη. Μου έδωσε ακό-μα νά καταλάβω πώς ή συνεργασία μου, αν τήν εύρισκε ίκανοποιητική, θά μπορούσε νά γίνη τακτική και άποδοτι-κή γιά μένα. Φαίνεται πώς τά κατάφε-ρα μιά χαρά, γιατί ύστερα από δυό έβδομάδες μου πρότεινε συμβόλαιο γιά ένα χρόνο μέ μισθό δελεαστικό μπροστά σε κείνον πού έπαιρνα. Πε-τούσα στον έβδομο ουράνο. "Η γυναίκα μου είχε άρχισει κιόλας νά μέ στεφα-νώνη μέ λογοτεχνικές δάφνες...

"Εκείνο τ' ο βράδυ τ' ο ρίξαμε έξω. Φάγαμε σπουδαία και ήπιαμε και μιά μπουτίλια κρασί. Νά μιά εύκαιρία νά άπαγκιστρωθώ από τήν καθημερινή σκλαδιά τού γραφείου, σκεπτόμουνα. "Εκείνο τ' ο βράδυ τά βάλαμε κάτω μέ τή Λουίζα και σκεφτήκαμε σοβαρά τ' ο ζήτημα. Συμφωνήσαμε πώς θά έπρεπε νά παραιτηθώ από τήν έταιρία όπου εργαζόμουνα και νά άφοσιωθώ ολό-κληρωτικά στην καινούργια μου τέχνη.

Παραιτήθηκα. Οί συνάδελφοί μου έ-δωσαν πρ' ος τιμήν μου ένα λαμπρό ά-ποχαιρετιστήριο γεύμα. "Εβγαλα λόγο πού έκανε κρότο και προκάλεσε ένθου-σιώδη χειροκροτήματα. Τήν άλλη μέ-ρα ή τοπική έφημερίδα τόν δημοσίευσε λέξη πρ' ος λέξη. Ύψηνησα τ' ο πρωί και τ' ο μάτι μου έπεσε στο ρολόι. Πετά-χτηκα έντρομος από τ' ο κρεβάτι.

"Ω, Θεέ μου, πώς άργησα» φώνα-ξα. "Η γυναίκα μου μέ καθυσάχασε και μου θύμισε πώς δέν ήμουνα σκλά-δος πιά. "Από κείνη τήν ήμέρα ήμου-να ένας έπαγγελματίας εύθυμογράφος.

Σε λίγο ή Λουίζα μέ πήρε μέ ύπε-ρηφάνεια από τ' ο χέρι και μέ πήγε σ' ένα μικρό δωματάκι, πίσω από τήν κουζίνα. Κοντά στο παράθυρο ήταν τοποθετημένο τ' ο τραπέζι μου, μέ τ' ο σουμάν, τ' ο καλαμάρι και τ' ο στακτο-δοχείο μέ τήν πίπα μου. "Όλα τά δια-κοσμητικά ενός συγγραφέα — τ' ο βάζο μέ τά φρέσκα, ρ' ος τριαντάφυλλα, τ' ο πε-

ρυσινό ήμερολόγιο πάνω στον τοίχο, τ' ο λεξικό και μιά μικρή σακκούλιτσα σοκολατάκια γιά τις ώρες τής μεγάλης έμπνεύσεως. Καύμένη Λουίζα! Στρώθηκα στη δουλειά. Μιά φωνή πίσω μου μέ ξάφνιασε. "Ήταν ή φω-νή τής Λουίζας.

"Αν δέν είσαι πολύ άπασχολημένος, άγαπη μου, έλα νά φάμε.» Κοίταξα τ' ο ρολόι. Είχαν περάσει πέντε ολόκληρες ώρες. Καιρός νά δια-κόψω.

"Δέν χρειάζεται νά δουλεύς τόσο πολύ στην άρχή», μέ συμβούλευσε ή Λουίζα. "Ο Γκαίτε ή ό Ναπολέων, δέ θυμάμαι, έλεγε κάποτε πώς 5 ώρες τήν ήμέρα είναι άρκετές γιά πνευματική εργασία. Τί βάλεγες νά πηγαίναμε στο δάσος, τ' ο άπόγευμα μέ τά παιδιά;»

"Είμαι λίγο κουρασμένος», είπα. Πή-γαμε στο δάσος.

Σύντομα πήρα τόν έέρα τής δουλει-ας. "Η στήλη μου στο περιοδικό έπια-σε και διάφοροι κριτικοί, μεταξ' ου-σομπολιού και σοβαρού, μέ άνέφεραν σάν ένα καινούργιο και πρωτότυπο τα-λέντο. "Εγραφα και σε άλλα περιοδι-κά και τά έσοδά μου αύξήθηκαν ση-μαντικά.

"Αρχισα νά βάζω χρήματα κατά μέ-ρος και τ' ο σπίτι μας απέκτησε και-νούργια χαλιά κ' ένα πιάνο. Οί συμπο-λίτες μου μέ βλέπανε μέ άλλο μάτι. Δέν ήμουνα πιά ό άσήμαντος γραφιάς σ' ένα έμπορικό κατάστημα χονδρικής πωλήσεως σιδηρικών.

"Όστόσο, έπειτα από πέντε - έξη μήνες τ' ο χιούμορ μου άρχισε νά χα-νιόταν. Δέν μου έλειπε τ' ο ν' ον αόθορμητισμό του. Δέν μου έλει-πον τ' ο εύκολία οί ιστοριούλες και τ' ο έξυπνα άστεία. Συχνά μου έλειπε τ' ο ύλικό και ή έμπνευση. Πολλές φορές ώρες ολόκληρες, μασσούσα τόν τοί-χο μολυβιού μου, προσπαθώντας νά χο άπεναντί μου, προσπαθώντας νά πλάσω μέ τή φαντασία μου κάποιο σπιρτόζικο άστείο πού θά προκαλού-σε τ' ο άβίαστο γέλιο.

"Από τότε έγίνα γιά τούς φίλους μου και τούς γνωστούς μου, ένα άρπα-κτικό όρνεο, ένας δρυκόλακας. Νευρι-κός, ανήσυχος, κατσούφης, καθόμουνα στη συντροφιά τους σάν πραγματικό σκιάχτρο πού διώχνει μακριά τή χα-ρά. Μιά έξυπνη λέξη, μιά σπιρτόζικη παρατήρηση, μιά πικάντικη φρασούλα νάβγαινε από τ' ο στόμα τους, έγώ ώρ-μούσα νά τήν άρπάξω όπως ό σκύλος τ' ο κόκκαλο.

Δέν τολμούσα νά έμπιστευθώ στο μνημονικό μου. Γυρίζοντας μέ τρόπο τήν πλάτη, μέ ένοχο ύφος, σημείωνα αυτό πού άκουγα σ' ένα μικρό σημείω-ματάριό πού κουβαλούσα πάντα μαζί μου, ή πάνω στο κολλαριστό μανίκι.

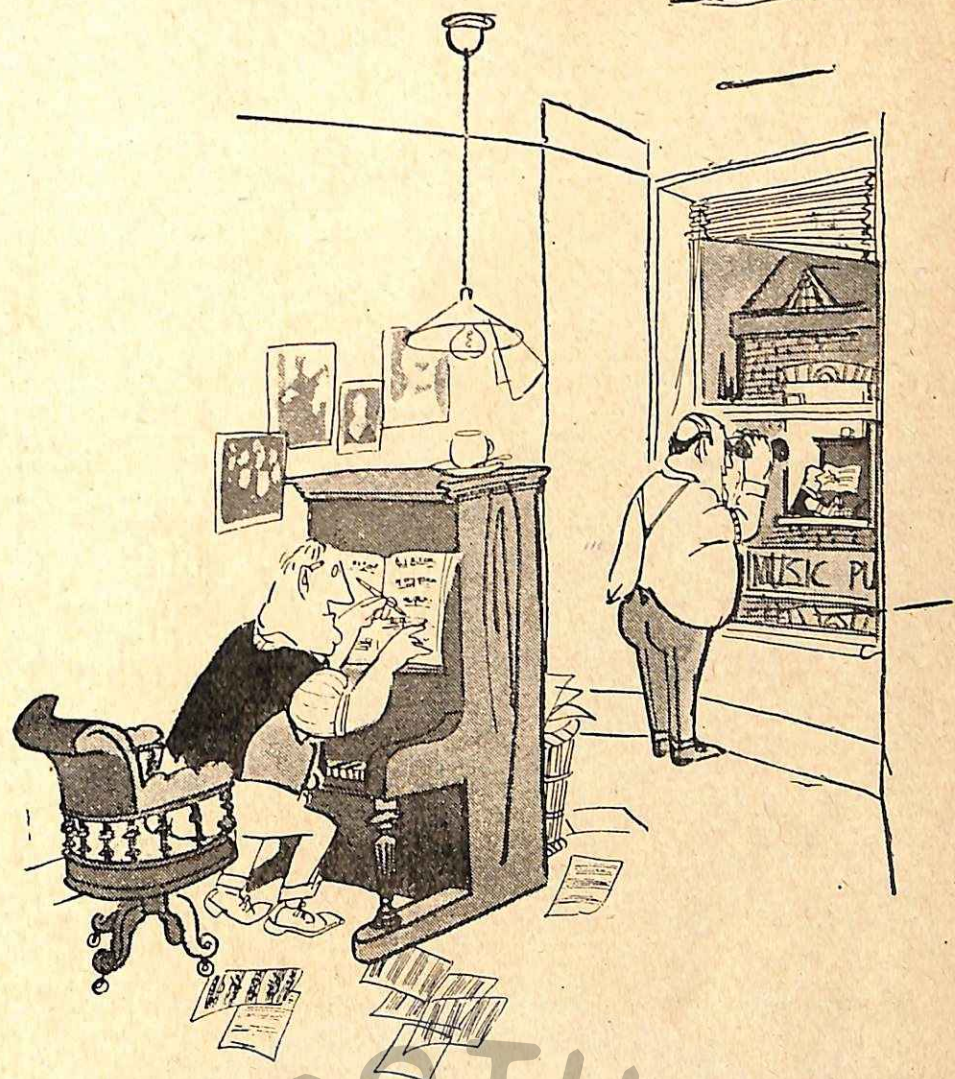
τι μου. Οί φίλοι μου έβλεπαν μέ άλη-θινή έκπληξη και λύπη τά καινούργια μου φερσίματα. Είχα γίνει άλλος άν-θρωπος. Κάποτε ήμουνα γι' αυτούς μιά άνεξάντλητη πηγή γέλιου και κε-φού. Τώρα τούς έβλεπα όλους σάν έ-να θαυμάσιο θήραμα. "Επαφα πιά νά τούς σερβίρω τις νόστιμες εκείνες ί-στοριούλες πού τούς έκαναν τόσο νά γελούν. Τώρα ήταν πολύτιμες γιά μένα. Δέν μπορούσα πιά νά σκορπάω μέ τ' οση εύκολία τ' ο ψωμί τών παιδιών μου.

Σιγά - σιγά όλοι άρχισαν νά μ' ά-ποφεύγουν. Ξέχασα σχεδόν νά χαμογε-λώ. Κανέναν, ούτε άνθρωπο, ούτε ζω-ο, ούτε ιερό, ούτε όσιο, δέν γλύτωνε από τήν άγρία λεηλασία μου. Τ' ο ίδιο μου τ' ο σπίτι έγινε πεδίο έρεύνης. "Η γυ-ναίκα μου είναι ένα πλάσμα συμπαθη-τικό, γεμάτο ευγένεια και καλωσύνη. Κάποτε τά λογάκια τής μου χάριζαν πραγματική άπόλαυση. Οί ιδέες τής, οί σκέψεις τής, ήταν γιά μένα μιά ά-σείρευτη πηγή χαράς. Τώρα άρχισα νά τήν έκμεταλλεύωμαι κι αυτήν. Μ' έ-κείνες τις χαριτωμένες διασκεδαστικές σκέψεις τής, ήταν γιά μένα ένα κρυφό κωμωχείο. "Αρχισα νά τήν έμπορεύ-ωμαι. Αυτό τ' ο αόθόρμητο χιούμορ τής, τ' ο χαράς τής πού κανονικά θάπρε-πε νά μένουν στους τέσσερις τοίχους τ' ο σπιτιού μας και νά τ' ο φαιδρύνουν, τ' ο έκμεταλλεύομουνα γιά νά έξυπη-νίσω τ' ο δικό μου σκοπό. Μέ σατα-νική πανουργία τήν ένθάρρυνα νά μι-λήσει ή φτωχή μου άνοιγε τήν καρδιά τής. "Ενας λόγιος "Ιούδας, έ-λεγα, νά χρισά νομίσματα άποσπούσα έν-αντίς τής, τις πρόσφερα στο άνα-στατικό κοινό. "Αγαπημένη Λουίζα!

Από κείνη τή νύχτα έσκυβα πάνω τής πρόβατο, τ' ο λυκό πού παραμονεύει τ' ο ά-παραμικρή έτοιμο νά πιάσω και μαυρίσει στον ύπνο τής. "Ο και τ' ο χειρότερο δέν ήταν αυτό. Θεός άς μέ συγχωρήσει! Σε λίγο ή σειρά τών παιδιών μου. Οί δαγ-γύλοι μου χάθηκαν βαθιά στα πετα-μένα π' οτε - π' οτε. Διημιούργησα περίτεχνα μιά καινούρ-για στήλη γιά τήν τελευταία μου άνα-στήση και τήν βάφτισα "Εύθυμη παι-δίκα μεγίσια.

Αρχισα νά παραμονεύω τά παιδιά πίσω από πόρτες, έπεφτα μέ τά κρυφά ανάμεσα στους θάμνους και τ' ο μεταξ' ους τούς. Είχα όλα τά προτε-ρακια τ' ο άρπακτικού.

Κάποιο βράδυ πού ή έμπνευση είχε φύγει και τ' ο άρθρο έπρεπε νά φύ-γει, έγώ ήμουν σ' ένα σωρό κλαδιά, εκεί πού

(Copyright «Punch»)

ήξερα πώς σκόπευαν νά παίξουν. Δυ-σκολεύομαι νά παραδεχθώ πώς ό με-γάλος είχε άντιληφθ' ον τήν κρυψώνα μου. "Αλλά ακόμα κι αν παραδ-χόμουνα κά-τι τέτοιο, θάμουνα τιποτένιος, αν έφτα-να στο σημείο νά τόν κατηγορήσω γιά-τι έβαλε φωτιά στα κλαδιά, μέ άποτέ-λεσμα νά πάη στράφι ένα ολόκαινούργιο κοστούμι, και παρ' όλίγο νά καώ ζω-νανός. Πολύ σύντομα τά ίδια μου τά παιδιά άρχισαν νά μέ άποφεύγουν. Συ-χνά, όταν γλιστρούσα κοντά τους, τά-κουγα νά λένε σιγά: έρχεται ό μπαμ-πάς! "Αμέσως μάζευαν τά παιχνίδια τους και τ' οσκαγαν. Τί άπαίσιος πού είχα καταντήσει!

Όστόσο τά οικονομικά μου πήγαι-ναν καλά. Πριν βγ' ο πρώτος χρόνος είχα βάσει κατά μέρος κάτι λεφτουδά-

κια και ζούσαμε μέ άρκετή άνεση. "Αλ-λά μέ τί θυσία! Δέν είχα πιά φίλους, δέν είχα καμιά διασκέδαση. "Ήμουνα ένα παρίας. "Η εύτυχία τής οίκογένει-ας μου είχε θυσιάσει τήν καινούργια μου τέχνη.

Κάποια μέρα ένας άνθρωπος, ό Πή-τερ, μου έμίλησε φιλικά. Είχε μήνες νά μου συμβ' ον κάτι τέτοιο. Περνούσα μπρο-στά από τ' ο μαγαζί του. "Ορθιος στο κατώφλι τής πόρτας μέ χαιρέτησε. Κοντοστάθηκα παράξενα συγκινημένος από τ' ο θερμό χαιρετισμό. Μέ κάλεσε νά μπώ.

"Η μέρα ήταν βροχερή κ' έκανε πα-γωνιά. Μέ ώδηγησε σ' ένα μικρό δω-μάτιο πίσω από τ' ο μαγαζί. Μιά μικρή σόμπα σκορπούσε γύρω γλυκειά θαλ-πωρή. Κάποιος πελάτης τόν ανάγκα-σε νά λείψει γιά λίγο. "Εμεινα μόνος.

αλλασσόμενα διαστήματα, ανεξαιρέτως όλοι ύπεύθυνοι;

Συμπαθούμε την εύκολη κριτική της ποιότητας των ραδιοφωνικών έκπομπών. "Αν και δεν πρέπει να άγνοήσουμε την πραγματικά σημαντική βελτίωση του τελευταίου έτους, ή στάθμη έμεινε χαμηλή. Άλλα ως σταθούμε λίγο εδώ: Ποιός φταίει; Μόνο ή έλλειψη μέσων; Πολύ πρόχειρη και φτηνή δικαιολογία. Άπό τους ραδιοφωνικούς σταθμούς πέρασαν και περνούν οι καλύτεροι Έλληνες καλλιτέχνες, διανοούμενοι, άνθρωποι των γραμμάτων και της έπιστήμης. Καί με πολλαπλάσια άμοιβή δεν θά ύπήρχαν συνέπώς καλύτεροι. Όλοι αυτοί δεν αντιμετώπιζουν τά προβλήματα (οικονομικά και τεχνικά) που αντιμετώπιζει π.χ. ένας παραγωγός ή σκηνοθέτης κινηματογράφου. Οι δαπάνες παραγωγής και τά μέσα παραχωρούνται άπό τόν σταθμό. Φυσικά, οι συνεργάτες χρειάζονται μεγαλύτερη άμοιβή για τά έργασθούν πιό άνετα και με καλύτερη άπόδοση.

Άλλα τó ταλέντο ποιά άμοιβή θά τó γενήση;

Τήν κοινοτοπία ποίο ποσό θά τήν καταργήση;

Ποιά άμοιβή θά αναγκάση τόν άκαδημαϊκό μας ν' άπασχολήθι με τά φιλόλογοντα προβλήματα άντί νά γλυκάξεται στην περιγραφή του μεγαλειώδους θεάματος τού Γκράν Κάουν της Άμερικής που θαύμασε στο τελευταίο του ταξίδι;

Ποιά είναι ή τιμή του καλού γούστου; Πόσες δραχμές άποτιμάται ή φιλοσοφημένη σκέψη, ή όρθή κρίση, τó πάθος για τήν αλήθεια;

Μήν αταπατώμεθα. Τό έπίπεδο κάθε πνευματικής έκδηλώσεως είναι συνάρτηση και άντανάκλαση της γενικής έκπολιτιστικής και μορφωτικής στάθμης, ή όποία βασικά είναι χαμηλή. Καί δεν θ' άνέβη μόνο με τήν καλύτερη άμοιβή μερικόν έκπροσώπων της «πνευματικής ήγεσίας», άλλα με τήν πλατύτερη, μαζικότερη, γενικότερη «παιδεία».

Ένας λόγος παραπάνω, λοιπόν, άν θέλουμε νά έπιτύχουμε κάποτε «ποιότητα» σ' όλες τις έκδηλώσεις, νά δώσουμε ιδιαίτερη σημασία στα μέσα που έπιτρέπουν τήν πολιτιστική άνοδο του λαού και της νέας γενεάς. Καί τά μέσα αυτά είναι: Τύπος - Ραδιόφωνο - Τηλεόραση - Κινηματογράφος.

Η πρόοδος ενός λαού σφυρηλατείται με συστηματική προσπάθεια και όχι με έπανάπαυση σε μεταφυσικά πεπρωμένα ούτε με άναπόληση ενδόξου παρελθόντος.

Όρθή αντιμετώπιση δεν είναι ή προφητεία ύποθετικών δεινών ούτε ή άρνητική κριτική, άλλα ό συγκεκριμένος άγών για τήν έπίτευξη των προϋποθέσεων βελτιώσεως. Καί θά ήθελα νά έβλεπα τους «διαμαρτυρούμενους» νά έξαντλούν τή δραστικότητα τους στη μελέτη των σχετικών θεμάτων, σε οργανωτικές προσπάθειες, σε θετικά επιτεύγματα.

Διερωνώνται άν τó άποτέλεσμα θ' άξίζει τή δαπάνη του 1.700.000 δολλαρίων. Αυτό έξαρτάται άπό πολλούς παράγοντες, άλλα κυρίως άπό τήν καλή όργάνωση που πρέπει νά μελετηθή συστηματικά. Καί άντί νά διερωνώνται, ως μελετήσουν.

Άλλ' αυτή ή δαπάνη είναι πρωτοφανής για τήν Ελλάδα, ώστε νά προκαλή τόσες αντιδράσεις; Θ' αναφέρω ένα μόνο παράδειγμα, άν και ύπάρχουν νομίζω πολλά, πάνω σ' ένα θέμα σχετικό και παραπλήσιο με τήν τηλεόραση: Τής λαϊκής διαφώτισεως και μορφώσεως δια τού κινηματογράφου.

Μεταπολεμικά, δημιουργήθηκαν, λειτούργησαν και λειτουργούν (!) θεωρητικά, όκτώ έπίσημες κινηματογραφικές υπηρεσίες, κρατικές ή εθνικών οργανώσεων. Σκοπός ή παραγωγή αναλόγων ταινιών και ή διάδοση του μορφωτικού κινηματογράφου. Έξωπλίσθησαν με μηχανήματα νέου τύπου για τή λήψη, ή χοληψία ή έργαστηριακή έπεξεργασία των ταινιών. Όργανώθηκε ένα έκπληκτικώς πλούσιο για τή χώρα μας δίκτυο προβολών στο κέντρο και τήν έπαρχία με μόνιμα και κινητά συνεργεία. Δαπανήθηκαν ποσά τά όποια συνολικώς υπερβαίνουν κατά πολύ τά άπαραιτήτο για τήν τηλεόραση ποσά. Καί άποτέλεσμα: Άποτυχία. Οι λόγοι της άποτυχίας πολλοί. Κακή όργάνωση.

Έλλειψη έπίσημης κρατικής παραγωγής μορφωτικών ταινιών. Καμία ύποβοήθηση της ιδιωτικής παραγωγής. Άδυναμία όργάνωσης λειτουργίας του δικτύου. Ύποτυπώδης διάδοση μερικόν ξένων ταινιών άκαταλλήλων για τόν Έλληνα χωρικό κλπ. Κανείς άπό τους αντίτιθενται στην τηλεόραση δεν διαμαρτυρήθηκε ποτέ γι' αυτό. Κανείς δε βοήθησε, έστω μόνον ήθικά, τους λίγους που προσπάθησαν, περισσότερο ή λιγώτερο έπιτυχώς, νά δώσουν στόν έλληνικό μορφωτικό κινηματογρά-

φο τήν ώθηση που οι άντικειμενικές συνθήκες της χώρας άπαιτούν και που τά μέσα έπιτρέπουν. Άλλα τώρα που δημιουργούνται οι προϋποθέσεις που θά έπιτρέψουν στη μαγική δύναμη του συνδυασμού εικόνας και λόγου νά φθάσει κατά τόν άπλούστερο, εύκολώτερο και οικονομικώτερο τρόπο στο τελευταίο χωριό, άντιδρούν.

Θά ήθελα νά καλέσω όλους τους ενδιαφερομένους σε μιá διαφορετική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Άς εξαντλήσουμε τήν ένεργητικότητα μας όχι στην παρεμπόδιση της έγγραφής, άλλα στην δημιουργία καταστάσεως, άλλα στη δημιουργία μιás καλής τηλεόρασεως.

Οι βάσεις όπως έτέθησαν είναι κατ' άρχήν όρθές: α) επέκταση - βελτίωση του ραδιοφωνικού δικτύου, β) έγκατάσταση τηλεόρασεως με κάλυψη τού έλληνικού χώρου κατά 85 - 90% και σύνδεσή της με τήν εύρωπαϊκή τηλεόραση, γ) ίδρυση έργοστασίου παραγωγής φθηνών συσκευών.

Άς προστεθί και ένα άλλο σημείο. Άντιμετώπιση άπό σήμερα τού θέματος περιεχόμενο - ποιότητα. Έχουμε νωστή άμεση των προϋποθέσεων. Άς με χρόνος δύο έτών. Άς τόν έκμεταλλεύουμε θετικά (και ύπάρχουν πολλοί τρόποι) άντί νά άντιδρούμε, έστω και λόπιστα, άρνητικά.

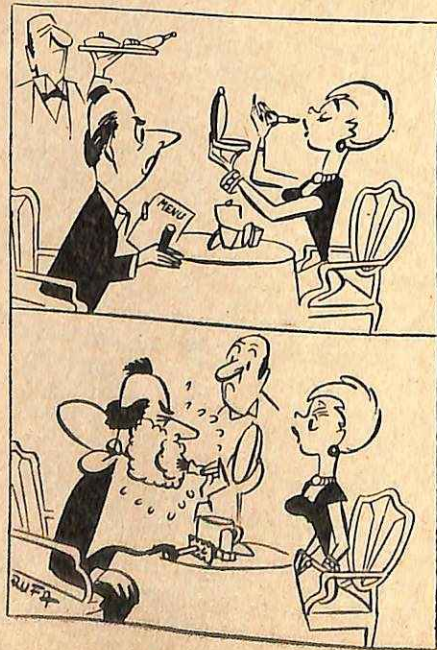
Η τηλεόραση άποτελεί σήμερα όχι μόνο μιá ψυχαγωγία, άλλα και μέσον ένημερώσεως, διαδόσεως ιδεών, μέσος γνώσεων. Δημοκρατικότητα νά άποκεντρώνι με τή δυνατότητα για όλες τις τάξεις, ταυτόχρονα στο κέντρο και στην έπαρχία. Είναι ή πιό άποδοτική και οικονομική μέθοδος λαϊκής διαφώτισεως, μορφώσεως και έκπολιτισμού. Καί ιδιαίτερα ένδεδειγμένη για τούς που οι οικονομικές, κοινωνικές, γεωγραφικές κλπ. συνθήκες μοιάζουν με τις δικές μας. Αυτά δεν είναι αυθαίρετα δείγματα, άλλα συμπεράσματα στα όποια κατέληξαν ύστερα άπό μελέτες έτών, άρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί και ειδικοί έπιστήμονες.

Η πείρα άπό τήν έφαρμογή της τηλεόρασεως σε όλες τις χώρες, τά συμπεράσματα των πειραματισμών και έρευνών, τά άποτελέσματα των περιοχών της σε είδικούς τομείς και τεχνική (σχολική, πανεπιστημιακή και επαγγελματική), άγροτικών περιοχών, σχέες τηλεόρασεως, άγροτικών στοιχείων κλπ.) όλα τά σχετικά στοιχεία, άσχετες τηλεόρασεως (κυρίως της ποκρυσταλλωμένας στην έκδοσή της, κωνοειδών όργανώσεων (UNESCO), βρίσκονται στη διάθεσή μας. Νά τά μελετήσουμε με κριτικό μάτι. Νά τά προσαρμόσουμε με δημιουργική πραγματικότητα με θέση, δυνάμεις, έργα.

Νά τά προχωρήσουμε στη θέση, δυνάμεις, έργα.

Και νά προχωρήσουμε στη θέση, δυνάμεις, έργα.

Και νά προχωρήσουμε στη θέση, δυνάμεις, έργα.

Τό ημερολόγιο του τελευταίου ανθρώπου της Γης

Η ΕΒΔΟΜΗ ΣΤΟΑ

του MORDECAI ROSHWALD

(Άφιερωμένο στον Ντ. Άϊζενχάουερ και στον Νικ. Κρούτσερφ)

ΙΑ'

(Συνέχεια από τó προηγούμενο)

Εκείνη: «Άλλα τó περιστέρι που δεν γύρισε στην Κιβωτό, ήταν τó σημάδι τού Κατακλυσμού είχε τελειώσει. Τό έτι δεν γύρισε στην Κιβωτό, ήταν σημάδι ζωής κι ελπίδας.»

Έκείνος: «Πόσο δίκιο έχεις, μικρό περιστέρι! Θά μέινουμε εδώ, έξω από τó καταφύγιο, ώσπου νά τελειώσουν όλα. Γιατί αυτός είναι ένας Κατακλυσμός πολύ χειρότερος άπό εκείνον που έκαμε ό Θεός. Οι άνθρωποι προκάλεσαν τούτη τήν πλημμύρα τού αίματος που δεν αφήνει καμιά ελπίδα, ούτε σε άνθρωπο, μήτε σε περιστέρι.»

Έκείνη: «Άκούστε μας ό άνθρωποι που ζήτε εκεί κάτω, στις σπηλιές. Άκούστε τί θά σας πούμε: Η πλημμύρα έλευθόμει θετικά (και ύπάρχουν πολλοί τρόποι) άντί νά άντιδρούμε, έστω και λόπιστα, άρνητικά.»

Έκείνος: «Μείνετε στην Κιβωτό για ασφαλώς θά πρέπει νά παραλη-
ρωσ' όμως όλοι οι άνθρωποι που έ-
χουν τόν τρόπο. Κάτι τέτοιες έκπομπές έ-
χουν μαγέψι όσους τις άκούν. Όλους, και αυτή άκόμη ή Ψ έπαψε τά είρωνικά
παιδιά.»

Έκείνη: «Είχατε γεια άντρες και γυναίκες τών σπηλαίων! Άς πεθάνουμε εν ειρήνη.»

Αυτά άκούστηκαν σήμερα τó πρωί. Άπό τήν ώρα εκείνη δεν ξανακούσαμε τίποτε γι' αυτούς. Αναρωτιέμαι άν είναι άναίσθητοι ή παραληρούν. Ίσως νά χάθηκαν κιόλας.

Δεν θά τούς ξανακούσουμε. Άς πεθάνουν εν ειρήνη.

Δεν έχω σκοπό νά προσθέσω τίποτε στα όσα έγραψα σήμερα νωρότερα. Παρ' όλο όμως που ή ώρα είναι περασμένη (άπό τότε που τελείωσα τά καθκόν-τά μου, έπέστρεψα στις κανονικές ώρες τού ύπνου), δεν θέλω νά κοιμηθώ, πριν καταγράψω ένα παράδοξο συνείσθημα που με κατέχει άπό τή στιγμή

κ' ή γυναίκα. Δεν παίζουν πια παιδιά.»

Έκείνος: «Μονάχα σκέτη, γυμνή γή.»

Έκείνη: «Ό κόσμος είναι ένα καθαρά παρατημένο άπό τó πλήρωμά του. Σάν τó φεγγάρι είναι άγονος και τρομερός.»

Έκείνος: «Είναι ένας άλλος πια πλανήτης.»

Αν θέλετε νά μάθετε τήν ηλικία μιás γυναίκας ρωτήστε τήν κοινιάδα της.

EDGAR HONE

Ένας άλλος πλανήτης. Κάτι είπαν! Μέσα στο παραλήρημά τους μπορεί νά είπαν κάποια αλήθεια. Η Γη έγινε σάν τó νεκρό φεγγάρι, έκτος άπό τις σπηλιές. Ποιός ξέρει όμως; Μπορεί νά ύπάρχουν και στο φεγγάρι σπηλιές σάν τις δικές μας, όπου σέρνονται πλάσματα.

Ένας άλλος πλανήτης. Άλλα κάτι τέτοιο δεν ήταν πάντα ή Γη; Όχι άκριβώς όμως. Γιατί ύπήρχαν και άλλα πράγματα πάνω στη Γη.

30 Ιουνίου

Τό ζεύγος δήλωσε σήμερα πώς δεν θά έκανε άλλες έκπομπές. Είναι κ' οι δύο τους πολύ τσακισμένοι. Τελείωσαν με τούτα τά λόγια:

Έκείνος: «Αυτό είναι τó τελευταίο μας μήνυμα, ή τελευταία μας έκπομπή άπό τήν επιφάνεια της Γης. Δεν ύπάρχει τίποτε καινούργιο νά αναφέρουμε. Ό κόσμος είναι άδειος. Έξακολουθεί νά γυρίζει γύρω άπό τόν ήλιο. Ύπάρχει μέρα και νύχτα, ήλιος, φεγγάρι κι άστέρια. Άλλ' αυτό είναι όλο.»

Έκείνη: «Έχετε γεια άντρες και γυναίκες τών σπηλαίων! Άς πεθάνουμε εν ειρήνη.»

Αυτά άκούστηκαν σήμερα τó πρωί. Άπό τήν ώρα εκείνη δεν ξανακούσαμε τίποτε γι' αυτούς. Αναρωτιέμαι άν είναι άναίσθητοι ή παραληρούν. Ίσως νά χάθηκαν κιόλας.

Δεν θά τούς ξανακούσουμε. Άς πεθάνουν εν ειρήνη.

Δεν έχω σκοπό νά προσθέσω τίποτε στα όσα έγραψα σήμερα νωρότερα. Παρ' όλο όμως που ή ώρα είναι περασμένη (άπό τότε που τελείωσα τά καθκόν-τά μου, έπέστρεψα στις κανονικές ώρες τού ύπνου), δεν θέλω νά κοιμηθώ, πριν καταγράψω ένα παράδοξο συνείσθημα που με κατέχει άπό τή στιγμή

που άκουσα τήν τελευταία έκπομπή. Τό συναίσθημα είναι για μένα καινούργιο, κι όμως δεν είναι και τόσο παράξενο: Ένα συναίσθημα τρυφερότητας γι' αυτούς τούς δυό, εκεί πάνω, μέσα στο αυτόκίνητο. Θά ήθελα νά τούς παρηγορήσω και νά τούς βοηθήσω.

Κάτι φαίνεται πώς έχει αλλάξει μέσα μου. Γεννήθηκε για πρώτη φορά, όταν είδα τόν Χ 117 νά κρέμεται, εκεί έξω στο διάδρομο. Άλλα στην περίπτωσή εκείνη, τó πρωτοφανές αίσθημα, πέρασε γρήγορα. Ίσως τó, τι αισθάνομαι τώρα νά έχω σχέση με τήν ξαφνική παγωνιά που ένιωσα τότε και πρωτότερα, όταν είδα τή μαύρη όδόν. Άλλα αυτό είναι διαφορετικό. Δεν είναι ένα περαστικό ρίγος, άλλα μιá μόνιμη θερμή.

Νά είναι συμπόνια; Άγάπη; Κοινωνικότητα; Ύπάρχουν άλλα ανθρώπινα πλάσματα που νά μπορούν νά μου ξυπνήσουν τέτοια συναισθήματα; Νά ύπήρχε μέσα στην ψυχή μου κανένας χλωρός σπόρος και νά τόν ανακάλυψαν τάχα αυτά τά δυό τά περιστέρια;

Τώρα μόνον καταλαβαίνω τó πόσο κρύα ψυχή είχα. Πόσο πεθαιμένη. Τώρα καταλαβαίνω τόν Χ 117. Θά πρέπει ή ψυχή του νά ήταν γεμάτη ζέστα για τούς ανθρώπους. Αυτή τή ζέστα, δεν μπόρεσαν νά τού τή δώσουν άπό μέσα του, ούτε και με τήν ψυχοθεραπεία.

Εγώ όμως δεν ήμουν τόσο πολύ συναισθηματικός. Είχα ώστόσο κάμψη αγάπη για τούς ανθρώπους, όση χρειάζόταν για νά με θερμαίνει. Άλλα και νά με κάνη νά παγώνω όταν συλλογίζομαι εκείνη τήν όδόν ή άκόμη και τά κουμπιά που τή μαύρισαν.

Πρέπει νά έχω νιώσει κανείς αυτή τή ζέστα, για νά νά μπορεί μετά νά νιώσει κι αυτό τó ρίγος. Καί είναι καλύτερα νά τά νιώθω κανείς αυτά τά δυό, παρά νά μην αισθάνεται καθόλου. Άλλα ή θεραπεία που μου έκαναν είχε αυτό τó σκοπό: Νά με άπαλλάξη κι άπό αυτά άκόμη τά λιγοστά συναισθήματα που είχα μέσα μου.

Άλλα δεν τó κατάφεραν. Εγώ αγαπώ αυτά τά δυό περιστέρια που πεθαίνουν εκεί έξω, πάνω στόν άπογυμνωμένο πλανήτη. Τά αγαπώ.

Αν μπόρεση νά ξαναβρεθί άλλο ένα τέτοιο ζευγάρι περιστέρια, ό πλανήτης θά ξαναζήση. Αν μπορώ ν' αγαπήσω, τότε ή ψυχή μου δεν είναι σάν νεκρός πλανήτης. Μπορεί νά ξαναζωντανέψη.

Η ζωή και ή αγάπη άπλώνονται πάντα. Δώσε τους λίγο τόπο νά πιάσουν ρίζες και θά κατακτήσουν τόν κόσμο!

16 Σεπτεμβρίου

Αὐτοὶ οἱ αἰσιόδοξοι φάνηκαν ὑπερβολικοί. Μηνύματα ἀρρώστιας μᾶς ἤρθαν ἀπὸ ἔξη καταφύγια τῆς Τέταρτης Στοᾶς καὶ ἀπὸ δύο καταφύγια τῆς Πέμπτης Στοᾶς. Ἡ ἀρρώστια φάνηκε καὶ σὲ ἄλλα τέσσερα καταφύγια τῆς Τρίτης Στοᾶς.

Καὶ οἱ τρεῖς αὐτὲς Στοές, διατάχθηκαν νὰ διυλίζουν τὸ πόσιμο νερὸ τους. Δὲν ἀρκεῖ νὰ τὸ βράζουν. Πρέπει νὰ τὸ διυλίζουν. Δὲν ξέρω πῶς θὰ

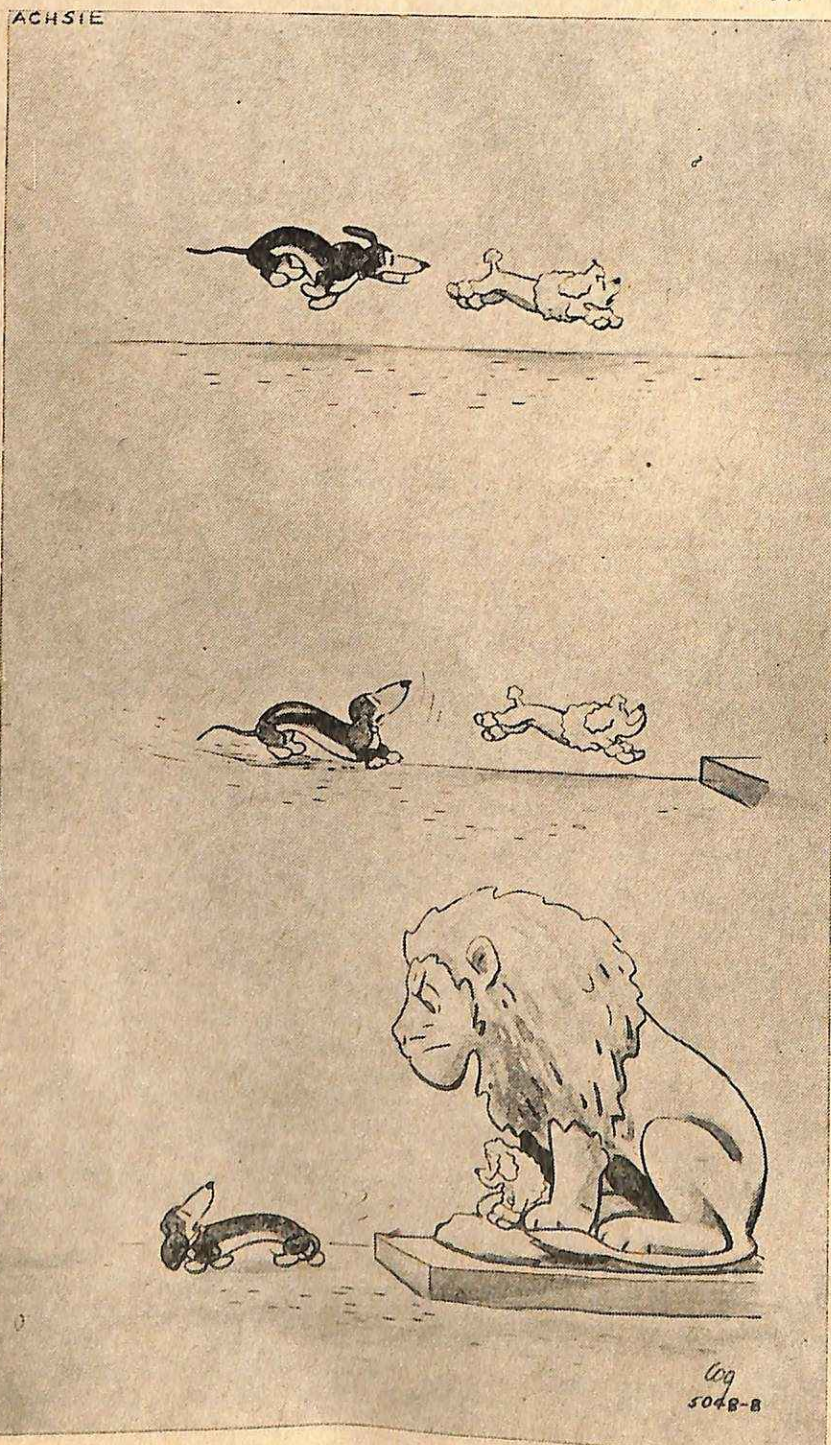
τὰ καταφέρουν, γιατί δὲν διαθέτουν εἰδικὸ τεχνικὸ ἐξοπλισμὸ γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Πάντως πρέπει νὰ βροῦν ἕνα μέσον, γιατί διαφορετικὰ θὰ πίνουν δηλητηριασμένο νερό.

Οἱ στρατιωτικὲς Στοές, ἡ Ἑκτη καὶ ἡ Ἑβδομη εἶναι ἐν τάξει. Τὰ ἀποθέματα νεροῦ μας, βρίσκονται σὲ πολὺ μεγάλα δάθη.

17 Σεπτεμβρίου

Τὰ νέα ἀπὸ τὴν Τρίτη, τὴν Τέταρτη

(Ντάξη)

καὶ τὴν Πέμπτη Στοᾶ, εἶναι τρομερά. Ὅλοι πέφτουν κάτω, μὲ σοβαρὰ συμπτώματα. Χτές, ὑπῆρχαν ἀκόμη στὶς Στοές αὐτές, μερικὰ καταφύγια ὅπου ἡ ἀρρώστια δὲν εἶχε ἐμφανισθῇ. Σήμερα, δὲν ὑπάρχει οὔτε ἕνα καταφύγιο πού νὰ μὴν εἶναι δηλητηριασμένο καὶ οἱ εἰδήσεις τοῦ θανατικοῦ ἀρχίσαν κίχλας νὰ φτάνουν.

Βέβαια, διυλίζουν τὸ νερὸ τους, ἀλλὰ φαίνεται πῶς τὸ κακὸ ἔχει γίνῃ πιά. Μπορεῖ οἱ προφυλάξεις νὰ πάρθηκαν ἐγκαιρῶς ὥστε νὰ σωθοῦν μερικοί. Αὐτὸ θὰ τὸ ξέρουμε σὲ μιὰ ἢ δυὸ ἑβδομάδες. Ἴσως καὶ νωρίτερα. Συνήθως δὲν ἀργεῖ κανεὶς νὰ τὸ μάθῃ.

Πρὶν ἀπὸ λίγον καιρὸ ἀκόμη, οἱ εἰδήσεις αὐτὲς δὲν θὰ μὲ ἐπηρεάζαν διόλου. Τώρα ὅμως λυποῦμαι αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖ πάνω. Θὰ πρέπει νὰ εἶναι τρομερὸ γι' αὐτοὺς, νὰ ξέρουν τὴ μοῖρα τους καὶ νὰ μὴν μποροῦν νὰ κάνουν τὸ παραμικρὸ γιὰ νὰ ξεφύγουν ἀπ' αὐτήν. Ὅσοι βρίσκονται ἀκόμη στὸ πόδι, ἀσχολοῦνται μὲ τὴ διύλιση τοῦ νεροῦ. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, τὸ μόνο πού μποροῦν νὰ κάνουν εἶναι νὰ περιμένουν γιὰ νὰ δοῦν τί θὰ γίνῃ.

Ἄν χαθοῦν ἡ Τρίτη, ἡ Τέταρτη καὶ ἡ Πέμπτη Στοᾶ, δὲν θὰ ἀπομείνουν παρὰ μόνον οἱ στρατιωτικὲς Στοές. Οἱ τέως Διοικήσεις ΠΚΧ καὶ ΠΚΥ. Ἀλλὰ τώρα, τὸ ἔργο μας δὲν θὰ εἶναι πιά νὰ καταστρέψουμε ἀλλὰ νὰ δημιουργήσουμε: Νὰ ἐξασφαλίσουμε τὴν ἐπιβίωση τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Εἶναι δυνατόν ὅμως νὰ γίνουν δημιουργικοὶ οἱ ἄνθρωποι πού βοήθησαν στὴν καταστροφὴ τοῦ κόσμου; Τί εἶδους ἀνθρωπότητα μποροῦν νὰ γεννηθοῦν οἱ ἄντρες καὶ οἱ γυναῖκες τῆς Διοικήσεως ΠΚΧ; Ἡ Διοίκηση ΠΚΥ ἦταν καθαρὰ ἀμυντική. Ἐμεῖς ὅμως εἴμαστε οἱ Δῆμιοι τῆς ἀνθρωπότητας, καθὼς μᾶς χαρακτήρισε τόσο πετυχημένα ὁ Χ 117. Κ' ἐμεῖς θὰ εἴμαστε οἱ «ἐκλεκτοὶ» πού θὰ διαγωνίσουν τὸ ἀνθρώπινο γένος;

Μὲ τί θὰ μοιάζῃ ὅμως αὐτὴ ἡ φυλὴ; Τὰ παιδιὰ μας δὲν θὰ δοῦν ποτὲ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ποτὲ δὲν θὰ ἐμπνευστοῦν ἀπὸ τὰ ὠραία πράγματα πού ἦσαν ἐκεῖνα τὰ δυὸ περιστέρια πού ἔφυγαν γιὰ νὰ πεθάνουν κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ἄν τὰ ἀνθρώπινα πλάσματα πού ἔφυγαν ἀπὸ τὴ ζωὴ κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο, οὐρανὸ, μποροῦν νὰ ἐκφυλιστοῦν σὲ πλάσματα πού σέρνονται μέσα σὲ λαγούμια, τότε τί ἐλπίδες μποροῦν νὰ ἔχουν ἄνθρωποι πού δὲν γνώρισαν ποτὲ τί εἶναι μέρα καὶ τί εἶναι νύχτα, ἄνθρωποι πού δὲν μύρισαν ποτὲ οὔτε ἕνα λουλούδι;

Ὅταν τοῦ εἶπα τὸ τί σκεπτόμουν, ὁ Χ 107 εἶπε ὅτι τὰ παιδιὰ μας καὶ τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν μας, θὰ καλολιεργούσαμε στὸ Τμήμα Ἀνεφοδιασμοῦ δι' Ἀέρος. Μπορεῖ κι αὐτὸ βέβαια νὰ γίνῃ, ἀλλά...

Ἑκλογὴ

18 Σεπτεμβρίου

Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ καταφύγια τῆς Πέμπτης Στοᾶς, ἔγινε στάσις. Οἱ ἡγέτες μας, οἱ κυβερνητικοὶ λειτουργοὶ καὶ οἱ πολιτικοί, συμμερίζονται τὴν τύχη τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ μερικοί, θέλουν νὰ τοὺς ἐκδικηθοῦν προσωπικά. Λένε πῶς ἐκεῖνοι φταίνε γιὰ τὴ συμφορὰ.

Φαίνεται πῶς τὰ κατάφεραν. Ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες μιλά τὴ στιγμή αὐτὴ ἀπὸ τὸ ραδιοφωνικὸ σταθμὸ τῆς Πέμπτης Στοᾶς, πού ἔπρεπε στὰ χέρια τοὺς. Οἱ ἡγέτες, λέει, ἐκτελέσθηκαν. Τὸς κρέμασαν. Θὰ πέθαιναν ὅπως δὴποτε, ἀλλὰ οἱ ἐπαναστάτες ἤθελαν νὰ κάνουν μιὰ διάκριση καὶ νὰ «ἐκτελέσουν τοὺς ἐγκληματίες, ὅπως ταιριάζει σ' ἐγκληματίες».

Δῆμιος, ἦταν κάποιοι στρατηγὸς ἐν ἀποστρατεῖᾳ, περίφημος ἄλλοτε διοικητὴς μιᾶς τεθωρακισμένης μεραρχίας. Πρόκειται νὰ βγάλῃ λόγο καὶ θὰ προσπαθῶ νὰ σημειώσω τὰ ὅσα θὰ πῇ:

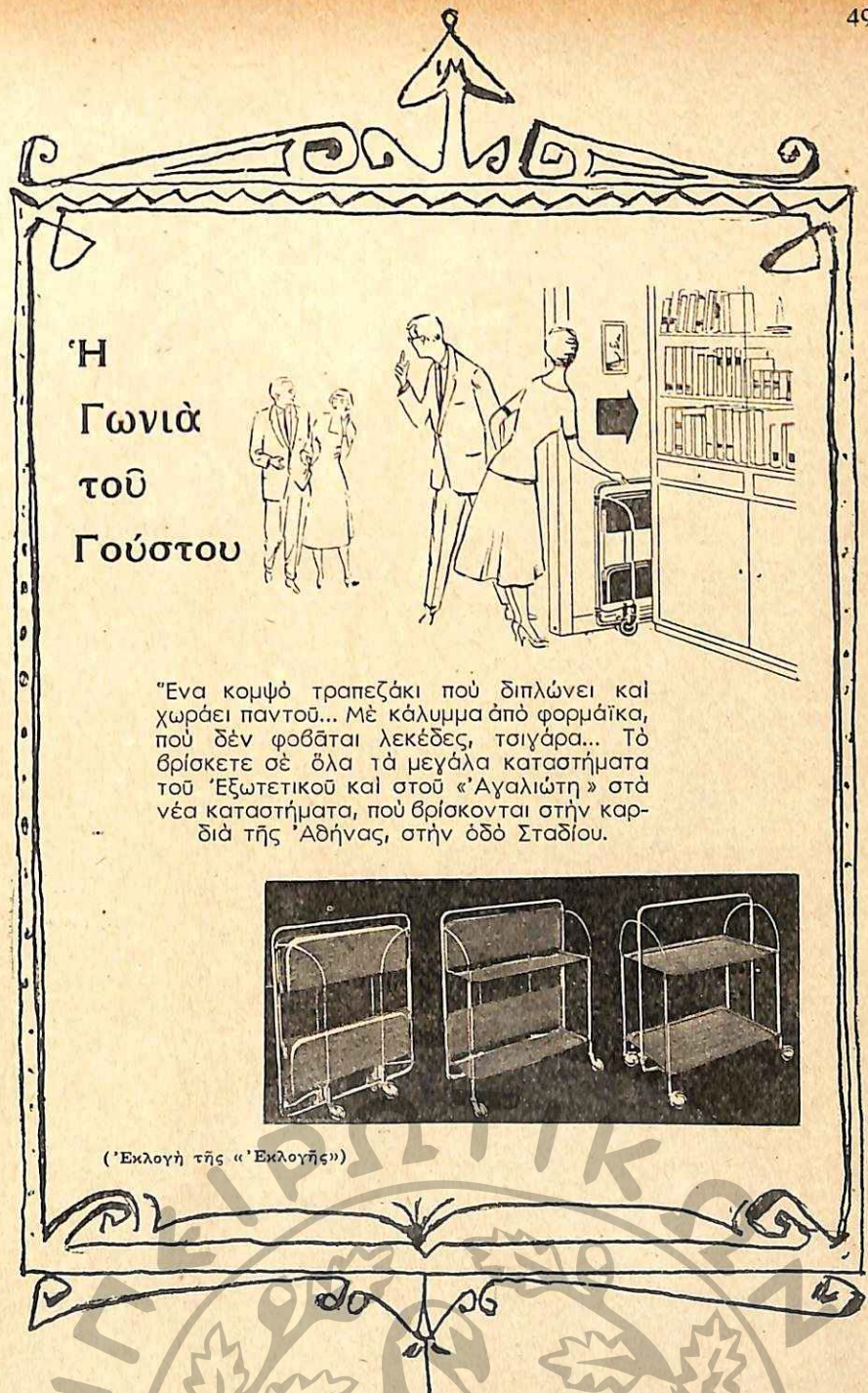
«Φίλοι, συμπολίτες σὲ ὅλες τὶς Στοές πού ἐπὶ τοῦτον! Καὶ εἰδικότερα σεῖς σύντροφοι τῶν ὅλων, πού βρίσκεστε στὴν Ἑκτη καὶ στὴν Ἑβδομη Στοᾶ! Μόλις τώρα κρέμασα τοὺς ἀρχιεγκληματίες πολέμου, τοὺς λεγόμενους «πολιτικούς ἡγέτες» τῆς χώρας μας. Ἦταν βέβαια ὁδηγοὶ μας: Ἐκεῖνοι μᾶς ὡδήγησαν στὸν ἀπόλυτο ὄλεθρο.

Τὸ δυσάρεστο μ' αὐτοὺς, φίλοι μου, εἶναι ὅτι δὲν ἐμπιστεύθηκαν σὲ τοὺς παλιούς, πεπειραμένους καὶ μπορῶ νὰ προσθέσω δίχως ψευτομετρησμένην — γενναίους στρατιώτες. Στὸν καιρὸ μου, ὡδήγησα τὴ χώρα σὲ πολλές νίκες, μὲ καλοὺς καὶ γενναίους στρατιώτες καὶ καλὰ ὄπλα. Ὁρμούσαν στὴ μάχη σκοτώνοντας, καταστρέφοντας, κατακτώντας. Μερικοὶ ἀπὸ μᾶς ἄλλοι σκοτώνονταν. Ἀλλὰ οἱ ὑπόλοιποι ἐπὶ τοῦτον κ' ἔδρεψαν τὴν χώρα μας τοὺς καρπούς τῆς νίκης. Ἀκόμη καὶ οἱ πολιτικοὶ δοῦν ἀπὸ τὰ κατορθώματά τους.

Ἀλλὰ δὲν θέλησαν νὰ ἐμπιστευθοῦν τὴν τύχη τῆς χώρας σ' αὐτὲς τὶς παλιές, δοκιμασμένες μεθόδους. Δὲν τοὺς ἠθέλησαν, βλέπετε, τὰ παλιὰ καλὰ καὶ ἁπλά, τὰ τάνκς, τὰ τεθωρακισμένα καὶ ἡλεκτρονικὰ συσκευὲς καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ στανικά μηχανήματα.

Τώρα φίλοι μου, πληρώνουμε ἐμεῖς αὐτοὺς. Ἀλλὰ ἐλπίζω νὰ σᾶς παρηγορήσω πληροφορώντας σας πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀνῶδυνο, «ἡλεκτρονικὸ» πλῆθος μὲ τὸν ἀνῶδυνο, μὲ τὸν ἀνῶδυνο καλὸ τρόπο. Τὸ ἔκανα ἐγὼ ἡμεῖς μετὰ τὰ χέρια μου, καὶ μάλιστα σὲ τὴν ἑκτέλῃ αὐτῇ.

Ζήτω ὁ Στρατὸς μας! Ζήτω ἡ χώρα καὶ ὁ λαὸς! Δὲν κατάρθωσε νὰ προχωρήσῃ περὶ τοῦτο, ἐπειδὴ ἀρχισε νὰ κἀνῃ ἐπὶ τοῦτο.

Ἡ
Γωνιά
τοῦ
Γούστου

Ἕνα κομψὸ τραπέζακι πού διπλώνει καὶ χωράει παντοῦ... Μὲ κάλυμμα ἀπὸ φορμάικα, πού δὲν φοβᾶται λεκέδες, τσιγάρα... Τὸ βρίσκετε σὲ ὅλα τὰ μεγάλα καταστήματα τοῦ Ἑξωτετικοῦ καὶ στοῦ «Ἀγαλιώτη» στὰ νέα καταστήματα, πού βρίσκονται στὴν καρδιὰ τῆς Ἀθήνας, στὴν ὁδὸ Σταδίου.

(Ἑκλογὴ τῆς «Ἑκλογῆς»)

19 Σεπτεμβρίου

Οἱ εἰδήσεις ἀπὸ τὴν Πέμπτη Στοᾶ, εἶναι συγκεχυμένες καὶ ἀνησυχητικές. Φαίνεται νὰ θέλουν νὰ παίξουν ὡς τὸ τέλος τὸ παιχνίδι τῆς πολιτικῆς. Κι αὐτὸ δὲν εἶναι καὶ πολὺ περίεργο, ἀφοῦ ὑπάρχουν ἐκεῖ τόσοι πολλοὶ πολιτικοί — ἡ ἀφρόκρεμα τῆς πολιτικῆς.

Δὲν ἔβγαλε ὅμως ἄλλους λόγους ὁ ἀπόστρατος στρατηγός. Δὲν αἰσθάνεται ἀρκετὰ καλὰ. Τὴ θέση του ὡς ἀρχηγὸς τῆς κυβερνήσεως (ἄγνωστο τί ἀκριβῶς σημαίνει ἡ λέξη αὐτὴ μὲ τὴς σημερινὲς συνθήκες) τὴν πῆρε κάποιος ἀπόστρατος πτέρarquος.

Ἐβγαλε κι αὐτὸς τὸ λόγο του σήμερα τὸ πρωῒ. Ἦταν σχεδὸν ἀπαράλλαχτος μ' ἐκεῖνον τοῦ στρατηγοῦ. Μίλησε μὲ πάθος γιὰ τοὺς πολέμους καὶ

τὶς ἀερομαχίες μὲ τὰ συνηθισμένα ἀεροπλάνα. «Ὅσο οἱ πιλότοι ὡδηγοῦσαν τὰ ἀεροπλάνα», εἶπε, «δὲν εἶχε καμιά σημασία ἂν τὰ ἀεροπλάνα ἦταν ἀεροθούμενα ἢ εἶχαν ἔλικες, ἂν πετοῦσαν μὲ 200 μίλια τὴν ὥρα, ἢ μὲ ὑπερηχητικὲς ταχύτητες. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴ στιγμή πού φάνηκαν αὐτὰ τὰ κατευθυνόμενα δῆματα — καὶ μάλιστα αὐτοὶ οἱ στανικοὶ διηπειρωτικοὶ πύραυλοι — ὁ πολιτισμὸς ἦταν καταδικασμένος. Δὲν ὑπῆρχε πιά καμιά δόξα, δὲν ὑπῆρχαν γενναῖες ἀερομαχίες, δὲν ὑπῆρχαν δομολογικοὶ πόλεμοι κ' ἐγκαταστάσεων ἀπὸ ἀνδρες πού ἤξεραν τί ἤθελαν νὰ χτυπήσουν. Αὐτὸς ὁ δίχως ἀνθρώπους πόλεμος, ὁ αὐτόματος πόλεμος, εἶχε τὸ ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμά του: Τὸ τέλος τοῦ πολιτισμοῦ.»

(Συνεχίζεται)

ГКРАХАМ ГΚΡΗΝ

(Ἡ Χριστιανικὴ ἀπαισιοδοξία)

Ανάμεσα στους σύγχρονους πεζογράφους της Ἀγγλίας, ὁ Γκράχαμ Γκρήν (γεννήθηκε στὰ 1904), ἀποτελεῖ γιὰ πολλοὺς λόγους τὴν πιὸ ἐνδιαφέρουσα φυσιογνωμία. Μὲ τὴ βαθεῖα του περιπάθεια, μὲ τὸν συγκλονιστικό του ὀραματισμό, μὲ τὴν ἀποφασιστικὴ του στροφὴ πρὸς τὴ μεταφυσικὴ ἀγωνία ποὺ ταλαιπωρεῖ τὴν κρίσιμη ἐποχὴ μᾶς, μὲ τὴν πυκνότητα καὶ τὴν ἔνταση τῶν ψυχικῶν καταστάσεων ποὺ δημιουργοῦν οἱ μυθιστορηματικὲς του σκηνές, μὲ τὴ λιτότητα τοῦ ὅφους του – μιὰ θεληματικὰ ἀστόλιστη φράση – ἀφήνει πολὺ πίσω σύγχρονους συγγραφεῖς τῆς χώρας του τῆς ἀξίας ἐνὸς Σόμερσετ Μώμ, ἐνὸς Ἑβελν Βώ, ἐνὸς Γκαλσγουόρθ, ἐνὸς Οὐέλς. Καὶ μόνον ὁ συγγραφέας τοῦ «Σπάρκενμπροκ» καὶ τῆς «Πηγῆς», ὁ πλατωνικῆς πνοῆς Τσάρλς Μόργκαν, μπορεῖ νὰ σταθῇ κοντὰ στὸν δημιουργὸ τοῦ «Βράχου τοῦ Μπράιτον» καὶ τῆς «Δυνάμεως καὶ τῆς Δόξας».

Γράφοντας από τις στήλες αυτές της «Έκλογης» έδώ και λίγον καιρό γιά τόν 'Αντρέ Μαλρώ, τόν συγγραφέα τής «'Ελπίδας» καί τοῦ «'Αγώνα μέ τόν "Άγ- γελο», σημειώναμε τήν τοποθέτηση τών ἄξιων πεζογράφων τήν σημερινή Γαλ- λίαν μέσα στήν ἀτμόσφαιρα τῆς μετα- φυσικῆς ἀγωνίας πού εἶναι τὸ θαυύτε- ρο γνώρισμα καί ἡ πικρὴ μοῖρα τοῦ σημερινοῦ Εὐρωπαίου. «Ένας ἀδελφός στή μεταφυσικὴ αὐτὴ ἀγωνία τοῦ Μαλ- ρώ, τοῦ Μπερνανός, τοῦ Σάντερ εἶναι καί ὁ Γκράχαμ Γκρήν. "Αλλ' ἀδελφούς ἐπίσης — μέ ἀρκετὲς ὅμως διαφορὲς — θὰ ἀνα- γνώριζε ὁ Γκράχαμ Γκρήν καί στήν Αὐ- στρία τόν Φέλιξ Μπράουν καί στή Γερ- μανία τήν Γερτρούδη Φόν Λέ Φόρ καί στή Γαλλία τόν σχεδὸν συνώνυμό του, τόν 'Ιουλιανὸ Γκρήν.

«Όταν μεταφράστηκαν στη γλώσσα μας τὸ «Ὁ πληρωμένος δολοφόνος» καὶ τὸ «Ὁ Βράχος τοῦ Μπράιτον» – γράφει στὴν πολυσέλιδη μελέτη του γιὰ τὸν συγγραφέα μας ὁ κριτικὸς Ζάκ Μαντώλ – «δοκιμάσαμε τὸ αἶσθημα πῶς ἓνας μεγάλος συγγραφέας παρουσιάστηκε πέρα ἀπὸ τὴ Μάγχη, ἓνας ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς ἐκείνους ποὺ θὰ μᾶς ἔδινε γιὰ τὴν Ἀγγλία καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μας ἓνα καινούργιο ὄραμα». Ἡ γύμνια τοῦ ἀνθρώπου, τὸ βάραθρο, ἡ τερατωδία τοῦ σημερινοῦ κόσμου, ἡ γύμνια ἐνὸς ὠρισμένου εἶδους ἀνθρώπου, τοῦ χριστιανοῦ, καὶ ὁ γυμνὸς αὐτοῦ χριστιανὸς νὰ στέκεται στὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου ποὺ εἶναι ἑτοιμοὺς νὰ τὸν καταπιῇ, καὶ ἡ τερατωδία τῆς ἐποχῆς μας. Αὐτὸς εἶναι ὁ ὁραματισμὸς ποὺ

μάς δίνει μιὰ ἀπὸ τὶς ὀξύτερες, τὶς εὐπαθέστερες εὐαισθησίες τοῦ καιροῦ μας. Ὁχι ὁ καθολικισμός, ὅπως τὸ νίξει ὁ Ζὰκ Μαντώλ, ἀλλὰ κάτι πλατύτερο, αὐτὸς ὁ χριστιανισμὸς ὠψώνει μέσα στὸν ὁραματισμὸ τοῦ Γκράχαμ Γκρήν τὴν προβληματικότητα του. Καὶ ὁ χριστιανισμὸς ξαναφέρνει μέσα στὶς φωτεινότερες χριστιανικὲς συνειδησεις τοῦ καιροῦ μας τὸ ὄντολογικὸ πρόβλημα: Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος; Στὴ φιλοσοφία μὲ τὶς χριστιανικὲς προϋποθέσεις τοῦ Γκαμπριέλ Μαρσέλ καὶ τοῦ Ρομάνο Γκουαρντίνι, στὴ λογοτεχνία μὲ τὴ χριστιανικὴ πνοὴ τοῦ Γεωργίου Μπερνανός, τοῦ Γκράχαμ Γκρήν καὶ τοῦ Φέλιξ Μπράουν, ὁ χριστιανὸς ἄνθρωπος βρίσκεται ἐπάνω σ' ἓνα σύνορο, τὸ σύνορο τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ καλοῦ. Ἡ ἐντύπωση, ἡ αἴσθησις, αὐτοῦ τοῦ συνόρου, τοῦ μεταίχμιου, δὲν εἶναι πουθενὰ ἀλλοῦ τόσο ἀναγλυφικὰ ἐκτυπη ὅσο στὸ ἔργο τοῦ Γκράχαμ Γκρήν. Τὸ ὅριο αὐτό, τὸ σύνορο, στὸ ἔργο τοῦ συγγραφέα μας εἶναι συγχρόνως καὶ βαθειὰ χαραγμένο καὶ εὐκολόσθηστο. Μνημονεύσαμε παρὰ πάνω τὶς «ἐκλεκτικὲς συγγένειες» τοῦ συγγραφέα τοῦ «Βράχου τοῦ Μπράιτον» (1938), τοῦ «Μυστικοῦ Πράκτορα» (1939), τοῦ «Πληρωμένου Δολοφόνου» (1936), τῆς «Δυνάμεως καὶ τῆς Δόξας» (1940). Ἐκεῖνο τώρα ποὺ ξεχωρίζει τὸν συγγραφέα αὐτὸν ἀπὸ τοὺς «ἀδελφούς» του, εἶναι τὸ ὅτι μὰς παρουσιάζεται βαθύτερα, ὁργανικώτερα, δεμένος μὲ τὰ εἰδικὰ προβλήματα — τὰ ἠθικὰ καὶ τὰ θρησκευτικὰ τῆς ἐποχῆς μας. Μὰς φέρνει τὴ μαρτυρία τῆς αἰσθήσεως τοῦ ἀδιεξόδου, τῆς βαθύτητας ἀνησυχίας, γνωρίσματος χαρκτηριστικὰ τῆς τόσο εὐθραυστης ἐποχῆς μας. Ἡ ὑπερξιακὴ σκέψις, ἡ ψυχαναλυτικὴ περιπέτεια, αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἐ-

Ξελειγμένος Μαρξισμός τῶν ἡμερῶν μας
 ἔνός 'Ερρίκου Λεφέμπρ, ἑνός Χάρολντ
 Λάσκυ καὶ ἑνός Κοζέβ, μέσα σ' αὐτὸ
 τὸ κλίμα τῆς θαδεῖας μεταφυσικῆς ἀνη-
 συχίας ἄνθισαν. Στὸν ὁραματισμὸ τοῦ
 Γκράχαμ Γκρήν δὲν ἔχουμε νὰ κάνουμε
 μὲ ἀτομικὲς συγκρούσεις καὶ περιπέ-
 τειες. Ἐδῶ πρόκειται γιὰ ὑπόθεση ποὺ
 ἐνδιαφέρει αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινο γένος.

Τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ὑπερ-
αφθονία αὐτῆ τοῦ κακοῦ, τὴν πλημμύρα
αὐτῆ τοῦ πονηροῦ μέσα στὴ Δημιουργία
ἐνὸς πανάγαθου Θεοῦ.

Αὐτὸ τὸ κακὸ ποὺ βλέπουμε γύρω μας καὶ ποὺ βρίσκεται καὶ μέσα μας, αὐτὸ τὸ κακὸ ποὺ ὅ,τι καὶ ἂν κάνουμε δὲν μπορούμε νὰ τὸ ξεφορτωθούμε, δὲν εἶναι ἡ ἴδια ἡ σφραγίδα τῆς ἀνθρώπινης υπέρβξας μας; Ἡ θανάσιμη πλὴν τῶν φαρισαίων εἶναι ὅτι πίστεψαν τὸν ἑαυτὸ τους ξένο καὶ παραπάνω ἀπὸ τὸν κακὸ. Αὐτὴ τὴ διαμαρτυρία κατὰ τῶν φαρισαίων μᾶς φέρνει τὸ ὄραμα τοῦ Γκράχαμ Γκρήν. Ὁχι ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς προπηλακίζεται παντοῦ σήμερα. Προπηλακίζεται ἀπὸ τοὺς φαρισαίους ποὺ γαυριοῦν ὡς μαθητὲς του. Προπηλακίζεται ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς. Ὁ χριστιανισμὸς τοῦ Γκρήν εἶναι ἕνας χριστιανισμὸς ρεαλιστικὸς καὶ γι' αὐτὸ τραγικὸς. Νόμιμη θὰ ἦταν καὶ μιὰ ἄλλη διαφορετικὴ ἀντίληψη τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἀλλὰ αὐτὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ ταιριάζει στὶς ἀξιώσεις τῶν καιρῶν στοὺς πῶρα ποὺ ξεχειλίσσε καὶ τρέχει γιγαντῶδρους τὸ κακὸ, τῶρα ποὺ γιγαντῶθηκε — καὶ μᾶς τὸ δείχνει ὁ Γκρήν μὲ τὸ ἔργο του ὅτι γιγαντῶθηκε — ἡ φανερωτὴ ὑπόψια γιὰ μιὰ ἀποτυχία τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὑπάρχουν, βέβαια, καὶ εἰδυλιακὲς «ἐποικοδομητικὲς», οἱ χριστιανιστικὲς πλευρὲς τοῦ πνεύματος τῆς σωτηρίας. Ἀλλὰ ἡ δουλειὰ ποὺ διῶλεξε ὁ Γκράχαμ Γκρήν δὲν εἶναι αὐτή. Αὐτὸ ποὺ θέλησε κι αὐτὸ ποὺ πραγματοποίησε μὲ τὸ ἔργο του ὁ συγγραφέας μᾶς, εἶναι ἄλλο: Νὰ μᾶς ἀνησυχῇ. Καὶ αὐτό, ἴσως, χρειάζεται σήμερα.

[illegible]

το σεμινάριο, αὐτὸς ὁ εὐκτήριος οἶκος
οὗτοι ἀνατρέφονται καλοὶ νέοι, ἐτσι ὥσ-
τε νὰ ἔχουμε ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὅλο
τὸ καλὸ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅλο τὸ κα-
κό... Τέλεια διαφορετικὴ εἶναι ἡ ιστο-
ρία τοῦ μάρτυρα ἱερέα, μᾶς λέει ὁ
Γράχαμ Γκρήν στὸ ἔργο του «Η Δύ-
σημαίη καὶ ἡ Δόξα». Σ' αὐτόν δὲν βρί-
σκουμε αὐτὸν τὸν χωρισμό τοῦ καλοῦ
καὶ τοῦ κακοῦ ποὺ φαντάζονταν οἱ εὐ-
λαϊκές ψυχές. Κρταίνει τὸ ὑπέρτατο
καλὸ με χέρια ἀνάξια. Δὲν εἶναι ἴσως
καλύτερος ἀπὸ τὸν διώκτη του τὸν ἀ-
δυσχελεμένο, ἀλλά εἶναι ἄλλος. Ἀνήκει
ἐν ἑνὲν ἄλλο στρατό. Ἡ πλάνη θὰ ἵταν
νὰ πιστέψῃ κανεὶς ὅτι ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς
ἰσοστράτους ἀποτελεῖται ἀπὸ ἠθικοὺς
ἀνθρώπους καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ ἀνηθικούς.
Ο χριστιανισμός δὲν εἶναι μιὰ ἠθική,
ἀλλὰ μιὰ θρησκευσις... Εἴμαστε πολὺ μα-
κριὰ ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν ἀριστο-
κρατικῶν Ἠθικῶν Νικομαχείων καὶ ὁ
Γράχαμ Γκρήν πολὺ δίκανα ὑπογραμ-
μμίζει κάπου στὸ τελευταῖο τοῦ ἔργου
ὅτι μόνο οἱ ψυχές μιᾶς ἐξαιρετικῆς ποι-
ότητας γνωρίζουν τὸν πειρασμό τῆς ἀ-
πιστίας, αὐτὸν ποὺ φέρνει τὸν θελη-
στοὺς θάνατο... Πρέπει νὰ παραδε-
χομε πως μόνον ὁ χριστιανισμός εἶ-
ναι ικανός ν' ανοίγῃ τέτοια βάραραθα.
Κακριδώς γιὰτί μᾶς κάνει νὰ τὸ
ποιούμε αὐτὸ εἶναι ὁ Γγράχαμ Γκρήν ἑ-
νωμένος συγγραφέας. Καθ' ἣτη
πόνο· Μπορεῖ αὐτὸ νὰ κινήῃ καλό; Δέν
μορεῖ. Οπωσδήποτε, αὐτὸ μπορεῖ νὰ θυ-
στηρικῶν χριστιανοὺς τὸ νόημα τῶν τρο-
παίου δου τοὺς εὐθυνών... Μ' αὐτὸ τὸ κρά-
τος ἀπὸ τὸ κακὸ εἶναι περισσότερο φα-
νώδες τὸ καλὸ, ἀλλὰ ἀπὸ οὗτου ἢ
καὶ χάριν δέν ἀπουσιάζει ὀλοκληρωτι-
κά γεωγράφος. Ὁ Γγράχαμ Γκρήν γίνεται ἑ-
νόστιμος πὺς ὁ χριστιανὸς δέν εἶναι ἔξω
ἀπὸ τὸν κόσμον. Εἶναι ἀντίθετα μέσα
καρδιά τῶν δύναμεων εἶναι πιὸ τραχειά
ἐκβασή της πιὸ ἀδέβαιη. Δέν με-
γεθυσε καθόλου στὴν οὐρανία ἀρμονία
πολλῇ τὴν εἰρήνην ἀκατανίκητα,
ὅλοι οἱ ἤρωες τοῦ Γκρήν τὴν πο-
θεῖ μιὰ εἰρήνην ποὺ δέν εἶναι
ἀπὸ τὸν κόσμο τούτου... Ὅ συμπερινομὲς χρि-
στευοὺς εἶναι βαθεῖα χαμένοι στὴ μά-
χη. Ὃς μήν τρέφεται με ἐποικοδο-
τικὰ ψευτικές εἰκόνες, ποὺ εἶναι
ἐνὶ να χορίστηκε, ἀλλὰ ἂς ἔχη τὸ θάρ-
ρους νὰ νοιώσῃ τὸν ἑαυτό του ἀμαρτωλὸ
καταπιεζόμενο με τοὺς κατα-
στασιατὴ ἢ παλιά κοιρότητα ποὺ εἶναι
κοινότητα ἀμαρτωνῇ καὶ δυστυχί-
ᾳ, ἀλλὰ καὶ μιὰ κοινότητα ποὺ δέ-
σει τὴν ἐπάγγελία καὶ θεμελιώθηκε
ἐνός Ἄγαθος. Ἐτσι βλέπουμε πως τὸ
Μαντώλ τοῦ Ντιστογιέδσκου...» (68).
. . . Ὀ Γγράχαμ Γκρήν, σελ.
70. «Εἶσαι ὁ Μαντώλ μᾶς δίνει
τὸ πνεύματος ποὺ ἐμπυχω-
τοῦ ἔργου τοῦ συγγρα-

φάει το «Βράχου του Μπαράιτον». Τό-
πως γεννήθηκε το πνεῦμα αὐτό, ἀπὸ
ποιῆς μακρυνὲς καὶ δυσδιάκριτες πηγὲς
ξεκινάει, εἶναι τὸ θέμα τῆς ἱστορικῆς
μεθόδου τῆς κριτικῆς καὶ εἶναι αὐτό
τοῦ μᾶς μένει νὰ δοῦμε γιὰ νὰ ὁλοκλη-
ρώσουμε τὴν ἀντίληψη γιὰ τὸν ὁραματι-
σμό τοῦ Γκράχαμ Γκρήν.

Λοιπόν: Ὑπάρχει στὸν Γκράχαμ Γκρήν, στὴν πηγὴ τῆς διαισθήσεώς του γιὰ τὴν ἀνθρώπινη μοῖρα, μιὰ ἐμπει-

ὁ ἔρωτας εἶναι σὰν τὰ μανιτά-
ρια. Δὲν καταλαβαίνει κανεὶς ἂν
εἶναι καλὰ ἢ δηλητηριώδη παρὰ
ὅταν εἶναι πολὺ ἀργά.

NAT TENTAN

ρία ἄμεση καὶ πρῶϊμη τοῦ κακοῦ· μιὰ ἐμπειρία τῶν αἰσθήσεων περισσότερο καὶ λιγώτερο τῆς νοήσεως, ξένη πρὸς κάθε δογματικὴ μορφοποίηση, μιὰ ἀφ' τοῦ κακοῦ σὺν μιᾷ συγκεκριμένη καὶ μόνιμῃ παρουσίᾳ. Τὴν ἀπέδειξε τῶν διαπιστώσεων αὐτῶν τὴ βρίσκουμε στὶς αὐτοβιογραφικὲς σελίδες μὲ τὶς ὁποῖες ἀνοίγει τὸ βιβλίο του «Δρόμοι χωρὶς Νόμους», ποὺ εἶναι ὁ ἀπολογισμὸς ἐνὸς ταξιδιοῦ τοῦ συγγραφέα μας στὸ Μεξικό: «Θάπρεπε νὰ ἦμουν», λέει, «δέκα τριῶν χρόνων. Διαφορετικά, γιατί θὰ πῆγαινα νὰ κάνω κρυφοὺς περιπάτους, τὴ νύχτα, στὸ γήπεδο τοῦ κρίκετ; Ἄκουγα πίσω μου τὸ κουνέλι ποὺ στριφογύριζε στὴν καλύβα του μαζώνοντας χορτάρια. Ἐνα πλατὺ οἰκοδόμημα τρυπημένο με μικρὰ παράθυρα, τὸ Κέϊμπλ Κόλλετζ, συνώρευε μὲ τὸ γήπεδο. Ἦταν τὸ σχολεῖο. Ἀπὸ οἰκοδομὸς τοῦ βάθους, ποὺ ὕψωνον πέρα ἀπὸ τὴν τετράγωνη αὐλὴ ἔφτανε μιὰ χαμηλὸφωνη μουσικὴ. Βράδυ Σαββάτου. Ἡ ὀρχήστρα τοῦ σχολείου ἔπαιζε Μέντελσον. Ἦμουν μόνος στὸ σκοτάδι, λάφυρο μιᾶς ἡδονικῆς μελαγχολίας. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μέρος ἦταν τὸ σύνορο δύο ὁμόρων χωρῶν. Ὅταν βρισκόταν κανεὶς στὸ γήπεδο ἢ δίπλα στὴν πυκνὴ λόχη τῶν βατομουριῶν, δὲν ἔχανε ποτὲ ἀπὸ τὰ μάτια του τὰ μεγάλα τετράγωνα οἰκοδομήματα τῆς δικτατοριανῆς ἐποχῆς, ποὺ φτιαγμένα μὲ ζωηρόχρωμα τούβλα ἔπαιναν στὸ ὕψος οὐρανοξύστων — γιὰτὶ κυριαρχοῦσαν στὸ τοπίο — μέσα στὴν καταπράσινη ἐξοχὴ ὅπου ἀνθίζαν καρποφόρα δένδρα καὶ τριγύριζαν κουνέλια... Ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς μητέρας μου, τὸ δλέμμα βυθιζόταν μέσα στὴν αὐλὴ ὅπου ὕψωνον τὰ ἐστιατόρια τοῦ λυκείου, τὸ παρεκκλήσι καὶ οἱ τάξεις. Σπρώχνοντας μιὰ πόρτα τοῦ δωματίου τῆς μητέρας, ποὺ ἄνοιγε σ' ἓνα διάδρομο κοντὰ στὸ γραφεῖο τοῦ πατέρα μου, εἰσέδουε κανεὶς σ' ἓνα δεύτερο διάδρομο, ὅπου ἀπτόμομα βρισκόσουν σὲ ξένο ἔδαφος. Μιὰ ἀόριστη ριπὴ ἰδιώτου

κυματίζει εκεί, που γλιστρούσε από τὸ γραφεῖο τοῦ οἰκονόμου, ἀνακατεμένη μὲ τὴ μυρωδιά ἀπὸ προσόψια καὶ μελάνη. Δὲν εἶχατε παρὰ νὰ κλείσετε πίσω σας τὴν πόρτα καὶ ὁ κόσμος, ἀλλάζοντας μυρωδιά, μύριζε βιβλία καὶ κολώνια. Ἦταν κανεῖς πολίτης δύο συγχρόνως χωρῶν. Τὸ Σάββατο καὶ τὴν Κυριακὴ ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ τῆς πόρτας, τὸ ὑπόλοιπο τῆς ἑβδομάδας ἀπὸ τὴν ἄλλη. Πῶς ἡ ζωὴ ἐπάνω σ' ἓνα σύνορο δὲν θάταν τραγενή;... Νοιώθει κανεῖς νὰ σέρνεται ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ ἀπὸ δεσμούς ἀγάπης καὶ μίσους. Γιατὶ τὸ μῖσος, σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ὑποταγή, δίνει μὲ τόση δύναμη μὲ ὅση καὶ ἡ ἀγάπη. Στὴ χώρα τῶν οὐρανοξυστῶν, τῶν πέτρινων σκαλιῶν καὶ τῶν καμπανῶν, ποὺ ξυπνοῦσαν τόσο πρωτὶ, ἔνοιωθε κανεῖς τὸν ἑαυτὸ του τριγυρισμένο ἀπὸ φόβο, ἀπὸ μῖσος, ἀπὸ ἓνα εἶδος ἀπουσίας" νόμων... Φοβερὲς ὠμότητες διαπράττονταν ἐκεῖ χωρὶς κανένα δισταγμό. Γιὰ πρώτη φορὰ συναντοῦσε κανεῖς ἐκεῖ ὥριμους ἀνθρώπους ποὺ μετέφεραν μαζί τους αὐτὴ τὴν οὐσία τοῦ κακοῦ... Ἡ κόλαση ἐκεῖ σὲ τριγύριζε ἀπὸ τὴν πιὸ μικρὴ σου ἡλικία. Κρυφαὶμποροῦσε κανεῖς νὰ τοὺς τὸ σκάση καὶ νὰ σταματήσῃ στὴν ἄλλη πλευρὰ τῶν συνόρων. Ἦταν τότε μιὰ ὥρα φυγῆς καὶ μιὰ ὥρα προσευχῆς. Εἶχε κανεῖς ἔντονη τὴ συνείδηση τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, ὁ χρόνος σταματοῦσε τὸ πέταγμα του, φράσεις μουσικῆς περνοῦσαν μέσα στὸν ἀέρα. Κ' ἔτσι ἦρθε ἡ πίστη – χωρὶς μαιάνδρους, οὔτε δόγματα – μιὰ παρουσία σὲ στενὴ σχέση μὲ τὴν ὠμότητα καὶ τὴν κτηνωδία τῆς γειτονικῆς χώρας. Ἀρχίζα νὰ πιστεύω στὸν οὐρανὸ, γιατί εἶχα ἄρchiσει νὰ πιστεύω στὴν κόλαση... κάτω ἀπὸ τὶς γέφυρες. Σκέπτομαι μιὰ μεγάλη μεταλλικὴ γέφυρα κοντὰ στὸ σταθμὸ, στὴ χώρα τῶν παιδιάτικων χρόνων μου... Ἦταν πιά στὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἓνα μέρος χωρὶς νόμους. Τὸ ἐννοίωθα ἀπροσδιόριστα. Κανεῖς ἐκεῖ δὲν ἦταν ἀληθινὰ ὑπεύθυνος γιὰ τίποτα... Θυμοῦμαι τὰ μικρὰ ἄσυλλα γιὰ τοὺς ζητιάνους στὶς ὄχθες τοῦ καναλιοῦ, χαμηλὲς μπαράγκες, ὅπου κάποιος μέρα ἕνας ἄνθρωπος πῆκε τρέχοντας σὰν δαιμονισμένος, κάτι φαίνεται τὸν εἶχε τρομάξει. Πήγαινε νὰ κόψῃ τὸ λαιμὸ του μ' ἓνα μαχαίρι «γιατὶ δὲν εἶχε στὸν κόσμῳ οὔτε ἐλπίδα, οὔτε Θεό». Ἄλλὰ ὁ ὅ Ἀδης εἶναι ἐδῶ, εἶπε ὁ Μεριστοφελῆς στὸν Φάουστ καὶ δὲν ἔχουμε ἀκόμη βγῆ ἀπ' αὐτόν.

«Ό,τι είναι άξιο προσοχής σ' αυτή την ανάποληση, είναι ο τρόπος που πετυχαίνει ο συγγραφέας τη συνειδηση του υπερφυσικού με μιá κατάδραση στα έσώτατα βάθη της δυστυχίας, της κακότητας και του φόβου. Και μόνο μιá έντελώς ιδιαίτερα ζωντανή εύαισθησία ενός παιδιού μπορούσε έτσι να υποψιαστή τον "Αδη μέσα στην αίθηση της έγκαταλείψεως των ανθρώπων, να τον δοκιμάση ακόμη ώς παρουσία τόσο έντονη και συγκεκριμένη, να δη τέλος το υπερφυσικό τόσο στενά πλεγμέ-

πάρχει ένας κύκλος δυστυχίας μέσα στον οποίο ο άνθρωπος δεν είναι «στη φύση των πραγμάτων» νάναι καλός. Έδω ή καντιανή κατηγορική τρέμει, εξομολογείται να σπάσει. Και θυμάται κανείς τον βαθυνώτερο ορισμό της 'Ελευθερίας, αυτόν που έδωσε ο Κάρλ Γιάσπερς και που λέει πώς η 'Ελευθερία είναι ένα τραύμα της Φύσεως... Άλλα η ανθρώπινη ευαισθησία μέσα στην πορεία των αιώνων, από τον Σάιξπηρ έως τις ημέρες μας, θα δει ένα κύκλο δυστυχίας παρακάτω από κείνον που είδε ο Σάιξπηρ. Είναι αυτό, που μάς δείχνει ο Γκράχαμ Γκρήν με τον Ράβεν, τον πληρωμένο δολοφόνο, με τη φοβερή δυσμορφία της λαγοχειλίας και με τα φοβερά όράματα της παιδικής του ηλικίας, τα όραματα του κρεμασμένου πατέρα του και της αυτοκτόνου μητέρας του... Γι' αυτόν, για μιὰ ξστω στιγμή, φευγαλέα, θα υπάρξει τὸ μειλίχιό φῶς τῆς ἐπικοινωνίας, ἡ ἀναστάσιμη δύναμη τῆς χάρις που θα σηκώσει – ξστω γιὰ λίγο – τὴν ταφόπετρα που σκεπάζει τὴν ἀνθρώπινη ψυχή, αὐτὴν τοῦ πληρωμένου δολοφόνου...

Καὶ νὰ τὰ κορυφαία ἔργα: «Ἡ Δύναμις καὶ ἡ Δόξα», ὁ «Βράχος τοῦ Μπράιτον», «Τὸ Βάθος τοῦ Προβλήματος». Ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος θὰ τοποθετηθῇ ἀπέναντι στοῦ «Υπέρτατο Σύ», ἀπέναντι στοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἀποδιωγμένος καὶ ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὅχι γιατί δὲν δημιουργήθηκε ἡ ἐπικοινωνία του με τοὺς ἀνθρώπους — μιὰ διαφορετικὴ ἐπικοινωνία ἀπ' αὐτὴν τὴν κοινωνικὴ, τὴ συμβατικὴ — ἀλλὰ γιατί δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἐπικοινωνία του με τὸ «Υπέρτατο Σύ». Εἶναι ἀποδιωγμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ ὁ παπᾶς στοῦ «Ἡ Δύναμις καὶ ἡ Δόξα», ὁ Πίνκι στοῦ «Ὁ Βράχος τοῦ Μπράιτον», ὁ Σκόμπι στοῦ «Τὸ Βάθος τοῦ Προβλήματος». Καὶ ὁ χριστιανικὸς ρεαλισμὸς τοῦ Γκράχαμ Γκρήν ἔγκειται στὴ μαρτυρία ποὺ μᾶς φέρνουν τὰ τελευταῖα του αὐτὰ ἔργα, τὰ προετοιμασμένα ἀπὸ τὴν προηγούμενη δημιουργία του: Ἡ μαρτυρία ἐνὸς χριστιανοῦ ποὺ ἔχει συνείδηση τῆς τρομακτικῆς δυσκολίας νὰ εἶναι χριστιανὸς στὸν σημερινὸ κόσμον, ποὺ γνωρίζει τὸν σκοπὸ τοῦ ταξιδιοῦ ἀλλὰ γνωρίζει ἐπίσης τὰ φράγματα ποὺ ὀρθώνονται στοῦ δρόμου. Καὶ νὰ ἡ ἀδυναμία, ἡ κατωτερότητα, ἡ μηδαμινότητα τοῦ ἀνθρώπου χωρὶς Θεό. Ἡ εὐαίσθησις τοῦ Γκρήν καὶ οἱ πρῶτες του ἐμπειρίες του ἐπέτρεψαν νὰ συλλαβῇ τὸ κακὸ στὴ γνήσια ὄψη του, στὴν ἀπλοϊκότητά του, πρὶν ὁ ἄνθρωπος τὸ τυλίξῃ μέσα στὴν ὑποκρισία. Στὸν κόσμον τοῦ Γκρήν δὲν ὑπάρχουν ὑποκριτές. Ἐδῶ βασιλεύει μιὰ φριχτὴ εἰλικρίνεια, μιὰ φριχτὴ καλὴ πίστις. Μὲ τὸν Γκρήν νοιώθει κανεὶς ὅτι βυθίζεται στὸν σημερινὸ κόσμον χτυπημένος, λερωμένος, ἀδύναμος. Προσπατᾷ σ' ἓνα τέτοιο κόσμον δὲν ὑπάρχει θέση γιὰ ἓνα ἠθικολόγον. Πρόκειται μόνο νὰ ξεσκεπασθῇ ἀπὸ ὅλες τὶς μάσκες

τὸ ἀληθινὸ πρόσωπο τοῦ κακοῦ μας. Πρόκειται νὰ δειχτῇ ὅτι εἴμαστε κάτι περισσότερο ἀπὸ ἔνοχοι: ἁμαρτωλοί. Ἡ χριστιανικὴ ἀντίληψη τοῦ ἁμαρτήματος ξεσκεπάζει γιὰ τὸν Γκρήν τὸ ὀντολογικὸ μυστήριον τοῦ Κακοῦ.

Η γυναικεία παρουσία, και σὲ μιὰ στενὴ μ' αὐτὴν συνάρτηση, τὸ νόημα τῆς παρθενικότητας, εἶναι ἡ νότα τῆς γλυκύτητας καὶ τῆς τρυφερότητας στὸν

ζοφερό αὐτὸν πίνακα τοῦ κόσμου τοῦ Γκρήν. Ἡ πιὸ φοβερὴ φράση ποὺ εἶπε ὁ Κάρελ Γιάσπερς — ἡ εὐγενέστερη πνευματικὴ φυσιογνωμία τῆς σημερινῆς Γερμανίας — εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία αὕτη: Ἐχάσαμε τὴν ἀπλοϊκότητά μας. Μιὰ ἄξια φιλοσοφία, θέλει νὰ πῇ ὁ διανοητὴν αὐτός, δὲν εἶναι δυνατὴ χωρὶς τὴν ἐπιστροφή στὸ πνεῦμα τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ἴσως — αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ εἶπε ὁ Γιάσπερς — στὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς. Λοιπὸν τῇ χαμένῃ αὕτῃ ἀπλοϊκότητῃ, ποὺ δὲν εἶναι μόνο ἀπαραίτητη γιὰ τὴ φιλοσοφία ἀλλὰ καὶ γι' αὐτὴν τὴν αὐθεντικὴ, τὴ γνήσια, ἀνθρώπινη ζωὴ, τὴ βρίσκει ὁ Γκράχαμ Γκρήν καὶ μὲ τὴν τέχνη του τὴν ἐκφράζει στὴ Γυναίκα. Εἶναι ἡ γυναίκα πιὸ ἐνιαία, πιὸ ἀπλὴ, πιὸ ἀπλοϊκὴ ἀπὸ τὸν ἄντρα μέσα στὸ ἔργο του. Ἕνας παράξενος ἀέρας ἀγνείας, μυστηριακῆς, ἥρεμης ἀγάπης, ἓνα μελιχλιὺ φῶς εἰρήνης περιβάλλει τὴν Ἐλισάβετ, τὴ Μίλλυ, τὴν Ἄννα, τὴ Ρόζα, τὶς γυναικεῖες αὐτὲς μορφὲς τοῦ κόσμου τοῦ Γκρήν. Καὶ εἶναι ἡ γυναικεῖα προσωπικότητα στὸ ἔργο τοῦ Ἀγγλοῦ συγγραφέα πιὸ κοντὰ στὸ Θεὸ ἀπὸ τὴν ἀνδρική. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ γυναίκα δὲν εἶναι ὁ ἀποδιωγμένος ἄνθρωπος στὴ δημιουργία τοῦ Γκρήν. Εἶναι ἀδίσταχτη καὶ ὀλόκληρη μέσα στὸ κακὸ ἢ τὸ καλόν. Ἀλλὰ καὶ μέσα στὸ κακὸ ἀκτινοβολεῖ ἡ γυναίκα μὲ ἀπαράξενη λάμψη ἀπλοϊκότητος καὶ ἀγνείας. Ἡ τέχνη τοῦ Γκράχαμ Γκρήν αὐτὲς τὶς στιγμὲς τῆς περιγραφῆς τῆς Ρόζας π.χ. μέσα στὸ ἔγκλημα στοῦ «Βράχο τοῦ Μπραΐτον» φτάνει. σὲ τέτοια ἐπιτεύγματα ὥστε αὐθόρμητη ἔρχεται ἡ σύγκριση μὲ τὸν μεγάλο Ντοστογιέσκου. Δὲν εἶναι «διχασμένην», ὅπως ὁ ἄντρας, ἡ γυναίκα. Ὑπάρχει ἓνα εἶδος ψυχικῆς μωπίας στὶς γυναικεῖες προσωπικότητες τοῦ Γκράχαμ Γκρήν — παρατηρεῖ ὀξύτατα ὁ Ζὰκ Μαντώλ — ποὺ ὅχι μόνο δὲν τὶς ξεμακραίνει ἀλλὰ τουναντίον τὶς φέρνει πιὸ κοντὰ στὸ μυστήριον τῆς ζωῆς. Δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ μικρότερα συγγραφικὰ χαρίσματα, παρατηρεῖ σαυτὰ ὁ Μαντώλ, τοῦ Γκράχαμ Γκρήν, τὸ ὅτι μᾶς δείχνει τὴν γυναίκα ὡς μεσολαβητὴ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ θεοῦ ὄντος...

Ἡ αἰσθητικὴ τοῦ μυθιστορήματος

[illegible]

—Κ. Ι. ΔΕΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΑ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

(Έρνεστος Άνσερμέ, Κλαύδιος Άρράου, Φράντς Λιστάουερ)

Ὅσο κι ἂν πέρασε κάμποσος καιρὸς ἀπὸ τὶς συναυλίες τῆς Ὀρχήστρας τῆς Ῥωμανικῆς Ἑλβετίας ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ ἑξακτουσίου Ἐρνέστου Ἀνσερμέ, ποὺ ἔκλεισαν τὸ ἐφετεινὸ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν, ἡ ἀποτίμηση τῆς μουσικῆς αὐτῆς προσφοράς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πάντοτε ἐπὶκαιρη, ἀφοῦ οἱ συναυλίες αὐτὲς μᾶς ὑπαγόρευσαν κάποιες σκέψεις χρήσιμες ἴσως γιὰ τὶς μελλοντικὲς κατευθύνσεις τοῦ ὀράσιου θεσμοῦ, ποὺ φυσικὰ δὲν ἔχει ἀκόμη προλάβει νὰ ἀποκτήσῃ τὴν παράδοσή του.

Ἄς ἐξετάσουμε ὅμως πρῶτα τὴ μουσικὴ προσφορά αὐτῆ καθ' ἑαυτὴν, παραθέτοντας τὰ προγράμματα τῶν τριῶν συναυλιῶν: 1η Συναυλία: Μπετόβεν: «Ἡρωικὴ Συμφωνία». Ἀρθούρου Χόλνγκερ: Σκηνὴ ἀπὸ τὸν «Ἀμφίων» τοῦ Πῶλ Βαερύ. Μωρίς Ραβέλ: Δεῦκαί Χλόη». 2η συναυλία: Βέμπερ: Εἰσαγωγὴ ἀπὸ τὴν ὄπερα «Εὐρύανθη». Καὶ ὀρχήστρα, μὲ σολίστ τὸν Χιλιαπινίστα Κλαῦδιο Ἀρράου. Μπέλα Σουαλιὰ: Κοντσέρτο γιὰ ὀρχήστρα. 3η συναυλία: Βάλτερ Γκάϊζερ: Εἰσαγωγὴ γιὰ μιὰν ἀρχαία τραγωδίαν. Μπετόβεν: Πρῶτο Κοντσέρτο γιὰ πιάνο καὶ ὀρχήστρα, μὲ σολίστ πάντοτε τὸν Ἀργεμου. Ντεμπυσσύ: Πρελούδιο στὸ ἀπόγευμα ἐνὸς φαίνου. Ζὰν Μπινέ: «Ἡ Ἀνοιξὶς» σουίτα μπαλλέτου καὶ ἀποπαινοῦκα ἀπὸ τὸν κοσμηγάπητο «Πελοπλοῦς» τοῦ Στραβίνσκυ.

Στὶς τρεῖς αὐτὲς συναυλίαις, μὲ τὸ ὀρχήστρα καὶ σὲ ποικιλία πρόγραμμα, ἐπὶ πλεονεξία μὲ ἀρχιμουσικὸς μᾶς ἐξέπλησαν με ὠρισμένες ἀπροσδόκητες διαιρέσεις ποιότητος. Κατ' ἀρχὴν, θὰ πῶ ὅτι τῆς μουσικῆς, μιὰ χρονολογικὴ περίοδος, στὴν ἐρμηνεία τῆς ὁποίας θέλετε, τὸ συγκρότημα καὶ ὁ ἀρχιμουσικὸς. Ἀλλὰ ἐκτὸς τούτου, θὰ ἐλεγετε, ἀνάγκαζε συχνὰ μιὰ κάποια κόπωση τοῦ μουσικοῦ τόσο τὸν μαέστρο ὅσο καὶ τοὺς ἐκτελεστὰς ἐκεῖνα στὰ ὁποῖα τοὺς ἐπὶ τοποθετῆσαι οἱ ἐναργέστατες καὶ ἀποδοτικὲς ἀρετὲς τοῦ. Ἡ ποιότητα ἤχου καὶ οἱ συγχρονισμοὶ τοῦ παρουσιαζομένου ἔχουν εἶχαν μιὰ ἀνεπὶλήπτη εὐγένεια δόχως τραχύτητες. Ἀπὸ τὰ τριῶν συναυλιῶν, τριῶν οἱ προσφέρονται σὲ συζητή- τὰ ἔργα αὐτὰ εἶναι ὁ «Ἀμφίων» τοῦ Χόλνγκερ, τὸ «Καλοκαιρινὸ Ποιμε-

νικό», μία σύντομη σύνθεση του ίδιου που την τελευταία στιγμή πλούτισε το πρόγραμμα της πρώτης συναυλίας, και ή «Ἡρωϊκή Συμφωνία» του Μπετόβεν.

Βέβαια, μπορεί ό 'Ανσερμέ νά είναι άπό τούς «πρώτους διδάξαντας» τόν Χόνεγκερ στό εύρωπαϊκό κοινό. Ό έπαναστάτης όμως τής έποχής εκείνης, έχει σήμερα καθιερωθεί σάν κλασικός. 'Οστόσο γιά τόν 'Ελβετό άρχιμουσικό έξακολουθεί νά είναι ένας «ρομαντικός», ένα τρομερό παιδί τής μουσικής. Γι' αυτό και ό 'Ανσερμέ άφησε τήν όρχήστρα νά τραγουδά πλούσια, δίνοντας μεγάλη σημασία στήν προβολή τού συναισθηματικού περιεχόμενου τού έργου. Ό Χόνεγκερ πού έδωσε είναι ένας έπίγονος τού Ρίχαρντ Στράους πού στόν τομέα τών όρμονικών καινοτομιών, δέν τόλμησε άπλώς νά προχωρήσει τόσο όσο ένας 'Άλμπαν Μπέργκ. Τόν παράγοντα «έννοχίστρωση» και «χρώμα τής όρχήστρας» στόν όποίον ένας Σάρλ Μύνχ θά έδινε μιá θέση πρωτεύουσα, τόν άγνόησε σχεδόν έντελώς. Καί δάλθηκε, καθώς είπαμε, νά κάνη «τραγούδι», εκεί όπου δέν ύπήρχε παρά άπόλυτο κάλλος ήχοχρωμάτων και γραμμικών μελωδικών παραστάσεων. Μπορούμε νά προεξοφλήσουμε, ότι άσφαλώς δέν θά συμφωνούσε διόλου μαζί του ό θαυμάσιος και τόσο κλασικός εκείνος Βαλερύ πού ένέπνευσε στόν Χόνεγκερ τό έργο! 'Επί πλέον, στήν όλη έκτέλεση ύπήρχαν και κάποιες στιγμές ύποτονίας.

«Εκπλήξη προκάλεσε και η έρμηνεία του «Καλοκαιρινού Ποιμενικού». Το σύντομο αυτό έργο, ακολουθεί την εύκολωτατη και στοιχειώδη μορφή Α-Β-Α. Το πρώτο μέρος, Α, είναι γραμμένο σε καθαρά «ζωγραφικό» ύφος ενός Ντεμπυσσύ, ενώ αντίθετα το δεύτερο, Β, με τη γαλλική λαϊκή μελωδία που τραγουδά το όμπος, πάνω σε μια πρωτότυπη αλλά όχι εξεζητημένη έναρμόνι-

ση, θυμίζει λιγώτερο τὸ γινώριμο ὕφος τοῦ Χόνεγκερ καὶ περισσότερο τὸν φολκλорικὸ νεοκλασικισμό ἐνὸς Νταριόυς Μιλῶ. Ὁ Ἄνσερμέ, στὴν ἐρμηνεία του, ἀντὶ νὰ τονίσῃ θριαμβευτικὰ αὐτὲς τὶς ὑ-

φολογικές διαφορές, προτίμησε να τις ἀμβλύνῃ, ἀποδίδοντας τὸ Β συγκρατημένα καὶ εὐγενικὰ καὶ φροντίζοντας νὰ κρατᾷ πάντοτε τὸ ἡχόχρωμα μέσα σὲ κάποια θάμβη. (Πραγματικά, φαίνεται σχεδὸν βέβαιον, ὅτι τὸ κλίμα τῶν περιφημῶν «θερμότητων» τοῦ ἐμπρεσιονισμοῦ καὶ τῆς ποιήσεως τῶν Γάλλων συμβολιστῶν, τὸ κλίμα τοῦ Ντεμπυσσύ καὶ τοῦ Ραβέλ π.χ., εἶναι ἐκεῖνο ὅπου μέσα του ὁ Ἑλβετὸς ἀρχιμουσικὸς κινεῖται ἀνετώτερα. Αὐτὸ μᾶς ἔκαμαν νὰ ὑποθέσουμε οἱ συγκινητικῆς τελειότητος ἀτμοσφαιρικώτατες ἐρμηνεῖες τοῦ «Πρελούδιου στὸ ἀπόγευμα ἐνὸς Φαύνου» τοῦ Ντεμπυσσύ καὶ τῆς συνήτας ἀπὸ τὸ μπαλέτο τοῦ Ραβέλ «Δάφνις καὶ Χλόη»).

«Άλλη άφορμή έκπλήξεως γιά τόν άκροατή, ήταν ή αντίληψη τοῦ Ἀνσερμέ γιά τόν Μπετόβεν πού, ὅπως δεδαίω-νε τοὺς δημοσιογράφους σέ συνέντευξή του, εἶναι σήμερα τὸ μουσικό του εἶ-δωλο. Ἀκούσαμε μιὰ «Ἡρώϊκή Συμ-φωνία» πολὺ συγκρατημένη σέ συναι-σθηματικές ἐκρήξεις, ὀρθολογιστική καὶ σχεδὸν διόλου ἡρώϊκή. Παρ' ὅλα ταύ-τα, ἡ ὀρχήστρα εἶχε λησμονήσει τί ἐ-σήμαινε «πιανίσσιμο» καὶ ἡ κλιμάκωση τῶν ἐντάσεων τοῦ ἤχου, ἄρχιζε ἀπὸ τὸ «μέτρητο πιάνο». Ἀλλὰ ἡ ἀπέχθεια τοῦ Ἀνσερμέ γιά τίς μεγάλες ἀντιθέσεις τοῦ χρωματισμοῦ ἦταν ὀλοφάνερη.

“Ὁμως, πῶς νὰ μὴν ὁμολογήσῃ κα-
νείς ὅτι ὁ ἴδιος αὐτὸς ἀρχιμουσικός,
μαζὶ μὲ τὸν πιανίστα Κλαύδιο Ἀρράου,
μᾶς ἔδωσαν τὴν τελειότερη δυνατὴ ἐρ-
μηνεία τοῦ Πρώτου Κοντσέρτου γιὰ
πιάνο τὸ Μπετόβεν; Τὸ ἔφαρ αὐτό, ἔ-
χει ἀτυχῶς ἐπικίνδυνα φεραρὶ ἀπὸ τίς
ρητορικὲς ἐρμηνεῖες, ἰδιαίτερα τοῦ Φι-
νάλε. Τόσο ὅμως ὁ Ἀνσερμέ, ὅσο καὶ
ὁ Κλαύδιος Ἀρράου, τὸ εἶδαν μᾶλλον
σὰν δημιουργία τῆς ὠριμότητας καὶ τῆς
τελειότητας ἐνὸς Μότσαρτ μᾶλλον, πα-
ρὰ σὰν ἓνα μπετοβενικὸ πρωτόλειο.
Πρὸς μιὰ τέτοια ἀντίληψη προσανατο-
λίστηκε ἡ ὀρχήστρα καὶ σὲ μιὰ τέτοια
ἀτμόσφαιρα κινήθηκε καὶ ὁ μεγάλος σο-
λίστ ποὺ ἡ κάποια ἀνχημρότητα τοῦ ἤ-
χου του, θύμιζε ὠρισμένες στιγμὲς τῶν
μακαρίτην Ἀρθούρου Σνάμπελ. Φαίνεται
λοιπὸν ὅτι γιὰ τὸν Ἀνσερμέ, ὁ Μπετό-
βεν δὲν εἶναι παρὰ ἡ συνέχεια τοῦ ἴ-
διου τοῦ Μότσαρτ, μέχρι καὶ αὐτῆς ἀ-
κόμη τῆς «Ἡρωικῆς Συμφωνίας» ἢ ἴ-
σως καὶ πέρα ἀπὸ αὐτήν.

Τὸ προηγούμενο βράδυ, ἡ αἴθουσα τοῦ «ΡΞ» — ὅπου μεταφέρθηκε θιαστικά λόγω τῆς κακοκαιρίας ἡ συναυλία — παρ' ὀλίγο νὰ διαφεύσῃ τὸν μῦθο τοῦ Ἀρράου. Ὁ Ἀρράου, μαθημένος νὰ παίζῃ τὸ ἀέθουσες κολοσσιαίες, ἀπέδωκε στὸ Δεύτερο Κοντσέρτο γιὰ πιάνο τοῦ Μπράμς μὲ μιὰ ἔνταση ἤχου ποὺ καταντούσε σωστὸ κινέζικο μαρτύριο ἢ πλύση ἔγκεφάλου. Ἡ ὀρχήστρα, εὐέλικτη, ἀναγκάστηκε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Πῶς νὰ κρίνῃ κανεὶς ὑπ' αὐτὲς τῆς συνθήκες τὴ μουσικότητά του, πέρα ἀ-

πό τα κολοσσιαία του τεχνικά χαρίσματα; Ήταν σὰ νὰ ἐπιχειρούσε νὰ ἀποφανθῇ γιὰ τὴν ἀπόδοση ἑνὸς ραδιοφώνου ἀνοιγμένου στὴ διαπασών. Ἄν ὁ Ἀρράου ξαναβρῆκε τὸν μεγάλο του ἐαυτὸ στὸ τρίτο καὶ στὸ τέταρτο μέρος τοῦ Κοντσέρτου (προκαλοῦσε πραγματικά δέος), ὥστόσο ἄς μᾶς συγχωρήσῃ ἐπειδὴ ὁ ποнокέφαλος μᾶς μᾶς ἔκαμε τόσο ἀπρόθυμους νὰ τὸν ἀποθεώσουμε.

Στὸ πρόγραμμα τῆς τελευταίας συναυλίας, εἶχαν περιληφθῇ καὶ δύο ἐλβετικά ἔργα: Ἡ «Εἰσαγωγή» σὲ μιὰ ἀρχαία ἐλληνική τραγωδία τὸ Βάλτερ Γκάιζερ (ἡ δεύτερη ποὺ παίχτηκε τὸ Φεστιβάλ, ὕστερα ἀπὸ τὸ ὁμότιτλο ἔργο τοῦ Ζὰν Μαρτίνον) καὶ ἡ «Ἀνοιξίς», μιὰ σουίτα μπαλλέτου τοῦ Ζὰν Μπινέ. Δύο ἔργα, τὸ ἕνα χειρότερο ἀπὸ τὸ ἄλλο: Τὸ πρῶτο ἦταν ἕνα σχολιαστικὸ «οὐνίσσονο», ποὺ στὸ τέλος κατέληγε σὲ μιὰ ἀφελή «νεοκλασική» ἐτεροφωνία δύο, τὸ πολὺ, μελωδικῶν γραμμῶν ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ τὶς μοιραστοῦν τὰ μαινόμενα ὄργανα μιᾶς ἑκατονταμελοῦς ὀρχήστρας. Τὸ δεύτερο ἔργο, τοῦ Ζὰν Μπινέ, εἶχε ἐλάχιστες ἐνδιαφέρουσες στιγμές — κατὰ μεσαιωνικοῦ ρυθμοῦ λαϊκὲς μελωδίες. Τὸ ὑπόλοιπο ἦταν μουσικὴ κατὰλληλη γιὰ κινηματογραφικὲς διαφημίσεις γάλακτος «ἐβαπορέ». Ἡ «Ἀνοιξη» τοῦ συνθέτη δὲν εἶναι παρὰ εὐτυχία γαλακτοπαραγωγῶν ἀγγελᾶδων σὲ ἐλβετικά βοσκοτόπια καὶ δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴν Δήμητρα, τὴν Περσεφόνη, ἢ τὴν καλλονὴ ποὺ ζωγράφισε ἕνας Μπουττιτσέλλι.

Εἶναι τέτοια ἔργα γιὰ νὰ παρουσιάζονται σ' ἕνα Φεστιβάλ; Δὲν νομίζουμε. Χάθηκε ὁ θαυμάσιος Φράνκ Μαρτέν ποὺ ἐφέτος ἀποθεώθηκε ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον στὸ Ζάλτσμπουργκ μὲ τὸ καινούργιο του ὁρατόριο, χάθηκε ὁ ὁπωσδήποτε πιὸ ἐνδιαφέρον καὶ τελειῶς ἀγνωστος στὴν Ἑλλάδα Ἑλβετὸς Ρόλφ Λήμπερμαν;

Τέλος, ἀντιπαρερχόμαστε μιὰ ὑπερβολικὰ ἀδρὴ καὶ «ἐμπρεσιονιστική» — ἀντὶ γιὰ ἄγρια καὶ «ἐμπρεσιονιστική» ἐκτέλεση τοῦ «Πετρούσκα» τοῦ Στραβίνσκυ — γιὰ νὰ χειροκροτήσουμε τὴν μνημειώδη ἐκτέλεση τοῦ Κοντσέρτου γιὰ Ὀρχήστρα τοῦ Μπέλα Μπάρτοκ. Ὁ Ἀνσερμέ ἔστησε κ' ἔχτισε τὸ ἔργο σὰν ἕνα μεγαλειώδη καθεδρικό ναὸ ἀπὸ μουσικὰ διανοήματα καὶ εὐγενέστατο ψυχικὸ ρευστό. Ἐδῶ, καθὼς θὰ ἔλεγε ὁ Λάντης, «φάνηκε ἡ εὐγένεια» τῆς ὀρχήστρας. Μὲ πόση συγκίνηση θυμόμαστε τὴν ἀγέρωχη θρησκευτικότητα αὐτῆς τῆς ἑρμηνείας, τὰ θαυμάσια χορικά τῶν χάλκινων ποὺ κινούνται πάνω σὲ ἑναρμόνιες συγχορδίες, τὰ ψιθυριστὰ «γκλισσάντι» τῶν βιολιών, τὸν θρηνώδη συριγμὸ τῶν αὐλῶν, στὸ Ἑλεγεῖο, καὶ τὴν burlesque. Ἡ ἐκτέλεση τοῦ Κοντσέρτου αὐτοῦ, στάθηκε ἴσως ἡ ὀρειότερη ἀπὸ ὅλες τὶς μουσικὲς στιγμὲς ποὺ μᾶς χάρισε ἡ ὀρχήστρα.

Ερχόμαστε τώρα στὶς σκέψεις ποὺ μᾶς ὑπαγόρευσαν γιὰ τὸ Φεστιβάλ, αὐτὲς οἱ συναυλίες τῆς Ὀρχήστρας τῆς Ρωμανικῆς Ἑλβετίας, καὶ ἰδιαίτερα ἡ εἰσβολὴ τῶν Ἑλβετῶν συνθετῶν: Δὲν θὰ ἦταν εὐκατὶο νὰ ἀκούγονται περισσότερα ἔργα ἐλληνικῆς μουσικῆς σ' ἕνα Φεστιβάλ ἐλληνικό, καὶ μάλιστα ἔργα σὲ πρώτη ἐκτέλεση; Οἱ συνθέτες δὲν μᾶς λείπουν καὶ δόξα τῷ Θεῷ βρίσκονται πιὸ πάνω ἀπὸ τὸν Γκάιζερ, ἢ τὸν Μπινέ: Καλομοίρης, Πετρίδης, Βάρβογλης, Παλλάντιος, Γιάννης Α. Παπαϊωάννου, Γιάννης Κωνσταντινίδης, Γιώργος Σισιλιάνος, Μίκης Θεοδωράκης, Ἀργύρης Κουνάδης, Γιάννης Χρήστου καὶ τόσοι ἄλλοι. Δὲν θὰ ἦταν ἐπίσης κακό, ἂν σὲ κάθε Φεστιβάλ, παρουσιαζόταν σὲ πρώτη παγκόσμια ἐκτέλεση καὶ κάποιο ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Σκαλκώτα. Πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια, ἡ Ὀρχήστρα Δωματίου τοῦ Ἀμστερνταμ εἶχε θριαμβεύσει μὲ τὰ θρυλικά «Δέκα μουσικά σκίτσα» γιὰ ὀρχήστρα ἐγχόρδων. Μὲ τὸ νὰ ἐπιτρέψουμε τὴν εἰσβολὴ ξένων μετροπότητων στὸ Φεστιβάλ μᾶς, ὑποβιβάζουμε τὴν ἴδια μᾶς τὴν ἀξία. Καὶ μὴ τὴν ἀλήθεια, παρὰ τὰ δεινὰ τῆς μουσικῆς στὸν τόπο μᾶς, ἡ Ἑλλάδα, ἀπὸ μουσικῆς πλευρᾶς, κάθε ἄλλο παρὰ «σκύβαλον μεταξὺ τῶν ἐθνῶν» εἶναι...

Ὁ σάλος καὶ οἱ συζητήσεις ποὺ προκάλεσε ἡ πρώτη, ἐκτὸς ραδιοφωνικῶν θαλάμων καὶ ἐνώπιον κοινῶν, συναυλία τῆς Συμφωνικῆς Ὀρχήστρας τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας, ἀνάγονται σὲ θέματα ποὺ ἀφοροῦν εὐρύτερα τῇ μουσικῇ ζωῇ τοῦ τόπου καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σχολιασθοῦν ἐπὶ τοῦ παρόντος συνοπτικά. Περιοριζόμαστε λοιπόν, γιὰ τὴν ὥρα, στὴν ἀξιολόγηση τῆς μουσικῆς προσφοράς τοῦ μόνιμου ἀρχιμουσικοῦ τῆς Συμφωνικῆς τοῦ Ε.Ι.Ρ., τοῦ ἐξαιρετοῦ Φράντς Λιτσάουερ. Ὁ μολογουμένως ἡ ἀχάριστη ἀκουστικὴ τοῦ θεάτρου τοῦ Ἑθνικοῦ Κήπου καὶ ἡ φθινοπωρινὴ αὐρὰ ποὺ ἔπαιρνε ἕνα μέρος ἀπὸ τὸν ἥχο δὲν βοηθοῦσαν καὶ πολὺ τὶς ἀρετὲς τοῦ ἀρχιμουσικοῦ, ἀρετὲς ὅπως τόσο ἀδρές, στέρεες καὶ ἐναργεῖς, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἐκτιμηθοῦν εὐκόλως, στὸ πείσμα αὐτῶν τῶν ἀντιξοοτήτων. Ὁ Αὐστριακὸς μαέστρος ἀνήκει στὴν κατηγορία ἐκείνη τῶν ἀρχιμουσικῶν τῆς Μεσευρώπης ποὺ ἀντιμετωπίζουν πάντοτε τὴν μουσικὴν σὰν τραγούδι, ψυχικὸ ἔκκριμα, ἡχητικὸ ρευστό. Τὰ ἔγχορδα τῆς ὀρχήστρας του, εἶχαν πληρὴν τοῦ συγχρονισμοῦ, μιὰ εὐγένεια, καὶ ὅσο γιὰ τὰ πνευστὰ — αἰῶνιο «ἀσθενὲς σημεῖο» τῶν ἐλληνικῶν συμφωνικῶν συγκροτημάτων — κάτω ἀπὸ τὶς ἐμπειρὲς ὁδηγίες τοῦ δόκτορος Λιτσάουερ, δὲν θὰ βραδύνουν ἀσφαλῶς καὶ αὐτὰ νὰ «συγχρηματισθοῦν» μὲ τὴν ποιότητα τοῦ ὑπόλοιπου συγκροτήματος. Ἀπὸ τὴν συναυλία (ἀτυχῶς δὲν μπορέσαμε νὰ παρακολουθήσουμε τὴν ἐκτέλεση τῆς εἰσαγωγῆς ἀπὸ τοὺς «Γά-

μους τοῦ Φίγκαρο» τοῦ Μότσαρτ), ξεχωρίσαμε τὴν μοτσαρτείου οὐμανισμοῦ ἑρμηνεία τῶν «Παραλλαγῶν ἐπάνω σ' ἕνα θέμα τοῦ Χάυντν» τοῦ Μπράμς καὶ τὸ δεύτερο μέρος ἀπὸ τῆς «Συμφωνίας τοῦ Νέου κόσμου» τοῦ Ντβόρζακ, χωρὶς αὐτὸ νὰ εἶναι καὶ ψόγος γιὰ τὰ ὑπόλοιπα τρία.

—SAGITTARIUS

ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΑ

Τὰ καλύτερα Σημεῖα καὶ Τέρατα βραβεύονται: 50 δρχ. τὸ πρῶτο, 25 δρχ. τὸ καθένα ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα.

Ὅλα εἶναι δυνατό!

Ἡ Κάκια Ἀναλυτὴ θὰ ἐμφανισθῇ μὲ μακρὰ κομμένα μαλλιά καὶ μὲ ἀφέλειες στὴν κωμωδία τῶν Ν. Τσιφάρου - Πολ. Βασιλειάδη «Τὸ ἔξυπνο πουλί», ποὺ ἐτοιμάζεται νὰ ἀνεβασθῇ ἀπὸ τὸν θίασο Ντίνου Ἡλιόπουλου.

«Πρῶτο», 23.9.60
Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Κ.Π. Σιδερίδη, Ἀθήνα
ΟΔΗΓΟΣ μορφωμένους γνωρίζων φάρμακα ζητεῖται ἀμοιβὴ ἰκανοποιητικὴ. Τηλ. 524-349.

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Χρ. Κόλλα

ΔΕΝ ΤΡΩΓΕΤΑΙ ΤΟ ΚΡΕΑΣ
ΣΚΥΛΟΥ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ
ΤΑΙ-ΠΕΧ, 2. (Ρῶυτερ). — Ἡ ἄστυ-

«Ἐλευθερία», 3.9.60
Ἐστάλη ἀπὸ τὴν Λένα Καλφαρέντζου, Ἀθήνα
Ἡ τιτανομαχία τῶν κατὰ καιροὺς παγκοσμίων ρέκοντμεν Γιαμανάκα καὶ Κόνραντς ἔληξεν ὑπὲρ τοῦ πρῶτου, ποὺ ἐτεράτισε δεύτερος.

«Ἀθλητικὴ Ἠχώ», 5.9.60
Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Α.Μ., Γλυφάδα
Ἡ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΑΡΝΗΣ ΑΠΗΧΘΗ
ΕΙΣ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟ-
ΝΟΣ

«Νέα Σπάρτη», 11.9.60
Ἐστάλη ἀπὸ τὴν Ἄννα Κασιχίτη, Σπάρτη
Δι' ὑμᾶς, Νέοι Ἀργοναῦται, εὐχομαι ὅπως ὁ θεὸς Αἴολος σὰς χάριση οὐρίων ἄνεμων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θαλασσοῦ ἐπιχειρήσεώς σας, σὰς ὁδηγήσῃ δὲ ἀσφαλῶς πρὸς τὸ Χρυσόμαλλον τέρας, τὸ σύμβολον τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς εὐδαιμονίας.

«Ταχυδρόμος» (Βόλου), 2.8.60
Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Μ.Β.

Κινηματογραφικά

1ο
ΑΤΤΙΚΗ (Πατση. - Λυσισιατρ.) Ἡ ναυ-
μαχία τῶν Κολλαρίων.
«Ἐθνος», 21.9.60
Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Ἐμμανουὴλ Τάσο, Ἀθήνα

Ματιές στὸ παγκόσμιο θέατρο

ΦΡΗΝΤΡΙΧ ΝΤΥΡΕΝΜΑΤ

Μὲ τὴν «Ἐπίσκεψη τῆς γηραιᾶς κυρίας» ποὺ ἀνάγγειλε τὸ Ἑθνικὸ Θέατρο, οἱ Ἀθηναῖοι θὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσουν τὸ πιὸ ἀντιπροσωπευτικὸ ἔργο ἐνδὸς ἀπὸ τοὺς καλύτερους δραματουργοὺς τῆς Εὐρώπης, τοῦ Ἑλβετοῦ Φρήντριχ Ντύρενματ.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ καταγωγή τοῦ Ντύρενματ γιὰ τὴν Ἑλβετία, ποὺ ἄλλες καὶ γιὰ ὀρμητῆριο ξένων συγγραφέων καὶ ἀνθρώπων τοῦ θεάτρου (Πιτ-τοέρ, Ρομαίν Ρολλάν κλπ.), στὸν δεύτερο παγκόσμιο μεταπολεμὸ, παρουσιάζονται πιά μὲ τοὺς δικούς της συγγραφείς ποὺ ἡ προβολὴ τους ξεπερνᾷ τὰ στενὰ ὅρια τῆς Ἑλβετικῆς Ὀμοσπονδίας καὶ φτάνει ὅχι μόνον στὴν ἄκρη τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ κόσμου. Χαρακτηριστικὴ ἀφ' ἑνὸς ἀνθρώπου τοποθετημένου στὸ σταυροδρόμι τῶν δύο κόσμων, τῶν δύο ἐποχῶν καὶ πολιτικῶν ρευμάτων τῆς εποχῆς μᾶς, γιὰ νὰ καταγγεῖλῃ τὴν ἀτυχία τῶν δύο αὐτῶν συστημάτων καὶ νὰ κάμῃ ἔτσι πιὸ αἰσθητὴ τὴν ἀνθρώπινη μὴς καινούργιας ἐκπροσώπησης ἀνθρώπου ἀπὸ τοὺς πνευματικούς καὶ κυρίως ἀπὸ τοὺς θεατρικούς συγγραφείς.

Ὁ Ντύρενματ ποὺ γεννήθηκε στὸ Κόλνιχγκεν τῆς Βέρνης τὸ 1921 καὶ ἀποθῆκε Θεολογία, Φιλοσοφία, Φιλολογία καὶ Φυσικὲς Ἐπιστήμες στὰ Παρίσια καὶ τῆς Βέρνης καὶ τῆς Ζυρίχης ἀρχισε τὴ θεατρικὴ του σταδιοδρομίαν παρουσιάζοντας γιὰ τὶς διπλωματικές του ἐξετάσεις ἕνα θεατρικὸ ἔργο τὸν τίτλο «Εἶναι Γραμμένο». Αὐτὸ πρῶτο ἔργο παίχτηκε τὸ 1947 Σάουσιπλιχαους τῆς Ζυρίχης μὲ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Κούρτ Χόρβιτς καὶ προέβλεπε θόρυβο καὶ ἀντιδράσεις σημαντικῆς Δημοτικῆς Θεάτρου τῆς Βασιλείας, Ἀκαδημίας ὁ Μέγας» (1949) καὶ τὰ δύο (1952) στὸ Κάμμερσπιλε τοῦ Χάινς Σβάλερ, μὲ σκηνοθεσίαν τοῦ Χάινς Σβάλερ. Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Μονάχου καὶ στὸ Βερολῖνον, τὸ «Ἐνας ἄγγελος κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸν» (1953).

Ὁ Ντύρενματ ἦταν γνωστὸς μόνον στὴν Ἑλβετία καὶ στὴ Γερμανία. Μὲ τὴν «Ἐπίσκεψη τῆς γηραιᾶς κυρίας» ποὺ ἀνεβασθῆκε στὴ Ζυρίχην μὲ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Ὁσκαρ Βέλτερλιν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Τερέζα Γκίτσε καὶ τὸν Κνούτ, ἡ φήμη τοῦ Ντύ-

ρενματ ξεπέρασε τὰ ὅρια τῶν γερμανόγλωσσων χωρῶν καὶ κατὰκτησε διαδοχικὰ τὸ Παρίσι, τὴν Ὀλλανδία, τὴ Γιουγκοσλαβία, τὴν Πολωνία, τὴν Ἰταλία, τὴν Ἀμερικὴ καὶ τὴν Ἀγγλία.

Ἀκολούθησε «Ὁ Φράνκ ὁ 5ος» (1959) πάλι στὴ Ζυρίχην μὲ σκηνοθεσίαν τοῦ Ὁσκαρ Βέλτερλιν καὶ τοὺς ἡθοιοὺς Μαρία Μπέκερ, Τερέζα Γκίτσε, Γκούσταβ Κνούτ καὶ Κούρτ Χόρβιτς.

Ἀλλὰ ὅσο κι ἂν ὁ «Φράνκ ὁ 5ος» ἔγινε δεκτὸς μ' ἐνθουσιασμὸ ἀπὸ τὴν παγκόσμια κριτικὴ, τὸ ἔργο ποὺ χαρακτηρίζει τὴ συμβολὴ τοῦ Ντύρενματ στὸ σύγχρονο θέατρο, παραμένει ἡ «Ἐπίσκεψη τῆς γηραιᾶς κυρίας».

Πόσο ἔχει ἀλλάξει τὸ βλέπον ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας στιγμὴ οἱ πατριώτες της, ποὺ μ' ἐπικεφαλῆς τὸν δήμαρχο, τὸν πᾶστορα καὶ τὸ δάσκαλο ἔχουν πᾶει νὰ τὴν ὑποδεχτοῦν. Ἐχει φέρε μαζί της τὸν ἑβδομο σύζυγό της, ἕνα ξεχωριστὸν, δυὸ γκάνγκστερς ποὺ σηκώνουν τὸ φορεῖο της γιὰ τὸ ἕνα τῆς πόδι εἶναι ξύλινο, καὶ δύο τυφλοὺς καὶ ἡλίθιους εὐνοήχους. Στὶς ἀποσκευὲς της βρίσκει ἕνα φέρετρο πολυτελείας κ' ἕνα μαῦρος πάνθηρας. Οἱ κάτοικοι τοῦ Γκύλλεν δίνουν μιὰ ἐπίσημη δεξίωση

πρὸς τιμὴν τῆς ἑκατομυριούχου πατριώτισσας τους μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τῆς ἀποσπάσουν μερικὲς δωρεές.

Καὶ πραγματικὰ ἡ Κλαίρη Ζαχανασιανὴ δηλώνει πὼς θὰ τοὺς κἀν μιὰ δωρεὰ καὶ μάλιστα σπουδαία: ἕνα ὀλόκληρο δισεκατομμύριο. Τὰ μισὰ θὰ τὰ πάρῃ ἡ πολιτεία καὶ τὰ ἄλλα μισὰ θὰ τὰ μοιραστοῦν οἱ κάτοικοι. Ἡ εὐτυχία τῶν Γκύλλενζων δὲν γνωρίζει ὅρια μὰ δὲν διαρκεῖ πολὺ γιὰ τὴν γρήγορα ἡ Ζαχανασιανὴ δηλώνει πὼς θὰ δώσῃ τὴν ἐπιταγὴν στὸν δήμαρχο μόνον τῇ στιγμῇ ποὺ θὰ τῆς παραδώσῃ τὸ πτώμα τοῦ μικρέμπορου Ἰλι.

Σ' αὐτὴ τὴν παράλογη ἀπαίτηση οἱ Γκύλλενζοὶ προβάλουν στὴν ἀρχὴ ἀπόλυτη ἄρνηση καὶ τότε ἡ Ζαχανασιανὴ δικαιολογεῖται. Λέει πὼς ὅταν ἦταν μικρὴ τὴν παραπλάνησε ὁ Ἰλι καὶ τὴν ἄφησε μ' ἕνα παιδί ποὺ δὲν ἀναγνώρισε οὔτε στὸ δικαστήριον, πληρώνοντας δυὸ ψευδομάρτυρες. Ἐτσι ἡ Κλαίρη Βέσσερ κατάντησε σ' ἕνα παλιόσπιτο δόμου τὴν συνάντησε ὁ θαύπλουτος Ζαχανασιανὴ, βασιλιάς τοῦ πετρελαίου καὶ τὴν παντρεύτηκε. Τώρα ἔρχεται νὰ πάρῃ πίσω τὸ δίκιο της.

Ὑπολογίζοντας στὴ δύναμη τοῦ χρηματός, ξέρεي ὅτι ἡ ὥραία ἀδιαλλαξία τῶν Γκύλλενζων δὲν πρόκειται νὰ διαρκέσῃ. Πραγματικὰ οἱ Γκύλλενζοὶ χωρὶς κᾶν νὰ τὸ συνειδητοποιοῦν στὴν ἀρχὴ, βρίσκουν συνεχῶς διάφορες ἠθικές δικαιολογίες καὶ τελικὰ ἀποφασίζουν νὰ παραδώσουν τὸν Ἰλι. Ζοῦν πλούσια προεξοφλώντας καθέναν τὸ μερίδιό του ἀπὸ τὴν δωρεὰ καὶ ὅσο μεγαλώνει ἡ ἐπίπιστωση αὐτῇ εὐτυχίᾳ τους, τόσο διακρίνεται νὰ ἀπονεύμουν δικαιοσύνη στὴν ἀδικημένη τους συμπατριώτισσα. Προτείνουν στὸν Ἰλι νὰ αὐτοκτονήσῃ ἢ νὰ ἐξαφανισθῇ καὶ στὸ τέλος βάζουν σὲ γενικὴ ψηφοφορία τὸ ζήτημα. Κινητοποιοῦνται τὸ ραδιόφωνο καὶ ἡ τηλεόραση καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πὼς, ὁμόφωνα, τὸ Γκύλλεν ψηφίζει ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ δισεκατομμυρίου.

Ἀπὸ τὴ λεπτομερὴ διήγηση τῆς ὑπόθεσης φαίνεται τὸ στοιχεῖο ποὺ καθιέρωσε τὸν Ντύρενματ μὲ τὴν «Ἐπίσκεψη τῆς γηραιᾶς κυρίας»: Ἡ πικρὴ του σάτιρα, ἡ ἀνελήγη, ποὺ ξεσκεπάζει τὰ πάντα καθὼς πλέκεται μέσα στὶς διάφορες τυπικὲς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μᾶς, σὰν ἕνα παράξενο καὶ ἠθικὰ ἐξυγιαντικὸ γκροτέσκο.

Αὐτὴ τὴ λέξη, τὸ γκροτέσκο, μεταχειρίζεται καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ντύρενματ ὅταν χαρακτηρίζῃ τὸ ἔργο του.

Δὲν θὰ ἀναφέραμε τί λέει ὁ ἴδιος γιὰ τὸν ἐαυτὸ του, γιὰ τὴν εἶναι παρατηρημένο πὼς τὶς περισσότερες φορές

οί συγγραφείς τοποθετούν λανθασμένα το έργο τους, μα ο Ντύρενματ είναι μαζί με τα άλλα και εξαιρετός κριτικός και κατορθώνει να δλέπη καθαρά μέσα στο έργο του. Λέει ο Ντύρενματ: «Νομίζω ότι μπορεί κανείς να προσδιορίσει το έργο μου ξεκινώντας από την αντίληψη του γκροτέσκου. Πρέπει όμως να κάνει τις δέουσες διακρίσεις. Δεν καλλιεργώ το γκροτέσκο με την έννοια που μάς κληρονόμησε ο ρομαντισμός, που το μεταχειριζόταν για να δημιουργήσει την αίσθηση του τρώου ή του υπερφυσικού. Η δική μου αντίληψη για το γκροτέσκο μοιάζει με του 'Αριστοφάνη και του Σουίφτ: για την ανάγκη δηλαδή που νιώθω να μιλάω χωρίς περιστροφές και ταυτόχρονα να είμαι επιτηδευμένος και καλλιτεχνικά σε απόσταση από το θέμα μου. Να είμαι συγκεκριμένος και μαζί αφηρημένος και να δίνω μέσα από ένα λιβέλλο, ένα έργο τέχνης. Πώς αλλιώς θα μπορούσα να φτάσω σε ένα τέτοιο αποτέλεσμα, αν δεν μεταχειριζόμουν το γκροτέσκο; Κι αυτό είναι η ικανότητα να βρίσκω την αναλογία στις δόσεις από τα έκρηκτικά λόγια που θα μεταχειριστώ για να επικυρώσω την αξία του λόγου της τέχνης.

«Δεν θέλω να μπω στο ίδιο επίπεδο με τους μεγάλους συγγραφείς που ανέφερα. Η στάση μου είναι περισσότερο ή στάση ενός στρατιώτη κυνηγού της περιπέτειας, που αποφάσισε να ακολουθήσει το παράδειγμά τους.»

Μέσα από το γκροτέσκο του Ντύρενματ, διαφαίνονται οι μεγάλες επιδράσεις που διαμόρφωσαν το ταλέντο του, δηλαδή του Βέντεκιντ, του Μπρέχτ (περισσότερο του Μπρέχτ των πρην από τον δεύτερο πόλεμο έργων «Μάονι» και «Όπερα της πεντάρας») και του Θόρντον Γουάιλντερ, επιδράσεις που συνδυασμένες με τη θεολογική καταγωγή και μόρφωση του Ντύρενματ (ο πατέρας του είναι πάστορας), και τη σατιρική του κληρονομιά (ο παππούς του ο Ούλριχ Ντύρενματ είναι από τους γνωστότερους Έλβετους σατιρικούς), βοήθησαν το ταλέντο του να πάρει αυτό το δρόμο και να πρωτοτυπήσει δημιουργικά.

Ο Ντύρενματ ξεσκεπάζει την υποκρισία και τη βρωμιά μιας κοινωνίας που μαραζώνει σαν το Γκύλλεν μέσα στην ήθικη της φτώχεια, μα δεν περιρίζεται σ' αυτό. Προσπαθεί να άπνεϊμη δικαιοσύνη. Δεν είναι τυχαία η επιθυμία της γριάς κυρίας να πάρη το δικίο της. Σε κάθε έργο του Ντύρενματ βρίσκουμε το θέμα της τιμωρίας, της άπνομης δικαιοσύνης, που ο άνθρωπος είτε ζητάει να πάρη από τους άλλους όπως στην «Επίσκεψη», είτε επιβάλλει ο ίδιος στον εαυτό του όπως στο «Γάμο του κ. Μισισιππύ», είτε του την επιβάλλουν οι άλλοι όπως στον «Φράνκ τον 5ο».

Αυτή η καταγγελία της ήθικης διαφθοράς και η ανάγκη της τιμωρίας, που

γίνονται στη στιγμή της σύγκρουσης δυο παγκοσμίων ιδεολογιών, κάνουν το έργο του Ντύρενματ επίκαιρα δημιουργικό. Και δεν μειώνεται καθόλου η αξία του έργου του Ντύρενματ από την ελλειψη μιας καινούργιας κοσμοθεωρίας ή μιας πίστης που θα έκανε τον κόσμο να την αγκαλιάσει με πάθος. Ο Ντύρενματ είναι ένας μεγάλος σατιρικός και από την εποχή του 'Αριστοφάνη οι σατιρικοί είχαν το ρόλο των μαστιγωτών και όχι των προφητών.

Τα πρόσωπα του Ντύρενματ είναι δημιουργήματα πράξεων που ξεφεύγουν από την ίδια τη δύναμή τους και που έχουν γίνει κατά κάποιον τρόπο όργανα της τύχης τους ή καλύτερα της δυστυχίας τους. Μόνο που το τραγικό αυτών των προσώπων έχει ξεπέσει στο κωμικό, δηλαδή έχει απορροφηθεί από κάθε τραγικό μεγαλείο και μάς παρουσιάζεται κοιταγμένο από το σκληρό μάτι ενός διαμαρτυρούμενου πάστορα που έχει σπουδάσει και φυσικές επιστήμες. Καμιά φορά ξεπετιέται για λίγο μια λυρική νοσταλγία σαν για να μάς θυμίσει πως ο Ντύρενματ είναι νέος και η καρδιά του δεν έχει στερέψει στην αυχμηρή ατμόσφαιρα της σάτιρας, όπως στη σκηνή που η Κλαίρ Ζαχανασσιάν αναλογίζεται την παλιά αγάπη της Κλαίρης Βέσσερ. Μα γρήγορα η σάτιρα παίρνει το άπανά χέρι για να ξεσχίσει τις τελευταίες ψευδαισθήσεις που μπορεί να κρατάει ο θεατής για την τρυφερότητα των συνανθρώπων του.

Στην «Επίσκεψη», η Κλαίρ Ζαχανασσιάν είναι μια σύγχρονη ερινύς που κυνηγάει ανέλεητα τον φταίχτη ως την τελική του τιμωρία. Μια ερινύς που εκδικείται τον ίδιο της τον εαυτό αν και, όταν το σκεφτούμε καλύτερα, θα δρούμε πως όλες οι ερινύες εκδικούνται τον εαυτό τους γιατί η διάκριση ανάμεσα σε μένα και στον άλλο στα ζητήματα της δικαιοσύνης είναι η θα έπρεπε να είναι άνυπαρκτη.

Ο 'Ιλι, ο φταίχτης, είναι ο τραγικός ήρωας, ξεπεσμένος στο κωμικό. Η συμφόρα του δεν είναι εκδίκηση ή παιχνίδι των Θεών, μα δημιουργήμα άσυνειδητο αυτού του ίδιου, που μόνο όταν φτάσει η στιγμή της τιμωρίας παίρνει συνείδηση της δυστυχίας του.

Τα δευτερεύοντα πρόσωπα στον Ντύρενματ, είναι πρόσωπα τυπικά, το περισσότερο, όπως γίνεται και στην «Επίσκεψη», ο δάσκαλος, ο παπάς, ο γιατρός, ο αστυνόμος, ο δήμαρχος, η πρόσωπα - προσχήματα, όπως ο κινηματογραφιστής, ο ραδιοφωνιστής. Μπορεί ακόμη να είναι και πρόσωπα που έχουν τις ρίζες τους στην 'Αρχαία Τραγωδία, αν και αυτά τα τελευταία και η χρησιμοποίηση του διπλού χορού των Γκυλνέζων στην τελευταία σκηνή της «Επίσκεψης», τα δανείστηκε κατά τύχη, λέει ο Ντύρενματ, από την 'Αρχαία Τραγωδία.

Τα τυπικά του πρόσωπα και γενικά τα δευτερεύοντα πρόσωπα, ο Ντύρεν-

ματ τα χρησιμοποιεί με ένα τρόπο που θυμίζει τα φιλολογικά καμπαρέ του Βερόλινου, του 'Αμβούργου και του Μονάχου και τα σατιρικά τους σκέτς και τις ιδιότυπες όπερες του Μπέρτολτ Μπρέχτ. Τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν μια δική τους ψυχολογία, μα παίρνουν υπόσταση από τη δραματική κατάσταση που τα περιβάλλει και αυτό κάνει δύσκολη τη θέση των πρωταγωνιστών που επωμίζονται την εύθνη απέναντι στον θεατή. Κάνει σύγχρονα πλάτη την απόδοσή τους όταν τυπικό λαμπρή την απόδοσή τους από αξιόλογους ηθοποιούς, ώδηγημένους από σκηνοθέτες που ξέρουν τι θέλουν και που μπορούν αυτό που ξέρουν και που επιδιώκουν να το υποβάλλουν στον θεατή.

«Ως τώρα η «Επίσκεψη» είχε μεγάλη τύχη με τους πρωταγωνιστές της ή και αντίθετα έφερε μεγάλη τύχη σ' αυτούς. Η Τερέζα Γκίζε, που πρώτη έρμηνευσε το ρόλο, φάνηκε, για ένα καιρό, πως σφράγισε για πάντα την Κλαίρ Ζαχανασσιάν με το άδιαπέραστο πρόσωπό της και την ψυχρή λογική της εκδίκης της. Μα γρήγορα το παγκόσμιο θεατρικό κοινό δρῆκε πως η Κλαίρ μπορούσε με την ίδια επιτυχία να πάρη τα γεμάτα γαλλική χαρακτήρα και δαλεκτική σκληρότητα χαρακτήρα της Κλαίρ Ζαχανασσιάν, είναι το δραματουργό.

—ΑΓΛΑΪΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Και τί ήταν αυτό που σ' έκανε να γίνετε ο πλουσιότερος άνθρωπος του κόσμου;»
«Η περιέργεια.»
«Η περιέργεια;»
«Ήθελα να δω αν υπήρχαν στον κόσμο έσοδα τα οποία δεν θα μπορούσε να υπερβεί η γυναίκα μου. Και το είδα. Πρώ μίας ώρας κέρυσα πτώχευση.»

«Μην ξεχνάς ότι στην εκκλησία, όπου σέβηκες να υπακούεις τον άνδρα, λέει εκείνος.»
«Και τί ήθελες; Ν' άρχισω τον καινούριο μου;» διαμαρτυρείται η νεοπαντρεμένη.
Constellation

Στον ψυχίατρο: «Σας έφερα να δείτε τον άνδρα μου. Νομίζει πως είναι κούτα.»
«Να περάσει παρακαλώ.»
«Η κυρία βγαίνει και ξαναπαίρνει κρατώντας μια κούτα.»
Dublin Opinion

Νέα Γραμματόσημα

Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Σε προηγούμενο άρθρο μας σχετικά με τα αναμνηστικά γραμματόσημα που εξέδωσε η Κύπρος για την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας, ανάμεσα σε όλα επισημάνσαμε και την παράλειψη σχετικής έκδοσης από ελληνικής πλευράς. Από όλα τα κράτη του κόσμου έχει κατανοηθεί η σημασία των γραμματοσήμων και είναι γνωστό ότι μέσω αυτών επιδιώκονται πολιτικοί σκοποί. Η Τουρκία, η οποία τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται όλο και πιο συχνά στον

τησίαν της Κύπρου με παραστάσεις εκκλησιών, χωρίς αυτό να προκαλέσει αντιδράσεις. Η εξέταση της δεύτερας δηλώσεως του Τούρκου διπλωματικού εκπροσώπου, τον αποδεικνύει καλύτερα πληροφορημένο από την αρμόδια υπηρεσία Τ.Τ.Τ., η οποία φυσικά δεν έχει ιδέα για όλα αυτά τα άνυπαρκτα.

Όλα όσα λέμε τώρα, απλώς μεγαλώνουν την όργη του φιλοτελικού κόσμου της Ελλάδος, που μόνο με μια σχετική έκδοση, έστω και εκ των υστέρ-

ματόσημα των 4 και 8 σεντς που θα αποτελέσουν τη σειρά, θα εικονίζεται το πρόσωπο του Γκαριμπάλντι από φωτογραφία της εποχής του. Ημερομηνία κυκλοφορίας έχει οριστεί η 7η Νοεμβρίου 1960.

Το σχέδιο του γραμματοσήμου αυτού, όπως περίπου όλων όσα εκδόθηκαν ως τώρα στη σειρά «Πρωταθλητές της ελευθερίας», εικονίζει το τιμώμενο από κορδέλλα, με τα χρώματα της σημαίας της πατρίδας του, πυρσό και φύλλα δάφνης. Γύρω από την κεφαλή του Γκαριμπάλντι υπάρχει η επιγραφή: «Ιταλική Ένωση» και η λέξη Garibaldi.

Από το 'Αμερικανικό Φιλοτελικό Περιοδικό «Stamps» αναδημοσιεύουμε τις ακόλουθες σοβιετικές εκδόσεις.

1) Αναμνηστικό γραμματόσημο των

Ρόμπερτ Σούμαν

150 χρόνων από τη γέννηση του μουσουργού Robert Schuman. Το γραμματόσημο εικονίζει το πορτραίτο του συνθέτη, φύλλα δάφνης και μουσικές νότες.

2) Αναμνηστικό γραμματόσημο της

Σοβιετικό αναμνηστικό γραμματόσημο της «Ημέρας του φιλοτελιστού»

«Ημέρας του φιλοτελιστού». Το γραμματόσημο εικονίζει ένα άλλο γραμματόσημο κάτω από μεγεθυτικό φακό και φέρει την επιγραφή «Ο φιλοτελισμός εξυπηρετεί τη φιλία μεταξύ των λαών».

—ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥΔΑΚΗΣ

Τα Τουρκικά γραμματόσημα για την ανεξαρτησία της Κύπρου

παγκόσμιο φιλοτελικό τύπο με νέες εκδόσεις, εκμεταλλεύεται το γραμματόσημο για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας. Έτσι, την ημέρα της ανακήρυξης της ανεξαρτησίας της Κύπρου, κυκλοφόρησε στην 'Αγκυρα σειρά αναμνηστικών γραμματοσήμων σε ειδικά φάκελα, όπου εικονίζεται η Κύπρος και ένας μινιέρ.

Η έκδοση αυτή προκάλεσε, όπως ήταν φυσικό, από ελληνικής πλευράς αντίδραση, η οποία εκδηλώθηκε από τις στήλες των πρωϊνών εφημερίδων.

Ο εκπρόσωπος της τουρκικής πρεσβείας στην 'Αθήνα, απαντώντας στο ερώτημα, δήλωσε σχετικά: «Η τουρκική κυβέρνηση εξέδωσε σειρά γραμματοσήμων με χάρτη της Κύπρου και 'μινιέρ' έχει εκδώσει για τον ίδιο σκοπό σειρά γραμματοσήμων σχετικών με την Κύπρο, με απεικόνιση και ελληνικής αντίδρασης. Προξενεί έκπληξη η αντίδραση του εκπροσώπου της τουρκικής πρεσβείας. Η ελληνική κυβέρνηση δεν εξέδωσε ποτέ γραμματόσημα αναμνηστικά της ανεξαρτησίας της Κύπρου και μάλιστα εικονίζοντα την ελληνική εκκλησία. Πιο μεγάλη όμως είναι η έκδοσή μας προξενεί το τόλμημα μιας αβάσιμης δηλώσεως.

Άλλη άπογευματινή εφημερίδα διαφωτιστικά διαφωτιστικά τη δήλωση της τουρκικής πρεσβείας: «Η Τουρκία εξέδωσε πράγματι γραμματόσημα με το χάρτη της Κύπρου και μινιέρ, αλλά η ελληνική κυβέρνηση πρόκει-

ται να εκδώσει γραμματόσημα αναμνηστικά της ανακήρυξης της ανεξαρ-

'Αμερικανικό γραμματόσημο αφιερωμένο στον Garibaldi

χρόνια εκδίδεται στις 'Ηνωμένες Πολιτείες, θα τιμηθεί μέσα στο 1960 ο Γκιουζέπε Γκαριμπάλντι. Στα δύο γραμ-

«ΤΟ ΕΞΥΠΝΟ ΠΟΥΛΙ»

Ο θίασος Ντίνου 'Ηλιόπουλου

Όσο παρακολουθούσαμε την παράσταση του «Εξυπνου Πουλιού», αίσθανόμαστε μια ανεξήγητη δυσφορία. 'Επιφανειακά τίποτα δεν μπορούσε να δικαιολογήσει αυτό το αίσθημα. Το θέατρο ήταν ωραίο, το ωραιότερο της Αθήνας, ένα από τα ωραιότερα της Ευρώπης. Ο πρωταγωνιστής ένας εξαιρετικός κωμικός, ο καλύτερός μας ίσως, με μια φινέτσα στο παίξιμο που κάνει το θεατή να νοιώθει και την ελάχιστη κωμική απόχρωση μιας κατάστασης ή μιας φράσης. Και οι συγγραφείς και πιο πολύ ο κ. Τσιφόρος («Πινυκοθήκη των 'Ηλίθιων» κλπ.) είχαν αφήσει τόσα να ελπίζουμε με την πρώτη τους εμφάνιση.

Είχα όμως το αίσθημα πως δε βρίσκονταν σε μια έναρκτηρία παράσταση, αλλά σε μια παράσταση που αυτοσχεδίασαν οι ήθοιοι και πιο πολύ ο πρωταγωνιστής, πάνω σε γνωστά καλούπια, για να κλείσουν μια θεατρική περίοδο.

Γιατί στην αρχή, τουλάχιστον, κάθε χρόνου έχουμε την απαίτηση, και πρέπει να την έχουμε, να προσπαθούν οι θίασοί μας να δείξουν κάτι, αν όχι πρωτότυπο, τουλάχιστον καλύτερο από εκείνο που παρουσίασαν τον προηγούμενο χρόνο.

Θα περίμενε κανείς κάτι καλύτερο από το «Κοροϊδάκι της Δεσποινίδος», που οι κ.κ. Νίκος Τσιφόρος και Πολ. Βασιλειάδης έδωσαν πέρυσι στον θίασο του κ. Ντ. 'Ηλιόπουλου με τη γνωστή διάρκεια και επιτυχία. Θα περίμενε, την ιδέα του καλού ανθρώπου που τον εκμεταλλεύονται όλοι ως τη στιγμή που θα ξυπνήσει και θα προσπαθήσει μάταια να γίνη κακός, του καλού που ο Θεός του τ'άφνει δεξιά και στο τέλος και οι άπατεώνες που βρίσκονται γύρω του τον αναγνωρίζουν, ιδέα που δεν είναι πρωτότυπη αλλά που δεν παύει να προβάλλεται σαν πρόκληση στους συγγραφείς κάθε γενιάς και κάθε τόπου, να την είχαν χειριστή με μεγαλύτερη συναίσθηση της ευθύνης απέναντι στον εαυτό τους και επομένως απέναντι στους θεατές.

«Το 'Εξυπνο Πουλί», έχει μια σχετικά καλή πρώτη πράξη, όπου ο Λουκάς, ιδιοκτήτης καταστήματος ηλεκτρικών ειδών, κινείται να πτωχέψει και από τον συναγωνισμό αλλά περισσότερο από την καλή του καρδιά. Οι κατεργάρηδες που βρίσκονται δίπλα του, σαν φίλοι και συνεργάτες, προσπαθούν να τον σώσουν δήθεν με το συνεταιρισμό με μια πλούσια χήρα για να μπορέσουν να του τ'άφουν όλα με τη συνεργασία της. Στο σημείο αυτό εμφανίζεται ο από μηχανής Θεός, ή μικροκαμ-

μένη κοπέλλα που ζητάει δουλειά, και που όχι μόνο θα βοηθήσει τον Λουκά να αποφύγει όλες τις πλεκτάνες και να κερδίσει πολλά χρήματα, αλλά και θα του χαρίσει τον έρωτα.

Οι άλλες δύο πράξεις είναι τόσο πρόχειρα γραμμένες, που δίνουν την εντύπωση του περιττού και δεν σώζονται ούτε από το πηγαίο κωμικό ταλέντο του κ. 'Ηλιόπουλου, που καταφεύγει με άνεση στα παλιά πολυδοκίμασμένα του ερμήματα.

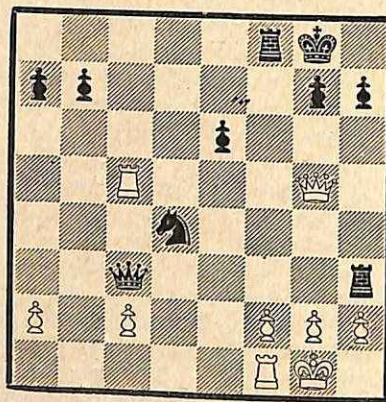
Είναι άργα, βέβαια, για να ζητήσει

ΣΚΑΚΙ

Άσκησης αρ. 113

Από μίαν παρτίδα

ΜΑΥΡΑ

ΛΕΥΚΑ

Λευκά (9): Ρη1. Βη5. Πγ5. ζ1. Σα2. γ2. ζ2. η2. θ2.
Μαύρα (10): Ρη8. Βγ3. Πζ8. θ3. Ιδ4. Σα7. β7. ε6. η7. θ7.

Η παραπάνω θέση είναι από μία παρτίδα μεταξύ Μάρσαλ και Λεβίτσκι που παίχθηκε το 1912 στο Μπρεσλάου.

Στη θέση λοιπόν αυτή ήτο η σειρά των Μαύρων να παίξουν. Ο Μάρσαλ έπαιξε με τα Μαύρα. Στο πασίγνωστο βιβλίο του Μάρσαλ «My fifty years of chess» γράφει κάπου για την παρτίδα αυτή: «Έδω έπαιξα την ωραιότερη κίνηση που έκαμα ποτέ στη ζωή μου».

Και αληθώς η κίνησης την οποία έπαιξε ο Μάρσαλ εξηνάγκασε τον αντίπαλό του να εγκαταλείψει άρπαιονα την παρτίδα.

Εσείς, αγαπητοί αναγνώστες, βλέπετε ποιά κίνηση έκαμε έδω ο Μάρσαλ; Εάν την ανακαλύψετε και μελετήσετε συγχρόνως τα διάφορα «γιατί», θα ένθουσιασθήτε άσφαλώς και έσείς... και θα δικαιώσετε τον Μάρσαλ.

κανείς ένα καινούργιο έργο και μία καινούργια παράσταση από τον συμπαθητικό θίασο του θεάτρου Κοτοπούλη, γιατί το «Εξυπνο Πουλί» θα έμπο-
δπως φαίνεται, θριαμβευτική από έμπο-
ρική άποψη σταδιοδρομία. Και δεν βρέ-
θηκε ακόμη ο θιασάρχης, ο σκηνοθέτης
(που έδω εύτυχως δεν υπάρχει) και ο
πρωταγωνιστής που θα κατεδάσουν σ'
ένα ελεύθερο θέατρο, μια ταμιακή επι-
τυχία.

Δεν είναι όμως ποτέ άργα να ελπί-
ζει κανείς, να εύχεται κάποια μέρα τό-
σο οι κ.κ. Τσιφόρος και Βασιλειάδης, να
όσο και ο κ. Ντίνος 'Ηλιόπουλος, να
καταλάβουν τί κάνουν στο ταλέντο τους
μ' αυτά τα μόνιμα προχειρολογήματα
και να μάς δώσουν κάτι αλλοιώτικο,
πριν ακόμη να είναι πολύ άργα.

—ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Άσκησης αρ. 114

Από μίαν παρτίδα

Λευκά (5): Ρε3. Πγ3. Σβ3. ε5. ζ4.
Μαύρα (6): Ρδ5. Πδ2. Σα3. β5.
ε6. θ4.

Είς αυτήν την θέση είναι η σειρά των
Μαύρων να παίξουν. Το επικίνδυνο
προχωρημένο πιόνι α3 δίδει στα Μαύ-
ρα — με σωστό παίξιμο — την δυνατότη-
τα να κερδίσουν. Με την κίνηση 'Ε-
Πθ2! θα το κατώρθωναν άσφαλώς.
Παιξαν έν τούτοις 1)... α3-α2 ύπολο-
γίζοντα ότι θα άπαντήσουν σε 2) Πγ3-
γ1 με το Πδ2-β2 κλπ.

Το χοντρό αυτό λάθος (1)... α2-α2)
έδωσε στα Λευκά την ευκαιρία να έπι-
τύχουν «ρεμί».

Πώς άπήντησαν τα Λευκά δια να έ-
πιτύχουν «νούλα»;

Οι φίλοι των προβλημάτων θα βρουν
παρακάτω μία σειρά από έπιμελώς
διαλεγμένα έκλεκτά προβλήματα.

Άσκησης αρ. 115

Πρόβλημα Τ. Τσιφμαν

1ον βραβείον «Bristol Tains» 1927

Λευκά (7): Ρα8. Ββ7. Πγ4. Ια3.
β3. Αζ8. η8.

Μαύρα (10): Ρα2. Βη3. Πζ4. θ4.
Αα1. Σβ2. β2. ζ2. ζ6. θ2.

Τα Λευκά παίζουν.

Ένα άπιστεύτως ωραίο κλειδί με έκ-
λεκτές βαριάντες λύνει την καλλιτεχνι-
κή αυτή σύνθεση.

Από το 27ον πρωτάθλημα

της Ε.Σ.Σ.Δ. (1960)

Λευκά: Bronstein. Μαύρα: Lütiken

Σκανδιναβική άμυνα

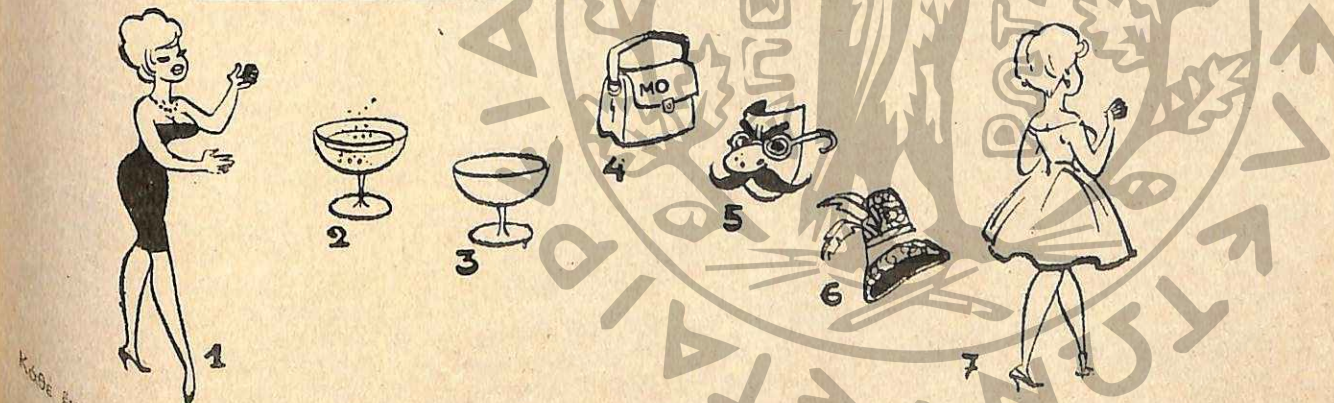
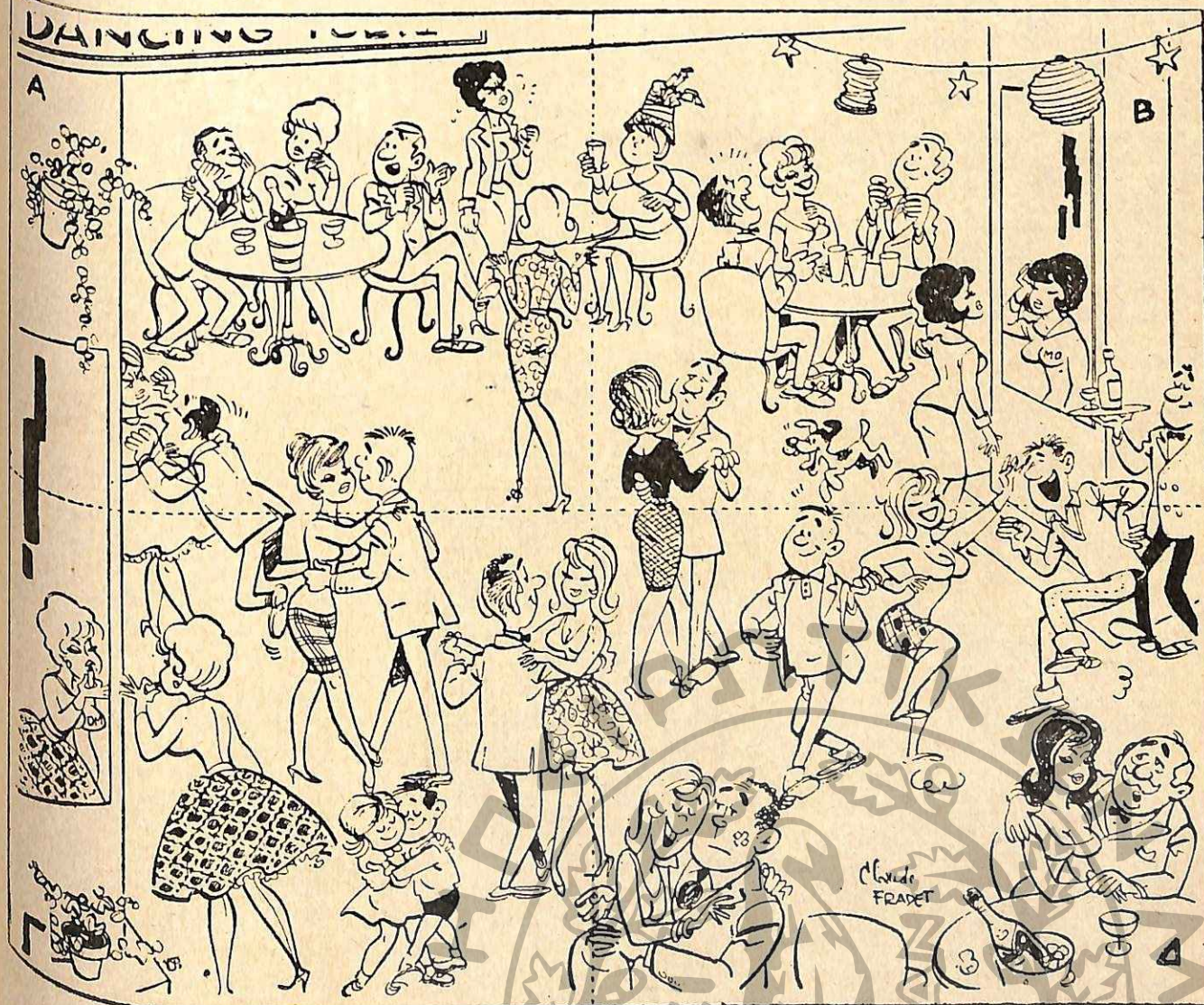
1. ε4, δ5. 2. εχδ5, Ιζ6. 3. Αδ5+.
Αδ7. 4. Αε2, Ιχδ5. 5. δ4, η6. 6. γ4.
Ιβ6. 7. Ιγ3, Αη7; 8. γ5! Ιγ8. 9. δ2.
γ6. Ιδ. Ββ3! 66. Ιγ6. 10. 0-0. Πδ1.
Αε3, γχδ5. 13. Αχδ5, Ιγ6. 14. Πδ1.
Βγ7. 15. Ιδ5, Ββ7. 16. Πχ4. 17. Ιχ5.
Ιη-ζ3, ε5; 18. Αχζ7+! Αζ8. 21. Ιχ5.
Ιγ6! Αχ1. 20. Πδ8+! Αζ8. 21. Ιχ5.
δχγ5. 22. Αθ6! γ4. 23. ΒχΙγ8, Αχη2.
Β. 24. ΙχΠζ7, Πχ1. 25. ΠχΠζ8+! ΠχΠ.
26. Πη1, Αβ7. 27. Πη5! και τα Μαύρα
έγκαταλείπουν.

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΕΚΛΟΓΗΣ»

Ο νέος Διαγωνισμός περιλαμβάνει τα τεύχη 191, 192 και 193. Οι λύσεις θα στέλνονται τμηματικά. Οι λύσεις του τεύχους 191 πρέπει να βρίσκονται στα γραφεία της «Εκλογής» μέχρι το μεσημέρι της Τρίτης, 18 'Οκτωβρίου. Τα αποτελέσματα θα ανακοινωθούν στο τεύχος 194. Τα βραβεία καθώς και η ήμερομηνία για την άποστολή των λύσεων του 192 θα ανακοινωθούν στο επόμενο τεύχος.

ΚΑΘΕ ΠΡΑΓΜΑ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ

Βαθμοί 14

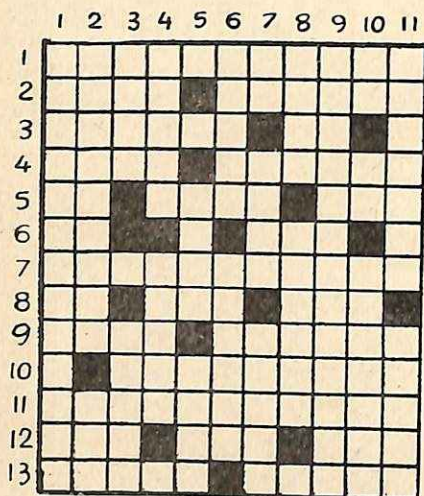
Κάθε ένα από τα «στοιχεία» που βρίσκονται έξω από την εικόνα είναι και αριθμημένα από το 1-7, πρέπει να βρουν τη λογική τους θέση σε ένα από τα τέσσερα τμήματα Α, Β, Γ, Δ, της εικόνας.

Απαντήσεις Διαγωνισμού Σταυρολέξου

(Τεῦχος 189)

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ

(Ρ., Βόλος)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. ΛΕΟΠΟΛΝΤΒΙΛ.
2. Φρουρούν... την ειρήνη — Τὸ παπούτσι του μπήκε σὲ χρῆσμο (αἰτ.).
3. Οἱ ἀσκήσεις τῶν ὁπαδῶν της εἶναι ἐπίπονες — Ἀφθονεῖ στὶς δέκα ἐντολές.
4. Κάτι παρόμοιο — Σύγχρονη ὕλη εὐρείας χρήσεως.
5. Ἀψυχα πού βγάζουν ἔμφυχα — Διπλό, μὰς δίδει γνωστότατον παλιὸν εὐθυμογράφο — Τὸ λένε οἱ ἐρωτευμένες Γερμανίδες.
6. Γεϊτονέουν στὸ ἀλφάβητο — Βρισκόταν στὴν Ἠπειρο.
7. Δικαίωμα κυρίως τῶν μεγάλων.
8. Ἀρθρο — Πρωτεύουσα τοῦ ἀρμενικοῦ κράτους τῶν Ρουπενιδῶν — Ἀγγλος ἐξερευνητὴς ἀρκτικῶν περιοχῶν.
9. Ποταμὸς τῆς Ἀλγερίας καὶ τοῦ Μαρόκου — Παίρνεται τὸ πρωῒ, ἀλλὰ... ἀνάποδα.
10. Εἶναι ἡ γλώσσα τῶν κουτσομπόληδων.
11. Περιφρονεῖ τὰ μικρά.
12. Θορυβώδης ἐπιδοκιμασία — Ἀκριβῶς στὰ μέτρα ἄλλου (οὐδέτ.) — Σύνδεσμος.
13. Ἐσφινιάζει τοὺς φίλους τῆς υπαίθριας ζωῆς — Γυναικεῖο ὑποκοριστικὸ (γεν.).

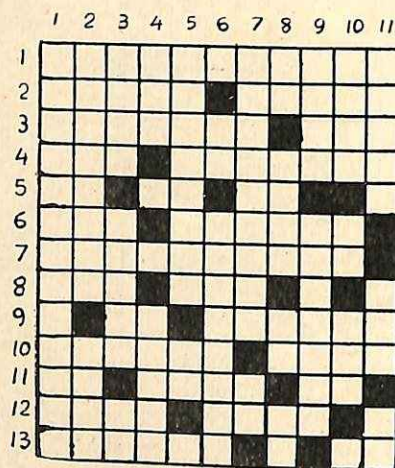
ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. ΛΟΓΙΩΤΑΤΙΣΜΟΣ.
2. Εἶχε τὸ περιφημότερο ἀσκληπιεῖο — «... Καὶ μὴ φοβάσαι!».
3. Κανεὶς δὲν ἐξαιρεῖται — Συγκριτικὸ τῶν δειλῶν (γεν.).
4. Χρησιμεύει καὶ γιὰ ἐπιτιμήσεις — Τὸ ἀκοῦν συχνὰ τὰ μικρὰ παιδιά.

5. Πίνουν καὶ μ' αὐτὸ νερὸ — Ἔτσι λεγόταν σὲ πολλὲς δωρικὲς πόλεις ἡ συνέλευση τοῦ λαοῦ.
6. Ὁ θησαυρὸς τῶν μικρῶν πορτοφολιῶν — Γραμμὴ πού ἔχουν μόνο τὰ πλεούμενα.
7. Μεταποίησης τοῦ ἰδοῦ — Γνωστὸ ἔργο αὐτοκτονήσαντος συγγραφέως — Πρόσωπο ἀρχαίας κωμωδίας.
8. Μικρὸ ὄνομα μεγάλου κίτρινου πολιτικοῦ — Ἔχουν οἱ καρποὶ ἀλλὰ καὶ τὰ ἄτομα (αἰτ.).
9. Μιλᾷ γειτονικὴ γλῶσσα.
10. Παραπόταμος τοῦ Δουνάβεως — Ἀρθρο — Αἵτημα μεγάλης ἐπαναστάσεως (αἰτ.).
11. Κυπριακὴ πόλη (αἰτ.) — Σημαίνει καὶ ρητό.

Β' ΒΡΑΒΕΙΟ

(Θάλεια Μελά)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. Πρωτεύουσα ἀφρικανικοῦ κράτους.
2. Γένος πτηνῶν νυκτοβίων ἀρπακτικῶν (ἐναρθρ.) — Μὲ ἓνα καλὸ ἢ ζωὴ γίνεται εὐχάριστη.
3. Κρατᾷ τὰ πόδια ζεστὰ — Ὁμηρικὴ σύζυγος.
4. Τελικὸς σύνδεσμος — Ἰταλικὴ πόλις, ἀρχαία ἀποικία τῶν Θεσσαλῶν.
5. Ἐπιρρ. ἀναφορικὸν — Χημικὸν σύμβολον πού... δείχνει — Νήσος... γαλλική.
6. Σύντμησις χρησιμωτάτων ὑπηρεσιῶν — Σημαίνει καὶ κάποιος.
7. «Πράξις πίστεως» τῆς ἱερᾶς Ἐξετάσεως.
8. Ἀνάποδη θεῖα ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ — Τὸ ὄνομα τοῦ σημερινοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Νέας Ζηλανδίας.
9. Δεικτικὸν μόριον — Ἀνδρεῖος ἥρωας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

10. Πόλις τῆς Γερμανίας — Κατὰ τὴν μυθολογίαν ἀνέθηκε σὲ χρυσόμαλλο κριδὸν μὲ τὸν ἀδελφὸ τῆς.
11. Δείχνει δισταγμὸν — Σουηδικὸν ἐργοστάσιον φάρων διεθνούς φήμης — Δύο ὅμοια γράμματα.
12. Ὄνομα Νορβηγῶν βασιλέων — Ἐπιρρ. ἀριθμητικόν.
13. Πολύ... ἐνοχλεῖται τῶρα τελευταῖα — Ἡ γῆ τῶν Δωριέων.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. Εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸν δημοτικισμόν.
2. Ἔδρα τοῦ Βορειοδυτικοῦ Πανεπιστημίου τῆς πολιτείας τοῦ Ἰλλινόϊς — Πόλις τῆς Γερμανίας ἐν Μαγδεμβούργῳ.
3. Ἀποτελοῦν τὸ σαρκώδες μέρος τῆς σιαγῶνος — Παλαιὰ πόλις τῆς Δευτέρας Καππαδοκίας — Τὸ μικρὸ ὄνομα σπουδαίου Νέγρου τραγουδιστῆ.
4. Ποδοσφαιρικὴ ὁμάς τῆς πρωτεύουσας — Μικρὰ νήσος τῶν Κυκλάδων.
5. Θραῦσμα ἀρχαίου πηλίνου ἀγγείου — Γράμματα ἀπὸ τὸν... Ταύγετο.
6. Κτητικὴ ἀντωνυμία — Ἡ πριγκίπισσα Αἰκατερίνη ἦταν τοῦ στρατοῦ.
7. Μία ἀπὸ τὶς καταπληκτικότερες μορφές τῆς Ἀναγεννήσεως — Ἀρχαία πόλις τῆς Πετραίας ἐλβίας.
8. Ἀρθρον — Περίφημος ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀποικία ἐν Ἰταλίᾳ — Συνοδεύει πολλὰς φέρμες.
9. Ὑπνοεῖ καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς ζωῆς ἐνὸς ἀνθρώπου (αἰτ.) — Ἐξωζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου τοῦ Ἡρακλέους.
10. Ὄνομασία βασιλείου τῆς Δ. Αἰτ. — Ἀπὸ τὸ 1935 - 1950 — Ἀκεραία.
11. Πολλοὶ εἶναι ἀκόμα κρυμμένοι — Ἀναφορ. ἀντωνυμία θηλ. γένους — Τόσα χρόνια ἐξῆσε ὁ Σοῦμπερτ.

Γ' ΒΡΑΒΕΙΟ

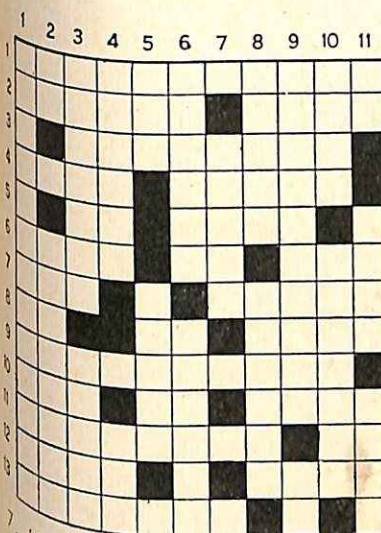
(Εὐάγγελος Καλτσᾶς)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. Πόλις διεθνούς ἐπικαιρότητας — Πασίγνωστη εἶναι ἡ «Ἀγάπη» τοῦ (γεν.) — Πολὺ κοντὰ στὸ... γυλ-ρω - γύρω.
2. Στὰ 1920 ἦταν πρόεδρος τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας.
3. Ἰερὸν ζῶον τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων — Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὕλην ὑπάρχει καὶ ἡ πνευματικὴ κλωστή.
4. Μαζί μὲ μιὰ πολὺ λεπτὴ κλωστή

γίνεται ἀρχαία ἐταῖρα — Πολὺ χρήσιμα στοὺς τζοκεῖ.

6. Ὁ λοφιοφόρος θεωρεῖται εἰς τὴν Ἰνδὶαν ὡς πτηνὸν ἱερὸν — Νότα — Τρέχει ἀρχαιοπρεπῶς.

Ὁ μελοποιήσας τὸν ἐθνικὸν ὕμνον τῆς Ἀγγλίας — Ἀναίτια.

Μὲ ἓνα ἀρχαῖο Αἰγύπτιο θεὸ ὑπολογίζεται στὸ ζύγισμα — Πα-ραπόταμος τοῦ Δουνάβεως — Ἡ-ταν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος πού... ὑ-πέστη ἐγχείρηση.

Μὰς εἶναι πολὺ γνωρὶμος ἀπὸ τὴν Air France.

Ἡ σουρβιά στὴ γενική (ἀντιστρ.) — Γαλλικὸς θησαυρὸς — Πρωτο-εξεδόθη στὰ 1885 ἀπὸ τὸν Θ. Ἀννίνο.

Αποτελέσματα διαγωνισμού Σταυρολέξου

(Τεῦχος 189)

ΕΠΑΙΝΟΣ

Τὸ πρῶτο βραβεῖο (ταξίδι μὲ ἐπι-πονητὴν στὴ Μύκονο) κερδίζει ὁ «Ρ.» (αἰτ.). Τὸ δεύτερο βραβεῖο (ἐτήσια ἀποδοχὴ στὴν «Ἐκλογὴ») ἡ κυρία Θά-λεια (Μελά (Λεῶφ. Κηφισίας 31)). Τὸ τρίτο βραβεῖο (ἐξάμηνη συνδρομὴ στὴν «Ἐκλογὴ») ὁ κ. Εὐάγγελος Καλτσᾶς (Παλαιῶν 17, Παγκράτι).

Ὁ κ. Καλτσᾶς ἦταν παράλειψις μας νὰ μὴ ἀνα-φέρωμε ὅτι τὰ ὠραία σταυρολέξα τῶν ἀρχαίων Κωκκόλα, Πέτρου Ραμσὴ καὶ Σινιτοπούλου ἐδυσκόλεψαν τὴν ἀπόφασή μας γιὰ τὴν τελικὴ λύση.

11. Ἀμερικανὸς φυσικὸς ἐργασθεὶς μὲ τὸν καθορισμὸν τῆς ταχύτητος δι-αδόσεως τοῦ φωτὸς — Ἀρθρον.
12. Τοῦρκος στρατηγὸς πού ἀπεστά-λη στὰ 1867 στὴν Κρήτη μὲ 25.000 ἄνδρες — Δὲν ξεφεύγει εὐ-κόλα ἀπὸ τὸ σκύλο (ἀντιστρ.).
13. Ἀρχαῖο ἑλληνικὸ δόρυ.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. Τὸν ἐσατίρισε στὴ Βαβυλωνία ὁ Βυζάντιος.
2. Ἐπιρρημὰ γνωστὸ ἀπὸ φράση τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου — Ὁ μεγαλύτε-ρος ἰχθὺς πού ζῇ σὲ ποτάμια.
3. Στὰ χωριάτικα σπιτία ἀπαραίτη-τος — Πολλοὺς ξετινάζει.
4. Καὶ νυκτὸς ὑπάρχει — Ἀτέλειω-τη... ἔρις.
5. Γάλλος σταυρολεξικὸς συγγραφεὺς Τὸ μικρὸ ὄνομα τῆς Γαλλίδος ἡ-θοποιοῦ Μπερζέ.
6. Ἦταν καὶ ὁ Νταβέλης — Βυζαν-τινὸς στρατηγός.
7. Τὰ τρῶνε πολὺ στὴν Ἀνατολή.
8. Στὰ σταυρολέξα δὲν χρησιμοποιοῦνται καθόλου — Στὰ ἔργα τῆς Ὀμονοίας ὑπερέβη κάθε πρόδλε-ψη.
9. Βρίσκεται κοντὰ στὸ... μάτι (γεν.) — Ἀντιθετικὸς σύνδεσμος.
10. Ἡ κόρη τοῦ Εὐρύτου καὶ τῆς Οἰ-χαλίας — Ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυ-μία.
11. Ἀσιατικὸν νόμισμα — Ἐχει πε-ρίφημες γάτες — Στενὸς συγγε-νής.

(Θεσσαλονίκη), 48) Κωνσταντίνου Φαι-νέκου καὶ 49) Φιλίππου Χαριτίδη (Θεσ-σαλονίκη). Καλὰ ἐπίσης ἐκρίθησαν καὶ τὰ ἐκπρόθεσμα τῶν κ.κ. Νικολάου Κού-λη (Καλαμάτα), Γεωργίου Βάλληδρα καὶ Γ. Τορέγα (Πύργος).

Τὰ ὑπόλοιπα ἦσαν μέτρια ἢ κακά.

Δύσεις

(Τεῦχος 189)

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. ΛΕΟΠΟΛΝΤΒΙΛ.
2. ΟΠΛΑ — ΙΑΞΟΝΑ.
3. ΓΙΟΓΚΑ — ΟΥ.
4. Ι-ΔΙΟ — ΝΑ·Υ·ΛΟΝ.
5. ΩΑ — ΣΤΑΜ — ΓΙΑ.
6. ΤΥ — ΟΠΑ.
7. ΑΡΝΗΣΙ-ΚΥΡΙΑ.
8. ΤΟ — ΣΙΣ — ΡΟΣ.
9. ΙΣΛΥ — ΑΜΗΦΟΡ (ΡΟΦΗΜΑ).
10. ΑΧΑΛΙΝΩΤΗ.
11. ΜΕΓΑΛΟΜΑΝΗΣ.
12. ΟΛΟ — ΙΣΟ — ΟΤΙ.
13. ΣΑΥ-ΡΑ — ΣΑΣΑΣ.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. ΛΟΓΙΩΤΑΤΙΣΜΟΣ.
2. ΕΠΙΔΑΥ-ΡΟΣ — ΕΛΑ.
3. ΟΛΟΙ — ΛΑΓΟΥ.
4. ΠΑΓΟΣ — ΗΣΥΧΑ.
5. ΤΑΣΙ — ΑΛΙΑ.
6. ΛΙΑΝΑ — ΙΣΑΛΟΣ.
7. ΝΑ — ΑΜΟΚ — ΜΙΜΟΣ.
8. ΤΣΟΥ — ΠΥΡΗΝΑ.
9. ΒΟΥΛΓΑΡΟΦΩΝΟΣ.
10. ΙΝ — ΟΙ — ΙΣΟΤΗΤΑ.
11. ΛΑΡ-ΝΑΚΑ — ΡΗΣΙΣ.

Β' ΒΡΑΒΕΙΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. ΛΕΟΠΟΛΝΤΒΙΛ.
2. Ο ΒΥΑΣ — ΤΑΙΡΙ.
3. ΓΑΛΟΤΣΑ — ΟΑΡ.
4. ΙΝΑ — ΡΑΒΕΝΝΑ.
5. ΩΣ — ΝΑ — ΙΛ.
6. ΤΤΤ — ΚΑΝΕΙΣ.
7. ΑΟΥ-ΤΟΝΤΑΦΕ.
8. ΑΝΤ — ΝΑΣ.
9. ΝΑ — ΔΙΑΚΟΣ.
10. ΣΤΑΝΤΕ — ΕΛ-ΛΗ.
11. ΜΑ — ΑΓΚΑ — ΗΗ.
12. Ο-ΛΑΦ — ΤΡΙΣ.
13. ΣΕΛΗΝΗ — ΓΑ.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. ΛΟΓΙΩΤΑΤΙΣΜΟΣ.
2. ΕΒΑΝ-ΣΤΟΝ — ΤΑΛΕ.
3. ΟΥΛΑ — ΤΥΑ-ΝΑ — ΑΛ.
4. ΠΑΟ — ΑΝΑΦΗ.
5. ΟΣΤΡΑΚΟΝ — ΤΓ.
6. ΣΑ — ΑΝΑ-ΔΕΚΤΗ.
7. ΝΤΑΒΙΝΤΣΙ — ΑΡ.
8. ΤΑ — ΕΛΕΑ — Α.Ε.
9. ΒΙΟΝ — ΙΦΙΚΛΗΣ.
10. ΙΡΑΝ — ΣΕ — ΟΛΗ.
11. ΛΙΡΑΙ — ΟΣΗ — ΛΑ.

Γ' ΒΡΑΒΕΙΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. ΛΕΟΠΟΛΝΤΒΙΛ.
2. ΟΥΡΑΝΗ — ΟΛΟΙ.
3. ΝΤΕΣΑΝΕΛ.
4. ΙΒΙΣ — ΤΡΟΦΗ.
5. ΘΑ — ΗΝΙΑ.
6. ΤΑΩΣ — ΣΙ — ΡΕΙ.
7. ΑΡΝ — ΑΔΙΚΑ.
8. ΤΑ (ΡΑ) — ΙΝ — ΑΔΑΜ.
9. ΙΠΠΟ-ΚΑΜΠΟΣ.
10. ΟΑΣ — ΟΡ — Α-

ΣΤΥ. 11. ΜΙΚΕΛΣΟΝ — ΟΙ. 12. Ο-
ΜΕΡ — ΟΣΜΗ. 13. ΣΑΡΙΣΣΑ.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. ΛΟΓΙΩΤΑΤΙΣΜΟΣ. 2. ΕΥ —
ΑΡΑΠΑ·Ι·ΜΑ. 3. ΟΡΝΙΘΩΝ — ΠΟ-
ΚΕΡ. 4. ΠΑΤΣΑΣ — ΕΡΙ(Σ). 5.
ΟΝΕ — ΝΙΚΟΛ. 6. ΛΗΣΤΗΣ —
ΝΑΡΣΗΣ. 7. ΑΡΝΙΑ. 8. ΤΟΝΟΙ —
ΔΑΠΑΝΗ. 9. ΒΛΕΦΑΡΙΔΟΣ — ΜΑ.
10. ΙΟΛΗ — ΕΚΑΣΤΟΣ. 11. ΛΙ —
ΣΙΑΜ — ΥΙΟΣ.

ΛΥΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

(Τεύχος 190)

Το σταυρόλεξο

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. ΚΑΖΑΒΟΥΜΠΟΥ. 2. ΩΛΕΚΡΑ-
ΝΟΝ. 3. ΖΑΚΑΡΑΚΑ. 4. ΜΠΑ — Α-
ΜΕΡ. 5. ΟΝ — ΦΕΙΔΟΜΑΙ. 6. ΠΟ-
ΛΥΖΟ — ΥΜΝΩ. 7. ΛΥ — ΛΗ —
ΚΕΝΑ. 8. Η «ΣΤΑΣΙΣ». 9. ΕΚ —
ΣΟΥΡΕΣ. 10. ΜΑΡΙΝΙ — ΚΩΠΗ. 11.
ΑΣΗΣ — ΠΕΡ. 12. ΡΥΤΙΣ — ΛΑ·Ι·-
ΚΑ. 13. ΑΣΙΓΗΤΑ.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. ΚΟΣΜΟΠΛΗΜΜΥΡΑ. 2. ΑΠΝΟΥΣ
3. ΖΩΚΑ — ΤΕΡΑΤΑ. 4. ΑΛΑ —
ΦΥΛΑΚΙΣΙΣ. 5. ΒΕΡΝΕΖΗΣ — ΝΗ-
ΣΙ. 6. ΟΚΑ — ΙΟ — ΙΣΙΣ. 7. ΔΑ-
ΚΡΥ — ΑΣΟ — ΛΗ. 8. ΜΑΑΜΟΥΝ
— Κ.Υ. — (Κ)ΑΤ(Ι). 9. Π.Ν. (Παύ-
λος Νιρβάνας) — ΕΜΜΕΤΡΩΠΙΑ. 10.
ΟΟ — ΡΑΝΚ — ΕΠΕΚ. 11. ΥΝΙ —
ΙΩ — ΜΑΡΗΣ.

Οι δύο δυτικοί πολιτικοί

- 1) Στράους (αυτός που γελάει).
- 2) Φανφάνι.

Όλυμπιακοί αγώνες

Κέρδισαν βαθμούς:

- 1) Ρωσία 2) Τουρκία 3) Τσεχοσλο-
βακία 4) Ιαπωνία 5) Πολωνία.

Έχασαν βαθμούς:

- 1) Η.Π.Α. 2) Αγγλία 3) Αυστρα-
λία.

Τα έργα του Καραγάτση

Οι επόμενοι τρεις τίτλοι δεν αντα-
ποκρίνονται σε έργα του Καραγάτση.

- 1) Ο πύργος των Γιούγκερμαν.
- 2) Ο κοτζάμπασης του Άσπρό-
πυργου.
- 3) Νυκτερινή όπτασία.

Οι νικηταί του Διαγωνισμού του τεύχους 188

Α) ΣΥΝΟΛΟΝ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΑΘΜΟΙ 38

1) Παντελής Άλεξανιάν. 2) Μάρ-
κος Άσπιώτης. 3) Δημήτριος Γκότσης.
4) Όρέστης Δασκαλάκης. 5) Τάσος
Έμμανουήλ. 6) Άλίκη Θεοφανίδου. 7)
Έλλη Θερμίδου. 8) Λένα Καλφαρέν-
τζου. 9) Νικ. Καμπάς. 10) Άνδρέας
Κοκκόλας. 11) Ειρήνη Κουζούπη. 12)
Νικέττα Κυριακού. 13) Βάσω Μαγ-
γούρα, Πειραιεύς. 14) Κώστας Μανί-
κας. 15) Νίκος Μελάς. 16) Πόπη Μπε-
κιάρη. 17) Απόστολος Πρωϊμάκης. 18)
Άγγελική Παπαμανώλη, Καλαμάκι. 19)
Κ. Σβολόπουλος. 20) Ίων Χατζηθεο-
δώρου.

Οι ανωτέρω παρακαλούνται να παρ-
εμβούν την προσεχή Πέμπτη 12 Ό-
κτωβρίου καί ώρα 12 μ. στα γραφεία
της «Έκλογής», όπου θα γίνει κλήρω-
σις για την απονομή των βραβείων.

ΒΑΘΜΟΙ 37.

Οι επόμενοι 13 συγκέντρωσαν 37
βαθμούς: 21) Νίκα Άκριβίδου. 22)
Έλεν Αύγουστίνου. 23) Νικόλαος Βε-
λώνης. 24) Άθανάσιος Γρηγοριάδης.
25) Σπύρος Εύαγγελάτος. 26) Νίκος
Ζιάς, Παλ. Φάληρον. 27) Κ. Κιούσης.
28) Ν. Λοΐζος. 29) Μαρία Μάρκου.
30) Σπ. Νικολάου. 31) Άντώνιος Οί-
κονόμου. 32) Γιάννης Σδράκας καί 33)
Κωνσταντίνος Τζίρος.

ΒΑΘΜΟΙ 36.

34) Δημήτριος Θεολογόπουλος. 35)
Άννούλα Κούνουπα. 36) Σπυρ. Μαρί-
νης. 37) Λίλα Μπώνη. 38) Ί. Θ. Οίκο-
νόμου. 39) Άγγελική Παπαδοπούλου,
Πειραιεύς καί 40) Γεώργιος Τορέγας,
Πατρών 35, Πύργος.

ΠΟΛΥ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΝΙΚΗΤΑΣ

41) Φώτιος Γιαννακόπουλος (6.
34). 42) Δημήτριος Γιώτης (6. 34).
43) Σούλης Κραδατόγιαννος (6. 34).
44) Θεόδωρος Λουρίδας (6. 34). 45)
Ευστάθιος Παππάς (6. 34). 46) Ίω-
άννης Φωτόπουλος (6. 34). 47) Ίω-
άννης Βερβερέλλης (6. 32). 48) Σταύ-
ρος Δήμας (6. 32). 49) Εύαγγελος
Καλτσάς (6. 32). 50) Έλένη Σταμα-
τοπούλου, Πειραιεύς (6. 32). 51) Άν-
τωνία Έξάρχου (6. 31). 52) Δημή-
τριος Νεζερίτης (6. 31). 53) Βαγγέ-
λης Παππάς (6. 31). 54) Κωνσταντί-
νος Περδίκης (6. 31). 55) Π. Πετυχά-
κης (6. 31). 56) Γεώργιος Σιάρδος,
Θεσσαλονίκη (6. 31). 57) Μαρία Δρογ-
κάρη (6. 30). 58) Μαρία Σπηλιακού
(6. 30). 59) Μ. Τόπακας, Έκάλη. 60)
Βασιλική Μάστορα.

ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΟ ΜΙΣΟ ΤΗΣ ΒΑ-
ΘΜΟΛΟΓΙΑΣ.

61) Σταύρος Άγγελίδης. 62) Γρη-
γόρης Άγγελόπουλος, Θεσσαλονίκη.
63) Νικόλαος Βαλμάς, Θεσσαλονίκη.
64) Μιμή Γιαννίδου. 65) Χρόνης Δα-
μιανός. 66) Κική Δούμπανη. 67) Σταύ-
ρος Θρακίτης. 68) Κοσμάς Ίωαννίδης,
Πάτραι. 69) Μαρία Κανατά. 70) Πό-
πη Κοντού. 71) Νίκη Κυπραίου. 72)
Άναστάσιος Λαγός. 73) Μίμης Λα-
μιώτης. 74) Πέτρος Λεμονής. 75) Άν-
να Μασκούνη. 76) Γεράσιμος Μίσχος,
77) Σταυρούλα Μπένου. 78) Σερ-
φείμ Μπουγάτσος. 79) Λέων Ναούμ.
80) Καίτη Νησιώτη. 81) Μπάμπης
Νησιώτης. 82) Σταύρος Νησιώτης. 83)
Έλένη Παλαιολόγου. 84) Χρήστος
Πρόσκος. 85) Άγαμέμνων Πώρος. 86)
Τζέννη Ραγκαβή. 87) Λίτσα Στά-
88) Άντιγόνη Σάββα. 89) Μαρία Στά-
90) Γεώργιος Τουλής. 91) Φανή
92) Μαίρη Χρονοπούλου καί
93) Ρίκα Χρονοπούλου.

Οι λοιποί δεν συγκέντρωσαν το μι-
σό της βαθμολογίας.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟΥ & ΙΚΑΚΙΟΥ

(Σταυρόλεξο από σελ. 8)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. ΝΑΡΚΩΣΕΩΣ — ΑΧ. 2. ΤΡΙΑΝΤΑ
— ΙΕΡΟ. 3. ΑΧΑΡΙ — ΡΑ — ΑΝΝ.
4. ΝΙΛΣΕΝ — ΧΑΜΙΤ. 5. ΙΕ' — ΜΙ-
ΛΑΕΙ. 6. ΕΡΑ — ΛΥ... — ΤΡΑΤΑ. 7.
ΛΕΜΠΕΣΗΣ — ΝΟΚ. 8. ΖΙΝΤ — ΜΑ-
ΝΑΛΙ. 9. ΕΣΟΥ — ΠΩΛ — ΤΑΣ. 10.
ΥΕΤΟΣ — ΙΝΚΑ. 11. ΕΤΣΙ — ΡΙΠΑΙΑ.
12. ΝΑ — ΝΕΩΣΟΙΚΟΣ.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. ΝΤΑΝΙΕΛ ΖΕΛΕΝ. 2. ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ
— ΤΑ. 3. ΡΙΑΛ — ΑΜΝΟΥΣ. 4. ΚΑΡ-
ΣΙ — ΠΤΥΕΙΝ. 5. ΕΛΕΕΙΝΩ. 6. ΣΤ-
— ΝΑΥΣΙΠΟΡΩ. 7. ΕΑΡ — ΑΜΡ —
8. ΛΑΣΤΙΧΑ — ΠΟ. 9. ΣΙ — ΑΡΝΙ
ΙΑΙ. 10. ΕΑΜ — ΚΙΝΤΑΝΑ. 11. ΑΡΝΙ
— ΤΟ «ΜΑΚΑΟ». 12. ΧΟΝΤΙΑΚ (Τζών)

(Στάμι από τεύχος 190, σελ. 61)

Άρ. 108. Μετά από τις κινήσεις 1)
Βε8+, Π8 2) ΠΧ7+! 3) Βε7+
άρκουν Βασίλισσα καί Βασίλεα σ' ένα
«μπλέξουν» τον Μαύρον μάτ. Την
δίχτυ από αναπόφευκτο λύτας τέλος,
μήν... αφίνουμεν εις τους (σε η' Χθδ.
Βε8)
Άρ. 109. Προβληματικόν ΡΧ06 (α-
ΠΧ5! εΧ5 2) ΒΧ06+! Ρ6. 4) Ρ64!
3) Ι6+ 3) Π01+ Ρ6. 4) Α05+!
5) Π08 με μάτ δια του 6) Α05+!
Άρ. 110. 1) ΒΧε6+ Ρ07 2) Π66 (α-
πειλή 3) Π06+, ηΧ06 4) Β67+ μάτ.
Άρ. 111. 1) Π07+, Ρ08 2) Ι6+ 3)
3) ε7+, ΙΧε7 4) Π67+, ΙΧε7 5) 03
μάτ.
Άρ. 112. 1) Πη1-01! 2) Απειλή 2) 03
Χη4+ μάτ.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΑΠΟ ΔΟΤΙΚΩΤΕΡΟ ΜΕΣΟ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΣ

• Ανατρέχοντας

στις ΕΙΚΟΝΕΣ βρίσκετε

ό,τι σημαντικό

έχει γίνει στο χρόνο

που πέρασε.

• Ξεφυλλίζοντας

τις ΕΙΚΟΝΕΣ έχετε

την θέα και την

έποπτεία των ημερών

που εκύλησαν.

• Καμιά έγκυκλοπαίδεια

δέν είναι τόσο ζωντανή,

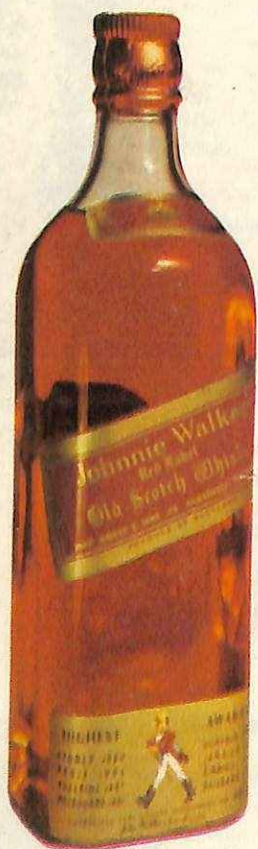
τόσο αποκαλυπτική

όσο οι ΕΙΚΟΝΕΣ

BY APPOINTMENT TO HER MAJESTY THE QUEEN, SCOTCH WHISKY DISTILLERS, JOHN WALKER & SONS, LTD.

Έχει
τὸ προβάδισμα
ἀπὸ τὸ 1820

ΕΠΙΧΕΙΡΗΤΙΚΩΝ
JOHNNIE WALKER
Fine old Scotch Whisky

ΑΠΟΚΛ. ΕΙΣΑΓΩΓΕΥΣ Α. Π. ΚΑΠΡΑΛΟΣ — ΠΑΤΗΣΙΩΝ 21 — ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 524.210 — 812.708

ΕΚΤΥΠ. ΟΙΚΟΤΕΥΤΕΡΑ